ODISEEA

H O M E R

Cântul I

O, muză, cântă-mi mie pe bărbatul
Viteaz şi iscusit, care-ntr-o vreme,
Când el cu măestria lui făcuse
Pustiu din ziduri sfinte de la Troia,
Nemernici amar de ani pe lume
Şi cunoscu pe drumul lui tot felul
De oameni, de oraşe şi de datini,
Şi pătimi aşa de mult pe mare
Silindu-se să scape de primejdii
Şi înapoi să-şi ducă pe tovarăşi.
Dar tot la urmă nu putu pe-aceia
Să-i mântuie, oricât se străduise;
Pieriră din păcatul lor cu toţii,
C-au lăcomit a ospăta, netoţii,
Din boii sacri ai Soarelui, şi-acesta
Deşert făcu întorsul lor acasă.
Din toate aceste spune-ne şi nouă
Ceva, o, muză, fiică de-a lui Joe.
Vitejii toţi ceilalţi care scăpară
Pe mare şi-n război de cruda moarte
Acum erau acasă. Doar Ulise,
Deşi cu dor de ţară şi soţie,
Oprit era-ntr-o peşteră-adâncată
De a zânelor fruntaşă, închinată,
Calipso care-a vrut bărbat să-i fie.
Dar când rotirea vremilor aduse
Şi ziua-n care zeii sorociră

Întorsul lui la insula Itaca,
El nici atunci nu fu scutit de lupte
Şi chiar între ai lui. De-aceea zeii
Se îndurară toţi, afară numai
De-al mării domn Neptun, care pe dânsul
Grozav fu îndârjit pân' la sositul
În ţara lui. Ci-n vremea asta zeul
Era plecat departe, la poporul
Etiopean ce stă la capul lumii
Şi e-mpărţit în două, într-o parte
Locuitori spre răsărit şi de alta
Spre-apus de soare. Acolo zeul
Se duse să ia parte la un praznic
De-o sută de berbeci şi boi. Şi-n vreme
Ce-acolo petrecea în ospeţie
Ceilalţi nemuritori la Joe-n sală
Lui Agamemnon şi-i ucise soţul
La-ntoarcerea din Troia, şi el totuşi
Ştia năprasna ce urma să fie,
Căci noi îi trimisesem pe-al lui Argus
Ucigător pândeţ, pe zeul Hermes,
Şi-l prevestise el să nu-l omoare
Şi nici să-i ia soţia, căci Oreste
Pe-Atrid va răzbuna, când va fi mare
Şi jindui-va ţara lui pierdută.
Dar sfatul bun el nu vru să-i asculte
Şi toate acum şi le plăti grămadă."
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Părinte al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii
Egist încalte-avu o moarte dreaptă;
Aşa să piară păcătoşi ca dânsul!
Dar pieptul mi se sfâşie de jale
Gândindu-mă la bietul, înţeleptul
Ulise, care-acum de multă vreme
Tot suferă nenorociri departe
De dragii lui, pe la mijlocul mării,
Într-un ostrov silhui, bătut de valuri,
Pe unde şade zâna cea născută
Din Atlas cel avan, care cunoaşte
Adâncurile mărilor şi singur
Propteşte stâlpii nalţi ce poartă cerul
De la pământ. Copila-acestui Atlas
Cu sila-l ţine-acasă de tot plânge

Nenorocitul, şi-l descântă-ntr-una
Cu vorbe blânde, dulci şi mângâioase
Doar va putea să-şi uite de Itaca.
Dar el ar vrea măcar şi fum să vadă
Ieşind din vatra lui, şi-apoi să moară.
Tu însă stai cu inima-mpietrită,
Olimpiene. Nu-ţi făcea pe voie
Cu jertfele-i Ulise-n larga Troie
La tabără-ntre-ahei lângă corăbii?
De ce l-ai urgisit aşa pe dânsul?"
Dar Joe furtunosul îi răspunse:
„Ce vorbă ţi-a scăpat din paza gurii,
Copila mea? Cum pot uita vreodată
Pe acel dumnezeiesc Ulise care
E omul cel mai chibzuit şi-aduse
Prisos de jertfe zeilor din slavă?
Neptun, el singur, cutremurătorul,
I-amar pornit asupra lui; nu-l iartă
Că de-al lui ochi orbi pe uriaşul
Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic
Din toţi ciclopii, odrăslit din fiica
Lui Forchis, domn al mării, de zeiţa
Toosa, care-n fundul unei peşteri
Trăise cu Neptun împreunată.
De-atunci Neptun nu-l pierde pe Ulise,
Ci-l poartă-n veci departe de-a lui ţară.
Dar noi să chibzuim aici cu toţii,
Să mijlocim întorsul lui Ulise.
Se va dezmânia Neptun la urmă,
Doar nu va cuteza el, unul singur,
Să deie piept cu toţi nemuritorii."
Adaose sclipind din ochi Minerva:
„Părinte-al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii,
E bine, dacă zeilor le place
Întoarcerea napoi a lui Ulise,
Pe vestitorul Hermes să-l trimitem
Să spună zânei cea cu mândre plete
Nenfrânta noastră vrere, ca Ulise
Prea-mult-păţitul să se întoarne-acasă.
Eu mă răped la insula Itaca
Spre a-ndemna şi-mbărbăta mai tare
Pe Telemah, feciorul lui Ulise,
Să cheme pe ahei la adunare,

S-alunge el pe toţi ai Penelopei
Obraznici peţitori cari avuţia-i
Părăduie şi cu nemiluita
Înjunghe oi şi boi cornaci şi dugleşi,
Benchetuind mereu. Apoi pe dânsul
La Sparta-l voi petrece şi la Pilos,
Oraşul nisipos, să-ntrebe acolo;
Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, şi-ntre oameni
Umblând ar dobândi el bună vază."
Aşa vorbeşte Palas şi încalţă
Sandale dalbe veşnice de aur,
Cu care ea se poartă tot ca vântul
Pe apă, pe uscat fără hotare.
Şi-apucă arma-i cea cu bold de-aramă
O suliţă vârtoasă, grea şi mare,
Cu care cete de voinici doboară
Când ea, născuta din puternic tată,
S-avântă-asupra lor înverşunată.
Şi năvălind de pe Olimp se duse
Şi la Itaca se opri-n cetate,
Pe prag la poarta curţii lui Ulise.
Cu lancea-n mână ea părea că-i Mentes,
Al casei vechi prieten, domnitorul
Poporului din Tafos. Dete-acolo
De peţitorii cei trufaşi. Pe prispă
Cu toţii petreceau la joc cu zarul
Şezând pe piei de boi ucişi de dânşii.
În jurul lor stăteau, slujindu-i, crainici
Şi harnici slujitori; de o parte unii
Amestecau cu apă-n oluri vinul,
Ceilalţi spălau la mese cu bureţii
Şi le-aşezau naintea lor în pripă
Şi împărţeau la toţi belşug de carne.
Pe oaspe-l vede Telemah întâiul
De unde sta-ntre peţitori, cu suflet
Îndurerat, gândind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i
Să-mprăştie pe peţitori, să-şi ieie
Din nou domnia şi stăpân să fie
Pe-averea lui. Şi cum sta el pe gânduri
Aşa-ntre peţitori, zări pe zâna
Şi-ntins la poartă merse plin de ciudă,
Că mult stătuse nepoftit străinul,

S-apropie şi-l apucă de mână
Şi suliţa-i primind, îi zise astfel:
„Noroc şi bun sosit la noi, străine!
Poftim la masă-ntâi şi-apoi vei spune
Nevoia ce te-aduse.” Aşa grăindu-i,
Porni-nainte şi-l urmă Minerva.
Când amândoi intrară-n casa mare,
La stâlpu-nalt se duse el şi lancea
O strânse-n toc frumos cioplit, pe unde
Erau şi alte suliţi, o grămadă,
Lăsate de Ulise, şi pe zâna
O duse şi-o pofti aci să şadă
Pe scaun învelit c-o frumuseţe
De lăicer cu feluri de podoabe,
Cu scăunaş de răzimat picioare,
Şi-apropie de dânsa pentru sine
Un scaun împestrit. Stătu departe
De peţitori, ca nu cumva străinul,
De zarvă supărat între obraznici,
La masa lui nemulţumit să fie
Şi mai deoparte dânsul pe-ndelete
Să-ntrebe despre dusul său părinte.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Şi-ntinse-o masă bine geluită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse
Şi-i dete pâne şi bucate multe
Şi-l omeni cu tot ce-aveau păstrate.
Şi-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită şi mai puse
Pe lângă ei câte-un pocal de aur
Şi un paharnic se purta pe-aproape
Şi vin le mai turna amândurora.
Intrară-apoi şi peţitorii mândri,
Pe rând şezură-n scaune şi-n jeţuri,
Iar slujitorii apă le turnară
Pe mâini ca să se spele; în panere
Ticsiră pâne roabele, feciorii
Ulcioarele cu vin încununară.
Cu mânile-ncepură-apoi mesenii
Să umble la gătitele bucate,
Iar când de-ajuns mâncară şi băură
Ei mai avură grijă şi de alta,

De cântec şi de joc, dichisul mesei.
O strălucită liră puse-un crainic
În mânile lui Femiu, care bietul
Cânta silit de peţitori la mese,
Şi el frumos din strune sta să cânte.
Iar Telemah s-apropie cu capul,
Ca nu cumva vrun altul să-l audă,
Şi zise-aşa Minervei: „Dragă oaspe,
Te-ai supăra de ce-am să-ţi spun eu ţie?
Aceşti netrebnici au numai o grijă,
Să cânte şi să joace; nu le pasă
Căci din avutul altuia se-mbuibă
Nepedepsiţi, avutul celui care
Va fi pierit, iar oasele-i albite
Zac putrezind pe undeva-ntr-o ţară
Sau sunt rostogolite de talazuri.
De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dânsul,
Cum ar dori ei toţi să fie-ndată,
În groaza lor, mai sprinteni de picioare
Decât bogaţi în aur şi-n veşminte!
Dar el muri acum de moarte crudă
Şi nu mai tragem noi nici o nădejde,
Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă.
E dus de pe pământ şi nu mai vine.
Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare :
De unde, cine eşti? Şi cum se cheamă
Oraşul şi părinţii tăi? În care
Corabie-ai sosit? Şi cum vâslaşii
Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dânşii?
Că n-ai venit pe jos, de bună seamă.
Mai spune-mi una drept şi fără-nconjur,
Căci voi să ştiu de vii întâia oară
Ori eşti prieten părintesc? Şi alţii
Prea mulţi se perindară-n casa noastră,
Căci tata-a fost un om umblat prin lume."
Răspunse zâna cea cu ochi albaştri:
„Adevărat îţi voi grăi. Sunt Mentes,
Şi înţeleptul Anhial mi-e tată.
Sunt domnul tafienilor, poporul
Călătoreţ pe ape. Aici cu soţii
Corabia mi-am abătut acuma
Călătorind pe-ntunecata mare
Spre alte seminţii, după aramă
De la Temesa şi duc fier cu mine.

Corabia mi-e lângă mal oprită,
Departe de oraş, în schela Reitron
Sub pădurosul Neion. Noi prieteni
De mult suntem, de la părinţii noştri.
Ţi-ar spune dacă-ntrebi pe moş Laerte,
Bunicul tău viteazul, despre care
Aud că nu mai calcă prin cetate,
Ci stă departe tot jălind la ţară,
C-o slujnică bătrână ce-i dă hrană
Şi de băut, când bietul nu mai poate
De ostenit, după ce-abia se trage
Prin ţarină şi-n vie. Venii acuma,
Căci auzii că tatăl tău e-n ţară.
Dar văd că zeii calea i-o curmară,
Căci nu e dus de pe pământ Ulise,
Ci-i viu, împiedicat pe largul mării,
Într-un ostrov. Bărbaţi haini, sălbatici
Acolo-l ţin pe undeva cu sila.
Eu nu sunt ghicitor şi nici de semne
Tâlcuitor, dar iată-ţi dau de veste
De mai nainte cum mă-nvaţă zeii
Şi cum socot că trebuie să fie.
El n-o să mai rămână multă vreme
Răznit de ţară. Chiar de-o fi cu lanţuri
De fier legat, va născoci un mijloc
De-ntoarcere, că prea-i dibaci şi vrednic.
Dar spune-mi tu adevărat şi mie
De eşti cumva chiar fiul lui Ulise.
Grozav îi semeni după ochi şi faţă,
Că-l ştiu pe el, ne întâlneam adese
Nainte de plecarea lui la Troia
Cu alţi viteji din Argos pe corăbii;
De-atunci eu nu-l văzui, nici el pe mine."
Iar Telemah cuminte-aşa-i răspunde:
„Ţi-oi spune-adevărat, cinstite oaspe.
Sunt fiul lui, c-aşa îmi spune mama,
Dar ştiu şi eu? Că nimeni de la sine
Pe tatăl său nu-l poate şti vreodată.
Mai bine însă mă năştea pe mine
Un om mai norocos, rămas acasă,
Stăpân pe-avere pân'la bătrâneţe.
Dar vai, cel mai de plâns din toată lumea
Se zice-a fi părinte-al meu, că asta
Voiai să ştii." Grăi atunci Minerva:

„Dar zeii au făcut ca neamul vostru
Şi-n viitor să aibă tot un nume,
Căci are Penelopa fiu cuminte.
Ci lămureşte-mi mie încă una
Şi spune-mi drept. Ce-nseamnă lumea asta
Şi-acest ospăţ? Ce caută la tine?
E praznic ori e nuntă? Căci desigur
Nu-i cislă-aici. Cum ei petrec în sală
Benchetuind, îmi par de tot obraznici.
S-ar mânia oricare om de treabă,
Venind pe-aici, când ar vedea atâta
Neobrăzare.” Telemah răspunse:
„Fiindcă-ntrebi şi mă descoşi, străine,
Să-ţi spun. Bogată, binecuvântată
Fusese casa asta câtă vreme
Bărbatul cel vestit trăia în ţară.
Dar altfel vrură-acum nemuritorii
Cei scornitori de rele, că pe dânsul
Necunoscut cu totul îl făcură,
Mai mult decât pe-oricare om din lume,
Căci nu l-aş fi jălit aşa de tare,
De-ar fi pierit alături de tovarăşi
Pe câmpul de la Troia sau la sânul
Prietenilor lui, după ce dânsul
Ar fi gătat războiul. Toţi aheii
Aveau să-i nalţe un mormânt şi însuşi
Lăsa un nume bun ca moştenire
La fiul său. Dar azi fără mărire
Vântoasele-l răpiră şi se duse
Necunoscut şi neştiut de nimeni,
Lăsându-mi mie numai dor şi jale.
Dar nu-l jălesc, nu-l plâng numai pe dânsul,
Că şi-alt blăstem mi-au pus la cale zeii.
Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave
Din Same, din Dulichion, din Zachintos
Cel păduros, precum şi toţi mai-marii
Din ţară, din Itaca cea pietroasă,
Pe maica mi-o peţesc şi-mi toac-averea.
De teamă, ea nu poate să-i respingă
Şi nici să-ncheie-aşa căsătorie
Şi ei îmi risipesc avutul casei,
Ba în curând m-or pierde şi pe mine.”
Se mâniè Minerva-atunci şi zise:
„Vai, cum ţi-ar trebui acum Ulise

Cel dus, ca el să puie-o dată mâna
Pe-aceşti sfruntaţi de peţitori! Dă, Doamne,
Pe loc să vie şi să stea la uşă
Cu chivăra, cu scut, cu două suliţi,
Aşa cum îl văzui întâia oară
Când bea şi petrecea în casa noastră.
Pe vremea când venea de la Efira,
De-acasă de la Ilos Mermeridul,
Căci şi acolo merse el cu vasul
Umblând după otravă pierzătoare
De uns săgeţi pe boldul de-aramă.
Dar Ilos nu-i dădu, fiindu-i teamă
De cei-de-sus, doar tatăl meu îi dete,
Căci prea-l iubea pe el. Aşa Ulise,
De s-ar ivi-ntre peţitori acuma,
Ce moarte grabnică şi nuntă-amară
Le-ar da el tuturor! Dar stă în mâna
Celor-de-sus ca el să vie-n ţară
Spre-a-i pedepsi. Deci te îndemn pe tine
Să chibzuieşti cum ai putea din casă
Pe peţitori s-alungi. Ascultă dară
Şi ia aminte sfaturile mele.
Pe-aheii cei viteji pofteşte-i mâne
La sfat şi spune-ţi în vileag cuvântul
Luând pe zei ca martori. Sfătuieşte
Pe peţitori la casa lor să plece
Împrăştiindu-se. Iar dacă mama
Râvneşte-a se nunti, să se întoarcă
La tatăl ei cel mare şi puternic.
Părinţii ei au s-o mărite-acasă
Şi au să-i deie-aşa de multă zestre
Cum i se cade fetei lor iubite.
Iar pentru tine am un sfat temeinic,
De vrei s-asculţi. Alege-ţi cea mai bună
Corabie cu douăzeci de oameni
Şi pleacă-n lume,-ntreabă şi pe alţii
De tatăl tău cel dus de mult, că poate
Ţi-or spune ei ceva ori auzi-vei
Vrun zvon purces din slavă, care face
Pe oameni şi mai lăudaţi să fie.
Întâi te du la Pilos şi întreabă
Pe luminatul Nestor şi de-acolo
La Sparta, la bălanul Menelaos.
Căci el din toţi oştenii din Ahaia

Sosi cel mai din urmă de la Troia.
De-auzi că-n viaţă-i tatăl tău şi vine,
Mai poţi s-aştepţi un an, cu tot necazul;
Dar dac-auzi că-i mort şi nu mai este,
Venind napoi, să-i-nalţi mormânt în ţară,
Să-i faci o strălucită-nmormântare,
Cum eşti dator, şi să măriţi pe mama.
Când isprăveşti şi pui la cale asta,
Gândeşte-atunci cum vei putea mai bine
Pe-aceşti nemernici să-i omori în casă
Pe faţă sau cu vicleşug. Nu-ţi şade
Să fii copil, când eşti aşa de mare.
N-auzi tu ce vestit ajunse-Oreste
În toată lumea, după ce răpuse
Pe-acel viclean Egist care-ucisese
Pe tatăl său? Şi tu dup-arătare,
Prietene, eşti prea frumos şi mare
Şi deci destul de tare ca urmaşii
De bine să vorbească şi de tine.
Dar eu te las şi mă cobor la mare,
La vasul meu, căci oamenii m-adastă
Cu nerăbdare-acolo. Tu ai grijă
Şi ţine minte sfaturile mele."
Iar Telemah la rându-i zise: „Oaspe,
Cu drag mi-ai cuvântat ca un părinte
Şi vorbele-ţi eu nu mai scot din minte,
Mai stai însă puţin, cu toată graba
Plecării tale, până faci o baie
Să-ţi răcoreşti şi inima şi trupul,
Şi-n urmă la plecare să te bucuri
Primind un dar de preţ şi foarte mândru,
Odor de amintire de la mine
Cum se cinstesc prietenii-ndesine."
Minerva cea cu lucii ochi răspunse:
„Nu mă sili să stau, că-i zor de ducă.
Iar darul care-ţi place să mi-l dărui,
Mi-l dai la-ntors să-l duc la mine-acasă,
De este-aşa frumos, şi eu pe urmă
Să mă plătesc precum ţi se cuvine."
Aşa vorbi Minerva şi se duse,
Ca pasărea zburând pe nevăzute.
Ea-i dete lui curaj şi bărbăţie
Şi-n suflet îi trezi un dor şi-o jale
De tatăl său mai tare ca-nainte.

Şi-n sine socotind, uimit rămase;
Simţi că fuse-un zeu şi-ndată merse
La peţitori el arătos ca zeii.
Iar între peţitori cânta cu lira-i
Faimosul cântăreţ. Ei stau în juru-i
Şi-i ascultau cântarea despre soarta
Cea jalnică ce le ursi Minerva
Aheilor la-ntoarcerea din Troia.
Din casa ei de sus luând aminte
Dumnezeiescul cântec Penelopa,
Copila preacuminte-a lui Icariu,
Înduioşată iese din odaie
Şi se coboară jos pe nalta scară,
Nu singură, ci întovărăşită
De două slujitoare. Cum ajunse
La peţitori mândreţea de femeie,
Stătu pe pragul sălii măiestrite,
C-un luciu văl acoperindu-şi faţa.
Alături stau femeile-i cinstite,
Şi zise-atunci de lacrimi podidită
La înzeitul cântăreţ: „Tu, Femiu,
Mai ştii şi alte cântece vrăjite,
Isprăvi de oameni şi de zei, slăvite
De cântăreţi. Din ele cântă unul
La cei de faţă stându-le aproape,
Iar ei să-şi beie vinul pe tăcute,
Dar mântuie-acest cântec de durere,
Căci nu mai pot de jalea ce m-ajunse.
Mi-e dor în veci şi tot mi-aduc aminte
De sufletul acela, de bărbatul
A cărui veste merse pretutindeni
Şi-i răspândită-n Argos şi-n Helada.”
Dar chibzuitul Telemah răspunse:
„De ce tu, mamă, nu laşi după voie
Iubitul cântăreţ să ne desfete.
De-nvinuit doar nu sunt cântăreţii,
Ci Joe care-aşa cum vrea şi-i place
În lume fiecărui parte-i face.
Să nu ne fie cu bănat că Femiu
Ne viersuie-a danailor răstrişte,
Căci oamenii mai bucuros ascultă
Cântarea cea mai nouă ce s-aude.
Îndură-te şi-ascultă şi tu, mamă,
Că nu numai Ulise, ci şi alţii

Aşa de mulţi au mai pierit la Troia.
Dar du-te tu-n cămara ta şi vezi-ţi
De stative, de furcă, şi sileşte
Pe roabe ca să deie zor la lucru.
De cuvântări vor îngriji bărbaţii
Şi mai cu seamă eu, stăpânul casei."
Uimită ea se napoie-n odaie;
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se pe urmă
Cu roabele-mpreună ea în catul
De sus al casei, îşi plângea bărbatul
Cel dus de mult, până ce somn prielnic
Pe pleoape lin îi picură Minerva.
Făcură larmă-atunci şi gură multă
În sala cea umbroasă peţitorii
Cu toţii ahtiaţi după femeie.
Dar Telemah aşa le zise-ntâiul:
„Voi, peţitori ai mamei mele, care
Vă bateţi joc de noi din cale-afară,
Să stăm acum la masă să petrecem
În linişte şi zarva să-nceteze,
Că-i bine s-auzim pe cântăreţul
Dumnezeiesc cu viersu-i plin de farmec.
Iar mâne toţi să ţinem adunare
Ca să vă spun cuvântul meu pe faţă
Şi fără-nconjur să ieşiţi de-aicea,
Din casa mea. Vă pregătiţi aiurea
Ospeţele, mâncaţi avutul vostru
Poftindu-vă pe rând unii pe alţii,
Iar de vă pare vouă mai cu cale
Şi cu folos să irosiţi averea
De la un singur om, daţi iama-ntr-însa.
Dar eu într-ajutor chema-voi zeii,
Ca dânşii să vă dea răsplată dreaptă,
La mine-n casă moartea să v-ajungă
Şi nimenea să nu vă mai răzbune."
Aşa el se răsti, iar ei cu toţii,
Muşcând de ciudă buzele cu dinţii,
Se minunau cum Telemah rostise
Cuvintele-ndrăzneţe. Dar îndată
Răspunse Antinou Eupitianul:
„De bună seamă, Telemah, chiar zeii
Te-nvaţă să ne iei de sus şi-obraznic
Aşa să cuvântezi. Să nu dea Joe

Vreodată să fii domn peste Itaca,
Cu toate că ai drept la moştenire.”
Dar Telemah lui Antinou îi zise:
„Ţi-oi spune verde, chiar dacă te mânii:
Aş vrea să-mi deie Cel-de-sus domnia.
Socoţi că ăsta-i răul cel mai mare
Ce pot să-l aibă oamenii pe lume?
Dar nu e rău să cârmuieşti poporul,
Că-ndată ţi se-mbogăţeşte casa
Şi eşti mai preţuit de lumea toată.
Ci domni mai sunt şi alţii în Itaca,
Bătrâni şi tineri. Dintre dânşii unul
Domnească, dacă-i mort acum Ulise.
Eu vreau să fiu aici stăpânul casei
Şi-al robilor ce tata-i dobândise.”
Iar Evrimah, feciorul lui Polibos,
Grăi-mpotrivă: „Telemah, se ţine
De zei cine să fie domn în ţară.
Tu stăpâneşte-ţi casa ta şi-averea.
Păzească Dumnezeu pe cine silnic
Te va prăda de-avere, câtă vreme
Itaca-i locuită! Dar din parte-mi,
Preabunule, vreau să te-ntreb de oaspe,
De unde veni el, din care ţară
Şi unde-i s-află neamul şi moşia?
Ţi-aduse ştire de sosirea tatii?
Sau vine după treburi de-ale sale?
Cum se sculă şi repede o şterse
Şi n-aşteptă o clipă să-l cunoaştem!
Părea că-i om de seamă după faţă.”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„E dus pe veci şi nu se mai întoarce
Părintele-mi, o, Evrimah. De-acuma
Nu cred în ştiri, să vie de oriunde,
Şi nici nu iau în seamă prevestirea
Prorocului la noi chemat de mama
Şi întrebat anume. Dusul oaspe
E Mentes, are tată pe-Anhialos
Cel ortoman şi-i domn peste poporul
Din Tafos cel călătoreţ pe mare.”
Aşa vorbi, măcar că el ştiuse
Că-n oaspe a fost zeiţa întrupată
Iar peţitorii iarăşi se porniră
La chef nebun, la cântec şi la jocuri,

Şi petrecură până pe-nserate.
Dar cum îi apucă la chef amurgul,
Plecară toţi acasă să se culce.
Căzut pe gânduri, Telemah se duse
Să doarmă în iatacu-i nalt, deoparte
Clădit anume,-mprejmuit de-o curte
De toată frumuseţea. După dânsul
Păşi cu facle-aprinse Evriclea,
O roabă-a lui de treabă ce-a fost fiica
Lui Op, odrasla lui Pisènor, şi pe care
Odată, când era în floarea vârstei,
Cu-averea sa Laerte-o cumpărase
Cu preţ de douăzeci de boi, şi-n casă
O preţuia la fel cu-a lui soţie;
Dar nu s-apropiè nicicând de dânsa,
De teamă să nu-şi supere femeia.
Cu Telemah a mers atunci bătrâna
Cu facle aprinse-n mână; dintre roabe
Doar ea-l iubea mai mult, că din pruncie
Pe Telemah la sânu-i îl crescuse.
Deschise uşa la iatacul trainic,
Pe dăltuitul pat şezu flăcăul,
Îşi scoase straiul moale şi-l întinse
În mânile bătrânei pricepute.
Ea straiu-mpături şi, netezindu-l,
În cui pe lângă patul lui îl prinse.
Ieşi pe urmă din iatac şi uşa
De o verigă de argint o trase
Şi de curea împinse-apoi zăvorul.
Iar Telemah acolo peste noapte,
Culcat sub cerga-i moale de ţigaie,
Visa la drumul ce-i croise zâna

Cântul II

A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, feciorul lui Ulise
Din patu-i se sculă, îşi puse haina,
Cu sabia-ascuţită se încinse,
Şi după ce pe dalbele-i picioare
Legă frumoase tălpi, ieşi din casă
Întocmai ca un zeu la-nfăţişare.
Şi porunci la crainicii cu glasul

Răsunător să strige şi să cheme
Pe aheii cei pletoşi la adunare.
Crăiniră ei şi-aheii s-adunară.
Iar când apoi era în păr soborul,
Veni şi el la sfat cu lancea-n mână,
Nu singur, că era-nsoţit în urmă
De doi ogari fugaci. În vremea asta
Minerva-asupra-i revărsa din slavă
Un har dumnezeiesc. Şi toată lumea,
Când el s-apropia, privea uimită.
În jeţul părintesc şezu voinicul,
Bătrânii îi făcură loc. Egiptiu
Deschise vorba cel dintâi, moşneagul
Îngheboşat, de-multe-ştiutorul.
Căci fiul său plecase în corăbii
La Troia sub povaţa lui Ulise,
Războinicul Antif, pe care-n urmă
Ciclopul cel sălbatic îl ucise
În peşteră şi-l pregăti de cină
În urma celorlalţi ai lui tovarăşi.
Ci mai avea trei fii, pe Evrinomos,
Un peţitor şi el; ceilalţi acasă
Vedeau numai de-a tatălui moşie.
Dar tot pe-acela nu-l uita moşneagul,
Ci-l tânguia şi-l căină de-a pururi.
De-aceea-nlăcrimat luă cuvântul:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare.
De când plecă măritul crai Ulise
Cu armia-n corăbii, niciodată
Noi n-am avut nici sfat, nici adunare.
Şi cine-acum ne strânse? Ce nevoie
Aşa-l sili pe el, bătrân sau tânăr,
Ca să ne-adune? Auzi el oare
Vreo veste că oştirea noastră vine
Şi răspicat vrea nouă să ne-o spuie
Ca unul care-o ştie de nainte?
Sau despre alte treburi de-ale obştii
Va-nştiinţa şi va întinde vorba?
Un om de preţ îmi pare cine-aduce
Mulţimii un folos. Să deie Domnul
Să fie după gândul bun ce-l are!”
Aşa vorbi, iar fiul lui Ulise
Se bucură că i-a menit a bine.
Deci scoală-se voind să cuvânteze

Şi merge în mijlocul adunării
Şi stă-n picioare. Crainicul Pisenor,
Chitit la minte-i pune sceptru-n mână,
Iar el întâi moşneagului răspunse:
„Bătrâne, aci-i şi-l poţi cunoaşte-ndată
Pe cine-a strâns poporul; eu sunt doară,
Căci prea mă doare jalea ce m-ajunse.
N-am nici o ştire despre-ntorsul oastei
S-o spun curat aici ca unul care
Ar şti-o de nainte, nici mi-e gândul
Să cuvântez de treburile obştii,
Ci numai de nevoia mea, de răul
Ce-n casă mă lovi în două chipuri.
Pierdui un tată bun, cârmuitorul
De-odinioară-al vostru, cel de-a pururi
Ca un părinte blând cu toţi supuşii.
Şi iat-acum un rău cu mult mai mare
Stă casa să mi-o năruie şi-avutul
Să-mi spulbere cu totul. Năvăliră
Ca peţitori asupra maicii mele
Şi-n ciuda ei o tot peţesc feciorii
Fruntaşilor de-aici, din toată ţara.
Ei nu-ndrăznesc să meargă la Icariu,
La tatăl ei ce singur poate fiica
Să şi-o-nzestreze el şi s-o mărite
Cu cine-ar vrea şi i-ar veni mai bine,
Ci-mi tabără la noi în toată ziua
Şi-mi taie oi şi boi şi capre grase,
Benchetuiesc şi beau fără măsură
Şi-n mare parte-averea-i risipită,
Căci nu-i un om precum a fost Ulise
Să-ndepărteze de la noi blăstemul.
Să ne-apărăm noi nu suntem în stare
Şi dac-am face-o, vai de noi, căci bieţii
Suntem cu totul nedeprinşi la arme.
M-aş apăra, dacă mi-ar sta-n putere,
Căci prea-i nesuferită starea asta;
În chip înjositor îmi piere casa.
Să vă-nciudaţi şi voi, s-aveţi ruşine,
Că vede lumea de prin ţări vecine.
Vă temeţi şi de-a zeilor mânie,
Ca nu cumva,-ndârjiţi de-aşa păcate,
Pe voi acum să prindă duşmănie.
În numele lui Joe şi-al dreptăţii

Ce întruneşte oameni şi-i desparte,
Curmaţi, prieteni, jaful şi-n cumplita-mi
Durere mă lăsaţi să sufăr singur,
Că nu vă duşmăni preabunu-mi tată
Şi nici un rău nu vă făcu vreodată,
Ca voi acum să vă răstoarceţi răul
Şi să mă duşmăniţi lăsând în voie
Şi păsuind aşa pe-acei nemernici.
Mai folosit aş fi eu dac-avutul
Şi turmele de voi mi-ar fi mâncate,
Căci poate m-aş alege-apoi c-o plată.
Doar m-aş ţinea de voi prin tot oraşul
Şi tot aş stărui până ce-averea
De-a binelea mi-ar fi înapoiată.
Dar astăzi mi-e zadarnică durerea,
De voi, de nepăsarea voastră dată."
Aşa vorbi răstit cu ochii-n lacrimi
Şi la pământ apoi trânti toiagul,
Şi-a fost cuprins de milă tot poporul.
Tăcură molcom toţi; cu graiuri aspre
Nu cuteză nici unul să-i răspundă,
Doar Antinou aşa-l primi din gură:
„Hei, tinere, care vorbeşti cu ifos,
Tu, nenfrânate, ce ne spui palavre
Ca să ne faci de râs şi de ocară?
De loc nu ţi-s de vină peţitorii,
Ci maică-ta, mehenghe nentrecută.
Căci iată sunt trei ani şi-acuma patru
De când cu şiretenie ne înşală,
Dă tuturor nădejde şi trimite
La fiecare vorbă şi momeală,
Pe când ea are gânduri osebite.
Mai născoci şi-o altă-nşelătură:
La stativele-n casă-i aşezate
Ea începu a ţese-o pânzetură
Subţire şi prelungă,-apoi ne zise:
«Voi tineri peţitori ai mei, acuma
Când răposat e soţul meu Ulise,
Mai aşteptaţi şi nu grăbiţi cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză,
Să nu mi se destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte,
Când nemiloasa moarte o să-l culce,
Ca nu cumva femeile-aheene

Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu negiulgiuit la moarte,
Când el agonisise-atâta-avere».
Aşa ne spuse şi-o crezurăm, proştii,
Ea ziua tot lucra la pânza mare,
Dar peste noapte la lumini de torţe
Ea deşira tot ce lucrase ziua.
Aşa ne tot prosti trei ani de-a rândul
Şi o crezurăm noi, dar iat-acuma,
În anul cel de-al patrulea ne-o spuse
Femeia care bine o ştiuse,
Şi noi am apucat-o şi-am văzut-o
Cum dânsa deşira frumoasa-i pânză.
De-aceea şi silită de nevoie
Ţesutul şi-l găti până la urmă.
Dar ca s-o ştii şi tu şi tot poporul,
Aşa-ţi răspund prin mine peţitorii:
Dă drumul mamei tale şi-o zoreşte
Să ia de soţ pe cine-o sfătuieşte
Părintele-i şi-i place ei mai bine.
Iar dacă mult aşa ne va mai fierbe
Cu darurile ei şi cu ştiinţa
Ce cu prisos îi dărui Minerva –,
De ştie lucru minunat de mână
Şi-o taie capul şi-i aşa măiastră
Cum n-auzim c-au fost odinioară
Frumoasele aheilor, Alcmena
Şi Tiro şi Micena cea-nstemată,
Că n-aveau ele mintea Penelopei –,
Ea n-a brodit-o bine de-astă dată,
Că peţitorii n-or să cruţe rostul
Şi bunurile tale câtă vreme
Va face ea cum azi o-nvaţă zeii.
Cu asta dobândeşte mare vază,
Dar tu pierzi o grămadă de-avuţie.
Noi nu plecăm la ţară, la moşie,
Şi nici aiurea până ce cu unul
Din noi, cu cine vrea, nu se mărită.”
Iar chibzuitul Telemah îi zise:
„Cum pot din casa mea să scot cu sila
Pe-aceea care m-a născut pe mine
Şi m-a crescut, o, Antinou! Pe urmă
Ştim noi că tata-i mort şi nu trăieşte
Pe undeva? Şi greu e pentru mine

Să dau despăgubire-aşa de mare
Bunicului, de-i voi trimite-acasă
Cu vrerea mea pe mama. Apoi şi tata
M-ar pedepsi şi Dumnezeu m-ar bate,
Căci mama, la plecarea ei de-acasă,
Se va ruga de-amarnicele Furii,
Şi oamenii mă vor huli pe mine.
Nu pot hain să fiu aşa cu mama.
Şi dacă vouă vi-i necaz de asta,
Plecaţi din casă, pregătiţi aiurea
Ospeţele, mâncaţi avutul vostru
Poftindu-vă pe rând unii pe alţii.
Iar de vă pare vouă mai cu cale
Şi cu folos să spulberaţi averea
De la un singur om, daţi iama-ntr-însa.
Dar eu într-ajutor chema-voi zeii
Ca să vă dea răsplata cuvenită
Şi-n casa noastră să v-ajungă moarte
Nerăzbunată." Aşa vorbi voinicul,
Iar Joe cel cu ochii mari trimite
Doi vulturi care zboară de pe munte.
Ei zboară un răstimp cum bate vântul,
Alăturaţi, cu àripile-ntinse,
Dar când ei pe la mijloc se-arătară,
Deasupra adunării zgomotoase
Rotindu-se, din àripi ei bătură,
În ochii peţitorilor priviră
Pieirea lor vestind, şi sfâşiindu-şi
Cu ghearele grumajii şi obrajii,
La dreapta o zbughiră prin oraşul
Itacian. Şi când văzură-aheii
Aceste zburătoare, se ciudiră
Şi nu se dumireau ce o să fie.
Dar al lui Mastor fiu, moş Aliterse,
Viteazul care printre cei de-o seamă
Era mai bun tâlcuitor de semne
Şi la ştiinţa zilelor de mâne,
Cu bun temei aşa-ncepu vorbirea:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare
Să cuvântez şi să vă spun anume
Părerea-mi despre peţitori, căci mare
E pacostea ce-i paşte-acum pe dânşii,
Doar nu va zăbovi prea mult Ulise
Departe de iubiţii lui. Aproape

Fiind el undeva, le unelteşte
Acestor procleţi tuturor pieirea,
Ba vom păţi-o şi-alţii mulţi din ţară,
De prin ostrovul limpede Itaca.
Deci noi să chibzuim cu mult nainte
Cum s-ar putea să-i înfrânăm odată
Ori ei să-şi curme jaful de la sine
Şi asta le-ar fi lor pe loc mai bine.
Eu nu sunt ghicitor pe apucate,
Ci ştiutor deplin precum arată
Ce-i prevestisem lui Ulise-odată
De-a fir-a păr cum are să-i se-ntâmple,
Când el cu oastea-i a plecat la Troia.
I-am spus că după multele-i păţanii
Şi după ce-şi va pierde pe tovarăşi,
În douăzeci de ani se va întoarce
La el acasă neştiut de nimeni.
Şi toate acestea se-mplinesc acuma."
Dar Evrimah, feciorul lui Polibos,
Aşa se năpusti la el: „Moşnege,
Mai bine du-te-acasă şi ghiceşte
La fiii tăi, ca nu cumva vreodată
Să li se-ntâmple vrun necaz, şi lasă
Pe mine-aici, că sunt cu mult mai meşter
Ca tine-n prorocire. Câte păsări
Nu zboară-n veci sub soare! Dar nu toate
Sunt oamenilor piază-rea sau bună.
Ulise-acum o fi pierit departe
Cum trebuia să pieri şi tu cu dânsul,
Că n-ai mai fi putut cobi atâta
Şi nu l-ai fi-nteţit aşa cu gura
Pe îndârjitul Telemah, că doară
Vei căpăta vrun dar la tine-acasă
Din partea lui. Dar eu ţi-oi spune una,
Şi spusa mea va fi îndeplinită:
De-l mai smomeşti şi-l mai întarţi pe tânăr,
Tu hâtru vechi şi ştiutor de multe,
Chiar el întâi va pătimi mai tare
Şi tot nu va putea să-şi facă voia.
Apoi pe tine te-om globi, bătrâne,
Aşa de greu ca-n suflet să te doară
Ba chiar să-ţi fie toată-amărăciunea.
Dar eu pe Telemah în faţa lumii
Îl sfătuiesc pe mama s-o îndemne

Să meargă ea la tatăl ei acasă.
Părinţii ei au s-o mărite-acolo
Şi au să-i deie-aşa de multă zestre
Cum i se cade fetei lor iubite.
Căci nu se vor lăsa de loc aheii
De greul lor peţit. Doar nu ne temem
De nime, nici de Telemah cel gureş,
Nici vrem să ştim cumva de prorocia
Zadarnică ce tu ne-o-ndrugi, bătrâne,
Ca astfel să te duşmănim mai tare.
Averea-i vom mânca-o fără milă
Şi ea va tot scădea până ce-amână
Nuntirea-i cu aheii Penelopa.
De dragul ei noi aşteptăm de-a pururi,
Ne tot sfădim râvnindu-i frumuseţea
Şi nu umblăm la altele, cu care
Ni-i dat să ne-nsoţim fieştecare."
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Voi, peţitori măriţi, în treaba asta
Eu nu vă rog şi nici mai stau de vorbă;
O ştiu doar cei-de-sus şi toţi aheii.
Dar daţi-mi mie-un vas să plec pe mare
Şi douăzeci de oameni să iau drumul
Încoace-ncolo, să mă duc la Sparta
Şi la oraşul nisipos, la Pilos.
Să-ntreb de vine tatăl meu, că poate
Mi-ar spune-un om ceva ori auzi-voi
Vrun zvon purces din slavă, care face
Pe oameni şi mai lăudaţi să fie.
De-oi şti că el viază şi-o să vie,
Mai pot s-aştept un an, cu tot necazul.
Dar dac-aud că-i mort şi nu mai este,
Napoi venind, îi-nalţ mormânt în ţară
Şi-i fac o-nmormântare strălucită,
Cum sunt dator, şi-apoi mărit pe mama."
Aşa grăind, el şade jos pe scaun.
Atunci se scoală Mentor, un prieten
Al lui Ulise, care casa-i toată
I-o-ncredinţase când pleca la Troia
Şi-orânduise de bătrân s-asculte,
Ca el să ţie toate-n stare bună.
Şi, om cu cap, aşa vorbi bătrânul:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare
Să cuvântez. De-acum să nu mai fie

Vrun domn stăpânitor pornit spre bine
Şi cruţător şi blând şi cu dreptate,
Ci veşnic rău, tiran şi făr-de-lege,
Căci iată cum a fost uitat Ulise
De toţi supuşii lui, cu care dânsul
A fost aşa de bun ca un părinte!
Dar nu mi-e chiar de peţitorii mândri,
Că ei, mânaţi de cugete viclene,
Fac silnicii, ei doar îşi pun viaţa
Când zilnic storc averea lui Ulise
Gândind că el e dus şi nu mai vine.
Ci mi-e de voi ceilalţi, de tot poporul,
Că staţi aşa-mpietriţi, nu faceţi gură
Şi nu-nfrânaţi odată pe nemernici,
Măcar că sunteţi mulţi, iar ei o mână."
Dar Leocrit al lui Evènor zise:
„Hainule, bezmeticule Mentor,
Ce vorbă spui şi-ndemni să ne-nfrâneze?
Să fie şi mai numeroşi bărbaţii,
Cu greu ne-or bate şi ne-or da în lături
De la ospăţ. Să vie chiar Ulise
Pe mândrii peţitori să-i afle-acasă
Benchetuind şi să poftească dânsul
Din sală să ne-nlăture; nevasta-i
De loc n-o să se bucure de-ntorsu-i,
Oricât e dorul ei de mare; el acolo
Pieri-va mişeleşte, dacă luptă
Cu noi care suntem mai mulţi la număr.
Deci vorba ta-i prostie. Hai dar, oameni,
Vă-mprăştiaţi la treburi fiecare.
La drum pe Telemah grăbească-l Mentor
Şi Aliters, ei care sunt prieteni
Cu tatăl său de mult. Dar cred că dânsul,
Chiar locului de-ar sta, şi din Itaca
Mai află ştiri şi n-ar mai bate drumul."
El zise şi pe loc se sparse sfatul.
Poporul tot se răspândi pe-acasă,
Iar peţitorii spre palat porniră.
Dar Telemah s-a dus pe mal departe
Şi mânile spălând în mare-albastră,
Minervei s-a rugat: „Ascultă, doamnă,
Tu care ieri venitu-mi-ai acasă
Şi m-ai povăţuit pe neagra mare
Să mă pornesc, să-ntreb de vine tata

Cel dus de mult, ci nu mă las-aheii
Să fac cum vrei, şi mai ales mişeii,
Trufaşii peţitori". Aşa se roagă.
Minerva-atunci asemenea lui Mentor
La glas şi la făptură-i se năzare
Pe lângă el şi-i cuvântează astfel:
„Tu n-ai să fii nevrednic, slab de minte,
O, Telemah, dacă bărbata fire
A lui Ulise e sădită-n tine
Spre-a fi şi tu ca el îndemânatic
La faptă şi la grai, călătoria
Nu-ţi poate fi-n deşert şi fără ţintă.
Dar dacă nu eşti fiul Penelopei
Şi-al lui Ulise, atunci mă tem că poate
Tu nu vei izbândi după dorinţă.
Puţini copii s-aseamănă cu tatăl,
Ba cei mai mulţi sunt mai prejos de dânsul,
Puţini şi cei mai buni. Dar cum în viaţă
Tu nu vei fi nici prost şi nici nevolnic,
Eu cuget c-ai să duci la capăt lucrul.
Deci nu te mai uita ce pun la cale
Şi chibzuie să facă peţitorii
Nesocotiţi, că n-au ei cap, nici umblă
Pe drumul drept, nici bănuiesc c-aproape
Li-i moartea şi-n aceeaşi zi cu toţii
Vor fi răpuşi. De loc n-o să-ntârzie
Plecarea ta pe calea cea croită.
Căci eu ca părintesc al tău prieten
Voi pregăti corabie şi însumi
Te-oi însoţi la drum. Deci du-te-acasă
La peţitori, fă rostul de merinde
Şi-n vase-orânduieşte-ţi-le toate.
Ia-n chiupuri vin şi-n tari burdufuri toarnă
Făină care-i mana şi puterea
Bărbaţilor. Eu strânge-voi din gloată
Ortaci de drum tocmiţi de bunăvoie.
Şi cum în schelă sunt atâtea vase
Şi vechi şi noi, voi căuta-ntre ele
Să văd care-i mai bun şi pregătindu-l,
Noi repede-o pornim pe largul mării."
Aşa-i vorbi Minerva, iar voinicul,
Cum auzi al zânei grai, nu stete,
Ci se grăbi spre-acasă cu mâhnire.
Găsi pe mândrii peţitori în sală.

Pârleau în curte vieri, jupeau la capre,
Iar Antinou ieşi nainte-i vesel,
De mână-l strânse şi-ncepu el astfel:
„Mai las-o moale, Telemah băiete,
Şi nu mai face gură, nu fi aprig,
Nu-ţi pune-n minte vorbă rea, nici lucru,
Ci bea şi ospătează ca nainte.
Ţi-om pune la-ndemână noi de toate,
Corabie şi vâslitori pe-alese,
Ca mai curând s-ajungi la sfântul Pilos,
Să-ntrebi de luminatul tău părinte."
Iar Telemah lui Antinou răspunse:
„Dar nu mai pot să stau cu voi trufaşii
Şi să petrec în tihnă la ospeţe
Şi tot cu gura-nchisă. Nu vi-i vouă
De-ajuns, o, peţitori , că-mi risipiraţi
Atât-avere dalbă pân-acuma
Cât eu am fost încă un prunc? Dar astăzi,
Când eu sunt mare şi-nţeleg prea bine
Cuvântul celorlalţi şi creşte-n mine
Şi vlaga şi priceperea,-am să caut
Asupra-vă să fulger moarte-amară,
Ori plec la Pilos, ori rămân în ţară.
Pleca-voi în corabie străină
Şi tot zadarnic n-o să-mi fie drumul,
De n-am un vas al meu, de nu-mi daţi oameni
C-aşa vă vine vouă mai cu cale."
Grăind smunci el mâna sa din mâna
Lui Antinou. Şi-n vreme ce de masă
Se îngrijeau prin casă, peţitorii
Cu vorbe-nfruntătoare, cu batjocuri
Îl împroşcau. Şi-aşa zicea cutare
Din tinerii semeţi: „De bună seamă
Gândeşte Telemah să ne omoare.
Deci vrea s-aducă dânsul ajutoare
Din Sparta sau din Pilos nisiposul,
Căci prea de tot se zbate după asta.
Ori vrea s-apuce calea spre Efira,
Ca el de-acolo, din mănoasa ţară
S-aduc-aici otrăvuri pierzătoare
Şi-n vin să le strecoare şi cu ele
Pe toţi să ne răpuie." Altul zise:
„Dar cine ştie dacă el pe mare
Călătorind şi lăinicind departe

De-ai lui nu va pieri ca şi Ulise.
Şi ne-ar prii aşa mai bine nouă,
Ne-am împărţi avutu-i tot şi casa-i
Am da-o mamei lui şi celui care
I-ar fi bărbat.” Aşa vorbeau flăcăii,
Iar Telemah se coborî-n celarul
Înalt şi-ncăpător pe unde tata-i
Avea grămezi de aur şi de-aramă
Şi lăzi cu haine şi de-ajuns în vase
Ulei mirositor. Steteau-năuntru
Înşiruite la perete chiupuri
Cu vin curat şi vechi, o băutură
Cu gust plăcut, dumnezeiesc, păstrată
De dragul lui Ulise ca să beie
Când el acasă s-ar întoarce-odată
Sleit de-atâtea suferinţi. Celarul
Avea închisă poarta cu canaturi
De scânduri groase, ţapăn încheiate,
Pe unde zi şi noapte sta de pază
Şi-avea de toate grijă chelăriţa,
Bătrâna cea sfătoasă Evriclèa.
Pe ea chemând-o, Telemah îi zise:
„Măicuţă, hai şi scoate-mi în ulcioare
Din vinul cel mai bun păstrat de tine,
Gândind că poate va veni vrodată
Nenorocitul, vrednicul meu tată,
De va putea să scape de la moarte.
Vreo douăsprezece umple-mi şi cu dopuri
Astupă-le vârtos şi în burdufuri
Cusute bine toarnă tu făină
La moară măcinată şi să fie
De douăzeci măsuri făina toată.
Tu singură să ştii de treaba asta.
Să fie strânse toate la o parte,
Căci eu de-acolo le ridic diseară
Când mama în iatac o să se suie
Şi are să se culce. Eu plec mâne
La Sparta şi la Pilos nisiposul
Să-ntreb de tata, s-aflu dacă vine.”
Aşa-i vorbi, iar maica Evriclèa
De groază prinse-a se boci şi astfel,
Cu jale tânguindu-se, -i răspunse:
„Cum te-ai gândit, tu, fătul meu, la asta?
Şi unde vrei să mergi în largul lumii,

Tu singur, fiu iubit? Măritu-ţi tată
Pieri-n străinătate depărtată.
Şi cum te-i duce,-ndată peţitorii
Din urmă vor pândi să te omoare
Cu vicleşug şi-or împărţi-ndesine
Întreagă-averea ta. Rămâi tu dară
Şi bucură-te-n pace de-ale tale.
Nu trebuie să suferi tu necazuri
Nemernicind pe marea cea pustie."
Dar socotitul Telemah îi zise:
„N-ai grijă, maică, nu voi face asta
De capul meu, un zeu îmi dete sfatul.
Ci jură-te că nu vei spune mamei
Nainte de vreo unsprezece zile
Şi chiar mai bine până ce n-aude
Că eu sunt dus şi n-o apucă jalea,
Ca nu cumva de plâns să-şi strice faţa."
Aşa el zise, iar bătrâna face
Un straşnic jurământ că nu-l va spune.
Şi după ce se jură pe toţi zeii,
Ea scoate în ulcioare vin şi toarnă
Făină în cusutele burdufuri.
Iar Telemah apoi se-ntoarce-n sală,
S-amestecă-ntre peţitori. Într-asta
La altceva se mai gândi Minerva:
Asemenea lui Telemah la faţă
Schimbându-se, ea colinda oraşul,
Oprea pe oameni şi le da de ştire
Şi-i îndemna spre seară să s-adune
La vasul iute-plutitor, pe care
De la feciorul falnic al lui Froniu,
De la Noèmon îl ceru, şi dânsul
Cu drag îl jurui. Iar mai în urmă,
Când soarele-asfinţise şi amurgul
Întunecase drumurile toate,
Împinse atunci corabia pe mare
Şi-o pregăti cu feluri de dichisuri
Purtate de un vas şi pe la capul
Limanului o-nţepeni, şi-ntr-însul
Corăbieri se strânseră-mpreună,
Iar zâna-nsufleţi pe fiecare.
Atunci şi alta mai făcu Minerva:
Se furişă în casa lui Ulise
La peţitori, le picură pe gene

Somn dulce-ademenindu-i, când beau vinul
Şi cupele luându-le din mână.
Deci ei plecară prin oraş să doarmă,
Cădeau de somn şi nu mai stau la masă.
Apoi Minerva cea cu ochi albaştri,
Din nou la chip şi-n glas leită Mentor,
Pofti pe Telemah afară-n faţa
Palatului: „Voinice,-i zise, iată
Stau gata-acuma soţii tăi la vâsle,
Aşteaptă să porniţi. Deci haidem iute,
Să nu mai zăbovim călătoria.”
Aşa vorbi şi grabnică zeiţa
Porni nainte, el mergea în urmă.
Iar când spre vas se coborau la mare
Pe prund, găsiră-acolo pe tovarăşi
Cu plete lungi. Şi Telemah le zise:
„Haidem, fârtaţi, merindele s-aducem,
Căci ele stau grămadă strânse-acasă.
Nimic nu ştie mama de plecare,
Nici roabele, afară doar de una.”
Aşa grăi şi el purcese-ntâiul,
Iar ei din urmă. Toate le cărară
Şi-n vasul plutitor le-adăpostiră
Cum poruncise fiul lui Ulise.
El se sui la urmă-n vas, Minerva
Naintea lui şezu pe după cârma
Corăbiei şi Telemah alături.
Corăbierii dezlegară vasul,
Apoi intrară şi pe bănci şezură.
Minerva le stârni un vânt prielnic,
Munteanul ce pe-ntunecata mare
Sufla şi şuiera cu-nverşunare.
Iar Telemah, zorind pe-ai lui tovarăşi,
Le-orândui să puie-acum dichisul;
Ei ascultau de vorba lui şi-ndată
Catargul cel de brad îl ridicară
Şi-l împlântară-n grinda cea scobită
Şi bine-l arcăniră-n două laturi
Şi-ntinseră pe el vintrele albe
Cu bine răsucitele curele.
Iar pânza se umfla, de vânt bătută,
Şi valu-ntunecat vuia în jurul
Grindeiului corăbiei pornite;
Ea alerga şi drum tăia pe ape.

Iar când aşa ei puseră dichisul
Corăbiei lor repezi şi smolite,
Turnară vin şi cu ulcioare pline
Făcură paos zeilor cei pururi
Şi mai ales Minervei cea cu ochii
Strălucitori. Iar zâna peste noapte
Şi până-n zori călători cu dânşii.

Cântul III

Când soarele din strălucinda mare
Ieşi pe bolta cerului de-aramă
Spre-a lumina pe zei şi-orice suflare
De pe pământul darnic în bucate,
Sosiră ei cu vasul lor la Pilos,
A lui Neleu temeinică cetate.
Pe mal aveau pilenii sărbătoare
Cinstind pe-al mării zeu albastru-n plete.
Buhai murgani jertfeau pe-a lui altare
În nouă şezători. La fiecare
Şedeau bărbaţii stol câte cinci sute
Şi vite aveau în faţă câte nouă.
Gustau cu toţii fripte măruntaie
Şi zeului ardeau alese buturi.
Iar călătorii traseră de-a dreptul
Şi strânseră vintrelele, -odgoniră
Corabia-n liman, apoi ieşiră,
Minerva-ntâi, iar Telemah din urmă,
Şi ea cu graiul i-apucă nainte:
„Tu, Telemah, să n-ai acum sfială
Cât de puţin. De-aceea doar pe mare
Călătorişi, ca tu să-ntrebi de tata,
Ce soart-avu şi ce pământ l-ascunse.
Să mergi întins la călăreţul Nestor,
Ca să vedem ce-o fi ştiind de dânsul.
Tu roagă-te de el să-ţi spuie verde,
Doar nu te va minţi, că-i prea cuminte.”
Iar chibzuitul Telemah răspunde :
„Dar cum să merg şi să mă port cu dânsul?
La grai cu rost nu sunt deprins, o, Mentor,
Ruşine-i ca un tânăr să întrebe
Pe un bătrân.” Dar zâna-aşa-l învaţă:

„La unele o să te-ajute mintea,
La altele vrun zeu, căci nu-mi închipui
Că te-ai născut şi ai crescut pe lume
Neocrotit de zei”. Aşa vorbindu-i,
Porni nainte repede Minerva,
Iar el păşi pe urmele zeiţei.
Sosiră ei în toiul sărbătorii
Pilenilor, pe unde sta moş Nestor
Cu fiii lui. Tovarăşii alături
Ospăţul pregăteau, frigeau la cărnuri
Şi în frigări înfeliau o parte.
Dar cum văzură pe străini, grămadă
Veniră toţi, îi strânseră de mână,
Şi-i îmbiară-n rând cu ei să şadă.
Întâi dar Pisistrat Nestorianul
S-apropie şi pe-amândoi de mână
Cu drag luându-i, i-aşeză la praznic
Pe blănuri moi peste prundişul mării,
Pe-aproape de-a lui frate Trasimede,
De tatăl lui. Le împărţi friptură,
Şi vin turnă într-un potir de aur.
Direse-apoi potirul spre Minerva
Şi zise-aşa: „Închin-acum, străine,
Stăpânitorului Neptun, căci tocmai
La praznicul acestui zeu veniră̆ţi.
Închină-te şi-urează cum e data
Şi-ntinde apoi şi soţului paharul
Cu vin mieros; s-o fi-nchinând şi dânsul
La zei, de care toţi avem nevoie.
El e mai mic, de-o seamă-ar fi cu mine,
De-aceea-ntâi ţi-l dau potirul ţie.”
Aşa vorbi, şi i-a-nmânat paharul.
Se bucură Minerva de purtarea-i
Cuminte şi la locul ei, că-i dete
Chiar ei întâi potirul cel de aur,
Şi-ndată pe Neptun rugà fierbinte:
„Ascultă-mă, Neptun, zguduitorul
Pământului, şi nu te pune-n poară
Cu noi cei rugători la-ndeplinirea
Urărilor. Dar mai întâi de toate
Pe Nestor şi pe fiii lui măreşte-i
Şi pentru marea sărbătoare-a jertfei
Frumos pe toţi pilenii răsplăteşte-i.
Şi fă ca Telemah, când ne-om întoarce,

Să fi-mplinit chemarea pentru care
Veniram pe corabia cea iute."
Aşa urà şi-ndeplinea ea însăşi;
Dădu apoi lui Telemah potirul
Frumos îngemănat, cu care dânsul
De-asemenea-nchină dumnezeirii.
Pilenii rumeniră carnea toată,
O traseră din foc, o împărţiră
Şi s-apucară de slăvitul praznic.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Deschise vorba călăreţul Nestor:
„Mai bine acum când toţi se săturară,
Să întrebăm noi cine sunt străinii.
Voi, oaspeţi, cine sunteţi şi de unde
Călătoriţi pe-al apei drum? Cu treabă
Veniţi la noi sau hoinăriţi pe mare
Ca lotri care umblă în poghiazuri
Şi-şi pun viaţa pustiind pe alţii?"
Iar chibzuitul Telemah răspunse
Cutezător, că-l sprijini Minerva
Să-ntrebe despre dusul lui părinte.
Şi nume bun să-şi capete-ntre oameni.
Şi zise-aşa: „Tu, Nestor Neleiene,
Mândria mare-a neamului ahaic,
Mă-ntrebi cine suntem; eu ţi-o voi spune.
Veniram din Itaca de sub Neion
Şi nu e vorba de vro treab-a obştii,
Ci de nevoia casei mele. Umblu
Să aflu ştiri despre vestitu-mi tată,
Ulise multpăţitul, despre care
Se zice că-n războiu, de tine alături,
Luase Troia. Despre toţi vitejii
Ceilalţi care luptară cu troienii,
Din auzite ştim unde-şi aflară
O moarte-amară. Numai el de Joe
Menit a fost necunoscut să piară.
Nu poate apriat să spuie nimeni
Unde-a murit. L-or fi răpus pe dânsul
Duşmanii pe uscat, sau chiar pe mare
O fi-nghiţit de undele Amfitritei.
De-aceea vin şi-ţi cad eu la picioare
Să-mi spui ce ştii de jalnica-i sfârşire,
De s-a-ntâmplat s-o vezi cumva cu ochii.
Ori auzit-ai povestind-o altul

Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni
Născut pe lume mai de plâns ca dânsul.
Să nu mă cruţi de milă sau ruşine,
Ci spune-aievea ce-ai văzut ca martor.
Eu rogu-te, de ţi-a făcut vrun bine
Vorbind sau făptuind viteazu-mi tată
Şi s-a ţinut aşa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia când nevoia
Vă copleşea pe toţi aheii – adu-ţi
Aminte acum şi spune-mi adevărul.”
Iar călăreţul Nestor îi răspunde:
„Iubitul meu, tu-mi pomeneşti de greul
Şi caznele ce-avurăm noi aheii,
Amarnici luptători, în ţar-aceea.
Vai, câte-am pătimit pe murga mare
Când rătăceam pe vase după pradă
Mânaţi fiind de-Ahile, câte iară
Prin harţele din jur de sub cetatea
Cea mare-a craiului Priam, pe unde
Căzură-apoi vitejii cei de frunte!
Acolo zace Aias cel războinic,
Şi-Ahile, şi Patroclu cel de-o seamă
Cu zeii de şoiman. Acolo zace
Şi Antiloh, voinicul şi alesul
Fecior al meu, neîntrecut în arme
Şi-n repejunea lui. Şi alte multe
Păţirăm noi atunci. Dar cine poate
De-a fir-a-păr să le înşire toate?
Să stai şi cinci şi şase ani de-a rândul
Să-ntrebi de toate câte suferiră
Săracii căpitani ahei la Troia,
Că tot nainte de-a-ncheia povestea
Ţi s-ar urî şi ai pleca în ţară,
Căci nouă ani într-una fără preget
Cercam noi fel şi chip să-i dăm de capăt
Războiului, şi Dumnezeu la urmă,
Cu chiu, cu vai, abia ne-a dat izbânda.
Pe vremea-aceea-n tabără nici unul
Nu sta să se măsoare cu Ulise
În agerimea minţii; pe oricine
Grozav îl dovedea cu isteţimea
Măritul tău părinte, că pesemne
Eşti fiul lui. Uimit mă uit la tine
Cum după vorbă-i semeni. Nici n-ai crede

C-ar semăna un tânăr la vorbire
Aşa cu el. Cât a ţinut războiul,
Eu şi Ulise nu ne dezbinarăm
Vreodată-n adunare şi la sfatul
Bătrânilor, ci tot uniţi, cu mintea
Şi chibzuirea ne trudeam s-aducem
Oştirii noastre cel mai mare bine.
Dar când cetatea lui Priam luarăm,
Purceserăm pe mare, însă zeii
Ne-mprăştiară şi ne-a fost întorsul
Nenorocit, ursit aşa de Joe,
Că n-am fost drepţi şi-ntregi la cap cu toţii.
De-aceea mulţi avură soartă tristă,
Că-i urmări urgia pierzătoare
A zânei cea cu ochi albaştri, fiica
Puternicului tată, care puse
La sfadă-atunci pe amândoi Atrizii.
Chemară ei la sfat pe toţi aheii,
Pe negândite, aşa cum le-abătuse,
Şi-aheii beţi veniră-n adunare.
Iar ei le-au spus cuvântul pentru care
Fu oastea-ntrulocată. Menelaos
Povăţuia pe-ahei s-apuce calea
Pe largul spate-al mării; Agamemnon
Nicicum nu se-nvoia, dorind mai bine
În loc să ţie oastea ca să-nchine
Jertfiri de-o sută de juncani, s-aline
Mânia cea urgelnic-a Minervei.
Dar nu ştia că n-avea el s-o-mbune
Nesocotitul; nu aşa de iute
Se mută gândul zeilor. Şi astfel
Rămase pe a lor şi se ciocniră
Cu vorbe grele-Atrizii, şi aheii
Se ridicară din sobor cu zarvă
De negrăit şi se-mpărţiră-n două.
Şi noaptea învrăjbiţi o petrecurăm,
Că Cel-de-sus ne-a dat răstrişte mare.
Iar dimineaţa traserăm pe mare
Corăbiile unii şi-nluntrarăm
Avutul şi femei frumos încinse.
Cealaltă jumătate din oştire,
Fiind ţinută-n loc, rămase-acolo
Pe lângă-Atride Agamemnon craiul.
Iar noi suind în vase-atunci plecarăm

Şi vasele pluteau aşa de iute!
Noianu-ntins un zeu îl netezise.
Când noi sosirăm în Tenèdos, dornici
De casa noastră, zeilor jerfirăm.
Dar încă nu vru Joe să ne-ntoarcem,
Nemilostivul, şi aprinse iară
A certei pară. Dintre noi o parte
Sub iscusitul, vrednicul Ulise
Se-ntoarseră napoi cu-a lor corăbii
Spre-a mulţumi pe craiul Agamemnon,
Iar eu, luându-mi stolul meu de vase,
Pornii la drum, simţind că nu-i a bine.
Plecă şi bătăiosul Diomede
Zorind pe-ai lui. Târziu în urma noastră
Plecă şi el, bălanul Menelaos,
Şi ne-ntâlni la Lesbos în răstimpul
Când stam la chibzuri încotro-i mai bine
S-o apucăm în lunga noastră cale:
Mai sus de Chios cel stâncos, de-a dreptul
Spre Psiria ostrovul, şi pe-acesta
La stânga să-l avem, ori mai la vale
De Chios să cotim Mimant vântosul?
Ceream de sus un semn să ni s-arate,
Şi semnul ni se-nvederă şi spuse
La mijloc să răzbatem largul mării
De-a dreptul către insula Eubea
Spre-a ne feri mai iute de năpastă.
Porni un vânt şuierător să sufle
Şi repede mânam pe căi pescoase
Şi peste noapte la Gerest sosirăm,
Şi lui Neptun jertfirăm multe buturi
De tauri dup-atâta mers pe ape.
În ziua cea de-a patra-au fost în Argos
Corăbiile ce vâsliră soţii
Viteazului, de cai domolitorul
Tidide Diomed. Iar eu spre Pilos
Mă îndrumai, că nu slăbi vreodată
Prielnic-adiere ce-o pornise
De la-nceput un zeu pe-a noastră cale.
Aşa venii şi n-auzii nimica,
Tu, fătul meu; de-aceea nu ştiu care
Dintre ahei pieri sau mai viază.
Iar tot ce-am auzit, de când mă aflu
În casa mea, poţi şti-o de la mine.

Ţi-oi spune-o drept, aşa cum se cuvine.
Se zice c-a fost cu noroc întorsul
Lăncerilor destoinici, mirmidonii,
Mânaţi de fiul cel slăvit şi falnic
Al marelui, viteazului Ahile.
Asemenea şi Filoctet, feciorul
Măreţ al lui Peant. Idomeneus
Napoi şi-aduse-n Creta oastea toată
Cât a putut scăpa nevătămată,
Căci nu-nghiţise marea pe nici unul.
Iar despre Agamemnon auziră̆ţi
Şi voi, măcar că locuiţi departe,
Că el s-a-ntors şi ce haină moarte
I-a dat Egist vicleanul, care însă
Amar o mai plăti. De-aceea-i bine
Ca omul după moarte-un fiu să lase
Ca să-l răzbune, cum a fost Oreste,
Că el ucise pe omorâtorul
Vestitului său tată. Cum se vede,
Şi tu eşti, dragul meu, frumos şi mare
Şi deci destul de tare, ca urmaşii
De bine să vorbească şi de tine."
Chititul Telemah răspunse: „Nestor,
Tu marea fal-a neamului ahaic,
Prea bine-şi răzbună Orest pe dânsul,
Că n-au să-l uite niciodată-aheii
Şi mare slavă-i vor cânta urmaşii.
Să-mi dea şi mie-aşa putere zeii
Să mă răzbun pe peţitorii mamei,
Că prea mă doare-a lor nelegiuire.
Cum râs de mine-şi fac şi pun la cale
Blestemăţii! Dar nu ursiră zeii
Ca astfel de noroc s-am eu şi tata.
Deci trebuie să mă supun nevoii."
La asta-i zice călăreţul Nestor:
„Iubitul meu, dă-mi voie de-o-ntrebare;
Fiindcă mi-aminteşti şi spui acestea
Şi-aud că-n ciuda ta la tine-acasă
Ca nişte hoţi se poartă peţitorii
Cei mulţi ai mamei tale, spune-mi mie:
Te laşi batjocorit de bunăvoie?
Sau te urăsc locuitorii ţării
Şi-ascultă spusa vrunui zeu? Dar ce ştii
De nu se-ntoarce tatăl tău vrodată

Şi nu le va plăti nemernicia
Sau singur, sau urmat de toţi aheii!
Să fii tu drag Minervei cea cu ochii
Străluminoşi, precum a fost Ulise,
Slăvitu-ţi tată, de-ngrijea de dânsul
La Troia, ţara patimilor noastre,
Că n-am văzut ţiind pe faţă zeii
Nicicând aşa cum ajuta Minerva
Făţiş pe tatăl tău. De-ar vrea tot astfel
Să ţie şi la tine, să te-ajute,
Cum şi-ar uita de nuntă peţitorii!"
Iar socotitul Telemah îi zise:
„Eu nu mai cred, mărite doamne Nestor,
Să văd de-acum urarea ta-mplinită,
Căci prea e mare vorba ce-ai rostit-o;
Ea mă uimeşte. Nu pot să-mi închipui
Îndeplinirea ei nici dacă zeii
Ar vrea cu dinadins aşa să fie."
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Ce vorbă ţi-a scăpat din rostul gurii,
Tu, Telemah? Să vrea un zeu, că lesne
L-ar izbăvi pe om şi din departe.
Dar eu aş vrea, chiar după multe-amaruri,
Mai bine să mă-ntorc la mine-n ţară
Să văd sosită ziua înturnării,
Decât să pier la-ntorsul meu acasă,
Cum a pierit sărmanul Agamemnon
În cursa lui Egist şi-a Clitemnestrei,
Soţia lui. Ci-i drept că nici chiar zeii
Nu pot scuti de moartea cea firească
Pe cine lor li-i drag, dacă-l doboară
Neîndurata soartă, mâna morţii."
Dar socotitul Telemah răspunse:
„Să nu vorbim, o, Mentor, despre asta,
Deşi ne doare. Nu-i nimica sigur
De-ntorsul lui Ulise. Pân-acuma
Pieirea i-au voit nemuritorii.
Dar voi să-l mai întreb acum pe Nestor,
Căci el cu-nţelepciunea şi dreptatea
Întrece pe ceilalţi; împărăţit-a,
Precum se zice, vârste trei de oameni
Şi-n faţă-mi pare asemenea cu zeii.
O, Nestor Neleiene, spune-mi mie,
Te rog, tot adevărul. Cum se stinse

Al ţării domn mai mare Agamemnon
Şi unde-i fuse-atuncea Menelaos?
Ce moarte i-a urzit lui Agamemnon
Egist vicleanul, de-a putut răpune
Pe unul mai bărbat ca el? Ori poate
Din Argosul ahaic Menelaos
Lipsea, căci el umbla pierdut în lume,
De-a cutezat Egist pe crai s-omoare?”
Iar călăreţul Nestor îi răspunse:
„Ţi-oi spune toate, cum au fost aieve,
Copilul meu. Ţi-nchipui şi tu singur
Cum s-a-ntâmplat. Să-l fi găsit acasă
În viaţă pe Egist venind din Troia
Bălanul Menelaos, nu ţărâna
L-ar fi acoperit pe el la moarte,
Ci câini şi corbi l-ar fi mâncat pe dânsul,
Zvârlit pe câmp departe de cetate
Şi nu l-ar fi jălit nici o femeie,
Căci fapta-i fuse prea nelegiuită.
Că-n timp ce noi ne războiam în Troia,
El huzurind în fundul ţării Argos
Cea cu păşuni de cai, umbla cu vorba
Stăruitor să-nşele pe soţia
Lui Agamemnon. La-nceput respinse
Mărita Clitemnestra mârşăvia,
Căci ea era de treabă şi asupra-i
Veghea un cântăreţ, pe care-Atride,
Plecând la Troia, dinadins îl puse
Să-i străjuie nevasta. Dar la urmă,
Când cei-de-sus meniră-a ei cădere,
Atunci Egist pe cântăreţ îl duce
Într-un ostrov pustiu şi-l lasă-acolo
Spre-a fi mâncat de pasări răpitoare.
Apoi voios că se-nvoi cu dânsa,
O ia cu el acasă. Multe buturi
Mai arse pe-ale zeilor altare
Şi închină la temple multe-odoare
De ţesături şi aur; lucru mare,
Neaşteptat de dânsul, isprăvise.
În vremea asta eu cu Menelaos
Ca buni prieteni am plecat din Troia
Şi amândoi corăbiam pe mare.
Dar când eram la sfântul Suniu, capul
Ţinutului Atenei, iată Febos,

Cu blândele-i săgeţi ochind, ucise
Pe unul Frontis, fiul lui Onètor,
Cârmaciul lui Atride Menelaos,
Când se ţinea cu mânele de cârma
Corăbiei ce alerga pe valuri,
Pe Frontis care-n lume n-avea seamăn
La cârmuit de vase pe furtună.
Se-nlimăni acolo Menelaos,
Cu toată graba lui, să-ngroape soţul,
Să-şi facă cea din urmă datorie.
Dar când şi el călătorind pe mare
Cu vasele-i în fuga lor ajunse
La muntele cel răsărit Malea,
Străvăzător departe Joe-i dete
Un drum nenorocit, stârni asupra-i
Vijelioase vânturi şi cât munţii
Năprasnice talazuri, şi în două
Curmându-i flota, parte o împinse
Spre Creta, unde locuiau cidonii
Pe lângă apa lui Iardan. Răsare
La capătul Gortinei, nalt şi neted,
Un stei de piatră-n mare, iar la stânga
Talazuri grele Austrul alungă
Spre limba de pământ pe unde-i Festos,
Şi valuri mari iezeşte-o stană mică.
Aci sosiră vasele; vâslaşii
De cumpănă cu chiu, cu vai scăpară,
Dar vasele de stânci le sparse valul,
Iar alte cinci corăbii, negre-n ciocuri,
De apă şi de vânt fiind purtate,
Ajunseră-n Egipet. Şi pe vremea
Când Menelaos dup-averi şi hrană
Cu flota-i colinda străinătatea,
Egist în ţară săvârşi urgia,
Ucise pe-Agamemnon şi supuse
Poporul. Şapte ani domni el peste
Micena cea cu aur mult. În anul
Al optulea-i veni de sus veleatul:
Întors Orest cel nobil din Atena
Ucise pe Egist care-omorâse
Cu vicleşug pe scumpul său părinte;
Şi dup-acest omor dădu un praznic
Argiilor, făcu înmormântarea
Mişelului Egist şi-a urgisitei,

Nevrednicei lui mame Clitemnestra.
Şi tot atunci sosi şi Menelaos
Viteazul aducând avere multă,
Pe cât putu să-ncapă în corăbii.
Şi tu, iubite, îndelung departe
Nu pribegi lăsând acas-avutul
Şi oameni desfrânaţi să nu te prade
Averea ta-mpărţind şi drum zadarnic
Să baţi în lume. Doar la Menelaos
Te sfătuiesc şi zic să mergi. El singur
Venit-a de curând de prea departe,
Din ţar-acelor oameni, de la care
Nu poate-avea nădejde de-a se-ntoarce
Tot omul care-i abătut de vifor
Pe marele noian pe unde doară
Nici pasări într-un an nu pot să zboare,
C-aşa-i de mare, -ngrozitor noianul.
Deci du-te tu la el cu-ai tăi pe mare,
Ori, dacă vrei, pe jos. Tu ai teleagă
Şi cai la îndemână, ba te-ajută
Şi fiii mei, căci ei te pot petrece
Pe calea ta spre sacrul Lacedèmon
Pe unde e bălanul Menelaos.
Tu roagă-te să-ţi spună el ce ştie,
Doar nu te va minţi, că-i prea cuminte.”
Aşa vorbi. Iar soarele-asfinţise
Şi amurgi. Atunci Minerva zise:
„Frumos, ce-i drept, ai cuvântat, bătrâne,
Dar hai, tăiaţi voi limbi de pe altare
Şi vin amestecaţi spre închinare
Neptunului şi altor zei, ca-n urmă
Să ne vedem de somn, că-i tocmai vremea.
Lumina-apuse acum, veni amurgul
Şi la ospăţul zeilor nu-i bine
Să-ntârziem mai mult, ci să ne-ntoarcem.”
Aşa grăi, şi dânşii ascultară.
Iar crainicii pe mâni le toarnă apă,
Cu vin feciorii vârfuiesc ulcioare.
Ei gustă-ntâi şi-mpart la toţi potire,
Aruncă limbi pe foc, apoi se scoală
Şi-nchină vin. Iar după ce-nchinară
Şi-şi mulcomiră pofta cu băutul,
Minerva-atunci şi Telemah zoriră
Spre vasul albiat napoi să plece.

Dar îi ţinu, aşa luându-i, Nestor:
„Ferească Cel-de-sus ca voi să mergeţi
La vasul vostru astfel de la mine
Ca de la un calic, sărac cu totul,
Ce n-are-un aşternut, un ţol în casă
Spre odihnirea lui şi-a unui oaspe.
Ba niciodată n-are să se culce
Pe podu-unei corăbii tocmai fiul
Viteazului Ulise, câtă vreme
Eu vieţuiesc şi am feciori acasă
Ce pot primi pe cei ce vin la mine."
Grăi Minerva cea cu ochi strălucii:
„Că bine-ai zis, tu, dragul meu moş Nestor;
Se cade Telemah să mi te-asculte,
C-aşa e mai cu cale. El cu tine
Să meargă la palatul tău să doarmă,
Iar eu la vasul negru mă voi duce
Spre-a da curaj la oameni şi-a le spune
Ce trebuie, căci între ei eu singur
Sunt mai bătrân; ceilalţi care-l urmează
Din dragoste, sunt tineri, toţi de-o seamă
Cu inimosul Telemah. Acolo
Dormi-voi în corabie-astă-noapte,
Iar mâne dimineaţă mă voi duce
La cauconii cei viteji, la care
Mă cheamă grea şi veche datorie,
Iar tu pe Telemah, fiindu-ţi oaspe,
Trimite-l c-o teleagă şi cu unul
Din fiii tăi; dă-i caii cei mai sprinteni
Şi mai voinici." Aşa vorbi Minerva
Şi-apoi zbură deodată-n chip de vultur.
Uimiţi văzură toţi minunea asta
Şi Nestor se miră văzând cu ochii;
Luă de mână pe fecior şi-i zise:
„Iubitul meu, de bună seamă fi-vei
Bărbat ales şi vrednic, dacă zeii
Te însoţesc aşa din tinereţe.
Nu poate fi la mijloc decât unul
Din zeii din Olimp, şi-acela-i fiica
Lui Joe, zâna cea biruitoare,
Minerva care printre-argii la Troia
Cinstea şi pe viteazul tău părinte.
Ajută-ne, stăpâno, şi dă-mi mie,
Iubiţilor mei fii, soţiei mele

Cea vrednică de cinste, slavă naltă.
Ţi-oi da prinos o juncă lată-n frunte,
Neîmblânzită şi neînjugată
Şi polei-voi coarnele cu aur.”
Aşa ură, şi-l auzi Minerva.
Iar după asta călăreţul Nestor,
Urmat de gineri şi de fii, purcese
Spre casele lui mândre. Când sosiră
Cu toţii la palat, acolo-n sală
Pe rând şezură-n scaune şi-n jeţuri.
Şi cum veniră, în ulcior bătrânul
Amesteca cu apă un vin dulce
De unsprezece ani, ce-l deschisese
Şi-abia îl destupase chelăriţa.
Din el stropind, se tot ruga de fiica
Celui-de-sus ce-nvolbură furtuna,
Iar după ce-nchinară şi băură
Cât vrură ei, se duse fiecare
La el acasă să se culce. Numai
Pe Telemah, odrasla lui Ulise,
L-opri acolo Nestor ca să doarmă
Pe pat strujit în tinda cea cu boltă
Răsunătoare, şi cu el alături
Pe Pisistrat, lăncer destoinic, steagul
Voinicilor, fecioru-i care singur
Mai rămăsese nensurat acasă.
Iar Nestor însuşi se culcă în fundul
Înaltei curţi. Soţia lui, crăiasa,
Îi pregăti cu toate cele patul.
A doua zi când se iviră zorii
Trandafirii, Gerenianul Nestor
Din pat se scoală, iese şi s-aşază
Pe pietrele cioplite, netezite,
Strălucitoare marmură pe care
Şedea Neleu cel înţelept ca zeii.
Dar el murise, şi ca domn cu sceptrul
Şedea acuma Nestor, turn de veghe
Al neamului ahaic. Din iatace
Ieşind, s-au strâns în juru-i toţi feciorii,
Ehèfron, Stratiu şi Perseu şi-Aretos
Şi ca un zeu de chipeş Trasimede;
Al şaselea fu Pisistrat voinicul.
Aduseră şi-l aşezară-alături
Pe Telemah. Le zise-atunci bătrânul:

„Grăbiţi-vă, copii, să-mi faceţi voia
Ca să-mbunăm nainte pe Minerva,
Că ne-a venit făţiş la sărbătoare.
La câmp să meargă unul cât mai iute
Să spună ca să mâne-ncoa văcarul
O juncă de jerfit, şi altul iară
Să meargă şi s-aducă de la vasul
Lui Telemah pe toţi ai lui tovarăşi,
Afară de vro doi. Şi-n urmă altul
Să cheme pe Laerches aurarul
Să poleiască coarnele la juncă.
Rămâneţi voi ceilalţi pe loc şi spuneţi
Femeilor din casă s-aibă grijă
De-a pregăti o masă-n toată sala,
Să care-apoi şi scaune şi lemne
Şi apă de spălat pe mâni curată.”
El zise, iar ei toţi se sârguiră.
Veni şi junca de la câmp, veniră
Şi cei de la corabia cea iute,
Şi faurul cu sculele-i de-aramă,
Uneltele-i de meşteşug, ilăul
Şi cleştele cel tare şi ciocanul
Cu care el putea să bată aur.
Veni şi Palas spre a fi de faţă
La jertfele ce-aveau să-i deie. Nestor
Dădu bucăţi de aur lui Laerches.
Tot el bătu şi coarnele junincii
Le polei cu ele, ca Minerva,
Privindu-şi darul, s-aibă bucurie.
De coarne duse junc-atunci Ehèfron
Şi Stratiu, iar din casă-aduse-agheasmă
Într-un lighean împodobit Aretos,
În stâng-avea un coş cu orz. Acolo
Veni şi Trasimede – oşteanul vrednic
Cu o secure ascuţită-n mână
Să-njunghe vita; iar Perseu sta gata
Cu vasul pentru sânge. Călăreţul
Moş Nestor începu să facă slujba
Cu orzul, cu agheasma şi, zeiţei
Rostindu-i calde rugi, zvârli în flăcări
Un smoc de păr tăiat din capul vitei,
Şi-ndat-apoi, când ei sfârşiră ruga,
Şi presărară orzul, Trasimede
Cel neînfricoşat, venind aproape,

Izbi în ceafă vita cu toporul
Şi coardele răzbindu-i, el îi frânse
Virtutea vieţii. Chiuiră-ndată
Nurorile şi fetele lui Nestor
Şi-a lui nevastă Evridice, fiica
Mai mare-a lui Climenos. După asta
Ei junca ridicând de pe pământul
Umblat pe multe căi, o sprijiniră,
Iar Pisistrat, podoaba tinerimii,
O înjunghè. Când sângele-i cel negru
Se scurse tot şi n-avea viaţă-n oase,
Pe loc o şi tăiară-mbucăţind-o
Cum se cuvine, buturile toate
Şi le-nveliră-n prapuri îndoite
Şi puseră deasupra carne crudă.
Ardea despicături atunci bătrânul
Şi peste ele picură vin negru,
Iar tinerii ţineau frigări în mână.
Când coapsele-au fost arse şi gustară
Din măruntaie toţi, înfeliară
Şi-nfrigăriră carnea cea rămasă.
Ţiind apoi frigările-ascuţite,
Au început s-o frigă pe jăratic.
În vremea asta dalba Policaste,
Copila cea mai tânăr-a lui Nestor,
Pe Telemah îl duse să se scalde.
Şi-l îmbăie şi-l unse cu miresme,
Şi-l învăscu într-o manta şi-o haină,
Şi de la scaldă el ieşi ca zeii
La faţă de-arătos; apoi se duse
Şi s-aşeză pe-alăturea de Nestor,
Iar când fu carnea friptă şi luată
De peste foc, şezură ei la masă.
Trebăluiau în preajmă oameni harnici
Şi vin turnau în cupe mari de aur.
Când ei de-ajuns mâncară şi băură,
Luă cuvântul şi-ncepu moş Nestor:
„Copiii mei, aduceţi telegarii
Şi înhămaţi-i, şi grăbiţi-i calea
Lui Telemah”. Aşa grăi, iar dânşii
Cu drag îl ascultară. Caii repezi
În pripă la teleagă-i înhămară.
Iar chelăriţa puse vin şi pâne
Şi udătură ce o gustă domnii

Din neam de zei. Sui apoi în carul
Cel prea frumos băiatul lui Ulise,
Şi Pisistrat, alăturea de dânsul
Suindu-se, luă în mână frâul
Şi telegarii şi-i sili cu biciul,
Iar ei voios zburară pe câmpie,
Lăsară Pilos, nalta lor cetate,
Şi cât e ziua hamul clătinară.
Când soarele-asfinţi şi orice cale
Fu adumbrită, ajunseră la Fera,
La locuinţa lui Diocle, fiul
Lui Ortiloh, născutul din Alfeos.
Acolo dânşii-şi petrecură noaptea,
Iar el le dete daruri de-ospeţie.
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, ei înhămară caii
Şi-n carul înflorat suind, plecară
Pe poarta cea cu bolţi răsunătoare,
Plesniră roibii, care-o şi zbughiră.
Trecură prin ogoarele câmpiei
Şi drumul pân'la capăt şi-l făcură,
Aşa-i purtau de repezi telegarii.
În vremea asta soarele apuse
Şi căile se-ntunecară toate.

Cântul IV

Sosiră ei în Lacedèmon, ţara
Cea cùncavă şi plină de ponoare,
Şi poposiră-acasă la slăvitul
Războinic Menelaos. Nimeriră
Când el cu oameni mulţi de-ai lui la curte
Benchetuia la o-ndoită nuntă:
Îşi mărita mândreţe de copilă
Şi-o trimitea la fiul lui Ahile
Cel răzbitor de cete, după vorba
Ce-i dase şi-i jurase el la Troia,
Şi nunt-acum puneau la cale zeii.
El petrecea pe fata lui cu care,
Cu telegari departe, la oraşul
Vestit al mirmidonilor, pe unde
Era stăpân feciorul lui Ahile.
Şi aducea pe fata lui Alector,

Locuitor în Sparta, ca mireasă
Lui Mehapentes cel voinic, feciorul
Mezin al lui, mlădiţa unei roabe,
Căci n-avu parte de la zei Elena
Să aibă alt copil, de când născuse
Pe Hermiona, fiica-i drăgălaşă,
Sulegetă ca Venera de aur.
Aşa benchetuiau în casa mare
Şi petreceau vecinii şi tot neamul
Lui Menelaos. Într-aceia iată
Un cântăreţ dumnezeiesc cu lira-i
Cânta, şi-n vreme ce ţinea el hangul,
Doi căluşeri se tot roteau la mijloc.
Atunci la poarta curţii se opriră
Din cale Telemah şi al lui Nestor
Fecior chipos, cu carul lor, cu caii.
Ieşi nainte şi-i văzu pe oaspeţi,
Eteoneus, slujitorul harnic,
Mai-marele-ntre slugile domniei,
Şi se grăbi a înştiinţa stăpânul.
S-apropie de el şi-i zise astfel:
„Mărite doamne, doi străini veniră,
Doi oameni care par a fi din viţa
Puternicului Joe. Orânduieşte
Ce-i de făcut: să dezlegăm noi caii
De la teleaga lor, ori e mai bine
Să-i îndrumăm în gazdă la un altul?”
Dar se răsti bălanul Menelaos:
„Eteoneus, fiu al lui Boetos,
Tu nu erai aşa tehui nainte,
Dar iat-acuma buiguieşti ca pruncii
Nu furăm şi noi ospătaţi de alţii
De-atâtea ori pân-am sosit în ţară
Şi ne-a scăpat apoi de cazne Joe?
Dar hai, sloboade caii lor mai iute
Şi adu-i pe străini aici la masă.”
Cum auzi, el prin conac se duse
Şi porunci la slugi ca să-l urmeze.
Ei caii asudaţi îi deshămară
Şi-n grajduri îi legară de căpestre
Şi le-aruncară-apoi ovăz în iesle,
Ovăzul cu orz alb amestecară.
Şi traseră teleaga şi-o proptiră
De-al grajdului scânteietor părete,

Iar pe străini îi duseră-n palatul
Dumnezeiesc. Şi ei privind la toate,
Se minunau de curtea-mpărăţiei.
Părea că străluceşte-n tot palatul
Lumină ca de soare ori de lună.
Şi după ce şi-au desfătat privirea,
Ei fură duşi la baie, de intrară
Şi se-mbăiară-n scalde lustruite.
Când roabele-i lăură, i-oleiră
Şi-i învăscură-n straie moi de lână,
Ei s-aşezară lângă domn pe jeţuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Şi le întinse-o masă geluită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse
Şi dete pâne şi bucate multe
Poftindu-le din tot ce-avea păstrate,
Şi-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită şi mai puse
Pe lângă ei câte-un potir de aur.
Cu mâna craiul îi pofti şi zise:
„Mâncaţi întâi, vă bucuraţi. Pe urmă,
Când voi veţi fi cinat cu noi la masă,
Vă întrebăm cine sunteţi, că nu vi-s
Părinţii dintr-un neam lipsit de vază.
De bună seamă sunteţi fii de oameni
Purceşi din zei, de domni ce poartă sceptru.”
Aşa vorbi. Apoi luând friptura,
Un spate gras de bou ce-i sta-nainte,
Ca parte-a lui de cinste, o puse-n faţă
Străinilor. Ei mâinile-ncepură
Să-ntindă la bucatele gătite.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Numaidecât feciorul lui Ulise,
De Pisistrat apropiindu-şi capul
Spre-a nu fi auzit de alţii, zise:
„Ian uite, dragul meu, tu, Nestorene,
Prin sala asta ce frumos răsună!
Ce strălucire de argint, de aur,
De-aramă şi de chihlimbar şi fildeş!
Doar în Olimp de-o fi cumva la Joe
Palat la fel. Ce frumuseţi nespuse
Şi ce minuni! Uimirea mă cuprinde!”

Luă Atride seama când şoptiră
Şi le rosti cuvinte zburătoare:
„Copiii mei, nu-i nici un om pe lume
De semuit cu Joe, căci palatul
Şi-avutul lui n-au moarte niciodată.
Doar între oameni pot să fie unii
Mai mult sau mai puţin bogaţi ca mine.
Ci multe-am pătimit şi multă vreme
Pe lume-am rătăcit până ce adus-am
Averea pe corăbii. Tocma-n anul
Al optulea venii din pribegia
Din Cipru, din Fenicia, din Egipet.
Fusei la etiopi, la cei din Sidon
Şi la erembi, şi-n Libia, pe unde
La miei le creşte coarnele deodată
Şi oile pe an de trei ori fată.
Acolo nici stăpânul, nici păstorul
Nu sunt lipsiţi de brânză şi de carne
Şi lapte dulce, că mereu tot anul
Sunt alăptate oile şi mulse.
Ci-n vreme ce mi-agoniseam avere
Cutreierând meleagurile-acele,
Pe frate-meu un altul îl ucise
Hoţiş, pe nevestite, prin trădarea
Soţiei lui cea pròcletă. De-aceea
Eu n-am plăcere-a stăpâni averea;
Veţi fi ştiind şi voi din auzite
De la părinţi, oricare vor fi dânşii,
Că multe-am mai păţit; mi se prădase
Palatul meu cuprinzător de multe
Şi mari comori . Mai bine-aveam acuma
A treia parte din avutul casei
Şi-n viaţă să fi fost aceia care
Pieriră-atunci cât a ţinut războiul
Pe câmpul de la Troia, aşa departe
De Argos cel păscut de cai! Adese
Pe toţi mă pun a-i tângui şi-a-i plânge
Când stau în casă singur; ba cu plânsul
Mă răcoresc, ba încetez, că iute
De vaietul cel fioros te saturi.
Pe toţi îi plâng şi după toţi mă doare,
Dar nu aşa ca după unul singur,
De-a cărui amintire mi-este somnul
Şi masa de nesuferit, căci nimeni

Din toţi ai noştri n-a răbdat mai multe
Şi mai cumplite cazne ca Ulise.
Menit a fost să sufere sărmanul,
Iar eu în veci să tot oftez de doru-i,
Că-i dus de mult. Nici nu ştim dacă dânsul
E viu sau mort. L-o fi jălind bătrânul
Laerte şi-nţeleapta Penelopa
Şi Telemah, pe care-l părăsise
Abia născut acasă." Asta zise,
Şi Telemah, de dorul lui Ulise,
Fu-nduioşat şi-l podidiră lacrimi
Din pleoape pe obraji, când auzise
De tatăl său. Şi apucându-şi haina
Cea porfirie o trase peste faţă.
Dar craiul îl ghici. Gândi în sine
Să-l lase-a pomeni de-al lui părinte
Ori să-l întrebe şi să-l cerceteze.
Şi tocmai când el cugeta la asta,
Din nalta-i, miresmata ei cămară
Veni Elena, asemenea Dianei
Cea cu săgeţi de aur. Iar Adrasta
Un scaun bine-făurit i-aduse,
Alcipa un chilim de lână moale,
Iar Filo un paner de-argint ce-i dase
Alcandra, a lui Polib soţie, care
Sălăşluiau în Teba din Egipet
Şi-aveau în casă mare bogăţie.
Polib atunci în dar lui Menelaos
Îi dete două căzi de-argint şi două
Tripeduri şi talanţi de aur zece.
Deosebit îi dărui Elenei
Nevastă-sa nepreţuite daruri:
O furcă de-aur, un paner cu roate,
Întreg de-argint şi împletit deasupra
Pe margine cu aur. Scula asta,
Cu tort ticsită, i-o aduse-acuma
Şi-o puse-n faţă Filo cămăraşa,
Lungind deasupra-i furca cea de aur
Cu caier stânjeniu. Şezu Elena
Pe scaunul ce-avea pe sub picioare
Un scăunel şi începu deodată
Pe soţul ei să-ntrebe: „Ştim noi cine
Sunt oamenii care-au venit acasă
La noi, tu, preamărite-al meu bărbate?

Mă-nşel cumva? Ori adevăr voi spune?
Dar inima-mi dă ghes, că niciodată
Eu nu văzui atât-asemănare
La un bărbat şi nici la o femeie,
De stau crucită când mă uit! vezi colo
Cum el arată àidoma feciorul
Nenvinsului Ulise; îmi pare mie
Că-i Telemah, pe care el, vestitul
Între bărbaţi, îl părăsise-acasă
Abia născut, când voi v-aţi dus la Troia,
Setoşi de crunt război, ca să vă bateţi
De dragu-unei nemernice ca mine."
Bălanul Menelaos îi răspunse:
„La fel gândisem chiar acum, femeie.
Aşa era întocmai şi Ulise,
Aceleaşi mâni, aceeaşi uitătură,
Acelaşi cap şi tot aceleaşi plete.
De el acum eu mi-adusei aminte
Şi povesteam ce-aleanuri, ce obidă
De dragul meu a suferit sărmanul,
Şi-un plâns amar purcese atunci din ochii
Flăcăului, şi faţa el de jale
Şi-acoperi cu haina porfirie."
Luă cuvântul Pisistrat şi zise:
„Nălţate doamne, fiu al lui Atreus,
E drept ce spui, e fiul lui Ulise;
Ci-i cumpănit şi se sfieşte dânsul,
Venit aşa cum e de-ntâia oară,
Să nu rostească vorbe negândite
În faţa ta, de-a cărui cuvântare
Ca de un zeu ni se desfat-auzul.
Ca să-l petrec, pe mine mă trimise
Părintele meu Nestor călăreţul,
Căci prea dorea pe tine să te vadă,
Ca tu să-i dai un sfat la tot ce are
De spus sau de făcut, că multe rabdă
În casa lui un fiu al cărui tată
E dus, când n-are-apărători pe alţii
Şi-i singur cum e fiul lui Ulise,
Că tatăl său e dus, şi-acum nici unul
Nu-l apără de răutate-n ţară."
Grăi atunci bălanul Menelaos:
„La mine-n casă-i, doamne, chiar băiatul
Acelui scump prieten, care bietul,

De dragul meu, s-a canonit o viaţă
Şi care socoteam că între-ai noştri
Mai scump decât oricare-avea să-mi fie
De ne-ajuta pe noi stăpânitorul
De pe Olimp napoi să ne întoarcem
Pe mare în corăbiile noastre,
I-aş fi zidit în Argos o cetate
Şi un palat, şi-acolo din Itaca
L-aş fi adus pe el cu tot avutul,
Cu fiul lui, cu toţi locuitorii
Cetăţii lui, c-aş fi golit în Argos
Vreun oraş din prejurimi, din cele
Supuse mie. Aici fiind aproape,
Ne-am fi-ntâlnit adese şi nimica
Şi nimenea n-ar fi putut să curme
Iubirea dintre noi şi bucuria
Pân' nu ne-ar fi acoperit viaţa
Al morţii nor cernit. Dar fericirea
Ne-o pizmui un zeu, care pe bietul
Ulise singur nu-l întoarse-n ţară."
Aşa vorbi. Şi toţi cuprinşi de jale
Se-nduioşară. Şi plângea copila
Lui Joe-atunci, Elena argeiana,
Plângea şi Telemah, chiar Menelaos,
Cu ochii-nlăcrimaţi a fost şi fiul
Lui Nestor, Pisistrat, că-şi amintise
De Antiloh, de frate-său, viteazul
Neasemuit, ucis de Memnon, fiul
Fălos al Aurorei. Şi la dânsul
Gândind, rosti cuvinte-naripate:
„De câte ori te aminteam pe tine
Şi stam de vorbă între noi acasă,
Moş Nestor ne spunea, că tu Atride,
Eşti omul dintre toţi cel mai cuminte.
Deci dacă-i chip, ascultă-acum la mine.
Nu-mi place mie bocetul la masă.
Doar o să vie ziua cea de mâne
Şi nu mă supăr dac-atunci jăli-veţi
Pe orice muritor care s-ar stinge.
Că pentru bieţii oameni numai una
E cinstea cea din urmă: să-ţi tai părul
Şi pe obraz să laşi să-ţi curgă lacrimi.
Doar a pierit şi frate-meu, şi n-a fost
În oaste cel mai nebărbat din Argos.

Vei fi ştiind-o tu. Eu niciodată
Nu fui cu el şi nu-l văzui. Se zice
Că pe-Antiloh nu-l întrecea nici unul
În repejune şi-n războinicie."
Bălanul Menelaos îi răspunse:
„Iubitul meu, grăit-ai tot ce poate
Grăi şi face-un om cu cap şi-n vârstă
Mai naintat ca tine. Nu mă miră;
Ca fiu al unui tată cum e Nestor,
Tu cugeţi sănătos. Se vede lesne
Vlăstarul unui om pe care Joe
L-a fericit ca soţ şi ca părinte,
Că-i dete necurmată bucurie,
Tihnit să-şi ducă greul bătrâneţii
În casa lui şi feţii lui să fie
Întregi la minte şi-osebiţi în arme.
Lăsăm dar la o parte tânguirea
Cu care-am început şi să ne punem
Din nou la cină. Apă să ne toarne
Din nou pe mâni. De povestit e vreme
Şi mâne între Telemah şi mine."
Aşa vorbi, iar harnica lui slugă
Asfalion pe mâni le toarnă apă,
Şi dânşii la bucatele gătite
Încep să-ntindă mânile grăbite.
Atunci Elena-avu o altă grijă:
Pe loc prelinse-n vinul lor de masă
Un leac ce-alină orice dor şi jale,
Un bàlsam uitător de orice rele.
Oricine înghiţea din el când vinul
L-amesteca cu apă într-o cană,
În ziua aceea nu-şi uda obrazul
Cu stropi de plâns, să fi murit chiar mama
Ori tatăl lui, ba chiar naintea-i
Cădea zdrobit un frate-al lui sau fiul
Şi el vedea sfârşitul lor cu ochii;
Aşa de bune, măestrite daruri
Avea Elena date de soţia
Lui Tonos, Polidamna din Egipet,
Pe unde ţărna darnică-n bucate
Dă multe buruieni de leacuri bune
Şi rele laolaltă amestecate
Şi oamenii mai mult decât oriunde
Sunt iscusiţi lecuitori de boale,

Căci ei se trag într-adevăr din Peon,
Vindecătorul zeilor. În urmă,
Când puse leacul şi-ndemnă să toarne
În cupe vinul, cuvântă Elena:
„Nălţate Menelaos şi voi fiii
Vestiţilor viteji, de bună seamă,
Ca unul care poate toate cele,
Dă Joe bun şi rău pe lumea asta,
Când unuia, când altuia. De-aceea
Şedeţi acum de ospătaţi în sală
Şi vă înveseliţi de o poveste,
Căci potrivite lucruri vă voi spune.
Eu n-aş putea să-nşir, să spun anume
Ce lupte-a dus netemător Ulise,
Dar iată una ce-ndrăzni să facă
La Troia, unde-avurăţi voi aheii
De furcă mult. Tot trupul şi-l sluţise
Rănindu-se şi îmbrăcat în zdrenţe,
În chip de rob, se furişă-n cetatea
Vrăjmaşilor şi, prefăcut, Ulise
Părea un cerşetor, cu totul altul
De cum era el la corăbii. Astfel
Se furişă-n cetate, iar troienii
Nu-l bănuiau de loc. Doar eu pe dânsul
Îl cunoscui, aşa tiptil cum fuse,
Şi-l întrebam; el s-ascundea isteţul,
Dar când pusei să-l spele şi să-l ungă,
Şi-l îmbrăcai şi mă jurai temeinic
Că nu-l voi da de gol până ce dânsul
Nu va sosi-ntre corturi la corăbii,
Ulise-atunci şi-a dat pe faţă taina.
Pe mulţi troieni cu sabia răpuse
Şi se întoarse între-ahei şi-aduse
Atâtea ştiri. Femeile troiene
Cu hohot se boceau, dar eu în mine
Mă bucuram, căci m-apucase dorul
De-ntors acasă şi-mi plângeam orbirea
Ce Venera-mi dăduse, când la Troia
Ducându-mă departe de-a mea ţară,
Mă-nstrăină de fata mea, de casa
Şi de bărbatul meu, desăvârşitul
De bun şi de frumos şi de cuminte.”
Adause la asta Menelaos:
„E drept ce-ai spus tu despre el, femeie.

În viaţa mea am încercat şi mintea
Şi sfatul multor oameni mari şi-umblat-am
Pe lume mult, dar nu-mi văzură ochii
Nicicând un om aşa cum fu Ulise.
Să vezi ce faptă mai făcu şi alta
El, vajnicul bărbat, odinioară
În calul cel de lemn cioplit, alături
De noi, de toţi fruntaşii cei din Argos,
Când aduceam troienilor pieire.
Venit-ai tu atunci la noi, acolo,
Mânată de vreun zeu ce-a vrut să deie
Troienilor izbânda. Te-nsoţise
Şi Deifob cel arătos ca zeii,
De trei ori ocolit-ai matahala
Scobită pipăind-o şi pe nume
Strigat-ai pe danai, pe toţi fruntaşii
Ascunşi în cal şi îngânat-ai glasul
Soţiei fiecărui dintre dânşii.
Eu care stam la mijloc cu Tidide
Şi cu Ulise glasul ţi-auzirăm.
Dam zor atunci şi eu şi Diomede
Să năvălim afară sau îndată
De-acolo să răspundem, dar Ulise
Ne-a potolit şi ne-a-nfrânat năvala.
Atunci tăcură molcom toţi aheii;
Anticlos, singur, mai voia să schimbe
Cu tine vorba, dar pe loc Ulise
Cu mâni vânjoase i-astupase gura
Şi ne feri de pacoste, ţiindu-l
Aşa într-una până ce Minerva
De noi atunci te-a depărtat pe tine.”
Mintosul Telemah la asta zise:
„Nălţate-Atrid, stăpânitor de oameni,
E şi mai dureros că toate-aceste
Pe el de soartă crudă nu-l scutiră,
Şi nu l-ar fi scutit, de-avea Ulise
Chiar inimă de fier. Dar hai să mergem
Să ne culcăm în pat, ca noi pe urmă,
Dormind, de-odihnă dulce s-avem parte.”
Cum zise el, Elena argeiana
La roabe porunci să care paturi
În tindă şi să-mpăture-aşternuturi
Frumoase porfirii, să-ntindă scoarţe
Şi moi velinţi de-acoperit să puie.

Iar roabele ieşiră-apoi din sală
Cu facle-n mâni şi aşternură paturi.
Acolo-i duse pe străini un crainic
Şi amândoi în tindă se culcară,
Voinicul Telemah şi al lui Nestor
Fecior chipos. Iar fiul lui Atreus
Dormi năuntru-n casele înalte
Şi-alăturea de el dumnezeiasca
Între femei, cu straiul lung, Elena.
A doua zi, când zorile-nzoriră
Trandafirii, viteazul Menelaos
Din patu-i se sculă şi-şi puse haina,
Cu sabie-ascuţită se încinse
Şi după ce pe dalbele-i picioare
Legă sandale dalbe şi din casă
Ieşi leit un zeu la-nfăţişare,
S-apropie de Telemah şi zise:
„Voinice Telemah, ce treabă oare
Te-aduce-aici pe largul spate-al mării?
A ta nevoie ori nevoia obştii?
Să-mi spui tu asta drept.” Iar el răspunse:
„Nălţate-Atrid, stăpânitor de oameni,
Venii să-mi dai vr-o veste despre tata,
Mâncată-i casa-mi, dusă mi-e moşia,
La mine-acasă mişună duşmanii
Ce-mi tot înjunghe oi şi boi grămadă,
Sfruntaţii peţitori ai mamei mele.
De-aceea vin să-ţi cad eu la picioare
Să-mi spui ce ştii de jalnica lui moarte.
De s-a-ntâmplat s-o vezi cumva cu ochii
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni
Născut pe lume mai de plâns ca dânsul.
Să nu mă cruţi de milă sau ruşine,
Ci spune-aieve ce-ai văzut ca martor.
Eu rogu-te, de ţi-a făcut vrun bine
Vorbind sau făptuind viteazu-mi tată
Şi s-a ţinut aşa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia, când amarul
Vă copleşea pe toţi aheii, adu-ţi
Aminte-acum şi spune-mi adevărul.”
Adânc oftă şi zise Menelaos:
„Hei, Doamne, nişte păcătoşi şi fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,

Bărbat aşa de vajnic în putere!
Cum dacă cerbul adormindu-şi puii
Sugari în cuibul unui leu puternic
Cutreieră păduri şi paşte iarbă
Pe văi, şi când apoi se-ntoarnă leul
La cuibul său, dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată
Zdrobi-va pe mişei. Dă, Doamne Joe,
Tu, Palas şi Apolon, ca Ulise
Să fie aşa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, când la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
De se luă la harţă el şi straşnic
Îl zdupui, şi veseli fur-aheii;
Aşa să fie când va da odată
De peţitori. Ce moarte fulgerată
Şi nunt-amară avea-vor ei cu toţii!
Iar despre ce mă-ntrebi şi-mi faci rugare,
Nimic n-oi ocoli spre înşelare
La povestit, ci toate câte-mi spuse
Adevărat Proteu, bătrânul mării
Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
Deşi doream napoi să vin încoace,
M-opriră prin Egipet încă zeii,
Căci nu le închinasem jertfe-alese
De boi întregi, că zeii vor de-a pururi
Aminte să-ţi aduci de datorie.
Pe marea văluroasă-n dreptul apei
Egipetul este ostrovul Faros,
Departe ca de-o zi călătorie.
Acolo-i un liman tihnit, pe unde
Corăbierii se-ngrijesc de apă
Şi dau pe mare drumul la corăbii,
Pe-acolo douăzeci de zile zeii
Mă-mpiedicau şi nu suflau pe apă
Prielnice-adieri însoţitoare
Plutirilor pe largul spate al mării.
Se isprăveau merindele-mi şi vlaga
Tovarăşilor mei, de n-avea milă
Şi nu mă izbăvea de rău acolo
Copila lui Proteu, înfricoşatul
Bătrân al mării, zâna Idotea.
Prea mult se-nduioşă când mă brodise
Pe mal nemernicind pustiu şi singur,

Departe de tovarăşi care-n jurul
Ostrovului se abăteau cu undiţi
Şi pescuiau, de-aceea ea şi-mi zise:
«Aşa copil zănatic eşti, străine?
Ori tu te laşi voios şi-ţi place astfel
Să stai tânjind? Că doar de multă vreme
Stai pironit aci-n ostrov şi nu poţi
Să-i dai de capăt răului, şi-ortacii
De foame ţi se istovesc.» La asta
Eu i-am răspuns: «Oricine eşti, zeiţă,
Mărturises că nu de bunăvoie
Rămân aici; voi fi greşit pesemne
Naintea domnitorilor din slavă.
Dar spune-mi – zeii doar ştiu bine – care
Nemuritor mă stânjeni pe mine
Şi calea mi-o-ngrădi şi nu mă lasă
S-o iau napoi pe marea cea pescoasă?»
Aşa-ntrebai, şi ea-mi răspunse-ndată:
«Rosti-voi numai adevăr, străine.
Colind-aici un zeu bătrân de mare
Nenşelător, Proteus Egipteanul,
Ce ştie toate-adâncurile mării
Şi e supusul lui Neptun. Se zice
Că el e tatăl meu şi născătorul.
Pândind aici, de poţi să-l prinzi pe dânsul,
Ţi-ar lămuri tot drumul cât de mare-i
Şi cum pe apă să te-ntorci în ţară.
Şi ţi-ar mai povesti, de vrei, mărite,
Ce bun şi rău ţi s-a-ntâmplat acasă
De când baţi cale trudnică şi lungă.»
Aşa-mi vorbi, şi eu zisei din parte-mi:
«Arată-mi mie cum să pun eu mâna
Pe zeul cel bătrân, că poate dânsul
De mine s-ar feri şi-i anevoie
Un om pe-un zeu să biruie vreodată».
Aşa-i vorbii, şi ea pe loc răspunse:
«Voi spune drept şi apriat, străine.
Când soarele de-amiazi e-n cruci şi adie
Zefirul, zeul moş atunci răsare
De unde stă ascuns sub valuri negre
Şi merge de se culcă pe sub peşteri.
Şi focele-n duium adorm în juru-i,
Prăsila vederoasei zâne-a mării,
Ieşind din hău şi răspândind duhoare

Nesuferită din străfund de mare.
Chiar mâne-n zori de zi te duc şi-acolo
Te pun la pândă. Tu alege-ţi bine
Trei soţi mai inimoşi de la corăbii.
Să-ţi spun ce-apucături are bătrânul:
La început el va umbla-ntre foce
Şi le va număra. Iar când pe toate
Le-a socotit şi le-a văzut de-a rândul,
El are să se culce printre ele
Ca un păstor în mijlocu-unei turme.
Voi, cum îl veţi vedea lungit acolo,
Să v-aruncaţi asupra lui cu sila
Şi să-l opriţi din răsputeri în clipa
Când el s-ar repezi şi-ar da să fugă;
Va încerca el fel şi chip să scape,
Se va preface-n orişice făptură
De pe pământ, şi-n foc şi chiar în apă.
Să nu-l slăbiţi, cuprindeţi-l mai zdravăn.
Dar când o să te-ntrebe el pe tine,
Luându-şi chipul ce-l avea nainte,
Când s-a culcat, pe loc, atunci, viteze,
Desprindeţi pe bătrân şi daţi-i drumul
Şi-ntreabă care zeu te prigoneşte
Şi cum să te întorci napoi pe mare.»
Aşa grăind, ea se cufundă-n valuri.
Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima nespus de tulburată
Şi când ajung la vasul meu, la mare,
De cină mă-ngrijesc şi peste noapte
Culcându-ne dormim pe mal. De-acolo,
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, o iau pe prundul mării
Cea lată-n căi, mă rog de zei fierbinte
Şi iau cu mine trei aleşi tovarăşi,
Pe cei mai îndrăzneţi. Zeiţa, care
Se cufundase-n mare, din afundul
De ape aduse patru piei de foce
Abia jupite toate, şi cu ele
Se-ncumetă pe tatăl ei să-nşele.
Şi după ce săpă în prund culcuşuri,
Şezu şi ne-aşteptă pân'ce venirăm
La ea, de tot aproape. Dup-aceea
Pe rând ne culcă ea în gropi şi-aşterne
Deasupra fiecărui câte-o piele.

Dar groaznic ne-ar fi fost atunci pânditul,
Că prea de tot ne otrăvea mirosul
Ucigător al focelor de mare,
Că cine poate să se culce-alături
De-o lighioan-a mării? Dar zeiţa
Un mir dumnezeiesc, nespus de dulce,
Ne-aduse şi sub nasul fiecărui
Ni-l puse ea şi-mprăştie duhoarea
De la lighioane. Toată dimineaţa
Răbdarăm noi acolo şi-adăstarăm.
Ieşiră droaie focele din mare
Şi când pe ţărm în şir se cuibăriră,
Ieşi-n amiezi din mare şi bătrânul.
Găseşte rotofeiele de foce,
Pe toate le colindă, face seama.
Întâi pe noi ne numără-ntre ele
Şi nici nu bănuie-nşelătoria.
Se pune-apoi şi el pe jos şi-adoarme.
Dăm ţipăt noi atunci, sărim la dânsul
Şi-l încleştăm cu braţele. Iar moşul
Nu-şi uită meşteşugul vicleniei.
Întâi se face leu bărbos, pe urmă
Ba un balaur, ba gligan, ba pardos,
Ba pom înalt, ba apă curgătoare.
Noi nu-l slăbim de loc, îl ţinem zdravăn
Şi cu-ndârjire. El, sătul la urmă
De multele-i năzdrăvănii, mă-ntreabă:
«Dar cine, Atride, s-a vorbit cu tine
Să stai pândind şi să m-apuci cu sila?
Ce vrei tu de la mine?» Zic din parte-mi:
«Tu ştii, bătrâne. Ce te faci că nu ştii
Şi mă întrebi? Că doar de multă vreme
Stau ţintuit aci-n ostrov şi nu pot
Să iscodesc un mijloc de scăpare
Şi-mi lâncezeşte inima. Dar spune-mi,
Ca zeu care ştii toate, oare cine
Din zeii toţi mă-mpiedică pe mine
Şi calea-mi stăvili şi nu mă lasă
La-ntorsul meu pe marea cea pescoasă?»
Aşa-i zisei, iar el pe loc răspunse:
«Tu trebuie-nadins s-aduci lui Joe
Şi zeilor ceilalţi frumoase jerfe
Şi-apoi să pleci ca să ajungi în ţară
Mai repede călătorind pe mare.

Doar nu ţi-i dat să vezi pe-ai tăi de-acasă,
Şi nici conacul, nici a ta moşie,
Nainte de-a te-napoia la râul
Purces din cer, Egipetul, şi-a face
Măreţe jertfe sfinte de o sută
De boi nemuritorilor din slavă,
Doar astfel îţi vor da dorita cale.»
Aşa-mi grăi, şi inima-mi se frânse
La sfatul lui de-a merge iar pe mare
Drum lung şi-anevoios către Egipet,
Şi totuşi răspunsei: «De bună seamă
Voi face aşa cum tu mă-nveţi, bătrâne.
Dar spune-mi drept şi lămureşte-mi mie:
Sosiră-acasă teferi toţi aheii
Pe cari în viaţă i-am lăsat la Troia
Când am plecat în ţară eu cu Nestor?
Ori mai pieri de moarte crudă vreunul
La-ntoarcerea-i pe mare sau la sânul
Prietenilor lui după-ncheierea
Războiului?» Iar el aşa-mi-răspunse:
«De ce mă-ntrebi de asta tu, Atride?
Nu-i bine-a şti şi a-mi cunoaşte gândul;
Mă tem că-ndată vei începe a plânge
Cum auzi-vei toate de-amănuntul,
Că mulţi pieriră, mulţi din ei scăpară.
La-ntors muriră două căpetenii
Din cele mai fruntaşe-ntre aheii
Cei ferecaţi în arme de aramă;
Tu-i ştii pe cei care căzură-n luptă.
Mai este unul viu, oprit pe mare.
E Aias, cel care pieri cu flota.
Întâi Neptun l-apropie de Gira,
Nămornicele stânci, şi de talazuri
El l-a ferit. Şi-ar fi scăpat de moarte,
Cu toată ura ce-i purta Minerva,
De nu rostea cuvinte nenfrânate
În marea lui orbire. Se fălise
Că peste voia zeilor va trece
Nevătămat şi sigur largul mării.
Neptun atunci cum i-auzi trufia,
Îndată cu mâni tari luând tridentul,
Din răsputeri izbi în stânca Girei
Şi-o despică în două, iar o parte
Rămase tot pe loc; bucata ruptă,

Pe care-ntâi în marea lui orbire
Se împlântase-Aias, de-a fost pe urmă
Purtat pe valul mării nesfârşite,
Adânc se cufundă. Şi astfel dânsul
Pieri-necat în unda cea sărată.
Iar fratele-ţi la-ntoarcerea-i cu flota
Se smulse într-un fel de la pieire,
Că-l izbăvi Junona cea-nchinată.
Dar tocmai când era pe-aci s-ajungă
La plaiul nalt Malea, -nvolburarea
Smuncindu-l, îl luă pe-ntinsul apei,
De tot ofta din greu, până la capul
Ţinutului, pe unde mai nainte
Şedea Tiest şi-acum avea locaşul
Feciorul său Egist. Dar când la urmă
Întorsul îi păru de-acolo sigur
Şi vânt prielnic îi suflară zeii
Şi tot sosi cu oastea lui acasă,
Cu drag îşi puse el picioru-n ţară
Şi-şi sărută îmbrăţişând pământul.
Şi multe lacrimi calde-i picurară
Din ochii lui, când el văzu olatul
Dorit al lui. Dar îl zări străjerul
Cel aşezat pe foişor de însuşi
Egist vicleanul pentru-a lui pândire
Şi căruia îi juruise plată
De doi talanţi, aşa că el tot anul
Stătea veghind, ca nu cumva viteazul
Pe neştiute să pătrundă-n ţară
Şi cu putere de război să vie.
Se duse-atunci la domnul său iscoada
Să-i dea de veste, iar Egist îndată
Urzi cea mai vicleană cursă. Alese
Vreo douăzeci de oameni pe sprânceană
Şi la pândiş i-ascunse; pe de alta
Orândui la curtea lui un praznic.
Apoi purcese cu alai de care
Spre a pofti pe craiul Agamemnon
Cu gând nelegiuit. L-aduse acasă
Pe el care nimic nu bănuise
Şi după ospătare îl ucise
Cum cineva ucide-un bou în staul.
Şi nu rămase nici un om din soţii
Lui Agamemnon şi Egist, cu toţii

Pieriră prin palat.» El asta-mi spuse
Şi-mi fu zdrobită inima. Pe prunduri
Lăsându-mă plângeam; mi se scârbise
De viaţă şi de-a soarelui lumină.
Când fui sătul de plâns şi zbuciumare,
Mi-a zis neminţătorul moş al mării:
«Dar nu mai plânge-aşa mereu, Atride,
Nimica doar nu folosim cu plânsul.
Ci caută s-ajungi mai iute-n ţară:
Ori viu găsi-vei pe Egist ori poate
Orest l-o fi răpus pe el nainte,
Şi tu poţi fi de faţă la-ngropare.»
Aşa-mi vorbi, şi inima-mi bărbată
Se-nvioră, cu toat-a mea mâhnire.
Şi mai rostii cuvinte zburătoare:
«Ştiu soarta celor doi viteji acuma,
Dar spune-mi de celalt care-i pe mare
Ori a murit, căci voi s-aud de dânsul,
Deşi mă doare». Iar Proteu răspunse:
«E fiul lui Laerte din Itaca.
Eu l-am văzut cu ochi scăldaţi în lacrimi,
Într-un ostrov, în casele zeiţei
Calipso, care-l ţine cu de-a sila.
Nu poate-n ţară el napoi să vie,
Că n-are vase cu lopeţi şi oameni
Să-l ducă-n spatele întins al mării.
Dar ţie, preamărite, nu ţi-e scrisa
Ca orice om să mori de moarte-n Argos.
Trimis vei fi de zei la capul lumii,
Pe câmpii Elizèi, pe unde şade
Bălanul Radamantis, unde omul
Trăieşte mai ferice, că nu-i ploaie
Şi nici ninsoare, nu-i nici iarnă lungă,
Ci pururea suflare lină-adie
Din Ocean şi mângâie pe oameni,
Căci tu ai pe Elena de soţie
Şi ei te ţin de ginere-al lui Joe.»
Aşa vorbind, el se cufundă-n valuri.
Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima nespus de tulburată.
Şi când sosesc la vasul meu, la mare,
De cină mă-ngrijesc, şi peste noapte
Culcându-ne, dormim pe malul mării.
A doua zi, când se iviră zorii

Trandafirii, întâi de pe prundişuri
Corăbiile împinserăm pe mare,
Catargul ridicarăm la corăbii
Şi-ntinserăm vintrele. Lopătarii,
Suind apoi, se puseră pe laviţi.
Şi stând acolo-n şiruri, începură
Să bată cu lopeţi albastra mare.
Şi iar oprii corăbiile-n apa
Egipetului, râu purces din slavă,
Şi-acolo închinai jerfiri de-o sută
De boi întregi. Şi după ce eu astfel
Am potolit a zeilor mânie,
Am movilit mormânt lui Agamemnon
Ca numele-i neasfinţit să fie.
Acestea isprăvind, pornii pe mare.
Iar zeii vânt prielnic îmi suflară
Şi repede mă petrecură-n ţară.
Dar hai şi mai rămâi la mine-n casă
Ca oaspe-al meu, să se-mplinească-ncalte
Vro unsprezece, douăsprezece zile.
Cu bine-atunci napoi te voi trimite,
Ţi-oi face parte din frumoase daruri,
Trei cai şi o teleagă lustruită.
Ba şi-un potir frumos, să-nchini cu dânsul
La zeii care-ntorsul meu grăbiră.”
Isteţul Telemah răspunse: „Atride,
Să nu mă ţii pe-aici mai multă vreme.
Un an întreg aş sta voios la tine
Şi nu m-ar prinde dor de-ai mei, de-acasă,
C-aşa mi-e drag s-ascult a ta comoară
De spuse şi de povestiri. Dar soţii
Nerăbdători m-adast-acum la Pilos,
Căci prea m-ai zăbovit pe-aici la tine.
Iar darul ce mi-l dai, odor să fie
De pus deoparte. Nu pot duce caii
La mine-n ţară;-i voi lăsa la tine
Să fie-aici podoaba ţării tale,
Căci tu domneşti pe o câmpie-ntinsă
Cu mult trifoi şi grâu, ovăz şi cimbru
Şi orz îmbelşugat. Iar în Itaca
Nu-s mari întinderi, nu e vreo livadă,
Ci-i loc de păşunat numai de capre
Şi prea-i nălţime ca să pască stave,
Că nu-i nici un pământ încins de mare

Bun de livezi şi de umblat cu caii,
Şi mai presus de toate-aşa mi-i ţara.”
La vorba lui zâmbi voios Atride,
Cu mâna-l netezi şi iar îi zise:
„Se vede după felul cuvântării,
Copilul meu, că eşti de viţă naltă.
Schimba-voi darul. Lesne o pot face.
Ţi-oi dărui cel mai de preţ şi mândru
Din multele-mi odoare ce-am în casă.
Ţi-oi da o cană bine făurită,
De-argint e toată, gura ei de aur,
Lucrarea lui Vulcan. Mi-a dăruit-o
Fedim, viteazul domnitor din Sidon,
Când eu, trecând la-ntoarcerea-mi pe-acolo,
În gazdă mă primi. Vreau scula asta
Eu ţie să ţi-o dau.” Aşa-mpreună
Vorbiră ei, în vreme ce mesenii
Intrară la conac şi oi mânară
Şi-aduseră şi vin din cel mai tare.
A lor neveste cu marame dalbe
Purtau în coşuri pâni. Şi astfel dânşii
Se îngrijeau de-ospăţul lor la curte.
Iar înaintea curţii lui Ulise
Stau petrecând şi azvârlind cu discul
Şi lancea peţitorii pe loc neted,
Pe unde-şi lăfăiau neruşinarea;
Doar Antinou şi Evrimah cel mare,
Fruntaşii peţitorilor, feciorii
Cei mai de neam, şedeau pe jos când fiul
Lui Noemon s-apropie de dânşii
Şi începu pe Antinou să-ntrebe:
„O, Antinou, ştim noi sau nu când vine
Din Pilos fiul lui Ulise? Dânsul
Cu vasul meu plecă, şi mie acuma
Mi-ar trebui călătorind pe mare
Să merg pe la Elida, c-am pe-acolo
Douăsprezece iepe supte încă
De muli nedomoliţi şi buni de muncă;
Vreau să-mi aduc şi să-mblânzesc pe unul.”
Aşa grăi, iar dânşii se mirară,
Căci nu credeau să fie dus la Pilos,
Ci că petrece în ostrov la ţară
Pe lângă turma lui sau cu porcarul.
Întreabă Antinou Eupitianul:

„Dar când plecă şi care-i fură soţii?
Să-mi spui tu drept. Luă voinici de-ai noştri
Sau robi şi-argaţi de-ai lui? Că doar şi asta
Putea s-o facă, şi mai spune-mi încă:
Cum ţi-a luat corabia? Cu sila?
Ori i-ai împrumutat-o de la tine,
Rugat fiind?” Iar Noemon răspunde:
„I-am dat-o eu aşa, de bunăvoie,
Că ce-ar putea să facă orişicine
Când stăruie un om aşa ca dânsul
Îngrijorat? Cu greu s-ar da în lături.
Însoţitorii lui sunt oameni tineri,
Fruntaşi din obşte-aleşi dintre ai noştri,
Şi-n capul lor vedeam păşind pe Mentor
Sau pe un zeu asemenea cu dânsul.
Dar e ciudat că ieri de dimineaţă
Pe Mentor l-am zărit din nou pe-aicea,
Deşi plecase el atunci spre Pilos.”
Aşa vorbi, apoi se duse-acasă
La tatăl său. Cei doi rămaşi acolo
Stăteau miraţi în sinea lor trufaşă.
Făcură pe ceilalţi să înceteze
Din joc şi să s-adune laolaltă.
Luă cuvântul Antinou şi zise
Mâhnit, cuprins de aprigă mânie,
Cu ochi aprinşi, învăpăiaţi ca focul:
„Vai! Telemah făcu un lucru mare,
Cutezător porni la drum pe ape.
Ne-nchipuiam că nu va fi în stare.
În ciuda noastr-a celor mulţi, o şterse
El un copil, pe mare-şi trase nava
Şi din popor alese soţi de frunte.
Deci tot mai rău de-acum o să ne fie.
Dar bată-l Cel-de-sus pe el mai bine
Nainte de-a-l ajunge bărbăţia!
Voi daţi-mi o corabie fugace
Şi douăzeci de soţi, ca la întorsu-i
Eu calea să-i aţin între Itaca
Şi stâncile din Same, la strâmtoare,
Să fac să-i fie-amar călătoritul
Pe mare după tatăl său.” El zise
Şi toţi se învoiră, se-ndemnară
Şi-ndată ridicându-se intrară
În casa lui Ulise. Penelopa

Nu-ntârzie-ndelung până să afle
Ce unelteau în taină peţitorii;
O-nştiinţă doar bunul crainic Medon,
C-afară-n curte le-auzise sfatul
Când planul lor şi-l puseră la cale.
Cum merse el prin casă la crăiasa
Să-i dea de veste şi păşi pe pragu-i,
Aşa-l primi cu gura Penelopa:
„De ce mi te trimiseră, o, Medon,
Măriţii peţitori? Să spui la roabe
Să lase orice trebi, să cate numai
De masa lor? De n-ar ajunge dânşii
Să mai peţească, să petreac-aiurea
Şi-aici să fie-acuma cel din urmă
Ospăţ al lor! C-aicea vă tot strângeţi
Şi tot zvântaţi averea asta multă
Şi-mi despoiaţi băiatul cel cuminte.
N-aţi auzit de la părinţii voştri,
De când eraţi copii, ce bunătate
De om a fost Ulise pentru dânşii?
Căci nu nedreptăţi-n popor pe nimeni
Vrodată el cu fapta sau cu graiul
Cum fac de obicei stăpânitorii,
Iubind pe unii, duşmănind pe alţii.
El nu-şi făcu de loc şi niciodată
Păcat c-un om. La voi însă se vede
Pornirea şi mişelnica purtare,
Că n-aveţi mulţumită pentru bine.”
Dar cumpănitul crainic îi răspunse:
„De-ar fi aceasta, doamnă, cea mai mare
Nenorocire! Dar mai este alta
Cu mult mai mare şi mai grea, urzită
De peţitori. Ferească cel din slavă
De-a se-mplini! Pe Telemah ei cată
Cu armele-ascuţite să-l omoare
La-ntorsul lui acasă, că el dus e
Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos
Şi în Lacedemona.” Asta-i zice
Şi ea slăbeşte-n piept şi în picioare
Şi amuţeşte-o vreme. I se umplu
De lacrimi ochii, i se stinge glasul
Înfloritor. Într-un târziu întreabă:
„De ce plecă feciorul meu, o, Medon?
Nu-i trebuia să umble în corăbii,

Telegile bărbaţilor pe mare
Ce bat aşa de mult noian de ape.
Ori vrea să-i piară numele din lume?”
Dar socotitul Medon îi răspunse:
„Nu ştiu, l-o fi urnit vrun zeu ori poate,
De sine îmboldit, plecă la Pilos,
Să-ntrebe dacă tată-său se-ntoarce,
Să afle despre soarta ce-avu dânsul”.
Aşa vestind-o, el napoi se trase
Prin casa lui Ulise. Iar crăiasa
De-o crâncenă durere fu cuprinsă,
De nu putu să şadă ea pe scaun,
Măcar că erau multe prin odaie,
Ci se lăsă acolo, chiar pe pragul
Mândreţii de cămară şi se puse
Pe vaiet tânguios şi împrejuru-i
Se văietau şi roabele din casă,
Şi tinere şi mai trecute, toate.
Din greu oftând se plânse Penelopa :
„Luaţi aminte, fetelor iubite,
Cum Cel-de-sus mi-a dat necazuri mie
Mai multe decât altora născute,
Crescute mari alăturea de mine.
Întâi pierdut-am un bărbat în lege,
Cu inima de leu, cu-atâtea daruri,
De nu-i găseşti între danai pereche.
De bun îi merse pomina prin Argos
Şi prin Helada. Iat-acum din casă
Vântoasele-mi răpiră şi pe fiul
Iubit al meu şi slava-i mistuiră
Şi nu ştiui când el plecă în lume.
Hainelor, nici voi n-avurăţi grijă
Din pat să mă sculaţi, ştiind prea bine
Că el porni spre vasul lui la mare.
De-aş fi ştiut cumva c-avea să plece,
El negreşit ar fi rămas la mine,
Cu toată graba lui, sau după dânsul
M-ar fi lăsat pe mine moartă-n casă.
Dar alergaţi, chemaţi-mi pe moş Doliu,
Pe omul meu ce mi-l dăduse tata
Când am venit aici, îngrijitorul
Grădinii mele cu pomet. Mai iute
Să meargă el să spuie-aceste toate
La socrul meu Laerte. Poate dânsul

Să-nchipuie un mijloc şi să vie
De-acolo să se jăluie pe faţă
La tot poporul care vrea şi lasă
Să piară neamul lui şi-al lui Ulise."
Luă cuvântul maica Evriclea:
„Nevastă dragă, poţi cu nendurare
Să mă omori sau să mă cruţi în casă,
Eu tot mărturisi-voi adevărul.
Ştiusem toate şi-i dădui ce dânsul
Îmi porunci, şi pâne şi vin dulce,
Dar mă făcu grozav să jur nainte
Că nu ţi-oi spune până ce n-or trece
Aşa ca la vr-o douăsprezece zile
Sau până ce pofti-vei tu să afli
De dusul lui, ca nu cumva cu plânsul
Să ţi se strice faţa ta frumoasă.
Dar tu-mbăiată şi-mbrăcată-n straie
Curate şi de şerbe însoţită,
Te suie-n casa ta de sus şi-acolo,
Născutei sfinte din ceresc părinte,
Zeiţei Palas roagă-te, că poate
Chiar de la moarte fiul să ţi-l scape,
Ci nu mai amărî pe necăjitul
Moşneag Laerte. Nu cred doar ca zeii
Aşa de mult să duşmănească neamul
Odraslei lui Arcesiu. Mai trăi-va
Din el vreunul care să mai ţie
Şi curtea şi mănoasa lui moşie."
Aşa-i vorbi. Şi doamn-atunci bocitul
Şi-l mulcomi, şi-opri din ochi plânsoarea.
Se scald-apoi, se-mbracă în veşminte
Curate şi, de şerbe însoţită,
Se suie-n casa ei de sus. Îşi pune
În coşu-i orz şi-ncepe-aşa rugarea:
„Ascultă-mă, tu, fiică neînvinsă
A zeului ce poartă vijelia!
De ţi-a jerfit vrodată buturi grase
De boi şi de berbeci Ulise-acasă,
Mai adu-ţi tu aminte-acum şi scapă
Pe fiul meu iubit şi ocroteşte-l
De peţitorii cei haini şi-obraznici."
Rosti şi dete-un ţipăt de durere
Şi rugăciunea i-auzi Minerva.
În vremea asta în umbrita sală

Benchetuiau cu zgomot peţitorii.
Zicea cutare din trufaşii tineri:
„De bună seamă-acum ne face nuntă
Crăiasa mult-peţită. N-are ştire
C-am pus la cale-a fiului său moarte.”
Aşa râdeau, dar nu ştiau sfârşitul
Urzirii lor. Iar Antinou le zise:
„Abraşilor, feriţi-vă-mpreună
De orişice cuvinte-ncumetate,
Să nu vă spuie cineva prin casă.
Dar hai tăcuţi sculându-ne să mergem
Ca noi să facem cum ne-a fost vorbirea
Plăcută tuturora.” Astfel zise
Şi-alese douăzeci de oameni zdraveni.
Porniră spre corabia cea iute
Pe prundul mării. Mai întâi dădură
Corabia spre afundişul apei,
Catargul ridicară şi-mpânziră;
Trecură toate vâslele-n curele
Pe rând, lăţiră albele vintrele
Şi duseră-ale vasului dichisuri
Străda lnicii năieri. Opriră nava
Pe larg. Apoi pe mal ei toţi ieşiră.
Cinară şi-aşteptară să-nnopteze.
Iar înţeleapta Penelopa-n catul
De sus al casei se culcă flămândă.
Ea nu-mbucă şi nu bău nimica,
De grija ce o tot rodea, de scapă
De moarte fiul ei ori o să fie
Răpus de peţitorii cei obraznici.
Cum stă îngrijorat un leu când leota
De vânători vicleni îl împresoară,
Aşa ea se zbătu până ce somnul
Cel molcom îi veni, şi-n pat se-ntinse
Şi, adormind, se destinse întreagă.
Minerv-atunci închipui şi alta:
Ea plăsmui o umbră, o femeie
Asemenea copilei lui Icariu,
Iftima cea-nsoţită cu Eumelos,
Locuitor în Fera, şi-o trimise
La curtea lui Ulise ca s-aline
Suspinele şi lăcrimosul vaiet
Al tristei, tânguioasei Penelopa.
Se furişă-n iatac pe la cureaua

De la zăvor, stătu la cap şi-i zise:
„Dormi, soră, tu, mâhnită Penelopa?
Dar nu te vor lăsa pe tine zeii
Huzuritori să plângi şi să te smicuri
Că tot are să-ţi vie-acasă fiul,
Doar nu păcătui el cu nimica.”
Răspunse Penelopa cea cuminte,
Ferice dusă pe tărâm de vise:
„De ce-ai venit aici, iubită soră?
În casa mea tu n-ai fost înainte,
Că prea de tot departe ţi-i locaşul.
Mă-ndemni să potolesc în mine-obida
Şi multele necazuri ce m-apasă,
Că-ntâi pierdut-am un bărbat în lege,
Cu inimă de leu, cu-atâtea daruri,
De nu-i găseşti între danai pereche.
De bun îi merse pomina prin Argos
Şi prin Helada. Acum plecă şi fiul
Iubit al meu, plecă în vas pe mare,
Un biet copil neînvăţat cu greul
Şi nepurtat prin adunări de oameni.
De-aceea eu şi-l plâng mai mult pe dânsul
Decât pe tatăl său. Mă tem şi tremur
Ca nu cumva s-o pată ori în ţara
Pe unde-i dus anume, ori pe mare,
Că mulţi duşmani îl pasc şi-i vor pieirea
Nainte de-a sosi la el în ţară.”
Dar prizărita umbră-i zise iară:
„Tu fii pe pace, n-avea nici o grijă,
Căci fiu-ţi e-ntovărăşit în cale
De un ocrotitor aşa de mare
Şi de puternic, c-ar dori oricine
Să-l aibă-alături; e zeiţa Palas.
Ea se-ndură de plânsetele tale
Şi mă trimise-acum să-ţi dau de ştire.”
Răspunse Penelopa cea cuminte:
„De eşti o zeitate şi-auzit-ai
Al zânei grai, mai spune-mi încă una:
Mai vieţuieşte bietu-mi soţ Ulise
Şi vede înc-a soarelui lumină?
Sau este mort şi dus pe ceea-lume?”
Din nou răspunse sarbăd-arătare:
„Nu pot să-ţi spun de mai trăieşte-anume
Ori este mort, că-i prost vorbitu-n dodii”.

Aşa grăind, pe la zăvorul uşii
Cu-a vântului suflare se strecoară.
Din somn se scoală fiica lui Icariu
Înviorată, că-n puterea nopţii
Aşa curat i se sfetise visul.
Iar peţitorii se-ncorăbiară
Şi apucară umeda cărare
Voind în cale zilele să-i curme
Lui Telemah. Se află-ntre Itaca
Şi Same cea cu mal stâncos la mijloc
Un mic ostrov ce-Asteria se cheamă
Şi are el limanuri cu intrare
Din două părţi, de-adăpostit corăbii;
Pândind acolo-l adăstau aheii.

Cântul V

Din patul luminatului Titono
Zeiţa dimineţii răsărise
Spre-a lumina nemuritori şi oameni.
Atunci făcură zeii sfat, în frunte
Cu Joe care bubuie-n văzduhuri
Şi nu-l întrece nimeni în putere.
Luă Minerva între ei cuvântul
Şi începu a înşira mulţimea
De suferinţi răbdate de Ulise,
Căci nu uita, ci-i tot păsa de dânsul
Că sta ţinut acasă de Calipso.
Şi zise-aşa Minerva: „Tată Joe
Şi zeilor ceilalţi, voi fericiţii
Şi pururii, de-acum să nu mai fie
Vrun domn stăpânitor pornit spre bine
Şi cruţător şi blând şi cu dreptate,
Ci veşnic rău, tiran şi fărdelege.
Căci iată cum a fost uitat Ulise
De toţi supuşii lui, cu care dânsul
A fost aşa de bun ca un părinte.
El pătimeşte rău şi zace bietul

Într-un ostrov în casele zeiţei
Calipso, care-l ţine cu de-a sila,
De nu se poate napoia în ţară,
Căci n-are nări, nici lopătari să-l ducă
Pe spatele cel necuprins al mării.
Şi unde pui că umblă să-l omoare,
La-ntorsul lui acasă, peţitorii
Pe fiul lui, care s-a dus să-ntrebe
De tatăl său, să capete vreo ştire
La sfântul Pilos şi-n Lacedemòna.”
Dar Joe furtunosul îi răspunse:
„Ce vorbă ţi-a scăpat din straja gurii,
Copila mea? N-ai pus chiar tu la cale
Ca peţitorii pedepsiţi să fie
La-ntoarcere de mâna lui Ulise?
Pe Telemah petrece-l tu acuma
Cu iscusinţă, că doar poţi, ca teafăr
S-ajungă el în ţară şi cu vasul
Din cale-i să se-ntoarne peţitorii.”
Apoi el zise fiului său Hermes:
„Tu, care eşti pe lângă celelalte
Şi vestitorul nostru, mergi şi spune
Zeiţei cea frumos împletoşată
Nestrămutata-mi vrere, ca păţitul
Ulise-acum să se întoarne-acasă
Nepetrecut de zei şi nici de oameni,
S-ajungă-n Scheria, mănoasa ţară
Ce-o locuiesc feacii, deopotrivă
De fericiţi ca zeii, şi-unde dânşii
Cu drag îl vor primi dumnezeieşte
Şi-l vor petrece-apoi c-un vas în ţară,
Cu daruri de la ei de-ajuns, cu aur
Şi-aramă şi veşminte, atât de multe
Cum n-ar fi dobândit el niciodată
Chiar dacă neatins venea pe mare
Cu partea lui de pradă de la Troia.
Căci e menit s-ajungă el să-şi vadă
Pe-ai lui şi casa-i naltă şi moşia.”
Aşa el porunci. Iar Hermes solul
Ceresc ascultă. Pe picioare-ncalţă
Sandale dalbe veşnice de aur
Cu care el se poartă tot ca vântul
Pe apă, pe uscat fără hotare,
Ia varga lui cu care după voie

Pe oameni îi adoarme şi-i deşteaptă
Din somn, şi zboară-apoi deasupra ţării
Pièria, din slăvi se lasă-n mare
Şi-acolo dă o fugă peste unde
Ca pescărelul care-n sânul groaznic
Al sterpei mări, tot pescuind, îşi moaie
Aripa deasă-n sărătură; astfel
Şi Hermes se purta pe mii de valuri.
Iar când sosi aproape de ostrovul
Cel depărtat, se repezi din apa
Cea viorie pe uscat şi merse
La peştera cea mare, unde zâna
Sălăşuia, şi o găsi în casă.
Jăratic mare-ardea în vatră. Lemne
De chedru şi de tuia ce se taie
Uşor, în vatră-arzând, mireasmă dulce
Împrăştiau departe-n tot ostrovul.
La stative, lucrând o pânzetură,
Ţesea zeiţa-n casă c-o suveică
De aur şi cânta cu-atâta farmec.
Iar peştera-mprejur era cu totul
Împădurită. Înfloreau puternici
Arinii, plopii, chiparoşii negri,
Mirositori. Şi-acolo zburătoare
Se cuibăreau, ba huhurezi, ba ulii,
Ba ciori limboase ce trăiesc pe mare.
Iar mai încolo podidea în jurul
Boltitei peşteri spornică-n putere
O vie-nstrugurită. Şi din patru
Fântâni zidite-aproape-n şir şi-ntoarse
Cu faţa osebit, curgea o apă
Cu totul limpede;-nverzeau alături
Şi-ntinse umede livezi cu ţelini
Şi toporaşi. Privind mândreţea asta,
Şi-un zeu putea să stea uimit în faţă-i
Înveselindu-şi sufletul şi ochii.
Acolo stând se minuna şi Hermes.
Şi după ce cu drag privi la toate,
Intră de-a dreptu-n peştera cea largă.
Cum îl văzu ea, floarea-ntre zeiţe,
Calipso-l cunoscu pe el, căci zeii
Uşor se pot cunoaşte laolaltă,
Oricât ar fi cu casa lor departe.
Dar nu-ntâlni năuntru pe Ulise.

El sta pe mal jălind ca şi nainte
Şi sfâşiindu-şi inima cu plânsul,
Cu gemet, cu dureri. Căta cu ochii
Înlăcrimaţi spre marea cea pustie.
Pe scaun luciu scânteios poftindu-l
Pe Hermes, astfel întrebă zeiţa:
„Cinstite, scumpe Hermes cel cu varga
De aur, oare ce-ai venit la mine
Tu care nu prea vii încoace? Spune-mi
Ce gând te-aduce. Voia ta sunt gata
S-o împlinesc, numai de-aş fi în stare
Şi dacă s-ar putea-mplini. Dar vino
Întâi să te cinstesc ca pe un oaspe."
Aşa-i grăi şi-ntinse-o masă plină
De-ambrozie şi îi direse roşu
Nectar. Mânca şi bea ucigătorul
Lui Argus, zeul vestitor, şi-n urmă,
Când el se-ndestulă cu prânzul, zise:
„Pe mine, zeul, tu mă-ntrebi, zeiţă,
De ce-am venit la tine. Eu voi spune
Tot adevărul, dacă mi-ai cerut-o.
Cu sil-am fost trimis încoa' de Joe,
Căci cine-ar sta voios să umble-atâta
Întindere pe apa cea sărată?
Şi nici măcar nu e pe-aici aproape
Vreun oraş cu oameni care-nchină
La zei prinoase şi jertfiri alese
De-o sută de juncani. Dar peste voia
Lui Joe nici un zeu nu-i dat să treacă
Şi nici să facă vrerea lui deşartă.
El zice că la tine e bărbatul
Cel mai nenorocit dintre bărbaţii
Ce nouă ani se războiră-n jurul
Cetăţii lui Priam. Şi dacă-n anul
Al zecelea oraşul cuceriră,
Se-ntoarseră napoi, dar ei în cale
Păcătuiră faţă de Minerva.
De-aceea şi asupra lor zeiţa
Porni furtună grea, cumplite valuri.
Pe el numai l-aduse-ncoace apa
Şi vântul. Joe cere-acum din parte-ţi
Cât poţi mai iute să-l porneşti pe dânsul,
Căci nu e dat să piară el departe
De dragii lui, ci e sortit să-şi vadă

Pe-ai săi şi casa-i naltă şi moşia.”
Se-nfioră zeiţa şi-i răspunse:
„Ah, cruzi sunteţi, pizmaşi fără potrivă,
Voi, zeilor ce nu lăsaţi din pizmă
Pe zâne de a-şi lua de soţ pe-oricare
Bărbat şi-l pot alege din iubire!
Aşa a fost odată cu-Aurora,
Când ea cu Orion se însoţise.
Voi cei cu trai tihnit o pizmuirăţi
Atâta vreme până ce Diana
Cea preacurată şi cu tron de aur,
Ochindu-l în Ortigia, cu blânde
Săgeţi ucise pe-Orion. Tot astfel
Când Ceres cea cu plete mândre-odată
Pe-o ţelină de trei ori răsturnată
Se-ndrăgosti cu Iasion, învinsă
De dorul ei; cum Joe-a prins de ştire,
De sus îndată-l fulgeră pe dânsul.
La fel acum, voi, zeilor, din pizmă
Nu-mi păsuiţi să fiu cu cine-mi place.
Doar eu îl mântuii după ce Joe
În mijlocul noianului cel negru
Trăsnind îi sparse vasul, şi pe talpa
Corăbiei plutea Ulise singur.
Pieriseră toţi bunii lui tovarăşi,
Pe el numai l-aduse-ncoace apa
Şi vântul. Drag mi-a fost şi i-am dat hrană
Şi-am juruit să-l fac fără de moarte
Şi fără bătrâneţe cât e veacul.
Dar dacă nici un zeu nu poate-nfrânge,
Nici poate face nemplinită vrerea
Lui Joe şi el dinadins o cere
Să plece dânsul, ducă-se pe mare.
Eu nu-l trimit de fel, căci n-am corăbii,
Nici lopătari cu care să-i dau drumul
Pe spatele cel necuprins al mării.
L-oi sfătui voios şi n-oi ascunde
Nimic spre a putea sosi cu bine
Şi sănătos la el în ţară.” Hermes
Grăi: „Trimite-l chiar aşa, dar iute.
Fereşte-te să nu-l întarţi pe Joe,
Mi-e nu cumva să tabere pe urmă
Asupra-ţi, mânios fiind pe tine.”
Aşa zicând, plecă ucigătorul

Puternic al lui Argus. Iar cinstita
Zeiţă o porni spre inimosul
Ulise, fiind gata la porunca
Lui Joe. Ea-l găsi pe mal cu ochii
Tot plânşi. Tânjind el viaţa dulce
Şi-o irosea şi-ofta de dorul ţării,
De când se săturase de zeiţă.
De-aceea noaptea s-odihnea de silă
Şi peste voie-alăturea de dânsa,
Căci ea-l voia în peştera cea mare.
Dar peste zi şedea pe mal el singur,
Pe stânci, şi se topea de dor, de jale
Şi lăcrima cu ochii duşi spre largul
Pustiului noian al mării. Zâna
S-apropie de el şi-i cuvântează:
„Sărace, nu te mai boci şi viaţa
Nu-ţi risipi aici, că eu îndată
Voios te voi trimite. Ia toporul
Şi taie lemne mari şi întocmeşte
O plută largă, bate-asupra-i scânduri,
Podeşte-o sănătos ca să te poarte
Pe-ntunecata mare. Eu într-însa
Ţi-aduc bucate, apă şi vin roşu
De-ajuns, ca nu cumva pe drum să suferi
De foame şi de sete. Ba şi haine
Ţi-oi da şi-ţi voi trimite dup-aceea
Prielnic vânt, ca tu s-ajungi în ţară
Cu totul neatins, dacă vor zeii
Olimpieni cei mai presus de mine
Când judecă şi pun la cale treburi.”
Dar, îngrozit, se-mpotrivi Ulise:
„Tu n-ai gând bun, zeiţă, tu vrei alta
Şi nu să mă trimiţi, dacă-mi spui mie
Să trec pe-o plută tot adâncul mării,
Înfricoşata, groaznica genune,
Pe unde nu trec nici corăbii negre
Şi cumpănite, chiar când bate vântul
Cel priitor. Eu nu mă-ncred în plută
Cu voia ta, de nu te-nduri, zeiţă,
Să juri un straşnic jurământ, că alta
Tu n-ai de gând să faci cumva cu mine.”
Zâmbi Calipso, fala-ntre zeiţe,
Şi-l netezi cu mâna şi-i răspunse:
„Ba te înşeli, tu, om în toată firea

Să cugeţi şi să-mi spui aşa prostie.
Dar iată, eu mă jur cu dinadinsul
Pe cer şi pe pământ şi chiar pe râul
Din iad, care e Stixul, cel mai mare
Şi cel mai straşnic jurământ al nostru,
Că alta n-am de gând să fac cu tine.
Ba cuget şi te sfătuiesc întocmai
Cum aş gândi să fac şi pentru mine
De-ar fi s-ajung la astfel de nevoie.
Că nu sunt fără cale eu şi nu mi-e
Nici sufletul de fier, ci plin de milă."
Aşa vorbi şi merse ea nainte
Pripindu-se, iar el păşea din urmă.
Când amândoi în peşteră sosiră,
El s-aşeză în scaunul din care
Se ridicase Hermes, iar zeiţa
I-aduse de băut şi de mâncare
Din câte feluri gustă muritorii.
Apoi şezu în faţa lui Ulise
Şi zâne roabe harnic o slujiră
Pe dânsa cu nectar şi-ambrozìe,
Şi începură ei atunci să umble
Cu mânile la-ntinsele bucate.
Iar când la masă pofta-şi alinară,
Deschise vorba-ntâi frumoasa zână:
„Preaiscusite fiu al lui Laerte,
Ulise, tu, din Cel-de-sus purcese,
Aşadar vrei acum să pleci acasă
În ţara ta? Dar totuşi mergi cu bine.
De-ai şti tu însă cât mai ai să suferi
Nainte de-a sosi la tine-n ţară,
Ai sta cu mine-aici în casa asta
Şi-ai fi nemuritor, deşi duci dorul
Soţiei tale şi-o doreşti de-a pururi.
Ce-i drept, o fi ea trupeşă, frumoasă,
Dar nu mă ţiu eu mai prejos de dânsa,
Că nu se-ncape doar între zeiţe
Şi muritoare-ntrecere nici una
De frumuseţe şi de măreţie."
Ulise priceputul îi răspunse:
„Nu-mi bănui, zeiţă preacinstită,
Că ştiu şi eu deplin că nu-i ca tine
Cumintea mea nevastă Penelopa
De mândră la privit şi de-arătoasă,

Căci ea e o femeie muritoare,
Iar tu eşti o zeiţă fără moarte
Şi fără bătrâneţe. Dar eu totuşi
Mereu doresc şi năzuiesc odată
S-ajung la mine, să mă văd în ţară.
Şi de m-ar bate iar vrun zeu pe mare
Eu voi răbda, doar ştiu să rabd necazuri,
Căci multe am păţit, răbdat-am multe
Pe valurile mării şi-n războaie.
Să fie şi-asta una pe deasupra."
Aşa vorbi Ulise cu Calipso.
În vremea asta soarele apuse
Şi se-nnoptă. Ei merseră în fundul
Boltitei peşteri, unde se culcară
Şi petrecură până ce-adormiră.
A doua zi când se iviră zorii
Trandafirii, Ulise-şi puse straiul
Şi-şi trase mantia pe el. Zeiţa
Se învăscu în haină mare, albă
Şi gingaşă, subţire; se încinse
Cu-n brâu frumos de aur şi-o maramă
Îşi potrivi pe cap, iar după asta
Se îngriji de drumul lui Ulise.
Îi dete dar un lung topor de-aramă
Cu două ascuţişuri, c-o mândreţe
De coadă de măslin vârtos legată,
Uşor de mânuit. Apoi o bardă
Cu lemnul bine lustruit şi-l duse
La capătul ostrovului, pe unde
Erau copaci mai mari, arinii, plopii
Şi brazii nalţi până la cer, cu trunchiul
Uscat de tot, călit de multă vreme,
O cherestea uşoară la plutire.
Zeiţa, după ce-i arată locul
Cu arborii cei mari, se-ntoarse-acasă.
El începu să taie-atunci, şi lucrul
Degrabă-l mântui. Cu totul zece
Copaci trânti pe jos şi cu toporul
Îi tot ciopli şi-i netezi cu barda
Ca meşter şi-i obli cu ciripia.
Într-ast-aduse sfredele zeiţa.
Şi grinzile le sfredeli el toate,
Le potrivi pe urmă laolaltă
Şi le-nnădi cu scoabe şi cătuşe.

Pe cât un maistru rotunjeşte fundul
Unei corăbii largi de marfă, atâta
De largă-şi face şi Ulise pluta.
Pe deşi diregi aşază podul cârmei,
Îl pardoseşte bine cu lungi scânduri,
Ciopleşte un catarg cu care-mbină
Aninătoarea de vintrele albe,
Şi-i face-o cârmă plutei ca s-o mâne
Şi cu împletitură de răchită
O-mprejmuie de-a lungul şi de-a latul
Ca stăvilar de valuri. Dup-aceea
El grămădeşte-n fund povară multă.
Calipso-i mai aduce pânzetură
De pânzuit catargul, iar Ulise
Găti cu meşteşug şi pânzuitul.
Legă tot felul de frânghii, odgoane,
Şi funii de slăbit sau strâns vintrele
Şi-şi lunecă pe pârghii pluta-n mare.
Aşa el a fost gata-n patru zile,
Iar în a cincea din ostrov Calipso
Îi dete drumul, după ce-l lăuse
Şi miresmate primeneli îi dase,
Ea-i puse şi o utre cu vin negru,
Şi un burduf mai mare plin de apă,
Şi o traistă umplută cu merinde,
Cu bunătăţi gustoase de tot felul
Şi-i aburi prielnica ei boare.
Voios Ulise pânzele şi-nvoaltă,
Se pune-apoi la cârma lui şi-ncepe
Cu dibăcie să-şi îndrepte vasul.
Nu-i cad o clipă genele-adormite,
Căci ochii-şi-are pironiţi la stele,
La Cloşca, la Văcarul care-apune
Târziu, la Ursa, poreclită carul,
Vârtelnicul-în-loc şi ochitorul
Lui Orion, şi care singur este
Neasfinţit în Ocean; de-aceea
La stânga lui povăţui zeiţa
Pe căpitan să bată drum pe mare.
Călătoreşte el vreo zece zile,
Ba încă şapte, şi-ntr-a optsprezecea
I se iviră munţi umbroşi, pământul
Feacilor, pe unde mai aproape
Erau de el, şi-i se păru că vede

Un scut apărător pe ceaţa mării.
Neptun, care venea de la poporul
Etiopean, zărindu-l de departe,
Din munţi de la Solimi, plutind pe mare
Mai rău se-ncruntă, dă din cap şi-n sine,
„Vai, zice el, de bună seamă zeii
S-au răzgândit acum despre Ulise
Cât eu am stat la etiopi, căci iată
Că el s-apropie şi-acum e-n ţara
Feacilor, pe unde-i scris să scape
De-amarnica restrişte ce-l apasă.
Dar las' că eu i-o fac din nou, s-o simtă
Cu vârf şi îndesat." Aşa el zice
Şi strânge norii, marea cu tridentul
O tulbură, stârneşte-o vijelie
De-ncrucişate vânturi şi cu norii
Uscat şi apă-nvăluie,-ntuneric
Se-nalţă pân' la cer. Dau iureş Austrul,
Munteanul vâjâind şi Băltăreţul
Şi Crivăţul, răscoală munţi de valuri.
Slăbi la suflet şi-n genunchi Ulise
Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, bietul ! Ce-o mai fi cu mine
Pân' la sfârşit? Că tare mi-este teamă
Să nu fi spus adevărat zeiţa
Că eu, nainte de-a sosi în ţară
Voi pune vârf durerilor pe mare;
Aidoma i se-mplineşte spusa.
Vezi ce mai nori împresură tot cerul,
Ce tulburată-i marea şi ce vifor
Se-nvolbură suflând din patru unghiuri!
De-acuma-i gata, moarte grea m-aşteaptă .
De trei ori şi de patru ori ferice
Danaii care la război pieriră
De dragul celor doi Atrizi în Troia!
Muream mai bine şi-ncheiam veleatul
În ziua când sodom venind troienii
M-au năpădit cu suliţi ferecate,
Când străjuiam la trupul lui Ahile!
M-ar fi-ngropat, m-ar fi slăvit aheii;
Acum mi-e dat să mor aşa de jalnic."
Abia gândi el asta şi-un năprasnic
Talaz asupra-i vine cu putere
Grozavă năvălind de sus, şi pluta-i

Răzguduie. El e zvârlit departe
De plută şi din mâni sloboade cârma,
Catargu-i sparge la mijloc furtuna
Cea vajnică de-mponcişate vânturi
Şi-n mare cade mai încolo pânza
Şi beldia-i. Stă îndelung sub apă
Ulise-atunci, nu poate să se salte
Deodată de sub valul cel năvalnic,
Îngreuiat fiind de straie, darul
Zeiţei. Dar la urmă el răsare,
Din gură-mproaşcă unda cea sărată
Ce-i şuruie pâraie de pe creştet.
Nu-şi uită pluta el, cu tot necazul,
S-aţine-n valuri după ea şi-o prinde,
Se pune la mijlocul ei şi scapă
De cumpănă. Talazul acum poartă
Încoace-ncolo pluta după vânturi.
Cum toamna duce Crivăţul un maldăr
De încâlcit spiniş pe o câmpie,
Aşa şi pluta-i dusă-ncoace-ncolo
De vânturi pe noian, şi ba-i zvârlită
De Austru la Crivăţ ca s-o poarte,
Ba e de Băltăreţ încredinţată
Munteanului pe luciu să-i dea goană.
Îl vede pe Ulise-atunci copila
Lui Cadmus, Ino Leucotea, zâna
Subţire-n glezne, care mai nainte
Era o muritoare, iar acuma
Ea are parte în afundul mării
De cinstea unui zeu. Se-ndură dânsa,
Că-l vede-orbecăind aşa pe valuri
Şi chinuit, răsare din genune
Şi zboară-n chip de scufundar, s-aşază
Pe vasul bine-ncătuşat şi zice:
„De ce te urgisi zguduitorul
Pământului aşa grozav pe tine,
Sărmane om, urzindu-ţi atât de multe
Nenorociri? Dar capul nu-ţi va pune,
Cu toată-nverşunarea lui. Fă însă
Ce-oi spune eu, că-mi pari a fi cuminte.
Dezbracă-te de-aceste haine, lasă
S-o ducă vântul pluta, iar tu-noată
Cu mânile şi năzuie spre ţara
Feacilor, pe unde tu scăpa-vei.

C-aşa e scris. Dar ia marama asta
Vrăjită de la mine şi-o încinge
Sub pieptul tău; să n-ai pe urmă grijă
Că ţi se-ntâmplă vreun rău sau moarte.
Dar dacă pe uscat vei pune mâna,
Descinge-o de sub piept şi-arunc-o-n mare
Departe, iar tu pleac-apoi încolo."
Aşa grăind, zeiţa-i dete vălul
Şi s-afundă în marea tulburată
Ca scufundarul şi sub valul negru
Se mistui. Îngândurat Ulise
Stătu puţin, oftă şi-n sine zise:
„Vai mie! Nu cumva-mi întinde iară
O cursă vreun zeu când mă îmbie
Din vas să mă cobor? Mai bine încă
Să n-o ascult, căci eu văzui cu ochii
Că prea-i departe locul unde-mi spuse
Că voi scăpa. De-aceea fac ce-mi pare
Că-i lucrul cel mai bun; rămân aicea
Să rabd orice durere pân'ce pluta
Se ţine încă bine cetluită.
Ci când o fi să mi-o destrame vântul,
Mă pun atunci să-not, că alt nimica
Mai bun de pus la cale nu-mi rămâne."
Când el aşa se frământa cu mintea,
Neptun răpede-asupra lui deodată
O namilă de val boltit şi negru,
Şi-l mătură pe el. Cum vântul aprig
Suflând răscoală un mănunchi de paie
Şi-l spulberă pe câmp încoace-ncolo,
Aşa şi lemnăria plutei valul
O-mprăştie. Dar s-apucà Ulise
De-o grindă şi o călări strunind-o
Întocmai ca un cal de călărie,
Îşi scoase haina ce-i dăduse zâna
Şi grabnic se încinse cu marama,
Se dă pe brânci în mare şi se-ntinde
Cu braţele şi prinde-apoi să-noate.
Neptun îl vede, dă din cap şi zice:
„Mai oarbecă pe mare-aşa, mai rabdă
Obidă multă până ce te-apropii
De oamenii cei înrudiţi cu Joe,
Că tot socot că n-ai să te mai saturi
De pătimit nenorociri". Cum zice,

El biciuie comoşii cai şi-ajunge
La Ege, unde şi-are el locaşul
Palatul strălucit. În vremea asta
Minerva mai închipuie şi alta:
Închise drumul vânturilor toate
Şi-orândui să stea pe loc tot vântul
Şi-acasă să se culce; doar pe unul
Dezlănţui, pe Crivăţul vifornic
De frânse valu-n faţa lui Ulise
Şi-i înlesni cărarea spre poporul
Feacilor cei iubitori de vâsle,
S-ajungă neatins de mâna morţii.
Nemernicì el încă două zile
Şi două nopţi bătut de valuri dese,
Şi-i tot părea că-l paşte nenorocul.
Dar când a treia oară zorii zilei
Îşi răsfirară pletele de aur,
Tăcu vântoaica şi era pe mare
Senin cu totul şi nevânt. Ulise,
Săltat puţin pe-o creastă de talazuri,
C-o repede căutătură-n faţă
Zări atunci apropiat pământul.
Cum nu mai pot de bucurie fiii
Când tatăl lor înzdrăvenit se scoală
Din patul unde-a tot zăcut şi chinuri
De-otravă a suferit de vreme lungă,
Topindu-se de-o boală ce-o iscase
Un duh afurisit, de care zeii
Spre fericirea lor îl lecuiră,
Aşa voios s-arată şi Ulise
Când vede-n faţă-i răsărind uscatul
Şi dealuri cu păduri. El tot înoată
Zorind să-şi puie pe uscat piciorul.
Iar când era de-acolo depărtare
De-un glas de om, atunci aude dânsul
Un clocot de la mal: vuia talazul
Izbit de stânci, se tot spărgea cu urlet
Îngrozitor şi-nspumega tot malul.
Căci nu erau limanuri, nici popasuri
Şi-acioale de corăbii, ci doar coaste
De ţancuri şi de stânci prăpăstioase.
Slăbi la suflet şi-n genunchi Ulise,
Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, că-n zadar îmi dete Joe

Să văd pământ neaşteptat, căci tocmai
Când străbătui acest noian de ape,
Nu-mi pare nicăiri pe ţărm să fie
Un loc pe unde pot ieşi din mare.
Răsare-n faţă-mi zid de stâncărie;
Răsunător acolo muge valul,
Iar lângă ţărm afundă este marea
Şi nu pot să mă ţin pe amândouă
Picioarele, să scap de răul mării.
Să ies mă tem, că m-ar răpi talazul
Şi m-ar izbi de-o ţuguiată stâncă
Şi-mi poate fi zadarnică-ncercarea.
Iar dacă-not pe-alături mai încolo
Să cat liman sau vreo aşezătură
Pe mărgenişul mării, mă tem iară
Să nu mă ia vârtejul să mă-ntoarcă
Napoi pe larg cu gemet greu din suflet.
Ori nu cumva asupra mea s-asmuţe
Vr-o zeitate din afund de mare
Vreuna dintre multele dihănii
Hrănite de-Amfitrita cea slăvită,
Că prea sunt urgisit de zeul mării."
Şi-n vreme ce el astfel socotise,
Spre capătul stâncos îl duse valul.
Cu trupul rupt, cu oasele zdrobite
S-ar fi ales atunci, dacă Minerva
Nu-i da un gând: cu braţele-amândouă
Se prinse el de un colţan şi-acolo
Gemând se grepţină până ce valul
Trecu, şi el putu să se dezbare.
Dar când se năpusti napoi talazul
Răsfrânt, departe-l azvârli-n vultoare.
Precum când caracatiţa se smulge
Din cuibul ei, se ţine de crăcane
Pietriş mărunt, aşa de colţii stâncii
Lipite stau fâşii de piele ruptă
Din braţele-ndrăzneţe-a lui Ulise.
Şi-o undă mare-l înghiţi pe dânsul.
În ciuda soartei el pierea sărmanul,
De nu-l trezea cu sfatul ei Minerva:
Răzbate sus cu capul din talazul
Cel năpustit spre mal şi-o ia de-a lungul
Uscatului şi caută el în faţă-i
Vreun liman sau vr-o aşezătură,

Şi-noat-aşa mereu până ce-apucă
Pe gura unui râu cu ape limpezi.
Şi cel mai bun acolo-i pare locul,
Că-i neted, nestâncos, ferit de vânturi.
Cum vede râul curgător în faţă-i,
Se roagă-aşa de el: „Ascultă, Doamne,
Oricare-ai fi. La tine vin, fierbinte
Şi mult te rog, dorind să fug de mare,
De ciuda lui Neptun. De cinste-i vrednic
Şi chiar din partea zeilor tot omul
Ce rătăcind s-ar milogi la dânşii,
Cum eu acuma, dup-atâtea cazne,
La tine vin şi-ţi cad smerit la unda
Şi la genunchii tăi. Aibi milă, Doamne,
Sunt rugător, cer adăpost la tine."
Cum l-auzi, stătu din mersu-i râul,
Opri talazul, potoli vârtejul
În faţă-i şi-l adăposti pe dânsul
Pe matca de la gura lui. Ulise
Căzu pe loc de mâni şi de picioare,
Puterile-i secaseră pe mare.
I se bolfise trupul, şi pe gură,
Pe nas ţâşnea dintr-însul sărătură
Acolo, fără glas, fără suflare
Rămase leşinat; îl copleşise
Preamarea-i trudă. Când la urmă prinse
Să mai răsufle şi să-şi vie-n fire,
Marama zânei de pe el desprinse
Şi-o azvârli pe râul scurs în mare.
Un val puternic o luă cu sine,
De unde-apoi o strânse Leucotea.
S-abate de la râu atunci Ulise,
Prin papură se pleacă şi sărută
Pământul drag, dăruitor de hrană
Şi, suspinând, aşa socoate-n sine:
„Vai mie, ce-o mai fi până la urmă
Şi cum să fac? De voi petrece-o noapte
Muncit de griji pe lângă râu, mi-e teamă
Ca nu cumva răcoarea cea haină,
Cu brumă din belşug împreunată,
Viaţa să-mi răpuie, aşa puţină
Şi şubredă cum e, de zbuciumată,
Căci boarea nopţii de la râu e rece.
De m-aş sui la deal şi-n umbra deasă

Sub tufe m-aş culca într-o pădure,
Şi frigul m-ar lăsa şi osteneala
S-am parte de plăcutul somn, mi-e teamă
Să nu fiu sfâşiat, mâncat de fiare.”
Aşa gândi. Şi socoti mai bine
Să intre în desişul din pădurea
Crescută pe un grind de lângă apă.
Se tupilă aci sub rămurişul
A doi măslini, din care unul rodnic,
Cellalt sălbatic, nimerise locul
Pe unde niciodată nu răzbise
Nici adiere umedă de vânturi,
Nici raze de la luminosul soare,
Nici ploaie peste tot, aşa prin ramuri
Era-ndesit şi-mpleticit tufişul
Sub care-aci se oploşi Ulise.
Cu mânile şi-ncăpută din frunze
Un bun culcuş, că mult a fost frunzişul
Acolo scuturat pe jos grămadă,
De-ai fi putut acoperi cu dânsul
Doi oameni, ba şi trei pe vremea iernii,
Oricât de aspru să fi fost iernatul.
Înviorat, cum îl văzu, Ulise
Se tolăni în pituliş la mijloc
Şi-asupra-i movili un strat de frunze.
Cum uneori un om când n-are-aproape
Vecini şi stă la capătul de ţară
Pe sub cenuşă-ascunde un tăciune
Ca sâmbure de foc să-i fie-n vatră,
Spre-a nu-şi aprinde focul de la alţii,
Aşa Ulise se-nveli sub frunze.
Pe ochi îi picură atunci Minerva
Un somn plăcut şi pleoapele-i închise,
Ca el să se întreme cât mai bine
De greul trudei care-l istovise.

Cântul VI

Aşa dormea Ulise, copleşitul
De trudă şi nesomn, când iată-n ţara
Feacilor se coborî Minerva
Şi merse în cetatea lor. Feacii

Nainte vreme locuiau în larga
Hiperia, vecini cu îngâmfaţii
Ciclopi, care mai tari fiind ca dânşii,
Într-una-i bântuiau. Deci Nausitoos,
Dumnezeiescul domn, de-acolo-i duse
În Schèria, departe de-acei oameni
Iscoditori, cu zid oraşu-ncinse,
Zidi locaşuri pentru zei, şi case
Şi-ogoare le-mpărţi. Dar el murise
Şi-acum domnea cumintele Alcinoos.
La curtea lui se duse-atunci Minerva
Voind s-ajute-ntorsul lui Ulise.
Se furişă zeiţa în iatacul
Bogat-împodobit, unde-adormise
Domniţa Nausicaa, deopotrivă
Cu zânele la chip şi la făptură;
Cu ea dormeau, de-o parte şi de alta
La uşă, două gingaşe-odăiaşe
De-o frumuseţe dată lor de Graţii.
Închise-au fost lucioasele canaturi,
Dar zâna răzbătu uşor şi iute
Ca o suflare pân' la patul fetei,
La creştet îi stătu. Şi întrupată
Ca fiica lui Dimant, corăbierul
Vestit, cu ea fiind de-o seamă fata
Lui Alcinou, prietenă iubită,
Zeiţa-i zise astfel: „Nausicaa,
De ce pe tine-aşa de lăsătoare
Te făcu mama? Dalbele-ţi veşminte
Stau nelăute şi ţi-i nunta aproape,
Când trebuie şi tu să-mbraci mândreţe
De straie şi să dai la fel acelor
Care te iau la dânşii; doar cu asta
Câştigi un nume bun în faţa lumii
Şi faci ca să se bucure părinţii.
Să mergem dară la spălat chiar mâne
De timpuriu, de-ndată ce-nzili-va,
Şi eu vin să te-ajut ca tu mai iute
Să isprăveşti. Ştii bine că de-acuma
Tu multă vreme nu rămâi fecioară.
C-au început a te peţi fruntaşii
Feacilor, feciori de neam ca tine.
Te roagă dar de preamăritul tată
Să-ţi fie gata-n zori de zi căruţa

Cea trasă de doi muli, să-ţi duci podoaba
De-mbrăcăminte, cingători şi rochii,
Ca să le speli la râu, că pentru tine-i
Cu mult mai bine-aşa decât să umbli
Pe jos, doar prea-i departe de cetate
Spălătoria.” Astfel Minerva-i zice
Şi pleacă spre Olimp, pe unde zeii
Şi-au adăpostul lor de veci, pe care
Nu-l bate vânt, nici ploaie, nici ninsoare,
Ci nepătat de nori pluteşte-asupra-i
Senin şi orbitoare strălucire;
De-aceea şi ferice-acolo zeii
Petrec şi se desfată ziua toată.
Acolo merse Palas după sfatul
Ce-l dete fetei. Iute dup-aceea
Pe tron de aur zâna dimineţii
Ivindu-se, trezi pe Nausicaa.
Pe loc, de vis mirată, dânsa merge
Prin casă vrând părinţilor să spuie
Dorinţa ei, şi-n sală întâlneşte
Pe amândoi, pe mama stând la vatră
Cu roabele şi lână porfirie
Torcând; pe tata, tocmai când la uşă
Ieşea la sfat să meargă cu fruntaşii
Cei mari, chemat fiind de dânşii. Fata
S-apropie de tata-i şi se roagă:
„Tăicuţă dragă, n-ai putea tu oare
Să-mi dai căruţa naltă şi-nrotată
Ca eu la râu cu ea să duc podoaba
De haine să le spăl, că sunt purtate?
Că doar şi tu se cade s-ai pe tine
Veşmintele curate, când la sfaturi
Stai cu fruntaşii ţării. Dup-aceea
Ai cinci feciori acasă. Doi dintr-înşii
Sunt cu femei, dar trei sunt încă tineri
Holtei; şi ei, cum ştii, vor tot cu haine
Abia spălate să se prindă-n horă.
Şi vezi, de toate astea eu am grijă.”
Aşa grăi domniţa. De ruşine,
Nu pomeni părintelui de nunta-i
Apropiată. Dumerit de asta,
Răspunse fetei: „Scumpa mea copilă,
Cu drag îţi dau şi mulii şi-orice alta,
Poţi merge. Robii ţi-or găti căruţă

Naltă şi-nrotată şi cu chelnă.”
Aşa grăi şi porunci pe urmă
La robi, iar ei gătiră o căruţă
Aşa cum zise, scoaseră-apoi mulii
Şi-i înjugară la căruţă. Fata
Şi-aduse din cămară frumuseţe
De-mbrăcăminte şi o puse-n chelna
Căruţei lustruite. Ba mai puse
Şi mama-i un paner cu demâncare
Şi udătură inimii plăcută
Şi vin turnă într-un burduf de capră.
Iar când copila se sui-n căruţă,
Ea-i dete în ulcior frumos de aur
Ulei de uns cu roabele la scaldă.
Luă pe urmă Nausicaa biciul
Şi frânele şi asmuţi jugarii
Cu şfichiul. Ei cu tropot o porniră
Şi-o-ntinseră la drum din răsputere,
Şi duseră veşmintele şi fata
Nu singură, ci întovărăşită
De alte fete slugi. Iar când sosiră
La râu, mândreţe de şivoi pe lângă
Spălătorii durate trainic, unde
Curg ape limpezi şuruind afară,
De curăţă chiar rufe şi mai negre,
Jugarii ele-acolo desjugară,
Lăsară pe-amândoi să păşuneze
Pe lângă mal din iarba lor gustoasă,
Iar fetele luară din căruţă
Veşmintele şi-n apă le-afundară
Şi-n albii le călcară pe-ntrecute
Pripindu-se. Şi după ce spălară
Şi curăţiră hainele de toată
Mânjala lor, pe rând şi câte una
Le-ntinseră pe ţărm, pe unde prundul
Era de tot albit de valul mării.
La râu apoi şi ele se scăldară
Şi cu ulei se unseră pe piele
Şi la prânzit şedeau pe malul apei
Şi aşteptau a rufelor zbicire
La vipia de soare. Iar când ele
Se săturară de mâncat, zvârliră
Maramele din cap şi s-apucară
La joc cu mingea. Începutu-l face

Chiar Nausicaa cea cu braţe albe.
Precum Diana, zâna ce petrece
Cu arcul, vânătoarea, se coboară
Din munţi, din Erimant ori din măreţul
Taiget adulmecând voios mistreţii
Sau cerbii iuţi şi la vânat iau parte
Şi zânele câmpene, ale lui Joe
Copile, de se bucură Latona,
Stă mai presus de toate-atunci Diana
Cu capul şi cu fruntea, de-o cunoaşte
Oricine-uşor, deşi sunt mândre toate,
Aşa-ntre roabe strălucea fecioara.
Iar când apoi la jug ea-şi puse mulii
Şi-mpături veşmintele frumoase
Şi sta să plece înapoi, Minerva
Găsi atunci cu cale să deştepte
Pe fiul lui Laerte ca să vadă
Pe galeşa lui Alcinou copilă,
Ca dânsa să-l îndrume spre oraşul
Feacilor. În vremea asta mingea
O repezi domniţa dup-o fată,
Dar nu o nemeri pe ea, şi mingea
Căzu adânc în sorbul apei. Ele
De spaimă lung ţipară, şi Ulise,
Trezit, stătu îngândurat şi-şi zise:
„Ah, unde sunt, ce ţară-i iar, ce oameni
Mai sunt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici
Ori primitori de oaspeţi şi cu teamă
De zei? Un glas am auzit, un chiot
Ca de femei, de zâne cu sălaşul
Pe plaiuri nalte, pe-nverzite pajişti
Şi la izvoarele de râu. Sau poate
Sunt oameni grăitori cumva pe-aproape?
Dar hai să-ncerc să văd cu ochii singur.”
Aşa vorbind, de sub tufiş se trage
Ulise, frânge din desiş cu mâna-i
Puternică o ramură frunzoasă,
Cu care el şi-ascunse goliciunea.
Şi-ntocmai ca un leu hrănit pe munte
Ce-n sine bizuindu-se purcede,
Bătut de ploaie şi de vânt, cu ochii
Focoşi spre o cireadă ori spre turma
De oi sau după cerbi sirepi, că foamea-i
Dă zor să sară garduri tari, s-apuce

Din vitele adăpostite, astfel
Era să deie buzna-atunci Ulise,
Chiar gol, spre fetele cu plete mândre
Silit fiind de foame, de nevoie.
Dar groaznic le păru, sluţit cum fuse
De sărătura mării, încât ele
Care-ncotro fugiră speriate
Pe malul prelungit de stânci. Dar fata
Lui Alcinou stătu; o-nsufleţise
Minerva dinadins desfricoşând-o,
De stete-n faţă-i, oblu, iar Ulise
Se socoti o clipă, la genunchii
Copilei cea cu ochi frumoşi să cadă,
S-o milcuie de-aproape, ori cu graiuri
Blajine din departe-aşa s-o roage
Să-i dea veşminte, oraşul să-i arate.
Şi-aşa gândind, găsi c-ar fi mai bine
Cu vorbe dulci s-o roage din departe,
De teamă să n-o supere pe fată,
Când rugător i-ar fi cuprins genunchii.
Deci el rosti cuvânt dibaci şi dulce:
„Te rog, domniţă, în genunchi. Eşti zână
Ori muritoare? Dacă tu eşti una
Din cele care locuiesc Olimpul,
Eu după stat şi faţă şi făptură
Te-asemăn foarte cu-a lui Joe fiică
Diana. Iar de eşti o muritoare
Pe acest pământ, ferice sunt de trei ori
Părintele-ţi şi maica ta şi fraţii!
Ce veseli vor fi ei de bună seamă,
De dragul tău oricând te văd pe tine,
Aşa frumos vlăstar, păşind la horă!
Dar cel mai fericit din toată lumea
E cel ce, biruind cu daruri multe
De nuntă, te-ar lua la el acasă.
Căci nu-mi văzură ochii o femeie
Şi nici un om cu tine deopotrivă;
Privindu-te, uimirea mă cuprinde.
În Delos doar văzui aşa un luger
De finic care fraged răsărise
Pe lâng-altarul zeului Apollon,
Căci eu, urmat de oameni mulţi, şi-acolo
Umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă
Izvor de multe-amaruri. Cum văzut-am

Mlădiul copăcel, uimit în faţă-i
Am stat eu îndelung, că n-a fost altul
Mai gingaş din pământ crescut ca dânsul.
Aşa uimit şi-nmărmurit, femeie,
Privesc şi-n faţa ta, şi mă cutremur
De tine să m-ating la rugăminte.
Dar mare, ba nespusă mi-e durerea.
Pe valul mării douăzeci de zile
M-am zbuciumat şi ieri abia putut-am
Scăpa. De la ostrovul Ogigia
M-a tot purtat talazul şi furtuna,
Şi-acum încoace m-a zvârlit ursita.
Ca iar cumva şi-aici să sufăr bietul;
Mi-e doar că zeii n-au să înceteze,
Ci au să-mi deie încă multe rele.
Crăiasă,-ndură-te; tu eşti întâia
De care-am dat în cale dup-atâtea
Nenorociri şi nu cunosc pe altul
Din ţara şi cetatea asta. Arată-mi
Oraşul, dă-mi un ţol să pun pe mine,
De-i fi adus cu tine-o-nvelitoare.
Şi-n schimb cu asta Cei-de-sus să-ţi deie
Tot ce doreşti, şi soţ şi casă bună
Şi plină de-nţelegere, căci nu e
Nimic mai bun şi mai frumos ca sfânta
Unire-n gânduri care leagă soţii
În căsnicie, spre necazul celor
Ce-i duşmănesc şi multa bucurie
A celor buni cu ei, de care lucru
Ei înşii pot să-şi dea mai bine seama."
Iar Nausicaa i-a răspuns: „Străine,
Nu pari om rău şi nici sărac de minte,
Dar singur Joe bunurile-mparte,
Cum vrea, fieştecărui om pe lume,
Ori bun ori rău, şi el îţi dete aceste
Răstrişti ca să le suferi cu răbdare.
Ci dacă eşti acum la noi în ţară
Şi în cetate, vei avea şi haine
Şi toate cele care se cuvine
Să aib-un biet pribeag care se roagă.
Ţi-oi arăta oraşul şi ţi-oi spune
Cum se numesc locuitorii ţării.
Feaci li-i numele, iar eu sunt fiica
Lui Alcinou mărinimosul, care

E domn peste feaci.” Apoi domniţa
Aşa începe să dea zor la roabe:
„Staţi, fetelor. De ce fugiţi din faţa
Bărbatului? Vă-nchipuiţi că este
Vreun duşman? Dar nu-i acesta omul
De care să ne temem; ba nici unul
Nu poate cu război să vie-n ţara
Feacilor, că prea ţin mult la dânşii
Nemuritorii, locuim noi doară
Departe, cei din urmă pe noianul
Bătut de valuri, şi la noi nu vine
Din altă parte nimeni. Iar acesta
Veni încoace pribegind sărmanul
Şi-acum se cade să-ngrijim de dânsul,
Că doar trimişi de zei ne vin străinii
Şi cerşetorii. Lor li-i drag puţinul
Ce-l dai. De-aceea daţi-i de mâncare
Şi de băut străinului, scăldaţi-l
La râu, pe unde-i loc ferit de vânturi.”
Aşa grăi şi roabele stătură.
Zorindu-se-ntre ele după-ndemnul
Domniţei, îl poftiră pe Ulise
La loc adăpostit; manta şi haină
I-alăturar-apoi ca să se-mbrace,
Ba-i deteră şi-ulei în vas de aur
Şi-n râu îl mai poftiră să se scalde.
Dar şerbelor le zise-atunci Ulise:
„Staţi, fetelor, aşa mai la o parte
Ca să mă spăl pe trup de sarea mării
Şi să mă ung; de mult neuns mi-e trupul.
Că mi-e ruşine să m-arăt la fete
Neîmbrăcat.” Feriră ele-nlături
Şi spuseră domniţei. Iar Ulise
Se coborî la râu că să se spele
De sărătura care-i cotropise
Tot spatele şi umerele-i late,
Şi capu-şi curăţi de jegul mării.
Iar când a fost spălat şi uns cu totul
Şi îmbrăcat cu hainele ce-i dase
Fecioara, iată pe ascuns Minerva
Mai mare-l face şi mai plin pe dânsul
Şi lasă păr tufos şi creţ să-i curgă
Din creştetu-i ca floarea de zambilă.
Întocmai cum turnând argint şi aur

Un meşter mare, învăţat de Palas,
Dă lucrului său frumuseţe rară,
Aşa zeiţa revărsă mândreţe
Pe umerii, pe capul lui Ulise.
El după asta se sui şi stete
Pe malul mării strălucind de haruri
Şi frumuseţe. Se uita mirată
La el domniţa şi la roabe zise:
„Luaţi aminte, am să vă spun o vorbă .
Cu voia unui zeu ceresc bărbatul
Acesta vine-aici între ai noştri.
Întâi păru că nu-i un om de seamă,
Şi-acum arată ca un zeu din slavă.
Dă, Doamne, s-am un soţ ca el, să steie
La noi, să-i plac-aicea să s-aşeze!
Daţi, fetelor, străinului mâncare
Şi băutură.” Roabele-auzind-o,
Cu drag o ascultară pe domniţă
Şi-i duseră mâncare, băutură.
Şi lacom tot mânca şi bea păţitul
Ulise, căci de mult el flămânzise.
Dar Nausicaa cea cu braţe albe
Gândi să plece-acum, culese toate
Veşmintele, le puse în măestrita
Căruţă, înjugă la ea şi mulii
Tari de copită, se sui şi dânsa

Şi începu să-nveţe pe Ulise:
„Străine, hai să mergem în cetate
Ca să te duc la tatăl meu acasă,
Să vezi pe toţi mai-marii noştri-acolo.
Dar fă mai bine aşa, că-mi pari cuminte:
Cât om umbla pe câmp şi printre ţarini,
Cu pas grăbit să vii după căruţă
Cu fetele, eu merge-voi nainte.
Dar când ne vom sui-n oraş, sub zidul
Înalt ce-l înconjoară, e de-o parte
Şi de-alta un frumos liman, intrarea
E-ngustă pe uscat. Pe drum de-a lungul
Sunt trase legănatele corăbii
În câte un şopron fieştecare
Şi-aici e locul de-adunare-a obştii
Cu templul dalb al lui Neptun alături,
Lespeduit cu pietre mari e locul.
Acolo se lucrează la tot felul
De scule de-ale vaselor, la pânze
Şi la otgoane, se cioplesc şi vâsle.
Că nu ştiu de săgeţi şi arc feacii,
Ci numai de corăbii, de vintrele
Şi de lopeţi, cu care ei de-a pururi
Cutreieră voioşi albastra mare.
Mă tem că ei, fiind cam răi de gură
Şi prea obraznici unii dintre dânşii,
M-or cleveti la spate când voi trece,
Şi poate vrunul mai de rând ar zice
De m-ar vedea: «Dar cine-o fi străinul
Chipos şi mare după Nausicaa?
Unde-l găsi? Te pomeneşti că-l face
Bărbat al ei. Pe un pierdut pe mare
Şi-o fi adus cu ea din depărtare,
Căci n-avem noi pe alţii mai aproape,
Sau e vrun zeu care-a venit din nalturi,
De ea rugat fierbinte, ca să-i fie
Bărbatul ei statornic. Ba mai bine
Şi-ar fi găsit un mire-n altă parte,
Pe unde bate lela. I-o jignire
Purtarea-i faţă de feaci, de mulţii
Feciori de neam care-o peţesc pe dânsa.»
Aşa va zice, şi-asta pentru mine
Ar fi ocară. Ciudă mi-ar fi mie
Şi pe-altă fată care-ar face asta,

Când, peste voia tatălui şi-a mamei
Şi-a celor dragi ai ei, naintea nunţii
Ar cuteza să umble cu bărbaţii.
Deci sfatul meu ascultă tu, străine,
De vrei să ai mai timpuriu norocul,
Trimis de tata, să te-ntorci acasă,
Cum dai acolo de dumbrava sfântă
De plopi a zânei Palas, unde curge
Fântâna şi-unde-alături e-o livadă
Şi înfloreşte ţarina, moşia
Iubitului meu tată, depărtare
Cât poate bate-un glas de la cetate,
Aţine-te pe loc; aşteapt-acolo
Cât e nevoie până ce sosi-vom
La tatăl meu acasă. Când vei crede
Că noi vom fi sosit, atunci porneşte
Şi vino în cetate. Acolo-ntreabă
De casele iubitului meu tată,
Mărinimosul Alcinou. Dar lesne
Le poţi cunoaşte: şi-un copil la ele
Te poate îndrepta, căci n-au feacii
Zidite case mari cum este curtea
Lui Alcinou viteazul. Dar îndată
Cum nemereşti în casă şi-n ogradă,
Să treci mai iute-n sală drept la mama.
Ea stă la vatră lângă foc, proptită
Cu scaunul de stâlp, şi toarce caier
De purpură de-o frumuseţe rară,
Şi-n dosul ei stau roabele-aşezate.
Alăturea de dânsa şade tata
Pe jeţul său cel răzimat asemeni
Şi ca un zeu el stă şi gustă vinul.
Tu treci pe-alături, la genunchii mamei
Aruncă-te cu braţe rugătoare
Ca să te bucuri c-ai să vezi mai iute
Sosită ziua-ntoarcerii acasă,
Oricât ai fi tu locuind departe.
Câştigă-ntâi pe mama, c-ai nădejde
Să-ţi vezi atunci iubiţii tăi şi casa
Frumos zidită şi-a ta scumpă ţară.”
Aşa-i vorbi şi şfichiui jugarii
Cu biciul sclipitor, iar ei în pripă
Plecară de la râu şi o porniră
Mai repede sau mai pe îndelete.

Se pricepea doar la mânat domniţa
Şi-i biciuia cuminte ca să poată
Urma pe jos cu roabele Ulise.
Când soarele sfinţise, ei sosiră
La falnica dumbravă sfânt-a zânei
Minerva, unde s-a oprit Ulise
Şi-ndată s-a rugat aşa de fiica
Puternicului Joe: „Neînvinso,
Tu, fiica furtunaticului Joe,
Ascultă-mă încalte-acum, căci n-ai vrut
Nainte ruga să-mi asculţi vreodată,
Când zeul mării, cutremurătorul
Slăvit, căta să-mi puie capăt vieţii.
Fă tu să fiu primit prieteneşte,
Cu milă de feaci.” Aşa-i fu ruga.
Minerva-l auzi, dar ea pe faţă
Nu îndrăzni a se sfeti, de teama
Ce-avea de unchiul ei, de zeul care
Fierbea mereu de ciudă pe Ulise,
Nainte de sosirea lui în ţară.

Cântul VII

Iar până se ruga Ulise, mulii
Duceau pe Nausicaa spre cetate
Şi ea sosind acasă la vestitul
Palat, opri în curte. Acolo fraţii,
Ca zeii de-arătoşi, o-nconjurară,
Jugarii sloboziră şi năuntru
Veşmintele cărară. Iar domniţa
Se duse în cămara-i unde focul
I-aprinse o bătrână slujitoare,
Evrimedusa care fuse-aleasă
Şi-adusă de corăbii din Apira
Plocon lui Alcinou ca unul care
Domnea peste feaci, slăvit de obşte
Ca zeii. Ea crescuse de copilă
Pe Nausicaa. Focul îi aprinse
Şi cina-i pregăti acum bătrâna.
În vremea asta se sculă Ulise
Şi o porni către oraş. Minerva
Prielnică pe drum sub ceaţă deasă

L-acoperi, ca nu cumva-ntâlnindu-l
Vreun feac mai dârz să-l ia la vale
Şi să-l întrebe cine-i. Dar în clipa
Când el era să intre în oraşul
Plăcut şi drag, îi răsări Minerva
În chip de fată cu ulcioru-n mână
Şi-n faţa lui stătu. Ulise-o-ntreabă:
„Copilo, n-ai vrea să mă duci la casa
Lui Alcinou, pe-aici stăpânitorul?
Eu sunt un biet străin venit încoace
Din locuri depărtate şi pe nimeni
Nu ştiu în ţara şi-n cetatea asta."
I-a zis Minerva cea cu ochi albaştri:
„Ţi-arăt eu casa ce doreşti, tu, taică
Străine, că doar craiul şade-aproape
De tatăl meu cel bun. Eu merg nainte,
Tu vino după mine pe tăcute
Şi nu ochi şi nu-ntreba pe nimeni.
Nu suferă pe-aici locuitorii
Şi nu primesc în gazdă pe străinii
Veniţi din altă parte. Ei ca meşteri
Deplin încrezători în iuţi corăbii
Colindă largul mării cum li-i data
De la Neptun, fiindc-au vase repezi
Ca aripa şi gândul." Asta zise
Minerva şi-l călăuzi grăbită,
Iar el păşea tăcut în urma zânei,
Şi nu-l simţiră lopătarii meşteri
Când el trecu pe uliţi între dânşii,
Căci nu-l lăsa văzut înfricoşata
Minerva bine-mpletoşata, asupra-i
Lăţea cu drag un văl de ceaţă sfântă.
Mirat privea Ulise ce limanuri,
Ce loc de adunare, ce zid mare
Şi lung şi cu părcane-aveau feacii!
În ochii lui păreau minune toate.
Când amândoi ajunseră la curtea
Frumos zidită, începu Minerva:
„Poftim, străine taică, aici e casa
De care m-ai rugat să-ţi spun. De intri,
Găseşti la masă pe fruntaşii ţării.
Tu du-te drept năuntru, n-avea teamă,
Că-n toate cele izbândeşte omul
Cutezător, de-oriunde ar fi să vie.

Cum intri-n sală,-ntâi să caţi pe doamna.
Areta se numeşte ea şi este
De-acelaşi neam cu Alcinou, că doară
Pe Nausitoos îl născu al mării
Stăpânitor Neptun şi Peribea,
Cea mai chipoasă-ntre femei, copila
Mezin-a lui Evrimedonte, craiul
De uriaşi semeţi care-ntr-o vreme
Pieri şi el o dată cu poporul
Nelegiuit. Neptun şi Peribea
Avură fiu pe Nausitoos, domnul
Feacilor. Dintr-însul odrăsliră
Rexènor şi-Alcinou. Dar unul, încă
Însurăţel şi nelăsând în urmă
Copil, muri atunci străpuns de arcul
De-argint al lui Apollon. După dânsul
Rămase-o fată, şi-asta-a fost Areta
Cu care Alcinou se însoţise,
Cinstind-o cum pe lume nu-i cinstită
Nici o femeie care duce casă
Cu un bărbat. Aşa de mult din suflet
A fost şi e de fiii săi iubită
Şi de popor ca şi de însuşi craiul,
Că toţi, de câte ori o văd pe dânsa,
Ca pe un zeu o tot grăiesc de bine
Şi-o laudă, când trece prin cetate.
Căci tare-i cumpănită şi cuminte
Şi-mpacă ea în sfada lor pe oameni
Când le voieşte binele. De-aceea
Câştigă pe crăiasa, c-ai nădejde
Să-ţi vezi atunci pe dragii tăi şi casa
Cea răsărită şi-a ta scumpă ţară."
Aşa vorbind, plecă apoi Minerva
Din desfătata Schèria pe marea
Pustie şi sosi la Maratona
Şi în Atena cea cu drumuri late
Şi-acolo ea se furişă-n locaşul
Temeinic al lui Erehteu. Ulise
Spre casele lui Alcinou purcese
Şi stete mult pe gânduri înainte
De-a trece-al casei luciu prag de-aramă.
În faţă-i strălucea ca o lumină
De soare ori de lună tot palatul.
Cu-aramă ferecaţi erau pereţii

De-o parte şi de alta, de la uşă
Şi până-n fund; avea chenar albastru
Şi uşa spre palat era de aur.
Doi câni stăteau în laturi la intrare,
Duraţi din aur şi argint de mâna
Măiastr-a lui Vulcan, ca să vegheze
La casele crăieşti, fiind ei astfel
Scutiţi de bătrâneţe şi de moarte.
Iar de la prag şi până-n fundul sălii
Vedeai înşiruindu-se de-a lungul
Pereţilor câte un rând de jeţuri,
Pe care stau întinse lăicere
Din ţesătură gingaşă, subţire,
Lucrată de femei. În sala asta
Se adunau, mâncau şi beau fruntaşii
Feacilor, că-n veci aveau de toate.
Feciori de aur pe frumoase-altare
Steteau ţiind în mână facle-aprinse
Şi noaptea dau mesenilor lumină.
Iar în palat erau cincizeci de roabe.
O parte măcinau sub piatră grâul
Roşcat, iar alta tot ţesea pânzeturi
Şi altele torceau. Din mână toate
Mişcau cu hărnicie ca frunzişul
Pe plopu-nalt. Iar pânzele ţesute
Sclipeau parcă era prelins pe ele
Ulei, că doar pe cât întrec feacii
Pe toţi la cârmuitul de corăbii,
Pe-atâta sunt femeile la dânşii
Mai pricepute la ţesutul pânzei,
Căci dar le dăruise cu prisosul
Minerva, şi să ştie-a face lucru
Frumos de tot şi vrednice să fie.
Iar lângă poartă, afară de ogradă,
Vedeai în faţă o grădină mare
De patru fălci. În ea-nflorea tot felul
De pomi frumoşi, şi mari, ba peri, ba rodii,
Ba dulci smochini şi meri cu mere mândre,
Ba verzi măslini. Iar pomii toţi, şi vara
Şi iarna în tot anul, nu-şi pierd rodul,
Şi lipsă nu-i de el, ci la suflarea
Zefirului sporeşte şi se coace.
Şi tot se trece pară lângă pară,
Măr lângă măr şi strugur lângă strugur

Şi o smochină lângă alta. Acolo
Vedeai sădită şi-o duroasă vie;
Pe-un neteziş într-un sorin pe-alocuri
Se coace via; parte e culeasă
Şi strugurii se calcă-n cramă, parte
De floare-i scuturată şi-are acuma
Ciorchina verde, parte-i pârguită.
La capăt rânduite în tot chipul
Verdeţuri cresc şi înverzesc de-a pururi.
Mai sunt două fântâni, din care una
Împrăştie pâraie prin grădină,
Cealaltă curge-n dreptul casei nalte
Sub pragul curţii, unde orăşenii
Tot vin şi cară apă. Aşa mândreţe
De daruri zeii au făcut la casa
Lui Alcinou, de-a stat uimit Ulise
Naintea lor. Iar după ce la toate
Privi de-ajuns, trecu pe prag şi-n sală
Intră deodată şi găsi la masă
Pe toţi mai-marii şi fruntaşii ţării
Când ei din cupe închinau lui Hermes,
Dibaciul pânditor, ucigătorul
Lui Argus, cărui dânşii totdeauna
La urmă-i închinau, când după masă
Aveau să meargă-n pat. Ulise trece
Prin sală tăinuit sub umbra ceţii
Lăsate de Minerva, pân-ajunge
La craiul Alcinou şi la Areta.
Cu braţele s-aruncă la genunchii
Crăiesei, iar zeiescul întuneric
Se dete-n lături. Toţi tăcură-n sală
Miraţi privindu-l. Zise-atunci pribeagul:
„Areto, fiic-a preamăritului Rexènor,
Eu mult-păţitul vin şi cad la tine
Smerit, la soţul tău, la toţi mesenii,
Pe care rog să-i dăruiască zeii
Cu viaţă norocită şi să-şi lase
Copiilor în casă fiecare
Averea lor, moşia hărăzită
De obştea ţării. Iar pe mine-acasă
Curând să mă trimiteţi, că departe
De-ai mei de mult nenorociri tot sufăr.”
Aşa rostind, şezu el în cenuşă
Pe lângă vatră. Toţi tăcură molcom.

Într-un târziu grăi atunci viteazul
Moş Eheneu, cel mai bătrân şi-ntâiul
La vorbă-ntre feaci, ştiut la multe
Şi de demult, şi-nţelepţeşte zise:
„Crai Alcinou, nu-i bine, nici se cade
Să şadă lângă vatră pe cenuşă
Străinul. Toţi nerăbdători adastă
Răspunsul tău. Ridică de la vatră
Pe oaspe şi pofteşte-l pe un scaun
Cu ţinte de argint şi zi la crainici
Să toarne vin ca să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocroteşte
Pe rugătorii vrednici de cinstire,
Iar oaspelui s-aducă chelăriţa
De cină din merindele păstrate.”
Aude craiul cel de viţă-naltă
Şi pe Ulise-l ia de mână,-l scoală
De jos de lângă vatră şi-l pofteşte
Pe scaun luciu, ridicând de-acolo
Pe fiul său voinic, pe Laodamas,
Ce-aproape-i sta, că cel mai drag îi fuse.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată în frumos ibric de aur,
Cu un lighean de-argint, ca să se spele
Şi-ntinse-o masă bine geluită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse
Şi-i dete pâne şi bucate multe
Şi-l omeni din tot ce mai păstrase.
Mânca şi bea Ulise răbduriul,
Iar Alcinou a zis unui paharnic:
„Tu, Pontonou, mai drege vin şi-mparte-l
La toţi în sală să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocroteşte
Pe rugătorii vrednici de cinstire”.
Iar Pontonou un vin mieros în cană
Cu apă-amestecând, închină-ntâiul
Şi-mparte-apoi la toţi potire pline.
Iar după ce-nchinară şi băură
Pe voie, Alcinou luă cuvântul:
„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare
Să spun care mi-e vrerea şi porunca:
Voi duceţi-v-acuma după masă
La voi acasă să dormiţi, iar mâne
De dimineaţă noi chema-vom sfetnici

Mai mulţi şi-n sala asta ospăta-vom
Pe-acest străin şi zeilor vom face
Frumoase jertfe; apoi avea-vom grijă
Pe mare să-l pornim pe noul oaspe
Ca, petrecut de noi, el fără caznă
Şi-alean s-ajungă bucuros în ţară
Mai repede, oricât de lung e drumul,
Ca nu cumva să dea în vremea asta
De rău sau de năpastă până-şi pune
Picioru-n ţara lui. Acolo însă
Odată dus, va suferi ce soarta
Şi crudele-ursitori îi sorociră
La naştere. De-o fi cumva străinul
Vrun zeu nemuritor venit din slavă,
E semn atunci că pun la cale zeii
Ceva neaşteptat, căci ei nainte
De-a pururea ni s-arătau pe faţă
La strălucitele jerfiri de-o sută
De boi, şedeau şi ospătau alături
De noi. Şi cum se întâlneau cu vrunul
De-ai noştri călător în cale singur,
De loc nu se fereau, fiindcă suntem
Cu ei de-aproape-aşa cum sunt ciclopii
Cu limba cea sălbatică giganţii.”
Ulise priceputul îi răspunse:
„Nu cugeta la asta, Alcinoe,
Nu seamăn eu cu zeii cei din slavă
Nici după stat şi nici după făptură,
Ci seamăn cu oricare om din lume.
Ba chiar dacă voi ştiţi niscaiva oameni
Mai greu loviţi şi prigoniţi de soartă,
Cu ei m-aş potrivi în suferinţă.
Mai multe încă, mult mai multe-amaruri
Eu aş avea de spus, de-ar fi ca toate
Răstriştile-mi să-nşir, să spun tot răul
Ce mi se trage de la zei. Dar mie-mi
Daţi voie să cinez, deşi mă doare,
Căci nu-i nimica mai sfruntat pe lume
Ca pântecul greţos ce te sileşte
Să te gândeşti la el, cu tot necazul
Nespus ce-l ai şi jalea care-o suferi
Cum sufăr eu; el îmi dă ghes într-una
Să-mbuc, să beau, să uit de suferinţă
Şi să-l îmbuib. Dar voi pe mânecate

Grăbiţi, vă rog, în ţară să mă duceţi
Pe mine bietul dup-atâtea cazne
Ce-am pătimit. Să-mi văd odat-averea
Şi curtea mea şi oamenii de-acasă
Şi-apoi să mor!” Aşa vorbi Ulise
Şi toţi se învoiră şi-ndemnară
Să-l ducă-n ţara lui, căci el vorbise
Frumos şi drept. Iar după ce-nchinară
Din cupe şi băură cât poftiră,
Plecară ei acasă să se culce.
Rămase-n sală doar Ulise-aproape
De craiul Alcinou şi de Areta.
În vremea asta slugile veniră
Şi ridicară tot ce-a fost pe masă.
Crăiasa, cum văzu îmbrăcămintea
De pe Ulise, mantia şi haina,
Frumosul port ţesut de ea-mpreună
Cu roabele-i, îl cunoscu şi zise:
„De una-ntâi te-ntreb pe tine, oaspe,
De unde, cine eşti? şi cine-ţi dete
Veşmintele ce porţi? N-ai spus tu oare
Că ai venit pierdut fiind pe mare?”
Ulise priceputul îi răspunse:
„Crăiasă,-i greu de povestit de-a rândul
Ce-am pătimit, că prea-mi dădură multe
Să sufăr Cei-de-sus. Dar voi răspunde
La ceea ce mă-ntrebi şi vrei să afli:
E un ostrov ce-i zice Ogigia
Departe-n mare. Acolo şade fiica
Lui Atlas, vajnica, măiastra zână
Calipso cea cu plete mândre. Nimeni,
Nici om, nici zeu, nu umblă pe la dânsa.
Pe mine nenorocul doar mă-mpinse
La vatra ei, sărmanul, când furtuna
Cu fulgerul de foc trăsnindu-mi vasul
Cel iute, mi-l sfărmase chiar pe largul
Noianului cel mohorât şi-acolo
Pieriră soţii mei cei buni. Eu însă,
Cu braţele-apucându-mă de talpa
Corăbiei, fui dus vreo nouă zile,
Iar într-a zecea noapte neagră zeii
M-apropie de-ostrovul Ogigia,
În care şade vajnica zeiţă
Calipso cea cu plete mândre. Dânsa

Prieteneşte mă primi în gazdă,
Mă omeni şi mă-ngriji şi-adese
Îmi jurui viaţă fără moarte
Şi fără bătrâneţe cât e veacul,
Dar nu putu deloc să mă câştige.
Şezui acolo şapte ani de-a rândul
Şi straiele dumnezeieşti ce-mi dase
Calipso mi le tot udam cu plânsul.
Dar când veni în roata vremii anul
Al optulea, ea mă-ndemnă şi-mi zise
Să plec, după vreo veste de la Joe
Sau poate că ea însăşi se schimbase.
Şi mă porni în plută cetluită.
Şi-mi dete multe daruri, vin şi pâne,
Cu haine-mpărăteşti şi-un vânt prielnic
Şi încropit. Călătorii pe mare
Vreo două săptămâni şi jumătate.
Abia atunci mi s-arătară munţii
Umbroşi de pe cuprinsul ţării voastre
Şi mi se limpezi săracul suflet.
Dar mai aveam de suferit o groază
Din partea lui Neptun, stăpânul mării,
Ce vânturi îmi stârni şi-mi puse stavili
În calea mea şi-mi răscoli noianul
Nemărginit de ape. Nu-mi da valul
Răgaz ca să mă port în plută bietul,
De tot gemeam. În urmă vijelia
Îmi risipi şi pluta. Şi de-a-notul
Adâncul străbătui până ce vântul
Şi apele luându-mă, de-al vostru
Hotar m-apropiai. Aici talazul,
De-aş fi ieşit, mi-ar fi dat brânci şi-odată
M-ar fi izbit de seninări înalte
Şi-n loc afurisit. M-am dat în lături
Şi iar am prins să-not pân' ce ajuns-am
La râu, pe unde mi-a părut că-i locul
Mai potrivit, un colţ de mal mai neted
Cu stâncile şi-adăpostit de vânturi.
Mi-am dat răpez şi am căzut acolo.
Se înserase-atunci, venise-amurgul,
Iar eu ieşind, las râul, merg departe,
Mă culc între tufişuri. Frunză multă
Pe mine-adun şi-un zeu revars-asupra-mi
Un somn adânc. Pe sub frunziş, acolo,

Cu suflet trist, dormii întreagă noaptea
Şi dimineaţa pân' la miezul zilei.
Dar dup-amiazi, pe la apus de soare,
Mă deşteptai. Zării pe malul mării
Mai multe roabe-ale copilei tale
Jucându-se; între ele, ca o zână,
Era şi dânsa. Mă rugai domniţei,
Şi ea mă-ntâmpină cu-o-nţelepciune
Ce n-ai fi aşteptat de la cei tineri,
Fiind nesocotiţi mai totdeauna.
Mi-a dat cu prisosinţă vin şi pâne,
M-a pus să mă-mbăiez în râu, şi-n urmă
Mi-a dat şi-aceste haine. Iată, doamnă,
Deşi-s mâhnit, v-am spus tot adevărul."
Răspunse Alcinou: „Ba cred, străine,
Că nu făcu de fel cum se cuvine
Copila mea, căci nu te-aduse acasă
La noi, venind cu roabele împreună,
Doar ea întâi de tine-a fost rugată".
Se-mpotrivi Ulise-atunci: „Viteze,
Nu-nvinui pe fată pentru asta,
Căci prea e cumsecade. Mă poftise
Doar ea să vin cu roabele-mpreună,
Dar n-am vrut eu, de teamă şi ruşine
Ca nu cumva de asta să te superi,
Căci omul e pizmaş şi prepuielnic."
Grăi la rându-i Alcinou: „Străine,
Nu-i felul meu zadarnic să mă supăr
Când n-am temei; întâi-şi-ntâi dreptatea.
Să deie Joe, Apollon şi Minerva
Ca tu, cuminte-aşa cum eşti şi cugeţi
La fel cu mine, să te-aşezi în ţară
La noi, să poţi să te însori cu fata-mi
Şi ginere să-mi fii! Ţi-aş da eu casă
Şi-avere, dac-ai sta de bunăvoie,
Că nimeni să te ţie pe nevrute
Nu poate-aici. Ferească-ne de asta
Cei din Olimp! Trimiterea-ţi acasă,
Să ştii tu bine, o sorocii pe mâne.
Tu poţi atunci să dormi pe drum în tihnă,
Ai mei te-or duce-n linişte pe mare
Şi vei ajunge-n ţară şi la tine
Şi-oriunde vrei, de-ar fi chiar mai departe
De locul cel mai depărtat Eubea,

Cum spun ai noştri toţi care-l văzură
Când dus-au pe bălanul Radamantis
Spre a vedea pe Titios, odrasla
Pământului. Acolo ei sosiră,
Pe netrudite calea-şi isprăviră
Numa-ntr-o zi şi-acasă se-nturnară.
Vedea-vei singur tu ce minunate
Corăbii am şi cum îmi ştiu voinicii,
Vâslind, s-azvârle-n slavă unda mării.”
Aceste-i zise craiul. Iar viteazul
Se bucură şi se ruga: „Dă, Doamne,
Ca Alcinou să facă tot ce spuse
Şi eu s-ajung în ţară!” Aşa vorbiră
Ei amândoi. Zori atunci Areta
Pe roabe în pridvor s-aşeze patul
Cu aşternuturi mândre de porfiră
Şi cu velinţe şi cu cergi lăţoase.
Ieşiră ele din cămări cu facle
Şi bine patu-n pripă l-aşternură,
Apoi mergând poftiră pe Ulise:
„Străine, scoal’ şi vino; gata-i patul”.
Şi el avu plăcere să se culce.
Aşa dormi Ulise în pridvorul
Răsunător pe pat lucrat cu dalta.
Iar Alcinou se duse la culcare
Năuntru-n curte-alături de crăiasa,
Femeia lui ce-i pregătise patul.

Cântul VIII

A doua zi, când zâna dimineţii
Cu degete trandafirii răsare,
Măritul Alcinou din pat se scoală,
Aşijderea se scoală şi Ulise,
Cuceritorul cel de viţă naltă.
Porni nainte Alcinou spre locul
De sfat ce-aveau lângă liman feacii.
Sosind acolo, ei lângă olaltă
Pe bănci de piatră netedă şezură.
Minerva-atunci, în chipul unui crainic
Solit de crai, umbla prin tot oraşul
Punând la cale-ntorsul lui Ulise.

Şi cuvânta de-aproape fiecărui:
„Voi, sfetnici şi fruntaşi ai ţării, haideţi
La sfat ca să cunoaşteţi pe străinul
Venit acuma proaspăt la locaşul
Lui Alcinou, un rătăcit pe mare,
Bărbat la chip aidoma cu zeii”.
Aşa fel colăcea pe fiecare,
Şi toţi veneau în grabă spre-adunare.
Gemeau de oameni treptele de piatră
Şi mulţi cătau la fiul lui Laerte
Şi nu-şi luau privirea de la dânsul,
Un har de sus Minerva-i revărsase
Pe faţă şi pe umeri, şi-l făcuse
Mai plin, mai răsărit la-nfăţişare,
Ca tuturora drag să fie dânsul,
Temut de toţi şi vrednic de cinstire,
Să biruie la-ntrecerile multe
Ce-aveau să-i puie vâna la-ncercare.
Iar după ce cu toţii s-adunară,
Luă cuvântul Alcinou şi zise:
„Voi sfetnici şi fruntaşi ai ţării mele,
Luaţi aminte tot ce vă voi spune,
Să ştiţi care mi-i voia şi porunca.
Acest străin necunoscut de nimeni
Ca om pribeag veni la mine-acasă.
De unde nu ştiu, de la soare-apune
Sau dinspre răsărit. Acum el cere
Cu totul înadins ca să-l trimitem
Şi roagă asta negreşit să fie.
Noi să zorim trimesul lui acasă
Cum am făcut nainte şi cu alţii,
Căci nimenea sosind aici la mine
Nu zăbovi prea mult şi nu se plânse,
Că nu-l petrecem noi la el acasă.
Deci hai să dăm pe mare o smolită
Corabie, din lucru-abia ieşită.
Corăbieri să fie pe sprânceană
Din obşte-aleşi cincizeci şi doi de tineri.
Legaţi la vas lopeţile de laviţi
Şi toţi apoi veniţi la mine-acasă,
Ca voi curând să-mi pregătiţi ospăţul.
Eu tuturor de toate vă fac parte.
Aşa demând vâslaşilor cei tineri.
Ceilalţi, fruntaşii purtători de sceptru,

Veniţi la mine, la palat, în sală
Să-l ospătăm pe-acest străin. Nici unul
Să nu lipsească. Ba şi Demodocos,
Dumnezeiescul cântăreţ, să vie
Poftit de voi, căci muza-i dete darul
Să cânte-aşa frumos ca nimeni altul,
Să desfăteze astfel pe oricine,
Când de la sine e pornit pe cântec."
Aşa rostind, naintea lor purcese,
Urmară purtătorii cei de sceptru,
Şi-un crainic după cântăreţ se duse.
Iar cei aleşi, cincizeci şi doi la număr,
Spre mal porniră toţi după poruncă.
Şi cum pe prundul mării se lăsară,
Spre-adâncul apei lunecară vasul,
Catargul îndreptară,-l împânziră,
Lopeţile legară de curele
Cu şart pe rând, şi-ntinseră vintrele.
Şi după ce spre larg opriră vasul,
La curte s-au suit. Acolo-ndată
Pridvoarele şi sălile şi-ograda
Huiau de oameni strânşi, bătrâni şi tineri.
Iar craiul pentru masa tuturora
Douăsprezece oi a pus să-njunghe,
Opt vieri colţaţi şi graşi şi o pereche
De boi chiloşi. Ei vitele jupiră,
Le pregătiră bine şi făcură
O masă de ţi-era mai mare dragul.
Sosi apoi şi crainicul şi-aduse
Pe scumpul cântăreţ, pe care muza
Nespus îl îndrăgise, dar îi dase
Şi bun şi rău: vederea i-o luase
Şi-i dăruise-n schimb vrăjitul cântec.
Pe el îl puse Pontonou să şadă
În mijlocul mesenilor pe scaun
Cu ţinte de argint, proptit acolo
De stâlpu-nalt, şi de cuier îi prinse
Deasupra-i lira-i dulce sunătoare
Şi-l dumiri cum poate s-o desprindă.
Apropie de el şi-o masă dalbă
Şi un paner cu bunătăţi şi-o cupă,
Ca el să bea oricând avea plăcere.
Mesenii începură-atunci să umble
Cu mânile la masă şi să guste

Bucatele ce stau în faţă gata.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Povăţuit de muză cântăreţul,
Luându-şi lira din cuier, se puse
Isprăvile vitejilor să cânte.
Înstrună el atunci vestitul cântec,
De care merse vestea chiar în slavă,
Sfădirea lui Ulise şi Achile,
Cum ei cu vorbe grele se sfădiră
La un bogat ospăţ de sărbătoare,
Iar Agamemnon, fruntea vitejimii,
Se bucura că se certau vitejii
Din fruntea oastei lui, căci el într-asta
Vedea-mplinit ce-Apollon îi menise
Proorocind în capiştea-i din Pito,
Când el trecuse pragul să-l întrebe,
Fiind pe-atunci aproape începutul
Războiului dintre ahei şi Troia
Cu vrerea preaputernicului Joe.
Povestea asta o cânta slăvitul
Măestru cântăreţ, iar el, Ulise,
Cu-a lui vânjoase mâni luându-şi straiul
Cel lung şi porfiriu, pe cap şi-l trase
Şi-acoperi aşa frumoasa-i faţă.
Se ruşina de oameni, să nu-l vadă
Cum lacrimile-i picurau din gene.
Dar cum oprea cântarea-i cântăreţul,
El se ştergea de plâns, lua veşmântul
De peste cap şi ridicând potirul
Cu două toarte, începea să-nchine
La zei. Iar când pornea din nou să cânte
Iubitul cântăreţ după îndemnul
Mai-marilor cei desfătaţi de cântec,
Şi-acoperea din nou Ulise capul
Şi-nduioşat se tânguia cu jale.
Ci nimenea nu prepunea că plânge,
Doar craiul luă seama şi-nţelese,
Căci auzea cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alăturea, şi zise
Feacilor cei iubitori de vâsle:
„Luaţi aminte, voi fruntaşi şi sfetnici.
Destul avurăm parte deopotrivă
De masă şi de cântecul din liră,
Însoţitorul meselor bogate.

Ieşind acum să ne-ncercăm puterea
La jocuri de tot felul, ca străinul
La-ntoarcerea-i să poată spune-acasă
Prietenilor lui ce mult întrecem
Pe alţii când e vorba de trei jocuri:
De trântă, şi de salt şi de-alergare.”
Aşa grăind, păşi nainte craiul,
Ceilalţi urmară-ndată după dânsul.
Iar crainicul în cui lăuta prinse,
Apoi luă pe Demodoc de mână,
Din sală-l scoase şi-l porni pe calea
Pe unde-o apucaseră fruntaşii
Feacilor să stea privind la jocuri.
Sosiră ei la locul de-adunare,
Veniră mulţi, roia pe câmp norodul.
Voinici se ridicară o grămadă,
Stau gata Elatreu şi Acroneos
Şi Ochial, Nauteu şi Anhialos
Ponteu şi Eretmeu, Proneu şi Tòon,
Primneu şi Anabesineu şi fiul
Lui Polineu cu numele-Amfialos
Tectonianul. Gata-i şi potriva
Urgelnicului Marte, Evrialos,
Şi Naubolide cel întâi de mare
Şi falnic între toţi locuitorii
Feaci după slăvitul Laodamas.
Şi trei feciori de-ai craiului săriră,
Dumnezeiescul Clitoneu şi Haliu
Pe lângă Laodamas pomenitul.
Ei la-nceput din fugă se-ntrecură.
De la un semn le sta nainte drumul
Tipsie-ntins. Deodată ei cu toţii
Se repeziră-nspulberând câmpia.
Mai bun alergător era-ntre dânşii
Măreţul Clitoneu. Cât e de lungă
O brazdă trasă de un mul când ară,
Atât a mers naintea lor şi dânsul.
Apoi se întrecură şi la trânta
Cea trudnică, şi-i dovedi trântindu-i
La luptă Evrial pe toţi aleşii,
Iar Amfial bătu la săritură.
Mai bun trăgaci fu Elatreu cu discul,
Dar la ghiontit îi covârşi feciorul
Lui Alcinou, voinicul Laodamas.

Iar după ce cu toţii petrecură
Înveselindu-şi inima la jocuri,
Tovarăşilor zise Laodamas:
„Veniţi, prieteni, să-ntrebăm străinul,
De ştie şi-a-nvăţat vreun joc şi dânsul,
Că uite ce legat e la făptură,
Ce şolduri şi ce pulpi, ce mâni şi braţe
Şi ce vânjos cerbice şi ce spate
Şi zdravăn piept! El nu-i bătrân, e numai
Fărmat de cazne multe, căci nimica
Mai groaznic decât marea! Cât de tare
Să fii, te zdrumecă.” Iar Evrialos
Răspunse: „Bine spui, tu, Laodamas.
Dar du-te de-l pofteşte să ia parte”.
Cum l-auzi, se duse Laodamas
Şi-i zise-aşa: „Străine taică, vino
Şi tu cu noi ca să te baţi la jocuri,
De-i fi deprins ceva. Dar mi se pare
Că te pricepi. Doar cinstea cea mai mare
A omului în viaţă vine numai
Din tot ce-i poate mâna şi piciorul.
Deci hai la joc şi grijile-ţi alungă,
Că nu s-amână mult călătoria-ţi.
Ţi-i trasă doar corabia pe mare
Şi soţii tăi sunt gata şi te-adastă”.
Ulise-aşa-i răspunse: „Laodamas
Ce mă siliţi şi mă-mboldiţi pe mine?
De joc îmi arde mie, când m-apasă
Atâtea griji, în urm-atâtor patimi
Şi trude ce-am trudit? Eu stau alături
De voi în adunare-aci, dar dorul
Ce-n mine port mă cere-acum acasă,
Şi rog de-aceea craiul şi poporul.”
Dar Evrialos se răsti la dânsul:
„Ba nici nu pari, străine, tu, un meşter
La felurite jocuri ce se joacă
De oameni după datină străveche,
Te-asemeni cu un om din rândul celor
Ce umblă prin corabie în capul
Vâslaşilor neguţători pe mare,
Un om ce ţine seama la-ncărcatul
Corăbiei, un păzitor de mărfuri
Şi bunuri şterpelite de la alţii.
N-ai mutră tu de luptător la jocuri.”

Horţiş privind la el, grăi Ulise:
„Nu şade bine ce spui tu. Se cheamă
Că eşti nechibzuit. Dar vezi că zeii
Nu-i dăruie pe toţi cu-aceleaşi daruri
La vorbă, la făptură şi la minte.
La-nfăţişare unu-i mai becisnic,
Dar e împodobit cu darul vorbei,
Şi toţi privesc la dânsul cu plăcere
Când el nestingherit le cuvântează
Frumos şi c-o smerenie plăcută.
În adunări se bucură de vază
Şi ca un zeu e-ntâmpinat pe uliţi,
Iar altul, chiar dacă-i chipos ca zeii,
Dar n-are haz şi nadă la vorbire.
Aşa şi tu, eşti falnic la privire,
Şi nici un zeu n-ar fi putut trupeşte
Mai mândru să te-nchipuie pe tine,
Dar ce folos că n-ai temei la minte.
M-ai supărat vorbind cum nu se cade.
Eu nu-s de fel nepriceput la jocuri
Cum mă defaimi, ci printre căpetenii
Socot c-am stat de-a pururi câtă vreme
Mă bizuiam în vlaga tinereţii
Şi-n vârtoşia celor două braţe.
Dar azi m-au ros nevoile şi-amarul,
Am pătimit doar mult, am dus războaie
Şi-am răzbătut amarnicele valuri.
Dar şi aşa cum sunt, bătut de soartă,
Mă pun cu voi, căci m-ai rănit la suflet
Şi m-ai urnit cu vorba ta deşartă.”
Cum zise, chiar cu straiul pus pe dânsul,
Luă un disc mai rotofei, mai zdravăn
Ca rotocolul ce-aruncau feacii,
Şi-l azvârli cu brânca lui rotindu-l.
Şi piatra vâjâi. Se pitulară
Deodată la pământ buimaci cu toţii
De repejunea pietrei. Bolovanul
Zburând uşor din mâna lui ajunse
Departe peste ţinta tuturora.
Un semn acolo-i însemna Minerva
Întruchipată ca un om şi zise:
„Ţi-ar dibui şi-un orb, străine, semnul
De mine pus, căci el se osebeşte
De toate celelalte şi e-ntâiul,

Cu mult nainte. Fii dar tu pe pace
Măcar în acest joc. Nu poate nimeni
Într-asta să te-ajungă ori să bată.”
Cum auzi, se-nvioră Ulise,
Se bucură că vede-n adunare
Un soţ mai bun, prietenos cu dânsul.
De-aceea şi grăi mai cu nădejde
Feacilor: „Ajungeţi-m-acuma,
Flăcăilor. Eu pot să bat îndată
Din nou cu piatra, s-o reped pe-atâta
Ori încă mai departe. Ba poftească
Şi toţi ceilalţi, oricine vrea şi-i gata
La orice joc cu mine să se puie,
Căci prea m-aţi îndârjit. Mă pot întrece
Cu trânta şi la ghionturi şi la fugă
Cu toţi feacii, nu resping pe nimeni,
Afară doar de unul Laodamas,
Căci el mi-e gazdă. Cine doar s-ar pune
La-ntrecere cu gazda-i? I-un zănatic
Şi de nimic oricine-ar sta să lupte
Cu cel care-l primeşte ca pe-un oaspe
Pe un pământ străin. Păcătuieşte
În tot ce-are mai sfânt. Dar nu ţiu seamă
De ceialalţi şi nu mă dau în lături,
Ci vreau pe ei să-i cerc în luptă dreaptă,
Că-n harţele bărbaţilor eu nu sunt
Cu totul slab. Sunt meşter să port arcul
Cel lustruit şi aş putea întâiul
Să nemeresc ochind cu el în gloata
Vrăjmaşilor, oricât de mulţi tovarăşi
Mi-ar sta pe-alături gata să-i săgete.
Doar Filoctet mă întrecea cu arcul
Când noi aheii săgetam la Troia.
Pe toţi ceilalţi ce mai trăiesc pe lume
Pot zice că-i lăsam cu mult în urmă.
Doar cu vitejii de nainte vreme
Eu nu mă-ncumetam, ca bunăoară
Cu Ercul, cu Evrit Euhalianul.
Ei se luau în arcuri şi cu zeii,
Drept care şi muri Evrit cel mare
Şi nu-l ajunse acasă bătrâneţea,
Apollon îl ucise de mânie
Că-l tot stârnea la întrecut cu arcul.
Cu lancea bat departe cât un altul

Nu poate cu săgeata. Mă tem numai
Să nu mă-ntreacă vrunul din picioare,
Căci m-am spetit grozav hârşit de valuri
Şi nici n-aveam mereu în vas merinde,
De-aceea şi genunchii îmi slăbiră."
Aşa el le vorbi. Ceilalţi cu toţii
Tăcură molcom. Numai craiul zise:
„Străine, tare ne-ai plăcut cu vorba.
Tu vrei s-araţi a ta destoinicie,
Fiind jignit de-aceasta-n faţa lumii.
Cu tine însă nu se poate prinde
În vrednicie nici un om cuminte;
Ascult-acum să-ţi spun şi eu din parte-mi,
Ca tu când vei petrece odat-acasă
La masa ta cu fiii, cu nevasta,
Aminte să-ţi aduci, să spui şi altor
Viteji pe-acolo, care ni-i puterea
Şi ce ni-i dat de Dumnezeu să facem
Mereu din moşi-strămoşi. Nu stăm în frunte
La greul joc al ghiontului şi-al trântei,
Dar suntem alergaci şi la corăbii
Neîntrecuţi. Ne plac întotdeauna
Benchetuirea, cântecul şi hora
Şi schimb de haine, calde băi şi patul.
Voi jucăuşi feaci, mândria horei,
Jucaţi ca să vă vad-acum străinul
Şi-ntors acasă, la ai lui să spuie
Că batem noi aşa de mult pe alţii
La cântece, la joc şi-n alergare
Ca şi la cârmuitul de corăbii.
S-aducă iute cineva lăuta
Lui Demodoc de-acasă de la mine."
Aşa demândă Alcinou slăvitul,
Şi crainicul porneşte ca s-aducă
Lăuta covăţită de la curte.
Se scoală şi cei nouă-aleşi de obşte.
Judecători ce pun la cale bună
Şi-orânduiesc bătelişteа şi jocul,
Făcură neted şi lărgiră locul
De horă şi de-ntrecere-ntre dânşii.
Şi crainicul veni şi-aduse lira
Lui Demodoc, iar el ieşi la mijloc,
Şi-n jurul lui se-ncinseră feciorii,
A tinereţii floare, jucăuşii,

Şi începură-a tropăi din talpă
Şi-a frământa pământul de la horă.
Căta la ei Ulise cum se saltă
Şi scapără picioarele sub dânşii.
Şi-n sine se tot minuna privindu-i.
Iar Demodoc porni apoi să cânte
Cu lira lui cântare minunată
De dragoste-ntre Venera şi Marte.
Cum ei întâi pe-ascuns se întâlniră
În casa lui Vulcan şi se iubiră.
Iar Marte-i dete daruri o mulţime
Şi necinsti el patul şi-aşternutul
Beteagului Vulcan stăpânitorul.
Dar Soarele-i zări la drăgostire
Şi-ndată lui Vulcan îi da de ştire.
El, cum aude vestea otrăvită,
Ca meşter faur intră-n fierărie.
Cloceşte-un gând amar de răzbunare,
Pe trunchi îşi pune marea nicovală
Şi bate cu ciocanul, face lanţuri
Ce nu se rup şi nu se pot desface,
Ca, tot ce prind, în veci să nu desprindă
Şi după ce îşi făureşte cursa,
Turbat pe Marte, în iatac se duce,
Pe unde-şi are patul şi-aşternutul.
Picioarele de pat le împresoară
Jur împrejur cu legături le leagă
Şi altele mai prinde pe deasupra,
Anină de tavan reţea măruntă,
Subţire-ntocmai ca păienjenişul,
De nici un om n-ar fi putut zări-o
Şi nici un zeu, cu-atâta isteţime
O făurise el reţeaua toată.
Iar după ce la pat şi-ntinse mreaja,
Se prefăcu că pleacă-apoi spre Lemnos,
Cetatea-ntemeiată cu tărie
Şi ţara lui din toate cea mai dragă.
Dar zeul Marte nu veghea zadarnic.
Deci cum văzu că el se depărtase,
Se duse-n casă la vestitul faur,
Nu mai putea de dragul Citereii,
De Venera cea falnic-înstemată.
Abia venise zâna de la Joe,
Puternicul ei tată, şi şezuse

Pe scaun în iatac, şi iată Marte
Se furişă şi-o apucă de mână
Şi începu s-o-mbie: „Vino, dragă,
Să ne culcăm în pat şi să petrecem,
Căci nu mai este soţul tău acasă;
E dus acuma undeva la Lemnos,
La sintienii cei cu grai sălbatic”.
Şi ea găsi plăcere să se culce.
Ei se suiră-n pat şi se culcară.
Dar iată dimprejur că se lăsară
Reţelele cu meşteşug ascunse
Deasupra lor, de nu puteau să mişte
Nici să ridice braţul şi piciorul.
Văzură dar că nu mai pot să scape.
Atunci se înturnă slăvitul meşter
Nainte de-a se coborî la Lemnos,
Căci Soarele-i pândi şi-i spuse-ndată.
Adânc mâhnit la curtea lui se duse,
De ciudă capiu stete el în tindă,
Ţipă vârtos, chemă pe zei şi zise:
„Părinte Joe, zeilor cu toţii,
Veniţi încoace să vedeţi cu ochii
Cum Venera-şi tot bate joc de mine,
Căci eu sunt şchiop, se dă fără ruşine
În dragoste cu urgisitul Marte,
Că e chipos şi sprinten de picioare,
Iar eu beteag. Dar cine mi-e de vină?
Cei doi părinţi ai mei şi nimeni altul.
Să nu mă fi născut era mai bine!
Ian uite cum în patu-mi se culcară!
În patul meu se drăgostesc mişeii!
Şi eu să-i văd în faţă-mi şi să sufăr.
Dar nu cred eu să le mai deie mâna
Să stea măcar o clip-aşa-mpreună,
Oricât ar fi iubirea lor de mare.
Lehamite de pat o să le fie,
Căci am să-i ţin tot astfel în robie
Sub lanţul meu până ce tata socru
Să-mi napoieze pe de-a-ntregul zestrea
Ce datu-i-am pe fata-i cea sfruntată,
Căci ea-i frumoasă, dar e desfrânată.”
Aşa striga, şi zeii s-adunară
În casa-i pardosită cu aramă.
Veni Neptun ce-mpresură pământul,

Veni şi Hermes, darnic în foloase,
Veni şi-Apollon lung-săgetătorul.
Zeiţele, mai gingaşe din fire,
Rămaseră pe-acasă de ruşine.
La uşa lui Vulcan stătură zeii
Cei dătători de bunuri şi-ncepură
Să râdă-n hohot lung privind la cursa
Ce le urzise faurul cuminte.
Şi-aşa ziceau de-aproape laolaltă:
„La capăt bun nu duce mârşăvia.
Cum cel greoi ajunge pe cel iute!
Aşa Vulcan, cu toată-ncetineala-i,
Măcar că-i şchiop, dar el cu meşteşugul
Îl mrejui pe zeul cel mai sprinten
Din tot Olimpul şi plăteşte Marte
De-acum a preacurviei şugubină."
Aşa ei laolaltă-au cuvântat. Iar fiul
Lui Joe, Apollon, întreba pe Hermes:
„Tu, olăcare, darnice de bunuri,
N-ai vrea aşa, încătuşat în lanţuri,
Să dormi în pat cu Venera de aur?"
Şi Hermes lui Apollon îi răspunse:
„Dă, Doamne, aşa să fie şi cu mine
Să mă cuprindă mult mai dese lanţuri,
De trei ori şi de patru ori pe-atâtea,
Chiar zeii şi zeiţele să-mi vie
Cu toţii martori, numai dat să-mi fie
Să dorm în pat cu zâna frumuseţii!"
Aşa grăi, şi-au râs cu poftă zeii.
Nu însă şi Neptun, stăpânul mării,
Ci de Vulcan, de preaslăvitul meşter,
Pe Marte se ruga să-l despresoare
Şi-aşa rosti cuvinte-naripate:
„Dă-i drumul, că eu stau chezaş din parte-mi,
Că tot ce-i drept îţi va plăti el însuşi
În faţa noastră, după cum ţi-e voia".
Dar nu se învoia vestitul meşter:
„Neptun, nu cere asta de la mine,
E rău să stai chezaş unor nemernici,
Dar cum pot eu să te silesc pe tine,
De-mi scapă din capcana asta Marte
Şi nu vrea să-mi plătească datoria?"
Neptun cutremur-de-pământ îi zise:
„Chiar dacă Marte nu va vrea să-ţi deie

Tot ce-i dator şi va fugi de tine,
Atunci avea-vei plata de la mine”.
Vulcan răspunse: „Nu pot, nici se cade,
Ca unchi al meu, să te dezic pe tine”.
Aşa vorbi şi desfăcu el lanţul.
Cum au scăpat de-a lanţului tărie,
Deodată amândoi se repeziră,
În Tracia se duse zeul Marte,
Iar Venera cea galeşă la Chipros,
În Pafos, unde-i fumegă altarul.
Şi Graţiile-acolo o-mbăiară
Şi-o unseră cu strălucite miruri,
Cu care zeii se-nfrumuseţează,
Şi-n straie desfătate o-mbrăcară,
Mândreţe la privit ca o minune.
Aşa cânta cu lira-i cântăreţul
Şi bucuros îl asculta Ulise
Cu toţi ceilalţi vâslaşi vestiţi pe lume.
Iar Alcinou sili pe Laodamas
Cu Halios la joc să iasă singuri.
Luară ei o minge porfirie
Frumos de meşterul Polib lucrată
Şi unul o zvârlea până la nouri
Plecându-se napoi. Cellalt pe urmă,
Sărind, o tot prindea uşor din zboru-i
Nainte de căderea ei pe ţărnă.
Iar după ce cu mingea se-ntrecură
Stând faţă-n faţă, dânşii începură
Să dănţuie pe roditoarea glie
Şi locul înde ei şi-l tot schimbară.
Ceilalţi feciori care stăteau la horă
Strigau şi tropoteau de bucurie
Şi răsuna din gloată vuiet mare.
Lui Alcinou grăi atunci Ulise:
„Te-ai lăudat, fruntaşule-ntre oameni,
Că jucătorii ţi-s prea buni şi iată,
S-adeveri. Uimit mă uit la dânşii.”
Iar Alcinou se-nveseli de asta,
Şi de cuvânt feacilor le zise:
„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare,
Străinul mie prea cuminte-mi pare,
Deci hai să-i facem dar de ospeţie
Cum ni se cade. Voi sunteţi cu toţii
Douăsprezece-a obştii căpetenii.

Cu mine treisprezece. Fiecare
Aduceţi-i câte-o manta curate
Şi-o-mbrăcăminte şi-un talant de aur.
Să-i dăm mai iute laolaltă toate,
Ca el la masă, avându-le-ndemână,
Să plece cu mai multă bucurie.
Iar Evrial c-un dar şi-o vorbă bună
Să vie şi cu dânsul să se-mpace,
Că nu-i vorbi aşa cum se cuvine."
Se învoiră toţi şi porunciră,
Trimiseră pe crainici după daruri.
La rându-i Evrial luă cuvântul:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
Supus poruncii tale, cu străinul
Eu am să mă-mbunez. I-oi da din parte-mi
Chiar sabia ce-o vezi aici, cu limba
Întreagă din aramă, cu plăsele
De-argint, cu teac-abia fildeşuită,
Şi sabia-i va fi nepreţuită."
Grăi şi-i dete sabia ţintată
Cu ţinte de argint şi totodată
Aşa-i ură: „Noroc, străine taică!
De s-a rostit vreun cuvânt mai aspru,
Îndată să-l ia vântul şi să-l ducă!
Şi facă zeii ca să-ţi vezi nevasta
Şi-n ţara ta s-ajungi, fiindcă suferi
Nenorociri departe de prieteni."
„Iubitul meu, răspunse-atunci Ulise,
Fii sănătos, noroc să-ţi deie zeii
Şi nu cumva să te căieşti pe urmă
De darul ce mi-ai dat şi de-mpăcare".
Aşa vorbi şi sabia o-ncinse.
Când soarele-asfinţi, avea Ulise
Şi celelalte daruri lăudate,
Pristavii le-aduseseră la curte
Şi-acolo le primiră-apoi feciorii
Lui Alcinou şi-n sală le-aşezară
Pe lângă jeţul mamei preacinstite.
Măritul Alcinou stătu în frunte;
Ceilalţi venind şedeau în jeţuri nalte.
Iar Alcinou îi zise-atunci crăiesei:
„Femeie, adu-ncoace, tu, o ladă
Mai dalbă decât toate şi mai bună,
Aşterne-ntr-însa o manta şi-o haină

Şi puneţi apă la-ncălzit în cadă
Ca el, fiind scăldat, când o să vadă
Cum stau podoabă în lad-atâtea daruri
Aduse de feacii cei de frunte,
Să fie vesel petrecând la masă
Şi auzind sărbătorescul cântec.
Iar eu îi dăruiesc această cupă
Din aur, de minune măiestrită,
Ca el de mine să-şi aducă aminte
Mereu, când zeilor plecat la rugă,
Prinoase va-nchina pe-altarul casei."
Aşa vorbi, şi-Areta-a spus la roabe
Pe foc s-aşeze cât mai iute baia,
Şi ele pus-au un cazan pe vatră,
Turnară apă-n el şi grămădiră
Şi-aprinseră despicături sub dânsul
Şi flăcările-mpresurară vasul
Şi începu să fiarbă lăutoarea.
Într-asta scoase-Areta din cămară
O ladă care-a fost mândreţe rară
Şi-ntr-însa puse dalbele odoare,
Veşmintele şi aurăria toată
Ce-i daseră feacii, şi mai puse
Frumosul strai cu mantia, şi astfel
Povăţuia în urmă pe Ulise:
„Vezi singur de capac, deodată-nnoadă-l,
Să nu te prade cineva pe cale
Când tu, călătorind pe vasul negru,
Dormi-vei cufundat în somnul dulce".
Cum auzi Ulise mult-păţitul,
Capacul potrivi şi-odată strânse
C-un nod sucit aşa cum învăţase
Nainte de la priceputa Circe.
Pe loc atunci veni şi chelăriţa
Şi-l îmbie în cadă să se scalde,
Iar el gândi cu drag la baia caldă,
Căci rareori se îngriji de sine
De când lăsase casa lui Calipso,
La care fu-ngrijit dumnezeieşte.
Iar roabele-l spălară,-l oleiră,
Şi-l îmbrăcară cu manta şi haină.
Ieşind din baie, el porni pe urmă
Să meargă printre băutori la masă.
Dar la uşciorul sălii măestrite,

Oprindu-se, frumoasa Nausicaa
Se minuna cu ochii la Ulise
Şi-aşa pe dânsu-l agrăi: „Străine,
Fii sănătos! Şi când te-i duce-n ţară,
Să nu mă uiţi, că-ntâi şi-ntâi tu mie
Îmi datoreşti răsplata pentru viaţă.”
Viteazul îi răspunse: „Nausicaa,
Odraslă a lui Alcinou măritul,
Dea Dumnezeu s-ajung odat-acasă,
Să văd şi ziua-aceea mult dorită,
C-atunci şi-acolo pururea la tine
M-oi închina ca la dumnezeire,
Căci tu de moarte m-ai scăpat, copilo”.
Aşa vorbi şi s-aşeză aproape
De craiul Alcinou. Se împărţiră
Bucatele, se pregăti şi vinul.
Venind apoi şi crainicul aduse
Pe mult iubitul cântăreţ al curţii,
Pe Demodoc cinstitul tuturora.
În mijlocul mesenilor, proptindu-l
De stâlpu-nalt, îl ajută să şadă.
Ulise-atunci tăie o halcă grasă
Din spatele de porc – dar mai rămase
Mai mult păstrat – şi crainicului zise:
„Dă carnea asta pentru ospătare
Lui Demodoc. Vreau să-l cinstesc din parte-mi,
Cu tot necazul meu, că doar tot omul
Se-nchină cântăreţilor cinstindu-i,
Căci muza i-a-nvăţat pe ei să cânte
Tot felul de cântări, iubiţi fiindu-i.”
Şi crainicul luă şi-ntinse carnea
În mânile lui Demodoc, iar dânsul
Se bucură primind-o. Şi-ncepură
La masă toţi cu mânile să umble,
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Lui Demodoc aşa-i vorbi Ulise:
„O, Demodoc, pe tine eu te laud
Mai mult decât pe-oricare om din lume.
Sau muza te-a-nvăţat sau chiar Apollon,
Căci prea zici bine tot ce făptuiră
Şi pătimiră şi trudiră-aheii,
De parc-aieve-ai fost şi tu de faţă
Ori altul ţi le-a spus din auzite.
Dar treci acum la alta şi ne cântă

Ce-a fost cu calul cel de lemn, pe care
Epeos îl clădi cu ajutorul
Minervei şi Ulise în cetate
Drept cursă-l duse-apoi, ticsindu-l
Cu oameni care pustiiră Troia.
De-i povesti aşa frumos şi asta,
Mărturisi-voi tuturor în lume
Că-n adevăr dumnezeiesc ţi-i darul."
Aşa grăi. Şi el, stârnit de muză,
Porni să cânte şi-ncepu povestea
De unde-aheii, lagărul arzându-şi,
S-au prefăcut că pleacă pe corăbii,
Pe când ceilalţi în jurul lui Ulise
S-aflau în Troia-nconjuraţi, în calul
De lemn ascunşi, troienii doar ei înşişi
Trăseseră în cetăţuie calul.
În preajma lui steteau atunci duşmanii
Nedumeriţi, vorbindu-şi câte toate,
Dar trei păreri găsiră mai cu cale:
Să fie calul spintecat cu arma
Sau prăvălit pe stânci de pe cetate
Ori ca un dar măreţ lăsat să fie
Spre a-mbuna pe zei. Şi tocmai asta
Din urm-a fost părerea cea primită.
Fusese doar ursit să piară Troia
Din oara când ar fi cuprins într-însa
O namilă de lemn în care-aheii,
Fruntaşi de arme toţi, steteau grămadă,
Troienilor ducând prăpăd şi moarte.
El mai cânta pe urmă cum vitejii
Ieşind glotiş din cal şi părăsindu-şi
Pândişul adâncat, prădară Troia
Şi care încotro lăţea pustiul.
Şi cum Ulise crunt ca zeul Marte
Se îndrepta cu mândrul Menelaos
Spre casele lui Deifob, pe unde,
Dând piept în luptă crâncenă, la urmă
Învinse cu povaţa ei Minerva.
Aşa cânta maestrul, iar Ulise
S-a pus pe plâns şi lacrimi de sub gene
Pe-obraji îi picurau. Cum o femeie
Cu braţele s-aruncă şi-şi tot plânge
Bărbatul care cade-n faţa oastei
Şi a cetăţii lui, când de pieire

Îşi apără copiii şi oraşul;
Cum vede ea că el murind se zbate,
S-aruncă asupra lui bocind cu vaiet,
Dar de la spate-o tot ţintesc duşmanii
Cu lăncile şi-o duc aşa-n robie
Să sufere-n strădanie şi-obidă
Şi-i se topesc obrajii de durere
Şi tânguire vrednică de milă,
Aşa plângea de jalnic şi Ulise.
Ci nimeni nu prepuse că el plânge,
Doar craiul luă seama şi-nţelese,
Căci auzi cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alăturea, şi zise
Feacilor cei iubitori de vâsle:
„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare,
Iar Demodoc din liră să-nceteze,
Nu place tuturor cântarea asta.
De când şedem la masă şi se puse
Dumnezeiescul cântăreţ să cânte,
Sărmanul oaspe-a tot gemut cu jale.
Pesemne l-o fi copleşit mâhnirea.
Să tacă Demodoc şi să petrecem,
C-aşa-i cu mult mai bine, doar de dragul
Acestui oaspe vrednic de cinstire
Cu daruri scumpe noi am dat ospăţul
Şi-am pus la cale-a lui călătorie.
Că pentru cine nu-i netot cu totul,
Străinul rugător e ca un frate.
De-aceea dar nici tu cu isteţime
Să nu ne-ascunzi nimic la întrebare,
Străine, ci mai bine-i să-mi spui verde
Ce nume ai de la părinţi, de-acasă,
Şi cum te cheamă cei de prin cetate
Şi din împrejurimi la tine-n ţară?
Că nici un om, de neam, ori prost, pe lume,
Născut odată, nu-i lipsit de-un nume;
La naştere-l dau tuturor părinţii.
Mai spune-mi ţara, neamul şi oraşul
Din care eşti, ca dus să fii acolo
De-ai noştri cu pricepere de-a dreptul.
N-avem cârmaci şi cârme noi feacii,
Cum au la vase alţii. La ai noştri
Chiar vasele ştiu cugetul şi gândul
Bărbaţilor şi unde-i o cetate

Şi ţarină mănoasă-a orişicărui
Şi repede străbat noianul mării,
Pe ceaţă şi pe negură; n-au teamă
De-o spargere de vas sau potopire.
Dar auzii pe tatăl meu odată,
Pe Nausitou, vorbind despre mânia
Ce-ar fi având Neptun pe noi feacii,
Că pe străinii cei pribegi îi ducem
Napoi la ei nevătămaţi pe mare.
De-aceea şi zicea el că odată
Corabia lucrată cea mai trainic,
La-napoierea-i din călătorie
Pe ceaţă ne-o va frânge şi oraşul
Ni-l va-ngropa pe sub un munte mare.
Aşa spunea bătrânul meu, dar asta
Va fi sau nu, cum vrea stăpânul mării.
Ci mai răspunde-mi tu şi povesteşte-mi
Cu de-amănuntul, drept, oare pe unde
Ai rătăcit şi-n care ţar-ajuns-ai,
Ce oameni ai văzut şi ce oraşe?
Şi unde-s oameni silnici, răi, sălbatici,
Şi unde primitori şi de-omenie
Şi temători de zei? Şi-n urmă spune-mi,
De ce tot plângi şi-adânc oftezi în tine
La povestirea soartei care-avură
Danaii la războiul de la Troia?
Doar zeii vrur-aşa: ursiră moartea
Vitejilor, ca-n urma lor să fie
Un cântec pentru cei care-or să vie.
Ori ai pierdut vreo rudă pe la Troia,
Bărbat ales, vrun ginere, vrun socru,
Cei care, după rudele de sânge,
Sunt mai iubiţi de noi? Ori un tovarăş
Prietenos şi bun? Căci un prieten,
Când e un om, întrece şi pe-un frate.”

Cântul IX

Ulise iscusitul îi răspunse:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
De bună seamă e frumos s-asculţi
Un meşter cântăreţ precum i-acesta

Cu viers dumnezeiesc. Eu cred că nu e
Nimic mai drag şi mai plăcut în viaţă
Ca ziua când e vesel tot poporul
Şi-n sală şed mesenii-n şir şi-ascultă
Pe cântăreţ, iar mesele sunt pline
De pâne şi friptură şi-un paharnic
Aduce vin în casă scos şi-l toarnă
Mesenilor în cupe. Mie-mi pare
Că asta-i tot ce-i mai frumos pe lume.
Dar ţie-ţi place să mă-ntrebi pe mine
Şi vrei să ştii necazurile-mi grele,
Ca tot mai mult să gem gândind la ele.
Dar, vai, de unde să încep şi unde
Să isprăvesc? Că multe patimi zeii
Cereşti mi-au dat să sufăr. Vă voi spune
Întâi ce nume port ca să-l cunoaşteţi
Şi voi, şi dacă scap cumva de moarte,
Prieten să vă fiu, deşi mi-e casa
Departe de voi toţi. Eu sunt Ulise,
Laertianul de-ale cărui fapte
Şi măestrii vorbeşte toată lumea
Şi-a cărui slavă pân'la cer ajunse.
Eu locuiesc Itaca, limpezitul
Ostrov, pe unde-i muntele Neritul
Cu freamăt de păduri, la-nfăţişare
Măreţ, şi unde împrejur sunt multe
Şi apropiate insule, precum e
Zachintul păduros, Dulichiu, Same.
Itaca-i cea mai delungată-n mare
Şi scundă spre apus, iar celelalte
Sunt mai spre răsărit. Pietroasă, aspră-i
Itaca, dar ca bună mamă creşte
Feciori voinici. Şi-apoi nimic mai dulce
Ca ţara mea nu pot vedea pe lume.
Mă tot oprea să stau la ea Calipso
În peşterile ei, frumoasa zână,
Dorind să-i fiu bărbat. Ba chiar şi Circe
Mă descânta la curtea ei din Aia
Să stau, dorindu-mă bărbat, vicleana.
Dar n-au putut în veci să mă câştige,
Că-n lume nu-i nimic mai scump ca ţara
Şi-ai tăi părinţi, chiar dacă ţi-este casa
Bogată pe pământ străin departe
De-ai tăi. Dar hai să povestesc acuma

Întoarcerea-mi cu multele-i necazuri
Ce-mi dete Joe, cum plecai din Troia.
Din Ilion fui dus de vânt spre ţara
Ciconilor, pe la Ismar, şi-acolo
Surpai cetatea, ucisei bărbaţii,
Femeile luând şi-avere multă,
Le împărţirăm între noi, ca nimeni
Să nu fie lipsit de parte dreaptă.
Dam zor atunci de-acolo să purcedem
La fugă mai curând, dar bieţii oameni
Ai mei deloc nu m-ascultau, nebunii,
Şi-acolo lacom beau la vin, şi turme
De oi şi boi cornaci tăiau pe maluri
Şi ospătau. În vremea asta unii
Ciconi fugari în ajutor chemară
Pe alţi ciconi învecinaţi cu dânşii
Şi care erau mai mulţi şi mai războinici
Şi locuiau mai spre uscat, destoinici
La luptă de călări şi, la nevoie,
Ca pedestraşi. În zori de zi veniră
Ei gloată câtă frunză, câtă iarbă
Dă-n primăvară. Iată dar că soartă
Cumplită ne-aştepta pe noi sărmanii,
Meniţi să suferim atât de multe.
Se-nşiruiră ei şi s-apucară
De bătălie-aproape de corăbii,
Şi lănci zburau de-o parte şi de alta.
De dimineaţă la-nceput, cât ziua
Era în toi, ţinurăm piept cu toţii
Şi ne-apărarăm bine de vrăjmaşii
Mai numeroşi ca noi. Dar mai spre seară,
La desjugatul boilor, ciconii
Înfrânseră pe-ahei şi-i fugăriră.
În vremea ast-ai noştri câte şase
Tovarăşi de corabie pieriră,
Iar toţi ceilalţi scăparăm de la moarte.
De-acolo naintarăm plini de jale
De pierderea iubiţilor tovarăşi,
Dar mulţumiţi că noi scăparăm teferi.
Nainte de-a pleca însă pe vase,
De trei ori am strigat pe fiecare
Din bieţii soţi care-au murit pe câmpul
De luptă cu ciconii. Dar pe mare
Stârni un vifor Joe-adunătorul

De nori, de-a fost năprasnică furtună
Şi-acoperi cu nori pământ şi mare.
Şi vasele mergeau pieziş, furtuna
Le zdrenţuise pânzele. De teama
Primejdiei vintrele şi catarge
Lăsarăm jos şi repede mânarăm
Corăbiile spre uscat. Acolo
Noi două nopţi şi două zile-ntr-una
Culcaţi zăcurăm, copleşiţi de trudă
Şi de mâhnire. A treia zi, când plete
De aur zorile îşi răsfirară,
Catarge ridicarăm, pânze albe
Destinserăm, la vâsle ne-aşezarăm,
Iar vântul şi cârmacii mânau flota
Şi sănătos aş fi ajuns în ţară,
Dar când coteam Malèa, mă respinse
Un val puternic răscolit de Crivăţ,
Şi m-abătu departe de Citera.
De-aici turbate vânturi mă purtară
Pe marea cea pescoasă nouă zile
Plutind, iar într-a zecea poposirăm
În ţara lotofagilor, ce-au hrana
Din flori. Suindu-ne pe ţărm acolo,
Luarăm apă. Iute toţi pe urmă
Se puseră-a prânzi pe la corăbii.
Iar când de-ajuns mâncarăm şi băurăm,
Eu mi-alesei vreo doi oşteni şi-un crainic
Şi-i trimesei să cerceteze cine
Sunt oamenii cei mâncători de pâne
În ţar-aceea. Ei, luând cărarea,
Curând de lotofagi s-apropiară,
Dar lotofagii nu voiră moartea
Tovarăşilor mei, ci-i îmbiară
Din hrana lor, din lotus, ca s-o guste.
Dar care cum mânca din road-aceea
Ca mierea de gustoasă, n-avea poftă
Napoi să vie, să ne dea de veste.
Deci soţii mei voiau să steie-acolo
Cu lotofagii spre-a mânca din lotus
Şi a uita de-ntorsul lor în ţară.
Eu însă i-adusei atunci cu sila,
Deşi plângeau. Smuncindu-i spre corăbii,
Sub laviţi îi legai. Dădui poruncă
Pe urmă celorlalţi iubiţi tovarăşi

Să intre cât mai repede-n corăbii,
Ca nu cumva din lotus să se-nfrupte
Vreunul şi să uite de-a lui ţară.
Ei intră iute şi pe bănci s-aşază
În şir şi-ncep vâslind să bată marea.
De-aici plutim nainte cu mâhnire,
Sosim în ţara unde şed ciclopii
Cei procleţi şi trufaşi, care, cu totul
Încrezători în zei, nimic la dânşii
Nu seamănă cu mâna lor, nici ară,
Dar nearat, nesămănat pământul,
Udat numai de ploi ce cad din nouri,
Le dă de toate, grâu şi orz şi via
Ce-aduce vin din struguri mari şi spornici.
N-au loc de sfat, nici lege n-au ciclopii,
Ci şed pe culmea munţilor în peşteri
Şi fiecare-şi vede de-a lui casă
Şi unora de alţii nu le pasă.
Un mic ostrov cu mari păduri în dreptul
Limanului ciclopilor se-ntinde,
Nu tocmai chiar aproape, nici departe,
Şi capre negre-acolo sunt puzderii,
Căci nu le-nspaimă umbletul de oameni
Şi nici nu intr-acolo vânătorul
Ce-nfruntă greul prin păduri şi-aburcă
Nălţimi de plai. Nu vezi în tot cuprinsul
Nici arături, nici turme. Tot ostrovul
E nelucrat, nesămănat şi văduv
De oameni, şi hrăneşte numai capre,
Căci n-au ciclopii rumene corăbii,
Nici meşteri de corăbii să lucreze
Frumos podite vase ce colindă
Cetăţi de oameni mulţumind atâtea
Nevoi, c-adese oamenii bat marea
Cu vasele spre-a se vedea-ntre dânşii,
Un mijloc şi de-mbogăţit ostrovul,
Căci el nu-i sterp, ci ar rodi de toate
La vremea lor. Pe marginile mării
Sunt pajişti umede şi moi, şi via
Nemuritoare-ar creşte pretutindeni,
Uşor le-ar fi aratul şi la vreme
S-ar secera îmbelşugate lanuri
Necontenit, că prea e gras pământul.
Limanul li-i îndemânat şi n-are

Nevoie de frânghii de prins, de-otgoane ,
Ca şi de cângi de-nţepenit corăbii.
Într-însul poposind corăbierii,
Pot sta până ce vor pofti şi vântul
Le-ar bate priitor. Apoi, în capul
Limanului, e-o peşteră sub care
Dintr-o fântână curge-o frumuseţe
De apă şi-mprejuru-i plopi se-nalţă.
Acolo ţărmuirăm noi şi parcă
Un zeu ne îndrepta prin noapte-amurgă,
Dar nu-l puteam zări, căci pe la vase
Era-ntuneric beznă şi prin luciu
Se-ntunecase luna pe sub nouri.
De-aceea nici ostrovul nu-l văzurăm
Cu ochii şi nici apa-nvălurată
Spre mal, până ce nu ne-nlimănirăm.
Când poposirăm noi, de la corăbii
Desprinserăm vintrele,-apoi ieşirăm
Şi noi pe buza mării, ne culcarăm
Şi aşteptarăm zorile să vie.
A doua zi, când zâna dimineţii
Cu degete trandafirii răsare,
Ne minunăm cutreierând ostrovul.
Iar Nimfele, copilele lui Joe,
Zgorniră capre negre pentru masa
Tovarăşilor mei. De la corăbii
Luarăm iute-ncovoiate arcuri
Şi suliţi lungi, şi osebiţi în cete
Vreo trei, luarăm caprele la ţintă.
Curând ne-a dat un zeu vânat de-a volna.
Douăsprezece vase mă urmară,
De fiecare câte nouă capre
La sorţ căzură, numai mie zece.
Apoi şezurăm noi şi cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce,
Doar mai aveam vin roşu la corăbii,
Că chiupuri multe-umpluse fiecare
Din noi când cuceriserăm oraşul
Ciconilor. Ne tot uitam spre ţara
Ciclopilor, de noi apropiată,
Şi fumul lor vedeam, auzeam glasuri
De oameni, behăit de oi şi capre.
Dar în amurg, când soarele-asfinţise,

Culcaţi pe malul mării adormirăm.
A doua zi când se iviră zorii,
Eu strâng pe toţi ai mei şi iau cuvântul:
«Rămâneţi voi pe loc, iubiţi tovarăşi,
Că eu mă duc cu vasul meu, cu soţii-mi
Să văd ce neam de oameni sunt aceia;
Sunt oare-nverşunaţi, haini, sălbatici
Sau primitori de oaspeţi şi cu teamă
De zei?» Aşa zisei şi după asta
Mă înluntrai în vas, dădui poruncă
La soţi să intre, să dezlege vasul.
Ei intră iute şi pe bănci s-aşază
Pe rând şi-ncep vâslind să bată marea.
Când noi sosirăm în ţar-apropiată,
Vedem cum lângă mare-n fund se-nalţă
O peşteră de dafini adumbrită
Şi multe vite-acolo, oi şi capre,
Dormeau şi-aveau o strungă mare
Cu-mprejmuire trainică din stane
De piatră, de stejari şi brazi nămornici.
Un mal de om pe-aici şi-avea sălaşul.
Păştea el singur turmele departe
Şi nu umbla cu alţii. Singuratic
Stetea cu gând pornit spre cumplitate.
Era o nămetenie ciclopul,
De stai crucit privindu-l. N-avea seaman
C-un om de pâne mâncător, ci singur
De s-arăta, părea un vârf de munte
Înalt şi-mpădurit. Eu poruncit-am
Atunci la soţii mei să stea pe lângă
Corabie şi-acolo să vegheze
Şi mi-alesei din ei vreo doisprezece
Mai buni şi o pornii luând cu mine
Într-un burduf de capră vinul negru
Desfătător ce mi-l dăduse Màron
Al lui Evantes fiu, care a fost preot
Al lui Apollon la Ismar, că fiul
I-am ocrotit şi i-am cruţat femeia
Şi viaţa lui, căci locuia-n dumbrava
Cea deas-a lui Apollon. Scumpe daruri
Îmi dase el, talanţi de aur şapte
Lucraţi frumos, un vas de-argint şi-n chiupuri
Douăsprezece vin curat şi dulce
Şi minunat ce nu-l ştia nici una

Din slugile-i din casă; numai dânsul
Ştia, nevasta lui şi chelăriţa.
Când ei îl beau acest vin roşu, dulce,
În orice cupă plină, turnau apă
De douăzeci măsuri, un miros straşnic
Dumnezeiesc se-mprăştia din cană,
De nu mai putea nimeni după dânsul.
Umplui cu el burduful meu de capră
Şi mai luai în traistă merinde,
Căci socoteam că repede-o să vie
Asupra-mi un bărbat grozav de tare,
Înverşunat, nelegiuit, sălbatic.
La peşteră curând ne pomenirăm,
Dar nu era în peşteră ciclopul,
Ci după turmă la păşune grasă.
Intrarăm dar şi ne uitam la toate
Mirându-ne. Stau coşurile pline
De brânză şi vuia întreg oborul
De iezi şi miei ce osebite garduri
Îi despărţeau: cei timpurii de-o parte,
Cei mijlocani de alta, şi mezinii
Deosebit. Vedeai apoi cum zerul
Se prelingea din vase, din şiştare
Şi căzi cioplite. Soţii mei săracii
Se tot rugau ca să luăm brânzetul
Şi să ne-ntoarcem, ba apoi şi turma
De iezi şi miei spre nava noastră iute
S-o bărăim şi s-apucăm pe mare.
Eu n-ascultai, deşi era mai bine
De-i ascultam. Voiam să văd ciclopul
Şi ospeţia lui. Dar el, păgânul,
Cu soţii mei cumplit avea să fie.
Făcurăm foc atunci, întâi jertfirăm,
Apoi luând din caş ne ospătarăm
Şi-n peşteră-aşteptăm până ce pică
Şi el cu turm,-având o grea povară
De uscături ca să-ncropească cina.
Când le trânti pe-afară, făcu troscot,
De ne cutremurarăm şi-ntr-o clipă
Ne traserăm în fundul văgăunii.
În peştera cea largă el îşi mână
Mânzările şi-n strungă lasă numai
Berbeci şi ţapi, afară-n faţa stânii.
Apoi luând un stei grozav l-aruncă

Pe la intrare şi o-nchide, o stâncă
Ce de jos mai nu puteau urni-o
Nici douăzeci şi două de căruţe
Cu patru roţi, oricât ar fi de bune;
Aşa era pietroiul pus la uşă.
S-aşază el apoi şi mulge capre
Şi oi pe rând şi-apleacă-apoi sugarii
Din lapte jumătate îl încheagă
Şi-l strânge în panere împletite,
Cellalt îl toarnă-n vase ca de-acolo
Să-l bea pe urmă la-ncropitul cinei.
Şi după ce, grăbit, el face asta
Şi-aprinde foc, ne vede şi ne-ntreabă:
«Dar cine sunteţi voi? De unde bateţi
Al mării drum, străinilor? Cu treabă
Veniţi la noi sau hoinăriţi pe mare
Ca nişte hoţi ce umblă în poghiazuri
Şi-şi pun viaţa pustiind pe alţii?»
Aşa ne-a zis şi inima de frică
Ne-a îngheţat, când i-auzirăm glasul
Înfricoşat şi namila văzurăm.
Dar totuşi i-am răspuns: «Venim din Troia,
Suntem ahei şi drumul rătăcirăm
La-ntoarcerea napoi, fiind sărmanii
Bătuţi de vânturi pe genunea mării
Şi apucarăm altă cale; aşa vru
Pesemne Cel-de-sus. Noi facem parte
Din oastea lui Atride Agamemnon,
De care merse pomina pe lume,
Doar cuceri puternică cetate
Şi potopi oştiri nenumărate.
Venirăm să-ţi îmbrăţişăm genunchii
Ca să ne dai vrun dar de ospeţie
Ori altfel să ne-mbii cu tot ce-i data
La oaspeţi. Teme-te de zei, preabune.
Noi cerem adăpost la tine. Joe
Pe oaspeţi şi pe rugători răzbună,
El paznicul de oaspeţi cumsecade.»
La asta nemilos tună ciclopul:
«Străinule, nebun eşti ori venit-ai
De prea departe, de mă-nveţi să tremur
De zei, să mă feresc de-a lor mânie?
Nu vrem să ştim de Joe noi, ciclopii,
Şi nici de zei, suntem mai tari ca dânşii.

Nu frica ce-aş avea de duşmănia
Din ceruri, ci doar pofta mea m-ar face
Să cruţ pe tine şi pe-ai tăi. Dar spune-mi
Pe unde-oprit-ai nava? Aici aproape
Ori mai departe, pe la capul ţării?
Eu vreau s-o ştiu.» Aşa-ntreba ciclopul
Şi mă-ncerca, dar n-avea să mă-nşele
Pe mine încercatul. Şi eu una
I-am ticluit: «Neptun, zeul Cutremur,
Corabia mi-a ţăndurit izbind-o
De stâncile din capul ţării voastre,
De un colţan, şi mi-a-necat-o vântul.
Doar eu cu cei de-aici ne mântuirăm
De moarte-amară.» Nu mai răspunse avanul
Nimic, sări cu braţele întinse
La soţii mei şi apucând cu laba-i
Dintr-înşii doi, aşa-i trânti pe ţărnă
Ca nişte ţânci, de li se scurse-ndată
Tot creierul stropind pământul. Trupul
Le ciopârţi şi-şi pregăti ospăţul.
Şi prinse să-i înghiorţăie ca leul
Crescut pe munţi. Mânca de-a valma carnea
Şi maţele şi măduva cu oase,
Iar noi plângeam văzând cruzimea asta
Şi mâinile-nălţam spre cer cu jale,
Căci n-aveam încotro. Dar când ciclopul
Grozava burtă-şi ghiftui cu carnea
De oameni şi se răcori bând lapte
Curat, se tolăni în văgăună
Colea-ntre oi. În sinea mea bărbată
Gândeam atunci de dânsul să m-apropii
Şi de la coapsă sabia-mi tăioasă
Să scot şi să-i-o-nfig în piept pe unde
Eu dibuiam că-n prapuri e ficatul
Învăluit. Dar mă struni o teamă:
Pieream şi noi aci de moarte crudă,
Căci nu puteam de la intrarea naltă
Cu braţele să dăm în lături stânca
Ce-o prăvălise el. Şi cu suspine
Noi aşteptam să vie dimineaţa.
A doua zi, când zorile de aur
Cu degete trandafirii mijiră,
El foc aprinde, mulge mândra turmă,
Frumos pe rând şi-apleacă-apoi sugarii,

Iar după ce grăbit el face asta,
Înhaţă încă doi şi ospătează.
Apoi ridică steiul de la uşă
Uşor de tot şi-şi mână turma grasă
Din peşteră şi iar prăvale steiul
La locul lui cum ai lăsa să cadă
Uşor pe tolba de săgeţi capacul.
Cu huiet mult ciclopu-şi mână turma
La deal pe plai. Eu rămăsei în urmă
Şi-n mine chibzuiam ce rău i-aş face
Ca să-mi răzbun pe el, să-mi dea Minerva
Mărire. Unul îmi păru că-i planul
Mai nemerit. În ţarc avea ciclopul
O boată verde de măslin, tăiată
Ca s-o căleasc-anume şi s-o poarte.
Privindu-l, noi i-asemănam ciomagul
Cu un catarg de la un vas de marfă
De douăzeci de rânduri de lopeţi,
Aşa de gros şi lung era toiagul.
Am retezat dintr-însul o bucată
Ca de-un brăţat şi soţilor am dat-o
S-o netezească. Ei o neteziră
Şi la un capăt eu am ţuguiat-o.
La focul arzător apoi călind-o,
Am îndosit-o bine sub gunoiul
Ce-n peşteră zăcea în mari mormane,
Zorii apoi pe soţi să tragă sorţii,
Să iasă-aceia care să cuteze
Cu mine ridicând să-mplânte parul
În ochiul uriaşului, îndată
Ce-adoarme el. S-aleseră cei patru
Ce eu doream să fie aleşi şi-n urmă
Al cincilea fui eu. Spre seară dânsul
Veni din nou cu oile-i bârsane
Şi le zori spre peştera cea largă.
Nici una n-o lăsă din strung-afară
Sau doar că bănui ceva ori poate
C-aşa vru Dumnezeu. Apoi ciclopul
Umflând pietroiu-l pune la intrare,
S-aşază asupră-i, mulge oi şi capre
Frumos pe rând şi-apleacă-apoi sugarii.
Şi după ce degrabă face asta,
Mai prinde doi şi-şi pregăteşte cina.
Atunci de el m-apropii cu o cupă

De minunat vin negru şi-i zic astfel:
«Poftim şi bea după-nghiţirea cărnii
De om, să vezi ce vin era la fundul
Corăbiei pierdute. Voiam ţie
Să ţi-l închin, de te-ndurai de mine
Şi mă lăsai să plec napoi acasă,
Dar tu eşti mânios nevoie-mare.
Nemilostive, cum să vie oare
De-acum să caute-adăpost la tine
Un om din lumea-ntreagă? Nu faci bine.»
Aşa-i zisei. Primi atunci el cupa
Şi-o deşertă deodată. Foarte vesel
Era de-această dulce băutură
Şi mi-a cerut ca să-i mai dau o dată:
«Fii bun, mai dă-mi şi spune-mi cum te cheamă,
Să-ţi dau şi eu un dar de ospeţie,
De care să te bucuri. Că şi ţara
Ciclopilor e darnică şi scoate
Vin bun din struguri mari ce-i creşte ploaia
Dar ăsta-i din nectar şi ambrozie.»
Şi-i adusei din nou o cupă plină,
De trei ori îi dădui, de trei ori prostul
Goli paharul. Dar apoi, când vinul
I se sui la cap, eu cu blândeţe
Zisei: «Mă-ntrebi de lăudatu-mi nume,
Cicloape? Eu ţi-l spun, dar tu drept oaspe
Cinsteşte-mă c-un dar cum ţi-a fost vorba.
Mă cheamă Nimeni. Astfel îmi zic soţii,
Părinţii mei şi oamenii cu toţii.»
Dar el răspunse-ndată fără suflet:
«Pe Nimeni, după soţii lui, la urmă
Eu l-oi mânca şi-acesta ţi-o fi darul.»
Aşa rostind, el se răstoarnă, cade
Pe spate cu grumazu-ntors şi somnul
Atotdomolitor îl domoleşte.
Şi cum e-ngreuiat de băutură,
Din gură varsă vin, bucăţi de carne.
Atunci eu bag sub spuza multă parul
Şi-l las până să ardă. Dau poruncă
Şi-mbărbătez pe toţi ai mei tovarăşi,
Ca nu cumva de frică să dea dosul.
Când paru-n foc stă gata să s-aprindă,
Măcar că-i verde, şi începe tare
A se-nroşi, atunci îl iau din vatră,

M-apropii de ciclop. Ceilalţi alături
Îmi stau; un zeu curaj nebun ne-nsuflă.
Ai mei înşfacă parul, şi ţuguiul
Îl afundară-n ochiul lui. Eu grabnic
Mă salt în sus şi-nvârt. Precum când unul
O grindă de corăbii sfredeleşte
Cu sfredelul, ceilalţi de jos unealta
O-nşfacă de-o curea de ambe laturi
Şi repede o mişcă, de se-nvârte
Mereu tot sfredelind, aşa şi-n ochiul
Ciclopului roteam noi arzătorul
Tăciune, de curgea în juru-i sânge
Se pârjoliră pleoape şi sprâncene,
Se mistui a ochiului lumină
Şi ochiul sfârâia din rădăcină.
Precum când un fierar, gătind un mare
Topor sau un hârleţ, în apă rece
Înfige fierul ars, călindu-l astfel
Şi oţelindu-l, sfârâie-atunci fierul
Grozav, aşa tot sfârâia şi ochiul
Ciclopului, când răsuceam noi parul.
Şi groaznic el gemu. Boltita stâncă
Vui de glasul lui, iar noi de spaimă
Ne depărtarăm iute. El îşi smulse
Din ochi ţuguiul ud de-atâta sânge
Şi, scos din fire, l-azvârli departe.
Răcnea din răsputeri chemând ciclopii
Ce-n peşteri împrejur şi-aveau sălaşul
Pe culmi vântoase. Glasul auzindu-i,
Ei care dincotro veniră-aproape
De peşteră şi-ndată-l întrebară
Ce-l doare: «Polifem, ce caznă oare
Te face să ţipi astfel peste noaptea
Tihnită şi ne sperii nouă somnul?
Ţi-o fi răpind vrun om din strungă turma?
Sau te omoară cineva hoţeşte
Ori silnic?» Polifem din văgăună
Aşa le zise: «Nimeni mă omoară
Hoţeşte, dragii mei, şi nu cu sila».
Dar i-au răspuns ciclopii: «Dacă nimeni
Nu-ţi face rău şi silă, când eşti singur,
De boala cea de Dumnezeu trimisă
Nu poţi să fii scutit. De-aceea roagă
Pe tatăl tău Neptun ca să te scape.»

Grăind aşa, plecară. Eu în mine
Râdeam că i-amăgi scornitul nume
Şi gândul năzdrăvan care-mi venise.
Dar tot gemând şi copleşit de chinuri,
Ciclopul dibuind, de la intrare
Ridică stânca şi pe ea s-aşază,
Se-ntinde-apoi cu braţele să prindă
Pe vrunul care-ar fi ieşit cu turma,
Aşa tehui el mă credea pe mine.
Chiteam atunci şi căutam un mijloc
Mai potrivit să mântui de pieire
Pe soţii mei, pe mine. Urzeam planuri
Şi gânduri de tot felul, fiind vorba
De viaţă, doar aproape era mare
Primejdie, şi-un gând mai mult ca toate
Mi se păru mai bun. Erau în turmă
Berbeci lăţoşi, şi zdraveni, mari şi mândri
Cu lâna laie. Atunci eu pe tăcute
Berbecii, câte trei luând, deolaltă
Îi leg cu mlădioasele curmeie
Pe care se culca nelegiuitul
Ciclop. Cel mijlociu purta pe unul
Din noi, iar alţii doi mergeau alături
Ferindu-ne de-o parte şi de alta.
Deci trei berbeci cărau pe câte unul
Din soţii mei. Dar mai era şi-un altul,
Berbece ortoman, fruntaşul turmei.
Eu l-apucai din spate şi sub burta-i
Miţoasă mă lungii şi-ntors sub dânsul,
Eu grap-aşa mă tot ţineam de lâna-i
Cea falnică şi tot răbdam în mine.
Aşa stăturăm şi-aşteptam cu jale
Să vie dimineaţa. Iar când zorii
Trandafirii în cer se revărsară,
Zoreau atunci berbecii spre păşune,
Iar oile tot behăiau nemulse
Cu ugerii lor ghiolcură de lapte.
Dar schingiuit de cazne-nfricoşate
Stăpânul lor îi pipăia pe spate
Berbecii toţi care-i treceau nainte
Stând oblu. Dar el nu simţi, netotul,
Că ei erau legaţi prin lâna deasă.
În coada turmei o luă spre uşă
Berbecele îngreuiat de blana-i

Tufoasă şi de mine care astfel
M-am priceput. Dar Polifem pe dânsul
Îl pipăi şi-i zise: «De ce oare,
Drăguţul meu berbece, pleci la urmă
Din peşteră? tu care niciodată
Nu rămâneai de oi, ci tot nainte
Cu paşii mari mergeai să paşti din floarea
Cea moale-a ierbii? Şi-ajungeai întâiul
La râu şi năzuiai napoi spre seară
La stână cel dintâi? Acum tu însă
Rămâi de tot în urmă. Ori plângi ochiul
Stăpânului? Mi-l scoase un nemernic
Cu haita de mişei după ce lotrul
Cu vinul m-ameţise, acel Nimeni
Ce tot nu-l cred scutit acum de moarte.
Hei, dac-ar fi să ai un gând cu mine
Şi s-ai tu darul vorbei să-mi spui unde
S-o fi ascuns de crunta mea mânie,
Cum creierul, din tidva lui izbită,
Pe jos îl împroşcam în văgăună!
Mă uşuram atunci de tot amarul
Ce mi-l făcu netrebnicul de Nimeni.»
Rostind el ast,-aretului dă drumul.
Când eu mă depărtai puţin de strungă,
Întâi mă desprinsei de sub berbece,
Pe urmă-i desfăcui şi pe tovarăşi,
Apoi mânarăm turma-aceea grasă
Şi iute de picior şi prin coclauri
O tot gonirăm noi până ce furăm
La vasul nostru. Mult se bucurară
Tovarăşii că noi scăparăm teferi,
Iar pe ceilalţi cu vaiet îi jăliră.
Eu nu-i lăsam să plângă, ci cu semen
Din ochi i-opream, şi-i tot zoream să-nluntre
Cioporul de berbeci ca să purcedem
Curând pe apa-amară. Şi ei grabnic
Intrară-n vas, pe bănci la rând şezură
Şi prinseră vâslind să bată marea.
Iar când eram departe cât ajunge
Un glas de om, atunci batjocorindu-l,
Strigat-am la ciclop: «Hei, n-avuşi parte,
Cicloape tu, oricât eşti de puternic,
În peşteră să te hrăneşti cu carnea
Tovarăşilor unui om nevrednic.

Tu trebuia să-ţi ispăşeşti păcatul,
Mişelule, care-ndrăzneşti acasă
La tine să îmbuci pe bieţii oaspeţi.
Aşa s-au răzbunat pe tine zeii.»
Dar el atunci şi mai dihai se-ntartă,
De smulge ţancul unui munte mare
Şi ni-l repede, dar el cade-n faţa
Corăbii noastre cea cu botul negru.
Era pe-aci s-ajungă chiar la cârmă
Şi clocoti răzbit de stâncă valul,
Dar el tălăzuit napoi năvalnic
Corabia către uscat împinse,
De-a fost pe-aci s-o dea de mal. Eu însă
O sprijinii c-o stinghie prelungă.
Sileam şi îmboldeam pe soţi cu semne
Din cap să se încovăie spre vâsle,
Ca să ne strecurăm de la năpastă
Şi ei se tot plecau vâslind nainte.
Iar când făcurăm noi un drum pe mare
De două ori mai lung, dau iar un chiot
Spre uriaş. Dar soţii mei de-alături,
Oprindu-mă, se roagă blând de mine:
«Abraşule, de ce tu fiara asta
O mai întarţi? Că el c-o lovitură
Din mare spre uscat împinse vasul,
De-am zis în noi c-aici ne-o fi sfârşitul.
S-audă iar un grai sau o strigare,
Trăgaci cum e, c-o stană colţuroasă
Şi ţeasta şi corabia ne-ar sparge.»
Dar inima ei nu-mi putură-nfrânge
Şi iar strigai la el din răsputeri:
«Cicloape, dacă cineva te-ntreabă
De-a ochiului tău groaznică sluţire,
Să zici că te orbi cuceritorul
Ulise-al lui Laerte din Itaca».
Iar el gemând răspunse atunci: «Vai mie!
Mi-se-mplineşte-o veche prorocie.
Trăia pe-aci un om ales şi mare,
Un zodier neîntrecut, Telèmos
Al lui Evrimos fiu, care-ajunsese
Bătrân printre ciclopi şi el îmi spuse
Că toate aceste aveau să mi se-ntâmple
Şi că Ulise-avea să-mi ia vederea.
De-aceea eu tot aşteptam să vie

Un om chipos şi mare, şi-n vârtute
Neînfrânt, dar iată, un pitic ca tine
Şi slab şi de nimic îmi scoase ochiul,
Puterea-mi domolind cu băutura,
Dar ia mai vino-ncoace tu, Ulise,
Să te cinstesc cu daruri de-ospeţie,
Să rog ca să te-ajute zeul mării
Pe drum, Neptun slăvitul, că doar eu sunt
Feciorul lui, el zice că mi-e tată
Şi singur el, de-o vrea, mă face bine,
Dar nici un altul dintre zei şi oameni.»
La vorba lui răspund şi eu din parte-mi:
«Hei, de-aş putea să te dobor pe tine
Şi-n iad să te răped cum sigur este
Că zeul mării nu-ţi mai drege ochiul».
M-aude el şi braţele-şi înalţă
Spre cer şi lui Neptun aşa se roagă:
«Cutremur-de-pământ Neptun, tu, zeul
Cu plete-albastre, dacă eu ţi-s fiul
Cu-adevărat şi zici că-mi eşti părinte
Ascultă-mă şi fă să nu ajungă
La casa lui Ulise din Itaca!
Iar dacă-i scris cumva pe-ai lui să vadă
Şi vatra lui şi ţara, el s-ajungă
Pe vas străin, târziu de tot, şi-n stare
De plâns, să-şi piardă soţii, să-l aştepte
Nenorocirile acasă.» Aşa-i fu ruga
Şi-l auzi Neptun. Apoi ciclopul
Luă un stei de piatră şi mai mare
Şi învârtind îl repezi cu toată
Puterea-i de neînchipuit, în dosul
Corăbiei, dar cât pe-aci să cadă
Deasupra cârmei. Clocoti dar marea
Izbită de pietroi şi valu-mpinse
Corabia nainte. O clipă numai
Şi-avea s-o dea de mal. Dar când sosirăm
La locul unde celelalte vase
Steteau grămadă la popas şi soţii
Ne aşteptau şi suspinau cu jale,
Împinserăm pe prund acolo vasul
Şi noi pe mal ieşirăm. Şi berbecii
Ciclopului luând, îi împărţirăm,
Şi-avu din ei tot insul parte dreaptă.
Dar la-mpărţire mie pe deasupra

Tovarăşii mi-au dat pe cel de frunte.
Eu închinându-l zeului furtunii,
Lui Joe, domnului stăpân a toate,
Pe-altaru-i coapsele-i arsei, dar jertfa
El nu-mi primi, ci cugeta în ce fel
Corăbii şi tovarăşi să-mi cufunde.
Şezurăm noi atunci şi, cât e ziua
De mare până-n seară, ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Dar în amurg, când soarele-asfinţise,
Ne-ntinserăm pe mal şi adormirăm.
A doua zi, când se iviră zorii
Grăbii pe soţi silindu-i să se-nluntre
Şi vase să dezlege. Ei intrară
Degrabă toţi, pe bănci la rând şezură
Şi prinseră vâslind să bată marea,
De aici pornim nainte plini de jale
De pierderea iubiţilor tovarăşi,
Dar mulţumiţi că noi scăparăm teferi.

Cântul X

În insula Eolia sosirăm.
Eol, al lui Hipotas fiu, acolo
Iubit de zei domnea peste ostrovul
Cel plutitor şi-mprejmuit de-a-ntregul
Cu ziduri nerăzbite din aramă
Şi ţărmuit de stâncă netezită.
El doisprezece fii avea la curte,
Băieţi şi fete-n floare câte şase,
Şi însoţi pe fete cu băieţii.
Ei veşnic ospătează lângă tatăl
Şi preacinstita mamă şi-au pe masă
Întinse-atâtea feluri de bucate,
Şi de fripturi tot fumegă palatul
Şi geme de petreceri toată ziua,
Iar noaptea pe covoare şi pe paturi
Săpate-n lemn ei dorm cu-a lor cinstite
Neveste. Noi sosirăm în cetate
La mândrul lor palat. O lună-ntreagă
Eol mă găzdui şi de-a-măruntul

Mă întreba de Troia şi de flota
Danailor, de-ntorsul lor acasă.
Iar eu pe rând îi povesteam de toate.
Dar mă rugai la urmă să mă lase
Să plec. El nu se-mpotrivi la asta
Şi-mi pregăti plecarea. -Mi dete-o piele
De bou de nouă ani, burduf în care
Suflările de vânturi mugitoare
Le închisese toate, căci fusese
De Joe pus ca domnitor pe vânturi:
Le mână sau le-nstrună după voie.
C-un lanţ lucios de-argint legă burduful
În fundu-unei corăbii, ca dintr-însul
Să nu răsufle nici un pic de boare.
Lăsă numai un vânt uşor, Zefirul,
Pe vase să ne poarte. Însă n-a fost
Să fie aşa. Chiar din prostia noastră
Am fi pierit pe mare. Nouă zile
Şi nopţi plutirăm noi fără-ncetare,
Iar într-a zecea ni s-arată ţara
Părinţilor, ba desluşim chiar focuri
Aprinse de locuitori pe ţărmuri.
Atunci somn dulce mă fură pe mine
De obosit, că-ntr-una cârmuisem
Şi nu-ncrezusem nimănuia vasul,
Ca doar mai iute să sosim în ţară.
În vremea asta se vorbiră soţii,
Şi-nchipuiră că duceam cu mine
Argint şi aur, daruri de la craiul
Mărinimos Eol Hipotianul,
Şi ziseră privind unul la altul:
«Vezi, Doamne, cum Ulise se tot face
Iubit şi preţuit de toată lumea
În orişicare ţară şi cetate!
Şi de la Troia duce el grămadă
De mândre-odoare, partea lui de pradă,
Iar noi care-am făcut aceeaşi cale
Ne-ntoarcem toţi la vetre cu mâni goale.
Şi-acum, de dragul lui, Eol îi dete
Şi-aceste daruri. Să vedem mai iute
Ce bogăţie de argint şi aur
O fi-n burduf.» Aşa grăiră-n taină
Şi sfatul rău învinse pe tovarăşi.
Burduful dezlegară şi dintr-însul

Se năpustiră vânturile toate.
Deodată-i apucă pe ei furtuna
Şi-i abătu departe de-a lor ţară,
Spre largul mării, de-ncepur-a plânge.
Eu mă trezesc. Şi eu cel fără vină
Gândeam atunci să fac una din două:
Ori să m-arunc din vas să pier în valuri,
Ori pacostea s-o rabd tăcut şi încă
Să fiu între cei vii. Răbdai mai bine
Şi rămăsei. M-acoperii acolo
Şi mă culcai. Înfricoşatul vifor
Napoi pe soţi îi duse spre ostrovul
Eolia, iar ei oftau din suflet.
Acolo pe uscat ne coborârăm,
Luarăm apă. Dup-aceea-ndată
Tovarăşii prânziră lângă vase.
Iar când de-ajuns mâncarăm şi băurăm,
Luând un crainic şi un soţ cu mine,
Mă duc la curtea lui Eol, pe care
Îl nimeresc la masă cu nevasta
Şi cu feciorii lui. Intrăm în casă
Şi stăm la uşa lui pe prag, iar dânşii
Uimiţi la noi se uită şi mă-ntreabă:
«De ce venişi, Ulise? Ce răstrişte
Te năpădi? Că noi avurăm grijă
De drumul tău, ca tu s-ajungi acasă
La ţara ta şi-oriunde ţi-a fost voia.»
Iar eu răspund cu inima-ntristată:
«Tovarăşi fără suflet mă pierdură,
Şi-un somn nenorocit. Vă rog, prieteni,
Să m-ajutaţi, că doar vă stă-n putere.»
Aşa zisei luându-i cu frumosul.
Tăcură ei, dar tatăl lor s-aprinse:
«Din ţara mea mai repede te cară,
Tu, om netrebnic, cel mai de ocară!
Că nu mai pot să îngrijesc de drumul
Hulitului de dumnezei. Afară,
Tu care-mi vii în casă, oropsitul
De dumnezei.» Aşa răstit îmi zise
Şi mă goni din casa lui pe mine
Cu tot oftatul meu. Apoi de-acolo
Mâhniţi călătorirăm mai departe,
Iar vâslitorii, din prostia noastră,
Se chinuiau cu trudnica vâslire,

Căci nu se mai vedea întorsul nostru.
Călătorirăm şase nopţi şi zile,
Iar într-a şaptea furăm la cetatea
Lui Lamos, Lestrigonia cea naltă,
Cu porţi mai depărtate,-n care ţară
Păstoru-ntors pe drum de la păşune
Cu turma, dă bineţe şi-i răspunde
Un altul care pleacă, aşa că omul
Neadormit, pe rând de-ar paşte boii
Şi oile, ar avea-ndoită plată,
C-abia e noapte şi se face ziuă.
Îndată ce intrarăm în limanul
Cel minunat, cu seninări înalte
Înconjurat de-o parte şi de alta
Cu maluri prelungite dimpotrivă
La gura lui şi cu intrare-ngustă,
Ceilalţi tovarăşi toţi împiedicară
Năuntru legănatele corăbii,
Apoi le otgoniră lâng-olaltă
În adâncata schelă, unde valul
Nu creşte niciodată mic sau mare,
Ci-i mulcomit şi limpede de-a pururi.
Doar eu oprii corabia-mi afară
La capul schelei şi-o legai de-o stâncă,
Şi mă urcai pe-o culme prăvălată
Şi-aici stătui. Dar nu văzurăm oameni
Muncind la câmp, nici boi la arătură,
Ci numai fum rotocolea pe-alocuri.
Aleg atunci doi soţi şi cu un crainic
Şi poruncesc să cerceteze cine
Sunt oamenii cei mâncători de pâne
În ţara asta. Ei se coborâră
Şi merseră pe-un neted şleau, pe care
Din plaiurile nalte spre cetate
Cărau locuitorii lemnăria,
Şi-acolo,-n dreptul zidului cetăţii,
Ei dau de-o fată zdravănă, copila
Lui Antifate lestrigonul. Dânsa
Venise după apă la fântâna
Cu und-aşa de limpede, Artachia,
De unde s-adăpa întreg oraşul.
S-apropiară şi-ntrebară dânşii
Pe fată cine-i domn în ţar-aceea
Şi care-i sunt supuşii. Ea îndată

Le arătă palatul unde şade
Părintele-i ca domn. Iar ei intrară
La vederoasa curte şi găsiră
Pe doamna cât un munte şi-o sfecliră.
Ea repede chemă din adunare
Pe soţu-i cel vestit, pe Antifate,
Iar el le pregăti o moarte cruntă.
Pe unu-l prinse şi-l mâncă degrabă.
Ceilalţi fugind veniră la corăbii.
Apoi el dete-un strigăt prin cetate.
Atunci de pretutindeni năvăliră
Puzderii lestrigonii cei puternici,
Şi nu ca oameni, ci ca uriaşii.
Suiţi pe stânci, rostogoleau pietroaie
Cu greu urnite de bărbaţi. Şi-ncepe
Un huiet şi o valmă-ngrozitoare
De oameni care mor, de vase sparte.
Străpunşi ca nişte peşti apoi luară
Pe soţii mei şi-i duseră spre-a-i face
La ei greţos ospăţ. În vremea asta,
Cât a ţinut măcelul de la schelă,
Eu sabia mi-o scot de lângă coapsă,
Rătez cu ea frânghii de la corăbii
Şi-mbărbătez îndată pe tovarăşi
Şi poruncesc să deie zor la vâsle
Ca să putem scăpa de răutate.
Ei toţi de frica morţii începură
Să dea din vâsle şi să-mproaşte spumă
Şi grabnic de sub streşina de stâncă
O şterse vasul meu, iar celelalte
Pieriră acolo împreună toate.
De-aci pornim nainte plini de jale
De pierderea iubiţilor tovarăşi,
Dar mulţumiţi că noi scăparăm teferi.
Şi-ajungem la ostrovul Aia, unde
Şedea frumoasa Circe, o zeiţă
Cu grai de om şi-amarnică, o soră
De-un sânge cu sălbaticul Aietes
Care-i născut din luminosul Soare
Şi de-a lui Ocheanos fată Persa.
Acolo poposirăm noi cu vasul
Şi în liman intrarăm pe tăcute
Călăuziţi de-un zeu. Pe mal ieşirăm
Şi-ntinşi stăturăm două nopţi şi zile,

Sleiţi fiind de trudă şi durere.
A treia zi, când se iviră zorii
Cu pletele-aurii, luând o lance
Şi-o sabie-ascuţită-n grabă mare
Mă sui de la corabie pe-o culme
Să văd pe câmp de nu lucrează oameni,
S-aud un glas de-al lor. Şi stând acolo
Pe-un colţ de stâncă, mi-a părut că iese
De pe pământul larg, din casa Circei,
Un fum prin stejăriş, de prin desişuri.
Şi cum zării fum negru, eu în minte
Mi-am pus să merg să aflu ce-i pe-acolo.
Ci, socotind, găsii ca mai cu cale
La vas să merg nainte, lângă mare,
Tovarăşilor mei să dau merinde
Şi să-i trimit pe ei să cerceteze.
Dar la întors, când eu m-apropiasem
De vasul meu, atunci fiind eu singur,
De mine se-ndură un zeu şi-n cale
Îmi scoase un cerboi cu coarne nalte,
Ce cobora din pajiştea pădurii
Ca să s-adape-n vale, căci fusese
De vipie cuprins. Când el din codru
Ieşea, deodată-n spate prin spinare
Îl nimerii şi-l străbătui cu lancea.
El boncăind căzu în praf şi viaţa
Zbură din trupul lui. Iar eu pe dânsul
Suindu-mă, smuncii din rană-i lancea
Şi o lăsai lungită jos, pe urmă
Rupsei la buruiene şi nuiele,
Făcui o-mpletitură mlădioasă
Ca de-un brăţat şi înnodai cu dânsa
Picioarele cumplitei nămetenii.
Luând-o-n spate-apoi, căci pe un umăr
Eu nu puteam s-o port numai c-o mână,
C-aşa de mare-a fost sălbăticiunea,
Spre vasul meu pornii proptit în lance
Şi o trântii pe jos naintea năvii.
Apoi prinsei a-nsufleţi pe oameni
Şi cu blândeţe aşa-i luai de-aproape:
«Iubiţii mei, oricât de mult ne doare,
Tot nu pierim, de nu ne vine ceasul.
Cu ce avem în vasul nostru hrană
Şi de băut, să ne-ospătăm noi bine,

Să nu lăsăm să ne doboare foamea.»
Aşa zisei şi-ndată m-ascultară.
Ei şi-aruncară haina de pe faţă
Şi se uitau la cerbul de pe malul
Pustiei mări şi se mirau cu toţii
De-acest vânat, jivin-aşa de mare.
Şi după ce privind se desfătară,
Ei mânile-şi spălară şi-ncepură
Să-şi facă un ospăţ slăvit. Şi astfel
Şezurăm noi atunci, şi cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Spre amurgit, la scapătul de soare,
Ne-ntinserăm pe ţărm şi adormirăm.
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, strânsei pe soţi şi astfel
Le cuvântai: «Tovarăşi, ascultaţi-mi
Cuvântul meu, cu tot necazul nostru.
Iubiţii mei, noi nu ştim unde-apune
Luminătorul soare, când coboară
Pe sub pământ, şi nici de unde vine
La răsărirea lui. Deci hai mai iute
Să căutăm un chip de-ncredinţare.
Dar mie mi-e că nu-i, căci pe o culme
Suindu-mă, pe-o stâncă prăvălată,
Văzui că-i un ostrov încins de-o mare
Nemărginită şi e scund ostrovul,
Iar pe la mijloc fum văzui cu ochii
Ieşind din stejăriş, de prin desişuri.»
Aşa zisei. Şi ei, când auziră,
Cu inima zdrobită-şi amintiră
Isprăvile lui Antifat, cruzimea
Ciclopului cel mâncător de oameni
Şi începur-a plânge cu bocire
Şi a vărsa din ochi un râu de lacrimi,
Dar ce putea să le ajute plânsul?
Eu împărţii atunci în două cete
Pe soţii mei cei cu pulpare mândre
Şi orânduii mai-mare câte unul.
Sub mine-a fost o parte, iar cealaltă
Sub Evriloh cel arătos ca zeii.
Clătirăm sorţii într-un coif de-aramă
Şi cum ieşi la sorţ cutezătorul,
Bărbatul Evriloh, porni nainte

Şi douăzeci şi doi de inşi cu dânsul
Purceseră plângând şi ne lăsară
Pe noi în urmă toţi cu plâns şi jale.
Găsiră într-o vale din pădure
Palatul Circei ridicat din piatră
Frumos cioplită pe-o nălţime-a văii.
Pe-mpreajma lui stau lei şi lupi sălbatici,
Dar îmblânziţi de farmecele zânei.
Deci nu se repeziră ei la oameni,
Ci se sculară numai în picioare
Şi deteră din coada lor cea lungă.
Întocmai cum se gudură dulăii
La un stăpân ce vine de la masă,
Că tot le-aduce câte-o-mbucătură,
Aşa la ei se gudurară leii
Şi lupii cei cu gheare oţelite,
Dar soţii îngheţară când văzură
Grozavele dihănii şi stătură
La poarta zânei cea cu mândre plete.
Din casă s-auzea cântând zeiţa
Cu viers fermecător, de unde dânsa
Ţesea o pânză mare, măestrită
Ca orice lucru gingaş şi subţire,
Dumnezeiesc ţesut de vreo zeiţă.
Grăi atunci Polit, bărbat de frunte,
Tovarăşul cel mai iubit şi vrednic
De cinste pentru mine: «Dragi tovarăşi,
Frumos mai cântă-n casă. Pare-o zână
Sau o femeie care stă şi ţese
Vro pânză mare, de răsună toată
Cămara ei, dar să strigăm mai iute.»
Aşa vorbi, iar ei chemând strigară.
Ieşind zeiţa-ndată le deschise
Lucioasa poartă şi-i pofti năuntru.
Ei toţi prosteşte după ea intrară
Şi numai Evriloh rămase afară,
Temându-se de-o cursă. Pe tovarăşi
Zeiţa-i duse-n casă, unde-i puse
La rând să şadă-n scaune şi-n jeţuri
Şi-apoi le pregăti o torocală
De brânză, de făină şi de miere
Cu vin din Pramne, şi-n mâncarea asta
Amestecă şi farmece cumplite,
Ca ei să uite ţara lor cu totul.

Şi după ce le-o dete şi-o-nghiţiră,
Ea repede-i bătu apoi cu varga
Şi-i duse şi-ntr-o còcină-i închise,
Şi porci erau cu faţa şi cu glasul,
Cu părul şi cu trupul, dar la minte
Erau întregi întocmai ca nainte.
Aşa stăteau închişi plângând săracii,
Iar Circe le-aruncă atunci nutreţul,
Grămezi de jir, de ghindă şi de coarne,
Mâncare-obişnuită pentru porcii
Culcaţi pe jos. Iar Evriloh, dând fuga,
Se-ntoarse la corabie să spuie
Ce soartă tristă-avură bieţii oameni.
El se silea, dar nu putea din gură
Să-ndruge-o vorbă, aşa era de tare
Îndurerat. Cu ochii plini de lacrimi
Se văieta. Dar când, uimiţi cu toţii,
Îl întrebau, ne povesti el felul
Pieirii celorlalţi ai lui tovarăşi:
«Ne-am dus, după porunca ta, Ulise,
Prin stejăriş şi-n vale nimerirăm
Un dalb palat din piatră netezită,
Zidit acolo pe tăpşanul văii.
Aci cânta fermecător o zână
Sau o femeie care sta-n cămară
La stative lucrând o pânză mare.
Tovarăşii cu strigăt o chemară,
Iar ea, ieşind, îndată ne deschise
Lucioasa poartă, ne pofti năuntru.
Ei toţi orbeşte după ea intrară
Şi numai eu mai rămăsei pe-afară
Temându-mă de-o cursă. Ei cu toţii
Se mistuiră-acolo şi nici unul
Din ei nu se ivi. Eu multă vreme
Stătui pândind şi-i aşteptai zadarnic.»
Aşa grăi. Eu atârnai de umăr
O spadă mare în argint ţintată,
De-aceea şi luai cu mine arcul
Şi repede-l grăbii să mă conducă
Pe-acelaşi drum. El mi-apucă genunchii
Cu mânile-amândouă şi de mine
Se tot ruga şi-mi cuvânta cu vaiet:
«Să nu mă duci acolo, preamărite,
Silindu-mă, ci las' să stau pe-aicea.

Doar ştiu că nu mai vii nici tu de-acolo
Şi nici nu vei aduce pe vreunul
Din soţii tăi. Mai bine luăm fuga
Cu-ai noştri de pe-aci. Mai este vreme
De-a ocoli nenorocirea noastră.»
Aşa vorbi. Eu mă răstii la dânsul:
«Tu, Evriloh, rămâi pe loc aicea,
Tot bea şi-mbucă lângă vasul nostru
Afund şi negru. Singur mă voi duce,
Că prea de tot nevoia mă sileşte.»
Aşa-i zisei şi de pe lângă mare,
De lângă vas, pornii la deal. Dar iată,
Când eu s-ajung, trecând prin valea sfântă,
La casa naltă-a vrăjitoarei Circe,
Mi-ieşi nainte Hermes cel cu varga
De aur. Părea-ntocmai ca un tânăr
Cu barba şi mustaţ-abia mijită
În cea mai mândră floare-a tinereţii.
Luându-mă de mână-mi zise astfel:
«Nenorocite, unde umbli singur,
Neştiutor de ţară, prin coclauri?
Că soţii tăi de-aici, din casa Circei,
Închişi au fost şi stau acum cu porcii
În staul bine-mprejmuit. Ori poate
Tu mergi să-i scoţi? Nu crede că de-acolo
Te-ntorci napoi; pierdut vei fi cu dânşii.
Dar eu te voi feri de rău pe tine;
Ia leacul ăsta minunat şi intră
În casa Circei; numai el putea-va
Să-ndepărteze-a ta nenorocire.
Să-ţi spun eu toată măestria Circei:
Va face-o torocală şi-ţi va pune
Un leac vrăjit în pâne, dar cu asta
Ea nu te va putea vrăji pe tine,
Căci nu te lasă leacul bun de pază
Ce eu ţi-l dau. Ţi-oi spune de-amănuntul
În ce chip să te porţi. Când Circe asupra-ţi
Va năvăli cu varga ei prelungă,
Din teacă trage-ţi sabia-ascuţită
Şi sai la dânsa gata să faci moarte.
Ea speriată-atunci o să te-mbie
Cu dânsa să te culci. Tu patul zânei
Să nu-l dispreţuieşti, de vrei ca slobozi
Pe oameni să ţi-i lase şi de tine

Să poarte grijă. Dar întâi sileşte-o
Să jure jurământul cel mai mare
Al zeilor, că n-o să mai încerce
Vrun pocinog mai rău să-ţi facă ţie,
Că după ce te va goli de arme,
Ea n-o să moaie inima din tine
Şi-a ta virtute.» Zise el şi-mi dete
O buruiană smulsă din ţărână
Şi-mi spuse cum e felul ei: o floare
Ca laptele, cu rădăcină neagră,
De zei numită moly, anevoie
Să o dezgroape omul, însă zeii
Pot orişice. Plecă pe urmă Hermes
Prin păduraticul ostrov spre piscul
Olimpului, iar eu spre casa Circei
Şi inima mi se bătea pe cale.
La poarta zânei cea cu mândre plete
Stând, eu strigai. Ea m-auzi şi-ndată
Ieşind deschise poarta lucitoare
Şi mă pofti. Eu trist mersei în urmă,
Iar ea mă duse-n casă şi mă puse
Pe jeţ frumos lucrat, bătut cu ţinte,
De-argint, sub el cu scăunaş de razim
Picioarelor. Într-un pahar de aur
Găti o torocală,-n care puse
Un leac să beau, voindu-mi rău zeiţa.
Dar când mi-o-ntinse şi-o băui şi totuşi
Fui nevrăjit, lovindu-mă cu joarda,
Ea-mi zise: «Du-te-n cocină acuma
Şi culcă-te cu toţi ai tăi tovarăşi».
Eu trag din teacă sabia şi tabăr
Asupra-i ca şi când aş vrea s-o spulber.
Ea ţipă tare, aleargă şi-mi cuprinde
Genunchii şi cu vaiet cuvântează:
«Ce om eşti tu? Şi unde ţi-s părinţii
Şi ţara ta? Uimită sunt că n-ai fost
Vrăjit de leacul cel băut de tine,
Doar biruie puterea lui pe-oricine
De cum îl ia şi peste dinţi îi trece.
Tu singur eşti nebiruit de farmec;
Pesemne eşti Ulise iscusitul,
De care-mi spuse Hermes cel cu varga
De aur, că la-ntorsul lui pe mare
Veni-va de la Troia. Dar hai pune-ţi

În teacă spada şi-amândoi alături
Apoi să ne suim pe patul nostru,
Ca după ce ne vom iubi-mpreună
S-avem credinţă unul către altul.»
Aşa-mi vorbi, iar eu zisei: «O, Circe,
De ce te rogi să fiu blajin cu tine,
Când tu în casa ta pe-ai mei tovarăşi
I-ai prefăcut în vieri şi-acum pe mine,
Ţiindu-mă pe-aici, cu viclenie
Mă-mbii să intru în iatac la tine,
Să ne suim în patu-ţi, ca tu astfel,
Eu dezarmat fiind, să faci din mine
Un om fără curaj şi bărbăţie.
De patul tău eu nu vreau să m-apropii,
De nu te-nduri, zeiţo, chiar acuma
Să juri cu jurământul cel mai mare
Că nu-mi urzeşti vreo altă răutate.»
Aşa-i vorbii. Ea se jură degrabă
Cum eu cerui, şi numai când jurase
Şi încheiase jurământul mare,
M-am dus la patul strălucit al Circei.
În vremea asta patru slujitoare
Se hărniceau prin locuinţa zânei,
Copile de păduri şi de izvoare,
De sfinte râuri care curg în mare.
Din ele una aşternea pe jeţuri
Covoare dalbe porfirii deasupra
Şi dedesubt pânze de in. A doua
Avea de-ntins în faţ-acestor jeţuri
Frumoase mese de argint, pe care
Punea panere de-aur, iar a treia
Într-un ulcior de-argint turna vin dulce
Şi împărţea câte-un pocal de aur.
A patra se grăbi s-aducă apă
Şi sub cazan un mare foc s-aprindă,
De clocotea într-însul lăutoarea.
Când fierse apa-n vasul cel de-aramă,
Mă puse-n baie, prinse să mă spele
Cu apă din cazan amestecată
Cu cea din cadă, dulce răcoreală
Pe capul meu, pe umeri până-mi scoase
Din mădulare truda sleitoare.
Când mă lău şi cu ulei mă unse,
Ea mă-nţoli cu-o mantie-arătoasă

Şi cu un strai de pus desubt. Pe urmă
Mă duse-n casă, mă pofti pe scaun
Cu ţinte de argint, cu flori frumoase
Şi cu un scăunaş pentru picioare.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să mă spele
Şi-ntinse-o masă bine lustruită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse
Şi dete pâne şi bucate multe,
Mă omeni cu tot ce-avea-n păstrare
Şi mă pofti zeiţa la mâncare.
Eu n-aveam chef şi stam cuprins de grijă
Şi mă temeam de altă pataramă.
Dar cum văzu zeiţa că stau astfel
Cu mânile ne-ntinse la bucate
Şi copleşit de o mâhnire mare,
S-apropie cu graiuri zburătoare:
«De ce, Ulise, stai aşa ca mutul,
Strici inima-ţi şi nu te-atingi de hrană
Şi nici de băutură? Te temi poate
De-o cursă iar? Dar n-avea nici o grijă,
Că ţi-am făcut un jurământ amarnic.»
Aşa-mi vorbi; eu răspunsei: «Dar cine,
De-o fi om drept, s-ar îndura, o, Circe,
Să stea de hrană şi de băutură
Nainte de-a fi oamenii lui slobozi
Şi de-a-i vedea în faţă? Dacă totuşi
Mă-mbii cu dinadins să stau la masă,
Sloboade-mi soţii dragi, să-i văd cu ochii.»
Aşa zisei. Cu varga-n mână Circe
Ieşi din casă şi deschise uşa
Coteţului şi scoase pe tovarăşi
Ce semănau cu vieri de nouă vremuri.
Ei după asta-n faţă-i toţi stătură.
Ea între dânşii se purtă şi-i unse
C-un leac deosebit pe fiecare,
Şi de pe trupul lor curgea tot părul
Crescut după unsoarea-afurisită
Ce le-o dăduse Circe vrăjitoarea.
Iar oamenii deodată se făcură
Mai tineri, şi mai mari, şi mult mai mândri
De cum erau nainte. Ei pe mine
M-au cunoscut şi m-au luat de mână

Şi i-a pălit un dor şi-un plâns cu hohot,
De răsuna vârtos întreg palatul,
De-a fost chiar şi zeiţa-nduioşată.
S-apropie de mine-atunci şi astfel
Îmi zise dânsa, fala între zâne:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise,
Coboară-te la vas pe prundul mării
Şi la iedec întâi să trageţi vasul
Şi-n peşteră v-adăpostiţi avutul
Cu toată zestrea vasului şi iute
Să vii napoi, s-aduci şi pe tovarăşi».
Aşa-mi grăi. Şi inima-mi bărbată
La-ndemnul ei a fost înduplecată.
Şi mă grăbii spre vas, pe prundul mării;
Găsii aci pe dragii mei tovarăşi,
Plângeau duios, vărsau un râu de lacrimi,
Precum viţeii, când la ţarc sătule
De la păşuni vin vacile la ţară,
Le ies nainte şi cu toţii zburdă,
Şi nu-i încape-ocolul, sar şi-aleargă
Pe lângă muma lor mugind într-una,
Aşa şi soţii mei, când mă văzură,
Plângând spre mine toţi se repeziră;
Şi-nchipuiau că şi sosiră-n ţară
Şi în cetatea ţării lor pietroase
Pe unde se născură şi crescură,
Şi-mi cuvântară cu-ochii plini de lacrimi:
«Măria-ta, aşa ne bucurarăm
De-a ta venire, parcă ne-nturnarăm
Napoi acasă pe pământul nostru.
Dar spune cum ceilalţi ortaci pieriră?»
Eu blând le răspunsei la întrebare:
«Întâi pe prund corabia să tragem
Şi-n peşteră să ne-ndosim avutul
Şi toată zestrea vasului. Pe urmă
Daţi zor mai iute să veniţi cu mine
Ca să vedeţi cu toţii pe tovarăşi
Cum beau şi ospătează în locaşul
Zeiesc al Circei şi-au belşug de toate.»
Aşa vorbii, şi-ndată m-ascultară,
Doar Evriloh i-opri pe toţi şi zise:
«Ah, vai de noi săracii! Unde mergem?
De ce voiţi nenorocirea asta,

La curtea Circei să vă daţi devale?
Că vieri sau lupi ori lei din voi va face,
Ca noi cu sila să-i păzim conacul.
Aşa făcu ciclopul, când ai noştri
La stâna lui intrară cu Ulise
Cel îndrăzneţ, şi din a lui prostie
Pieriră şi ei, bieţii.» Asta zise
Şi cugetai din teacă, de la coapsă,
Să-mi trag odată sabia cea lungă
Şi capul să-i rătez şi jos pe glie
Să-l las rostogolit, măcar că dânsul
Era cu mine înrudit de-aproape.
Dar soţii mei se puseră-mpotrivă
Şi mă-mpăcară-aşa cu vorbe blânde:
«Măria-ta, noi să-l lăsăm pe dânsul
Aici pe mal să privegheze vasul,
De te-nvoieşti, iar pe noi toţi tu du-ne
La casa sfânt-a Circei». Cum grăiră,
La deal o şi porniră dinspre mare.
Dar nici chiar Evriloh nu stete-n urmă
La mare singur, ci veni-mpreună
Temându-se de-ameninţarea-mi cruntă.
La curtea ei într-asta puse Circe
Să spele cu-ngrijire şi să ungă
Cu mirodenii grase pe tovarăşi,
Cu straie să-i îmbrace şi cu mantii
De lână moale. La sosirea noastră
Pe toţi la masă-n sală-i nimerirăm
Benchetuind. Cum se văzură soţii
Şi-şi spuseră păţaniile toate,
Plângeau cu vaiet, de vuia palatul,
S-apropie şi-mi zise-atunci zeiţa:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise,
Lăsaţi acum jălania. Şi eu ştiu
Ce greu aţi dus pe mare, ce necazuri
Şi pe uscat duşmanii vă făcură.
Deci hai mâncaţi şi beţi, ca iar să prindeţi
Curaj, s-aveţi tărie ca pe vremea
Când voi plecarăţi de la vatra voastră,
Din asprul vostru plai. Acuma sunteţi
Lipsiţi de vlagă şi de bărbăţie,
Că nu-ncetaţi aminte să v-aduceţi
De-a voastră-anevoioasă pribegie,

Căci prea v-au fost necazurile multe.»
Aşa vorbi. Şi inima bărbată
De vorba ei ne-a fost înduplecată.
Un an întreg rămaserăm acolo
Şi ne-ospătarăm cu belşug de carne
Şi cu vin dulce. Când se scurse anul
Şi se rotiră vremi şi luni trecură
Şi zile lungi veniră iar, iubiţii
Tovarăşi mă chemară şi-mi grăiră:
«Nenorocite, nu uita de ţara
Părinţilor, de ţi-i menit cu viaţă
Să poţi scăpa şi să ajungi odată
La casa ta cea naltă, la moşie».
Şi inima cu spusa mi-o muiară.
Şezurăm noi atunci, şi cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Dar prin amurg, când soarele-asfinţise,
Ei adormiră-n sala cea umbroasă,
Iar eu am mers la patul dalb al Circei
Şi-mbrăţişându-i rugător genunchii
Zisei în ascultarea ei: «O, Circe,
Te rog să faci aşa cum juruiseşi
Şi să mă laşi să plec la mine-acasă,
Că nu mai pot nici eu, nici bieţii oameni
Ai mei care mă-nconjură pe mine
Şi inima-mi tot frâng cu jăluitul
Când tu te depărtezi». La vorba asta,
Ea, zâna între zâne, – aşa îmi zise:
«Preaiscusite nobile Ulise,
La mine aici cu sila nu rămâneţi.
Dar mai nainte cată voi s-o-ntindeţi
Pe-o altă cale, să intraţi în lumea
Cealaltă, la împărăţia morţii.
Acolo unde-mpărăţeşte Pluton
Şi Persefona, crâncena zeiţă,
Ca să-ntrebaţi nemuritorul suflet
Al mortului din Teba Tiresias,
Prorocul orb şi-ntreg la minte, care,
Deşi e mort, e dat de zâna morţii
Tot firoscos şi înţelept să fie,
Pe când ceilalţi ca nişte umbre zboară.»
Aşa vorbi. Şi inima mi-o frânse.
Şezui în pat şi mă pornii a plânge

Şi silă mai mi-era mie de viaţă
Şi de lumina soarelui. La urmă,
Sătul de tânguire şi de zbucium,
Zeiţei răspunsei: «Dar cine oare
Mă va povăţui la drum, o, Circe?
Că nici un vas călătorind pe mare
N-ajunse încă pe tărâmul morţii.»
Şi-ndată cum vorbii ea-mi zise mie:
«Preaiscusite nobile Ulise,
De călăuză ţie să nu-ţi pese.
Catargu-nalţă,-ntinde pânze albe
Şi stai aşa. Un vânt de miazănoapte
Corabia ţi-o va mâna pe valuri.
Dar când vei trece râul Oceanul
Pe unde-i malul scund şi-a Persefonei
Dumbravă cu plopi mari, cu sălcii sterpe,
Opreşte-ţi vasul pe Ocean şi du-te
Tu singur în locaşul trist şi umed
Al zeului din iad. Piriflegèton
Şi braţul apei Stixului, Cocitul,
Acolo curg în Aheront. O stâncă
Stă la-mbucarea celor două râuri
Clocotitoare. Urcă-te pe-acolo
Şi fă aşa cum te-oi-nvăţa, viteze.
Să sapi o groapă ca de-un cot în cruce
Şi morţilor să-nchini într-însa paos.
Întâi să fie mied, apoi vin dulce
Şi al treilea tot apă. Peste ele
Făină albă să presari. Pe urmă
Să tot te rogi de ţestele deşerte
A morţilor, să jurui că-n Itaca
Sosind, le vei jertfi la tine-acasă,
O vacă stearpă, vita cea mai bună,
Şi pe altar le vei ticsi tot felul
De bunătăţi şi că lui Tiresias
Deosebit jertfi-vei un berbece
Cu totul negru, fala turmei voastre.
Iar după ce te vei ruga de morţii
Vestiţi ca oameni, un berbece-njunghe
Şi-o oaie neagră, capul lor întoarce
Spre beznă, iar tu du-te mai încolo
Spre valurile râului cel mare.
Aci veni-vor morţii cu duiumul.
Dă zor atunci ca vitele-njunghiate

Şi-ntinse jos să le jupoaie soţii
Şi să le ardă. Rugi apoi înalţă
Cumplitei Persefona şi lui Pluton
Puternicul. Iar tu de lângă coapsă
Să tragi din teacă sabia-ascuţită
Să nu dai voie ţestelor deşerte
A morţilor de sânge să s-atingă
Nainte de-a-ntreba pe Tiresias.
La tine-atunci, fruntaşule-ntre oameni,
Prorocu-ndată va veni să-ţi spuie
Ce cale-ai de bătut şi cât de lungă
Şi cum va fi întorsul tău pe mare.»
Aşa-mi grăi. Şi-a zorilor zeiţă
Pe tron de aur răsări în zare.
Iar zâna mă pofti să-mbrac veşminte,
Manta şi strai, în vreme ce ea-şi puse
O rochie mare, albă şi subţire
Şi plină de mândreţe. Mai încinse
Un brâu frumos de aur şi-o maramă
Ea-şi potrivi pe cap. Eu dup-aceea
Mersei prin casă şi-ndemnai de-aproape
Cu grai blajin pe toţi ai mei tovarăşi:
«Destul v-aţi odihnit cu somnul dulce.
Să mergem, că de-acum avem noi sfatul
Măritei Circe». Aşa zisei, şi-ndată
Se-nduplecară-n sinea lor bărbată.
Dar nici de-acolo nu-i dusei cu mine
Nevătămaţi pe bieţii mei tovarăşi.
Era-ntre ei Elpènor cel mai tânăr,
Nici prea războinic, nici întreg la minte.
El se răzni de soţii lui şi-n casa
Cea sfânt-a Circei adormi deoparte
Umblând după răcoare, căci fusese
Îngreuiat de vin. Trezit de larma
Şi vuietul tovarăşilor care
Porneau la drum, el se sculă deodată,
Uită s-o ia napoi pe scara naltă
Şi apucând pe-acoperişul casei,
De sus căzu în cap şi-şi rupse gâtul
La-ncheieturi şi sufletu-i se duse
Pe cealaltă lume. La plecare
Eu cuvântai iubiţilor tovarăşi:
«Voi socotiţi că noi plecăm acasă
La noi în ţară. Dar din partea Circei

Ni-i dată altă cale, spre locaşul
Cumplitei Persefona şi-al lui Pluton,
Ca sufletul lui Tiresias, mortul
Teban, să întrebăm.» Ei auziră
Şi inima de jale li se frânse,
Şi stau pe loc, se văietau şi părul
Şi-l tot smulgeau, dar bocetul şi plânsul
Nu foloseau nimic. O apucarăm
Spre vasul nostru şi la mal sosirăm
Îndureraţi, cu ochii plini de lacrimi.
În vremea asta lângă vasul negru
Legă o oaie neagră şi-un berbece
Zeiţa Circe, care nevăzută
Uşor pe lângă noi se furişase,
Căci cine poate pe un zeu să-l vadă
Cu ochii lui, de nu vrea însuşi zeul,
Când el se poartă-ncoace sau încolo?

Cântul XI

Iar când am fost la vas pe lângă mare,
Întâi pe apă lunecarăm vasul,
Îi puserăm catargul cu vintrele
Şi vitele luând apoi intrarăm
Şi noi mâhniţi, cu ochii uzi de lacrimi.
De după vasul cel cu botul negru
Cuvântătoarea, vajnica zeiţă
Cu păr de aur, Circe, ne trimise
Un vânt prielnic umflător de pânze,
Soţ bun de drum. Iar noi, dup-aşezarea
Dichisurilor toate-ale corăbiei,
Stam liniştiţi. Doar vântul şi cârmaciul
Mânau pe mare vasul. Cât e ziua
Cu pânzele destinse văsuirăm.
La urmă soarele-asfinţi şi toate
Cărările din lume s-adumbriră.
Ajunserăm la capătul de ape
Pe-afundul Ocean, unde-i cetatea
Poporului cimerian, de-a pururi
Învăluit în ceaţă şi-ntuneric,

Că-n veci nu-l vede luminosul soare,
Când el spre cerul înstelat se suie
Şi spre pământ la vale se coboară,
Ci beznă urgisită cotropeşte
Pe bieţii muritori. Sosind acolo
Cu vasul, poposirăm. Ne luarăm
Năma iele cu noi şi-o apucarăm
Pe lângă Ocean până ce furăm
La locul unde ne spusese Circe.
Acolo Evriloh şi Perimede
Ţinură cele două jertfe-aduse.
Eu sabia-mi trăsei atunci din teacă,
Săpai o groapă de un cot în cruce
Şi morţilor turnai într-însa paos:
Nainte fuse mied, apoi vin dulce
Şi dup-aceea apă. Peste ele
Făină albă presărai. Pe urmă
Mă tot rugai de ţestele deşerte
A morţilor, le juruii că-n ţară
Sosind, le voi jertfi la mine-acasă
O vacă stearpă, vita cea mai bună,
Şi pe altar le voi ticsi tot felul
De bunătăţi şi că lui Tiresias
Deosebit jertfi-voi un berbece
Cu totul negru, fala turmei noastre.
Iar când urai şi mă rugai acolo
Noroadelor de umbre, pusei mâna
Pe oi şi le-njunghiai în groap-aceea,
Şi ciuruia într-însa sânge negru.
Atunci din beznă s-adună mulţime
De suflete de morţi, feciori, neveste,
Moşnegi sărmani şi fragede copile
Cu pieptul de curând cuprins de jale
Şi mulţi străpunşi de suliţi ferecate,
Bărbaţi răpuşi în luptă, toţi cu arme
Însângerate. Se-mbulzeau spre groapă
Roind de pretutindeni cu un vuiet
Asurzitor. Îngălbenii de spaimă.
Zorii atunci ca vitele-njunghiate
Şi-ntinse jos să le jupoaie soţii
Şi să le ardă, rugi apoi să-nalţe
Cumplitei Persefona şi lui Pluton
Puternicul, iar eu de pe la coapsă
Scosei din teacă sabie-ascuţită

Şi nu dam voie ţestelor deşerte
A morţilor de sânge să s-atingă
Nainte ca să-ntreb pe Tiresias.
Întâi s-apropie de mine umbra
Tovarăşului meu Elpènor, care
Nu fuse încă astrucat sub glie,
Căci trupul lui pe loc îl părăsisem
Neplâns şi nengropat în casa Circei,
Fiind siliţi atunci să facem alta.
Mă prinse mila, lăcrimai zărindu-l
Şi-l apucai cu vorbe zburătoare:
«Elpènor, cum venişi pe lumea asta
De ceaţă şi-ntuneric? Tu mai iute
Sosişi pedestru decât eu cu vasul.»
Aşa-i vorbii, iar el gemu şi zise:
«Mărite tu, dibaciule Ulise,
Necumpătul la vin şi nenorocul
M-au dat de mal. În casă sus la Circe,
Culcat fiind, eu mă trezii deodată
Şi nu mă dumirii la coborâre
S-o iau napoi pe scara cea înaltă,
Ci apucând-o pe-nvelişul casei,
Căzui în cap şi mi se rupse gâtul
La-ncheieturi, iar sufletu-mi ajunse
Pe-acest tărâm. Acum mă rog de tine
În numele alor tăi lăsaţi în urmă
Şi care nu-s de faţă, pe soţia,
Pe tata care te crescu pe tine
De mic, pe Telemah, pe care singur
Acasă l-ai lăsat, că eu ştiu bine
Că tu plecând de pe tărâmul morţii
Te vei abate în ostrovul Aia
Cu vasul tău frumos lucrat. Acolo
Te rog să-ţi aminteşti de mine, doamne.
Să nu mă laşi napoi la despărţire
Neplâns şi nengropat, ca să nu superi
Pe zei cumva cu asta pentru mine,
Ci să mă-nscrumi cu armătura-mi toată
Şi să-mi durezi mormânt pe malul mării,
Ca soarta mea s-o ştie şi urmaşii.
Fă-mi asta, şi-n mormânt înfige-mi vâsla
Cu care eu vâsleam între tovarăşi.»
Aşa-mi grăi şi-l liniştii cu vorba:
«Voi face tot ce m-ai rugat, sărmane».

Aşa schimbarăm noi cuvinte triste,
Când peste sânge eu ţineam cuţitul
Deoparte şi-mi stătea-nainte umbra
Tovarăşului tot grăind cu mine.
Veni şi-al mamei suflet dup-aceea,
Al răposatei Anticleea, fiica
Lui Autolicos domnul. O lăsasem
În viaţă biata, când plecai la Troia.
Mă prinse mila şi-ncepui a plânge
Când o văzui. Ci nu putui, cu toată
Nespusa mea durere, să dau voie
De sânge să s-apropie nainte
Să-ntreb pe Tiresias. Dar ajunse
Şi sufletul proroculuí din Teba
Ţiind un sceptru poleit de aur.
Mă cunoscu şi-ndată el îmi zise:
«Mărite-al lui Laerte fiu, Ulise
Preaiscusite, ce-ai lăsat, sărmane,
A soarelui lumină şi venit-ai
Să vezi pe morţi şi jalnica lor ţară?
Dar feri în lături de la groapă, trage-ţi
Jungherul ca să pot să beau din sânge
Şi adevăr să-ţi spun.» Rosti el asta
Iar eu cârmind, băgai în teacă arma.
Bău dar el din mohoriul sânge
Şi-mi cuvântă din gur-apoi prorocul
Neîntrecut: «Tu cauţi, preamărite,
Întorsul dulce-n ţara ta şi-acasă.
Dar zeul ţi-l va face greu să fie,
Că nu scapi de Neptun care te paşte
În ciuda lui că i-ai orbit feciorul.
Dar cât de mult veţi pătimi voi totuşi
Puteţi ajunge, dacă vrei să birui
Dorinţa ta şi-a soţilor în ziua
Când, izbăvit de-ntunecata mare,
Vei poposi cu vasul în ostrovul
Trinàcria. Găsi-veţi voi acolo
O turmă de oi grase şi-o cireadă
De boi, avutul Soarelui ce vede
Şi-aude tot. Dacă le cruţi şi cauţi
De drumul tău, puteţi, cu tot amarul
Ce-aţi suferi, s-ajungeţi în Itaca.
De nu le cruţi, eu îţi menesc pieirea
Corăbiei şi-a celorlalţi tovarăşi.

Şi singur dacă scapi, te vei întoarce
Târziu şi prost pe vas străin în urma
Prăpăstuirii soţilor în mare.
Şi-n casă vei găsi nenorocire:
Bărbaţi obraznici care-ţi storc averea
Peţind şi înzestrând pe-a ta soţie
De viţă-naltă. Dar sosind acolo,
Le vei plăti de-ajuns nelegiuirea.
Iar după ce din lance vei ucide
Cu-nşelăciune ori în luptă dreaptă
Pe peţitori acasă, ia-ţi o vâslă
Îndemânată şi apucă drumul
Şi mergi până ce-i da de nişte oameni
Ce nu-s deprinşi cu marea şi nu gustă
Bucatele din sare potrivite,
Nici ştiu de rumenitele corăbii
Şi nici de vâsle, aripele-oricărei
Corăbii. Eu ţi-oi spune care-i semnul
Cel mai vădit spre-a nu da greş în cale.
Când alt drumeţ te va-ntâlni pe tine
Şi zice-va că ai pe dalbul umăr
Lopată-n loc de vâslă, -nfige-acolo
În glie vâsla, lui Neptun închină
Frumoase jertfe, un taur, un berbece
Şi un grăsun. Apoi venind acasă,
Măreţe jerfe sfinte de o sută
De boi să-nchini la zeii cei din slavă,
La toţi pe rând. Iar moartea-ţi în afară
De mare o să-ţi fie prea uşoară:
Muri-vei doar împovărat de-o lungă
Şi verde bătrâneţe şi-mprejuru-ţi
Cu totu-ndestulat va fi poporul.
Acestea ţi le spun pe neminţite.»
La asta răspunsei: «O, Tiresias,
De bună seamă-aşa meniră zeii.
Dar spune drept şi lămureşte-mi mie:
Văd sufletul iubit al mamei mele,
Tăcut el şade-alăturea de sânge
Şi nu cuteaz-a se uita în faţă
La fiul său şi-a cuvânta cu dânsul.
Cum poate şti că eu sunt? Spune-mi, doamne.»
Aşa zisei. El repede-mi răspunse:
«Uşor mi-i să ţi-o spun, ascultă dară.
Oricare mort vei fi lăsat să vie

Să bea din sânge, drept grăi-va ţie,
Iar cel respins, napoi va merge iară.»
Aşa vorbind, se trase-n beznă umbra
Lui Tiresias domnul, după spusul
Cuvintelor dumnezeieşti. Eu însă
De loc nu mă urnii până ce mama
Veni şi se-nfruptă din sânge negru.
Ea mă şi cunoscu şi-atunci cu vaiet
Aşa-mi rosti cuvinte zburătoare:
«Copilul meu, cum ai venit în ceaţă
Şi pe-ntuneric, dacă eşti în viaţă?
Că-i greu cei vii să vadă-aceste locuri:
Sunt râuri mari la mijloc, sunt nespuse
Cumplite ape. Întâi e Oceanul
De netrecut pe jos, de n-ai vro bună
Corabie. Ori vii pe-aici din Troia
De-abia acum în urma pribegirii
De ani întregi cu soţii tăi, cu vasul?
Şi tot n-ai fost în ţară, nici văzut-ai
Acasă pe soţia ta?» La asta
Întâmpinai: «M-aduse-ncoa' nevoia,
Iubită mamă, ca să-ntreb doar umbra
Prorocului din Teba, Tiresias.
Eu încă nu m-apropiai de-Ahaia
Şi nu călcai în ţară, ci de soartă
Bătut mereu tot rătăcesc pe lume
Din ziua când urmai pe Agamèmnon
Spre Ilion în luptă cu troienii.
Dar spune-mi drept şi dă-mi de ştire, mamă,
Ce fel de moarte crudă te răpuse?
A fost de boală lungă? Ori Diana
Deodată te trăsni blajin cu arcul?
Vorbeşte-mi şi de tata şi de fiul,
Lăsat de mine prunc: au ei domnia
Sau alt bărbat o ţine şi cred bieţii
Că nu mai vin napoi? Să-mi spui ce face
Şi cugetă nevastă-mea: stă oare
Pe lângă fiul ei şi cu credinţă
Păzeşte tot? Ori e căsătorită
Cu vrun bărbat de-acolo mai de frunte?»
Şi-ndată mi-a răspuns cinstita mamă:
«Ba stă şi rabdă-n casa ta şi-adastă,
Dar plânge şi se stinge de-a ta jale
Şi nopţile şi zilele-i sunt negre.

Mărirea ta n-o are încă nimeni,
Iar Telemah îşi cată de moşie
Nesupărat şi şade la ospeţe,
De care se cuvine s-aibă grijă
Bărbatul de dreptate-mpărţitorul,
Că toţi îl cheamă. Taică-tău petrece
La ţară. El nu calcă prin cetate.
Nici n-are pat să doarmă el ca lumea
Cu-nvelitori şi aşternuturi mândre.
Cu slugile se culcă iarna-n casă
La vatră-n colbărie şi se-mbracă
Cu prostituri. Apoi când vine vara
Şi-i toiul înfloririi, el îşi face
Culcuşul lui din frunze aşternute
Pe jos, pe câmpul cel mănos al viei,
Şi-acolo zace necăjit şi-i creşte
Obida de nespus şi-şi plânge soarta
Şi bătrâneţea greu îl mai apasă.
De-aceea doar şi eu m-am stins în casă,
Că nu murii din chiar senin atinsă
De blândele săgeţi ale Dianei
Şi nici de vreo lingoare care-amarnic
Te roade şi ia sufletul din oase,
Ci dor de-a ta blândeţe, o, luminate,
Şi grija ta m-au toropit pe mine.»
Aşa-mi vorbi. Şi eu gândind în sine,
Vrui să cuprind al mamei mele suflet.
De trei ori mă săltai spre-a o cuprinde,
De trei ori însă ea-mi zbură din braţe
Ca umbra sau ca visul. Şi durere
Mai nemiloasă pieptul meu încinse
Şi-aşa mă jăluii atunci la dânsa:
«De ce nu-mi stai după dorinţă, mamă,
Să te cuprind, ca noi şi-n lumea morţii
Îmbrăţişaţi, prea multa noastră jale
S-o potolim? Ori îmi trimise-o umbră
A morţilor crăiasă, ca mai tare
Să plâng şi să mă vaiet după tine?»
Ci-ndată mi-a răspuns cinstita mamă:
«Vai, fătul meu, tu, cel mai neferice
Din muritori! Crăiasa morţii, fiica
Lui Joe, nu te-nşală, că doar asta
I-a oamenilor stare după moarte,
Căci oasele şi carnea se destramă

Şi praf s-alege ea topită-n focul
Puternic arzător, de cum se duce
Din oase albe viaţa, şi ca visul
Se-naripează sufletul şi zboară.
Dar caută să ieşi mai iute-n lume
Şi ţine minte tot ce vezi, ca-n urmă
Femeii tale să le spui acasă.»
Aşa schimbarăm între noi cuvinte.
La-ndemnul preamăritei zâne-a morţii
S-apropiară-atunci femei şi fete
De oameni mari. Şi droaie s-adunară
În jurul gropii cea cu sânge negru.
Eu cugetam cum pot să-ntreb pe toate,
Şi una-mi păru mie mai cu cale:
Luând de pe la coapsa mea vânjoasă
Tăioasa lungă spadă, nu dam voie
Să bea din sânge toate dintr-o dată.
Se perindară ele câte una,
Iar eu pe toate le-ntrebam de-a rândul.
Întâi văzui pe Tiro cea născută
Din tată-ales. Ea povestea că-i fiica
Lui Salmoneu cel nobil şi femeia
Odraslei lui Eol, Creteu. Odată
Iubise ea pe Enipeus, râul
Dumnezeiesc, frumos cu ape limpezi
Ca nici un altul pe pământ: de-aceea
Şi se plimba la apa-i curgătoare.
Atunci Neptun, cumplitul zeu Cutremur,
Leit viteazul Enipeu, la gura
Acestui râu vârtejitor cu dânsa
Se-mpreună. O-ntunecată undă
Se-ncovăie în jurul lor şi naltă
Ca muntele-i împresură şi-ascunse
Pe zeu şi pe femeia muritoare.
Descinse-al fetei brâu şi, adormind-o,
O drăgosti Neptun, şi după asta
Luându-i mâna glăsui: «Femeie,
Te bucură că te-ai iubit cu mine,
Căci la-ncheierea anului vei naşte
Mândreţe de copii, că niciodată
Zadarnică nu-i dragostea cu zeii.
Tu caută de-aceşti copii şi creşte-i.
Dar du-te-acum acasă, ţine-ţi gura
Şi nu mă spune nimănui, că eu sunt

Neptun care cutremură pământul.»
El zice şi s-afundă-n valul mării.
Iar Tiro de la el născu doi gemeni,
Pe cei doi crai Neleus şi Pelias,
Doi slujitori puternici ai lui Joe.
Bogat în turme, petrecea Pelias
Pe-ntinsele câmpii de la Iolcos,
Neleu şedea în nisiposul Pilos.
Pe urmă din Creteu născu crăiasa
Pe Feres, pe Eson şi pe-Amitaon
Cel iubitor de cai. Văzui pe urmă
Pe fiica lui Asopos, Antiopa
Ce se făIea că-n braţele lui Joe
Dormise-odată şi născu pe Zetos
Şi pe Amfion, care întemeiară
Şi-nzidurară-ntâi oraşul Teba,
Că nu puteau să locuiască dânşii,
Oricât erau de tari, în larga Tebă,
De n-ar fi fost cu zid împrejmuită.
Pe urmă mai văzui şi pe Alcmena,
Soţia lui Amfitrion şi mama
Lui Hercule cutezător ca leul,
Viteazul care se trăgea din Joe.
Văzui apoi şi pe Megara, fiica
Lui Creon inimosul şi femeia
Lui Hercule, ne-nfrântul în putere.
Văzui şi pe frumoasa Epicaste,
Pe mama lui Edip, aceea care
Făcu păcat grozav pe neştiute
Luându-şi fiul de bărbat, iar dânsul
Luă pe mama-i după ce ucise
Pe tatăl său; ci-ndată despre asta
Pe muritori înştiinţară zeii.
El mai domni peste Cadmei în Teba
Cea desfătată, mistuit în patimi
Cu-a zeilor voinţă pierzătoare
Dar dânsa, de durere copleşită,
Îşi prinse-un lanţ amar de-o grindă naltă
Din casa ei şi merse pe tărâmul
Cu porţi de fier pe veci închis al morţii.
Şi astfel lui Edip lăsă în urmă
Nespuse chinuri, toată-acea urgie
Ce vine din blăstemurile mamei.
Ba mai văzui şi pe chipoasa Hloris,

Femeia lui Neleu, care-o luase
De dragul frumuseţii şi-i dăduse
De nuntă mii de daruri. Fuse fiica
Mezină-a lui Amfion Iasianul
Ce stăpânea odată a lui Minias
Cetate, Orhomenul. Ea, crăiasă
Fiind în Pilos, odrăsli podoabă
De fii, pe Nestor şi Periclimènos,
Nepregetat la fire, şi pe Hromiu.
Ea mai născu şi pe voinica Pero,
Minune de femeie, de-o peţiră
Vecinii toţi; dar nu vru s-o mărite
Părintele-i decât cu cine poate
Din mâna lui Ificle din Filaca
Să ia cu sila vacile cornace,
Fruntoase, grele de mânat. Şi singur
Neprihănitul ghicitor Melampos
Îi jurui că poate să le-aducă
Răpindu-le. Fu-mpiedicat el însă
Cu voia unui zeu: îl înşfăcară
Văcari ţărani şi ţapăn îl legară.
Dar când trecură luni întregi din anul
Cel roditor şi vremile veniră,
Îl slobozi Ificle cel puternic,
Căci el ghicise craiului tot felul
De ghicitori, de se-mplinise voia
Lui Jupiter. Apoi văzui pe Leda,
Nevasta lui Tindar, cu care dânsa
Născu doi fii cu inima bărbată;
Pe Castor, de sirepi domolitorul,
Pe Polux, luptătorul bun cu pumnii,
Care-amândoi sunt vii pe sub pământul
Cel roditor. Acolo, chiar de Joe
Cinstiţi fiind, o zi trăieşte unul,
O zi cellalt şi mor pe rând asemeni,
Dar au de cinste parte ca şi zeii.
Văzui pe Ifimedia, soţia
Lui Aloeu. Ea-mi spuse că-mpreună
Fusese cu Neptun şi-avu cu dânsul
Doi fii, pe Otos arătos ca zeii
Şi pe vestitul Efialt, vitejii
Cei mai înalţi şi mândri ce-i crescuse
Pământul după Orion slăvitul.
La nouă ani erau înalţi de nouă

Brăţate şi de nouă coţi de-a latul.
Şi-ameninţau chiar în Olimp cu zeii
Să stea la luptă crâncenă şi-aprinsă,
Cătau pe-Olimp s-aşeze plaiul Osa
Şi peste Osa muntele Pelion
Cel păduros, ca ei să suie cerul,
Şi izbuteau, de-ar fi putut s-ajungă
În toiul tinereţii. Însă fiul
Lui Joe şi-al Latonei cea cu plete
De aur, Febos, îi zdrobi nainte
De-a fi mijit sub tâmpla lor tuleiul
Şi-a fi acoperit a lor bărbie
O barbă deasă şi frumos crescută.
Văzui apoi pe Fedra şi pe Pròcris,
Şi pe-Ariadna cea frumoasă, fiica
Lui Minos cel avan, pe care-odată
Tezeu din Creta o ducea spre ţara
Cetăţii sfinte-Atena, dar de dânsa
El n-avu parte, că-n Ostrovul Dia
Nainte-o fulgeră din arc Diana,
Cum fuse de la Bacchus mărturia.
Văzui şi pe Climena şi pe Mero,
Ba şi pe urgisita Erifila,
Care-şi vându bărbatul ei pe aur
Nepreţuit. Dar eu cu de-amănuntul
Nu pot să spun şi să numesc pe toate
Nevestele şi fetele de oameni
Viteji vestiţi câte văzui; nainte
De-a isprăvi, s-ar scurge noaptea sfântă.
Ş-apoi acuma-i vremea de culcare
Ori stau aici, ori merg la vas cu soţii,
Iar voi veţi îngriji de-a mea plecare
Şi Cei-de-sus.” Aşa vorbi Ulise
Şi-ascultătorii toţi tăcură molcom
Cuprinşi de farmec în umbrita sală.
Dar zise-Areta cea cu braţe albe:
„Feacilor, ce fel vă pare vouă
Acest bărbat fălos la chip şi mare
Şi cumpănit la minte? El mi-i oaspe.
De-aceeaşi cinste parte-aveţi cu toţii.
Deci nu grăbiţi plecarea lui, nu-i faceţi
Pe jumătate darurile aceste
De care dânsul are-aşa nevoie,
C-aveţi voi, slavă zeilor, acasă

Destule-averi.” Moş Eheneu viteazul,
Cel mai bătrân feac, luă cuvântul:
„Prieteni, iată, tocmai după mintea
Şi socotinţa noastră cuvântează
Crăiasa cea cuminte, ascultaţi-o.
Dar lucrul şi cuvântul stau în mâna
Lui Alcinou.” La asta zise craiul:
„Acest cuvânt va fi, cât am eu zile
Să poruncesc feacilor, dibacii
Corăbieri. Dar oaspele, cu toată
Dorinţa-i de-a se-ntoarce, să mai rabde,
S-aştepte până mâne, când voi strânge
Tot darul dăruit. De pregătirea
Plecării lui vor îngriji cu toţii.
Dar mai cu seamă eu care-s mai mare
Peste norod.” Grăi atunci Ulise:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
De-aţi zice voi un an să stau pe-aicea
Plecarea-mi pregătind şi îmbiindu-mi
Bogate daruri, eu voios aş face-o,
C-aş fi mai folosit dac-aş ajunge
Cu mânile mai pline-odată-n ţară
Căci m-ar iubi şi m-ar cinsti mai bine
Oricine m-ar vedea întors acasă.”
Iar Alcinou adaose la asta:
„Tu nicidecum nu semeni, o, Ulise,
A om viclean şi-amăgitor ca alţii,
Puzderia de oameni ce-i hrăneşte
Pământul negru răspândiţi pe lume
Şi care ticluiesc aşa minciuna,
De n-o mai poţi cunoaşte. Tu ai farmec
Pe buza ta şi cumpănă la minte,
Şi ca un cântăreţ aşa de meşter
Ai povestit necazurile-amare
Ce-ai pătimit şi tu şi toţi aheii.
Dar spune-mi drept, urmează mai departe,
De-ai dat cumva pe-acolo şi de alţii
Cu zeii deopotrivă, dintr-aceia
Cu care ai fost la Ilion alături
Şi care apoi pieriră. Noaptea asta
I-aşa de lungă, e nespus de lungă.
Şi nici nu-i vremea de dormit în casă.
Minuni de-acestea spune-mi. Până-n ziuă
Aş sta s-ascult, de-ai vrea tu încă-n sală

Să-mi povesteşti din patimile tale.”
Ulise cel cuminte aşa-i răspunse:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni
E vreme vorba de lungit, e vreme
Şi de dormit. Dar dacă vrei şi-ţi place
Să mai asculţi, cu drag ţi-aş spune-acestea
Şi altele mai triste, cum fu soarta
Tovarăşilor mei pieriţi în urmă,
Ei care-ntâi scăpaseră-n războiul
De vaier plin ce-avurăm cu troienii
Şi la întors pieriră din urzeala
Unor femei haine. Dup-aceea,
Când sufletele-mprăştie-n tot locul
Zeiţa preamărită Persefona
Şi nu se mai vedea nici o femeie,
Veni spre mine-ndureratul suflet
Al craiului Atride Agamemnon
Şi altele-mprejuru-i se-ndesiră,
Tot suflete de-a celor care odată
Cu el în casa lui Egist muriră.
Bău din sânge negru şi-ntr-o clipă
Mă cunoscu şi începu a plânge
În hohote, cu ochi scăldaţi în lacrimi,
Se-ntinse el dorind să mă cuprindă,
Dar n-avea-n sine vlaga şi tăria
Ce-avuse mlădiosu-i trup odată.
Cum îl văzui, eu lăcrimai de milă
Şi-aşa-i rostii cuvinte zburătoare:
«Tu, doamne-al nostru, preaslăvite-Atride,
Ce moarte te lăţi pe tine? Oare
Te potopi cumva Neptun pe mare
Stârnind un vifor de cumplite vânturi?
Sau pe uscat vrăjmaşii te loviră
Când le răpeai cirezi şi turme mândre
Ori căutai să cucereşti cu arma
Cetatea cu femeile-mpreună?»
Aşa-l întreb, şi umbra lui răspunde:
«Tu, fiu din viţă naltă a lui Laerte,
Preaiscusite, meştere Ulise,
Nici zeul mării viaţa nu mi-o stinse
Stârnind suflare grea de-nviforare,
Nici pe uscat vrăjmaşii mă loviră,
Ci moartea mi-o urzi prin viclenie
Egist cu blestemata mea soţie

Şi-n casa lui poftindu-mă la masă,
Ca pe un bou în staul mă ucise.
Aşa murii de moarte ticăloasă
Şi soţii-mi fură înjunghiaţi în juru-mi
Neîncetat, cum sunt tăiaţi grăsunii
De refenea, de nuntă ori de praznic
La casa unui om cuprins şi mare.
Te-ai nemerit la moartea multor oameni
Ucişi în crunt măcel ori singuratici,
Dar ai fi stat înduioşat mai tare,
De-ai fi văzut cum noi zăceam în sală
Morţi între mese pline de ulcioare
Şi cum podeaua fumega de sânge.
Am auzit sfâşietorul ţipăt
Al fetei lui Priam, Casandra, care
Murea măcelărită lângă mine
De mâna trădătoarei Clitemnestra,
Iar eu răzbit de sabie duşmană,
Din braţe dam pe jos, trăgeam de moarte,
Dar ea din faţa mea fugi sfruntata
Şi nici nu se-ndură în clipa morţii
Măcar să-nchidă ochii mei şi gura,
Că nu-i nici o fiinţă mai haină
Şi mai neobrăzată ca femeia
Ce-şi pune-n minte aşa nelegiuire
Ca fapta fioroas-a Clitemnestrei,
De soţ ucigătoare. Şi eu bietul
Credeam că la întorsul meu acasă
Voi fi primit cu drag de-ai mei, de fiii
Şi şerbii mei. Dar dânsa, suflet negru
Mai mult ca alta, nu numai pe sine
S-acoperi de veşnică ruşine,
Ci terfeli de-acum cu ea-mpreună
Pe orişice femeie cât de bună.»
Aşa grăi şi-i răspunsei îndată:
«Vai, ce mai urgisit a fost din partea
Lui Joe bietul neam al lui Atreus
De la-nceput în urma uneltirii
Muierilor! Ce mulţi ahei pieriră
Din pricina Elenei, câtă vreme
Pe tine, când erai plecat departe,
Mi te săpa vicleana Clitemnestra!»
Aşa-i vorbii, iar el pe loc răspunse:
«De-aceea niciodată c-o femeie

Să nu fii de tot moale, niciodată
Să nu-i descoperi gândurile toate,
Ci parte spune-i, parte-ascunde bine.
Dar moartea ta, Ulise, n-o să vie
De la femeie, prea-i doar cumpătată
Şi cumsecade fiica lui Icariu,
Soţia ta cuminte, Penelopa.
Era nevastă tânără pe vremea
Când noi plecarăm la război. La sânu-i
Ţinea copilul care-acum e-n rândul
Bărbaţilor. Noroc de el! Ca mâne
Acasă-i va veni iubitul tată
Şi-l va vedea, iar el o să-şi cuprindă
Pe tată-său aşa cum se cuvine.
Nevasta-mi însă nici măcar privirea
Nu mă lăsă să-mi satur la-ntâlnirea
Cu fiul meu, căci m-a răpus nainte.
Un sfat eu îţi mai dau, tu ţine-l minte.
Pe-ascuns şi nu pe faţă să-ţi apropii
Corabia de ţara ta iubită,
Căci nu te poţi încrede în femeie.
Dar spune-mi drept şi lămureşte-mi mie:
N-aţi auzit voi oare de trăieşte
Copilul meu în Orhomen sau poate
În nisiposul Pilos ori în Sparta
Cea largă pe la moşu-i Menelaos?
N-o fi murit doar pe pământ Oreste.»
La întrebare-i răspunsei: «Atride,
De ce mă-ntrebi tu asta? N-am eu ştire
De-i mort sau viu; e prost vorbitu-n dodii.»
Aşa schimbarăm noi cuvinte triste
Şi stam mâhniţi, cu ochii plini de lacrimi.
Veni apoi şi umbra lui Ahile,
Feciorul lui Peleu, şi-al lui Patroclu,
Şi sufletul lui Antiloh şoimanul,
Şi al lui Aias care fuse-ntâiul
De mare şi-arătos după măreţul
Fecior al lui Peleu. Atunci Ahile
Cel iute de picior, nepotul falnic
Al lui Eac, mă cunoscu şi-mi zise
Cu plâns şi cu suspin: «Laertiene,
Mai e ceva mai greu să faci, sărmane?
Cum ai putut să vii tu pe tărâmul
Noptatic, unde şi-au locaşul morţii

Nesimţitori, becisnicele umbre
De oameni răposaţi?» Răspund eu astfel:
«Ahile, fiu al lui Peleu, viteze
Fruntaş între ahei, a fost nevoie
Să vin la Tiresias ca să-mi deie
Vrun sfat în ce fel pot s-ajung în asprul
Ostrov Itaca. Pân-acum de-Ahàia
Eu nu m-apropiai, nu fui în ţară,
Şi tot mă zbucium, viaţa mea-i amară.
Ca tine însă norocit, Ahile,
N-a fost nici unul, nici o să mai fie.
Cât ai trăit pe lume, noi aheii
Ca pe un zeu te preamăream şi-acuma
Tu eşti aici în fruntea tuturora.
Deci nu te plânge c-ai murit, Ahile.»
Iar el îndată mi-a răspuns: «De moarte
Să nu-mi dai mângâiere, tu, slăvite.
Mai bine-aş vrea să fiu argat la ţară,
La un sărac cu prea puţină stare
Decât aci în iad să fiu mai mare.
Dar spune-mi dacă fiul meu venit-a
Cu voi alături luptător de frunte
Sau n-a venit? Mai spune-mi de-ai vreo ştire
Cumva despre Peleu, viteazu-mi tată.
De dânsul mai ascultă mirmidonii?
Ori nu mai vrea de el să ştie nimeni
În Ftia şi-n Helada, că-n picioare
Şi-n braţe e slăbit de bătrâneţe,
Şi nu-i sunt eu sub razele de soare
Într-ajutor precum am stat de tare
Odinioară când, spre apărarea
Danailor, pe câmpul de la Troia
Eu seceram a duşmănimii floare.
În starea-aceea de-aş mai merge-acasă
La tatăl meu, chiar numai pe-o minută,
Ce-nfricoşat mi-ar fi atunci avântul
Şi braţu-mi greu de apropiat naintea
Mişeilor ce siluiesc pe tata
Şi-l scot de la domnie!» Astfel zise,
Eu răspunsei: «De tatăl tău Peleus,
În toate-alesul, n-auzii nimica.
De fiul tău Neoptolem ţi-oi spune
Aşa cum vrei, adevărat în totul.
Căci eu pe mare l-adusei din Schiros

La tabără-ntre-ahei şi când în preajma
Cetăţii Troia stam la sfat cu toţii,
De-a pururi el întâi lua cuvântul
Şi nu greşea deloc la cuvântare;
Doar eu şi Nestor îl puteam întrece.
Iar când pe câmpul de război cu arme
Dam luptă noi aheii şi troienii,
El nu sta înapoi ascuns în gloată
Şi nici în a bărbaţilor desime,
Ci alerga naintea tuturora
Şi-n arme nu se da bătut de nimeni.
Ce mulţi duşmani în toiul crunt ucise!
Nu pot să spun şi să numesc mulţimea
De oameni ce-i zdrobi în apărarea
Oştirii noastre. Între ei de-o pildă
Fu Evripil, feciorul lui Telefos,
Bărbat vestit, cu care mai căzură
Grămadă-ai lui tovarăşi, chetienii,
De dragul unor daruri ce nevasta
Lui Evripil primise de la Troia.
Neoptolem după măreţul Mèmnon
Era la chip bărbatul cel mai mândru
Pe care l-am văzut. Iar când la urmă
Noi căpitanii am intrat în calul
Ce-l făuri Epeos şi eu fusem
Însărcinat a-nchide şi-a deschide
Ascunzătoarea asta-aşa de bună,
Fruntaşii toţi şi domnii începură
Să tremure-n genunchi, să şteargă lacrimi,
Dar nu văzui îngălbenind vreodată
A lui Neoptolem frumoasă faţă
Şi nici de pe obraz să şteargă lacrimi.
Ba el se tot ruga de noi fierbinte
Din cal să năvălim şi-umbla cu mâna
La suliţă şi la mânerul spadei
De-a pururi gata pe troieni să-i zvânte.
Iar când a lui Priam cetate-naltă
O cucerirăm, el luându-şi partea
De plean, un dar de preţ, plecă pe mare
Nevătămat, căci nu fusese dânsul
Rănit de suliţi ori atins de-aproape
De-o sabie cum se brodeşte-adese
La-ncleştet în război, că nu alege
Înverşunat-a bătăliei valmă.»

Aşa-i zisei, iar umbra lui Ahile
Cu pasuri mari se depărtă-n livada
De asfodel, voios fiind de vestea
Că fiul lui e luptător de frunte.
Iar celelalte suflete mâhnite
Steteau şi mă-ntrebau fieştecare
Ce le durea. Doar sufletul lui Aias,
Odrasla lui Telàmon, sta deoparte,
C-avea încă necaz de biruinţa
Ce câştigasem eu la judecata
De la corăbii pentru armătura
Cea mândr-a lui Ahile şi pe care
Cinstita-i mamă Tetis o pusese
Ca o răsplată-a-ntrecerii în arme,
Şi judecau Minerva şi troienii
Robiţi de noi. Mai bine-n lupt-aceea
Nu biruiam! Că-n schimb cu-acele arme
Pământul înghiţi pe-un om ca Aias,
Bărbatul cel mai arătos şi vrednic
În arme între-ahei după Ahile.
Eu începui să-l iau mai cu blândeţe:
«Tu, Aias, fiu al marelui Telàmon,
Nici mort nu ţi-a fost dat să uiţi mânia
Ce ai pe mine pentru armătura
Cea blăstemată, pacostea ce zeii
O deteră danailor. Că iată
Ce turn de pază pentru ea pierdură
În tine-aheii şi te plâng cu toţii
De-a pururi deopotrivă cu Ahile.
Dar nu-i de vină altul decât Joe,
Căci el grozav mai urgisi oştirea
Danailor şi moarte-ţi dete ţie.
Dar vino mai încoace, preamărite,
S-auzi măcar o vorbă de la mine.
S-astâmperi supărarea şi mândria.»
Aşa-i vorbii. Nimica nu-mi răspunse;
Tăcut se trase el napoi şi merse
Spre beznă printre celelalte umbre.
Dar el mi-ar fi vorbit cu toată ciuda
Ori eu mai stam încă cu el de vorbă,
De nu eram grăbit să văd şi alte
Nenorocite suflete, vedenii
De oameni morţi. Atunci văzui pe Minos
Cel falnic, al lui Joe fiu. Cu sceptru

Leit în aur el şedea pe scaun
Şi judeca pe morţi, iar ei în juru-i
Stau în picioare sau şedeau la curtea
Cu poarta largă-a iadului şi-acolo
Căutau s-audă de la el osânda.
În lunca de-asfodel zării în urmă
Pe uriaşul Orion în goană
Luând sălbăticiunile, pe care
El însuşi le ucise în coclauri
De munte cu-o măciucă din aramă
De nesfărmat. Şi mai văzui pe fiul
Slăvitei Ţărne, Titios zaplanul.
El lung de-o sută şi cincizeci brăţate
Zăcea pe jos. Doi zgripţori stau alături
Şi pliscul şi-nfigeau în măruntaie
Şi-i ciuguleau ficatul, dar cu mâna
El nu putea înlătura pe zgripţori,
Căci vru să siluiască pe soţia
Lui Joe, pe Latona cea-nchinată,
Când ea mergea la Pito prin oraşul
Cel cu frumoase locuri Panopeus.
Văzui şi pe Tantal care-n picioare
Stetea în iaz cu unda până-n barbă
Şi suferea cumplit. Murea de sete,
Dar n-avea de băut nimic să-mpumne,
Căci cum se apleca să bea bătrânul
Pierea-nghiţită apa şi sub dânsul
Uscat şi negru s-alegea pământul.
Deasupra-i atârnau frunzoase ramuri
De pomi înalţi şi-ndolduraţi de poame,
Ba peri şi rodii, meri cu mere dalbe,
Ba dulci smochini şi verzi măslini în floare
Dar cum dedea moşneagul să le-ajungă,
Le vântuia spre nori deodată vântul.
Văzui şi pe Sisif trudind amarnic:
Purta un stei de piatră uriaşă
Cu braţele-amândouă şi spre-o culme
Se încorda din mâni şi din picioare
S-o-mpingă tot la deal, dar când sta gata
S-o suie-n vârf, o straşnică tărie
O da napoi şi-afurisita piatră
Se tot rostogolea pân' la câmpie.
Iar el zorea şi-o împingea spre culme
Şi tot curgea sudoarea de pe dânsul

Şi capul lui plutea în prăfărie.
Mai întâlnii pe urmă şi-arătarea
Lui Hercule vânjosul, care singur
Se bucură-ntre zei pe la ospeţe
Şi ţine pe zeiţa tinereţii,
Pe Hebe cea subţire-n glezne, fiica
Lui Joe şi-a Junonei ce se poartă
Cu tălpi de aur. Împrejuru-i oameni
Care încotro ţipau de spaima morţii
Fugind ca nişte pasări, iar viteazul,
Asemeni unei nopţi întunecate
Ţiindu-şi arcul scos şi cu săgeata
Pe coardă pusă, cu privirea cruntă
Ţintea şi parcă sta să mai săgete.
Şi-avea o-nfricoşată cingătoare
Pe pieptul lui, un săbier de aur
Împodobit cu chipuri minunate
De urşi şi de mistreţi, de lei cu ochii
Scânteietori, de încleştări şi harţe
Şi-omoruri de bărbaţi. Făuritorul
Acestui săbier pusese-atâta
Ştiinţă-n el, că n-ar fi fost în stare
Să facă alt nimica mai de seamă.
Cum mă văzu, mă cunoscu viteazul
Şi zise aşa cu vaiet către mine:
«Sărmane nobil fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise
Şi tu de bună seamă duci tot greul
Ce mi-l purtam şi eu cândva sub soare.
Deşi eram născut de tata Joe,
Născutul din Saturn, osânda totuşi
Mi-era fără de margini. Evristeus,
Un muritor cu mult mai slab ca mine,
Supus fiindu-i, mă însărcinase
Să-ndeplinesc eu munci anevoioase
Şi chiar încoace mă trimise-o dată
De-aici s-aduc pe fiorosul Cerber,
Că nu-şi închipuia ceva mai trudnic
Şi mai primejdios ca truda asta.
Eu cânele înşfăcai şi din locaşul
Lui Pluton îl scosei, având povaţă
La drum pe zeul Hermes şi Minerva.»
Aşa vorbind, el se întoarse-n bezna
Lui Pluton înapoi. Eu tot acolo

Stătui în loc s-aştept ca să mai vie
Vrun alt viteaz din cei care pieriră
Naintea mea. Şi-aş fi văzut eu încă
Pe Piritou şi pe Tezeu, slăvite
Vlăstare de-ale zeilor, dar roiuri
De morţi se-nghesuiră-atunci cu vuiet
Asurzitor şi-ngălbenii de teamă
Ca nu cumva mărita Persefona
Din iad spre mine să trimită capul
Gorgonei, iazma cea îngrozitoare.
De-aceea eu spre vas plecai în pripă
Şi oamenilor poruncii să intre
Şi să dezlege vasul. Ei intrară
Şi repede la vâsle s-aşezară.
Şi unda curgătoare ducea vasul
Pe Ocean întâi cu lopăţitul,
Apoi şi pe-adierea cea mai bună.

Cântul XII

Când de pe râul Ocean trecurăm
Pe valurile mării larg deschise
Şi ţărmuirăm la ostrovul Aia,
Pe unde şade zâna dimineţii
Şi soarele răsare, acolo vasul
Îl traserăm pe prund, iar noi ieşirăm
Pe mal, unde dormirăm până-n ziuă.
A doua zi, când zorile-nzoriră
Trandafirii, eu trimisei tovarăşi
La Circe după trupul lui Elpènor.
Tăiarăm trunchiuri de copaci îndată,
Durarăm rug de ars, pe unde malul
Era mai nalt, prohodul începurăm
Cu suflet trist, cu ochii plini de lacrimi,
Îi arserăm noi trupul şi-armătura,
Mormântu-i movilirăm şi deasupra
Un stur de piatră-i puserăm şi vâsla-i
Îndemânat-asupra o-mplântarăm.
Şi-n vreme ce noi îngrijeam de asta,
A prins de veste Circe că veniram
Din iad şi dichisindu-se, în grabă
Veni la noi cu Nimfele-mpreună,

Cu pâne, cu fripturi şi cu vin roşu
Şi-oprindu-se-ntre noi aşa ne zise:
«Săraci de voi, încă fiind în viaţă
V-aţi dus pe ceea lume şi-aşa muriţi
De două ori, când alţii mor o dată.
Ci hai luaţi bucatele şi vinul,
Mâncaţi şi beţi din nou cât este ziua,
Că-n zori de zi la drum porni-veţi mâne.
Dar nu vă temeţi: eu v-arăt ce cale
Să apucaţi. Vă desluşesc în toate,
Ca nu cumva să încăpeţi în cursă
Primejdioasă şi să daţi, pe mare
Sau pe uscat, de vreo nenorocire
Şi-amar să pătimiţi.» Aşa ne zise
Şi ne supuse inima vitează.
Ne puserăm atunci şi cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Când fu amurg şi soarele-asfinţise,
La palamare soţii mei dormiră.
Zeiţ-atunci, luându-mă de mână,
Deoparte de popasul lor mă duse
Să şed şi-alăturându-se de mine,
Mă întrebă de tot ce eu văzusem,
Iar eu în şir îi povestii de toate.
Atunci mărita Circe-mi zise mie:
«Aşa se isprăviră toate aceste,
Dar tu ascultă-acum ce eu ţi-oi spune
Şi-un zeu de sus ţi-o va aduce-aminte.
Întâi şi-ntâi sosi-vei la sirene,
Acele care-ademenesc pe oameni,
Pe toţi care s-apropie de ele.
Oricine-aproape merge fără ştire
Şi cântecul sirenelor aude
Napoi acasă nu se mai întoarce
Şi nu-şi mai vede pruncii şi femeia,
E dus, nenorocit pe totdeauna,
Că-l farmecă sirenele cu viersul
Răsunător, de unde-ntr-o livadă
Stau ele-ntre mormane de-osăminte,
De trupuri moarte, putrede de oameni.
Deci tu îndreaptă cârma pe de lături
Şi moaie ceară dulce, astupă auzul
Tovarăşilor tăi, să nu le-audă

Nici unul dintre ei. Numai tu singur
Poţi să le-auzi, dar după ce de dânşii
Vei fi legat de mâni şi de picioare,
Stând oblu în corabie la trunchiul
Catargului cu funiile prinse
În jurul lui, ca astfel să te bucuri
De cântecul măestrelor sirene.
Iar de te rogi şi ceri de la tovarăşi
Să te dezlege, ei să nu se lase,
Ci să te-nnoade cu mai multe lanţuri.
Iar după ce vă strecuraţi din faţa
Sirenelor, eu nu-ţi spun de-amănuntul
Ce cale vei avea s-apuci încolo;
Mai chibzuie cu mintea şi tu singur,
Dar lămuri-voi ce fel este drumul
Pe-o lature şi ce fel pe de alta.
Răsar deoparte seninări înalte,
De care se izbesc vuind talazuri
De-ale Amfitritei cea cu ochi albaştri.
Izbitele le cheamă acestea zeii
Şi nici o zburătoare nu le trece,
Nici înseşi porumbiţele sfioase
Ce-aduc la tatăl Joe ambrozia.
Mai sfârtică din ele câte una
De-a pururi stânca netedă, dar Joe
Părintele trimite-n locu-i alta,
Ca iar să fie numărul acelaşi.
Din vasele plutaşilor ce-acolo
S-apropie nici unul nu mai scapă.
Talazurile mării şi un vifor
De foc mistuitor de-a valma poartă
Răzleţele lor ţânduri, trupuri moarte.
Un singur vas, cum ştie lumea toată,
Vestitul Argo, plutitor pe mare,
Pe-alăturea putu să se strecoare
Venind de la Aietes, dar şi dânsul
S-ar fi izbit de-acele stânci înalte,
Junona însă-l petrecu de dragul
Lui Iason. Iar de ceealaltă parte
Sunt două stânci din care una-ajunge
Cu ţuguiata-i culme până-n slavă
Şi-un nor întunecos o împresoară
Necontenit, de niciodată vara,
Nici toamna culmea-i nu se însenină.

Nici ar putea s-o suie, s-o coboare
Vrun om din lume, de-ar avea din fire
Chiar douăzeci de mâni şi de picioare,
Căci netedă-i, de parcă-i lustruită.
La mijloc are-o peşteră-nnoptată
Ce dă spre-apus, în beznă. Într-acolo
Mânaţi voi vasul, falnice Ulise.
Un om voinic din vas ochind cu arcul
Nu poate fundul peşterii s-ajungă.
Acolo stă-ncuibată Scila, care
Cu glasul de căţel grozav mai latră,
Dihania câinoasă-n faţa cărei
Un om, ba chiar un zeu şi-ar pierde firea,
Căci are câte şase labe slute
Şi şase guşi prelungi, de fiecare,
Un cap spăimântător cu trei şiraguri
De dinţi de criţă deşi şi plini de fierea
Cernitei morţi. Ea trupul pân' la mijloc
Şi-l are cufundat în văgăună,
Iar capetele şi le ţine-afară
Din fiorosul hău şi-n jurul stâncii
Ea lăcomind tot pescuieşte-acolo
Delfini şi câni de mare şi tot soiul
De peşti mai mari ce cresc în sânul mării
Cu miile. Nicicând corăbierii
Nu s-au mândrit c-ar fi scăpat acolo
Nevătămaţi, căci iazma câte unul
Cu fiecare cap din vasul negru
L-apucă şi la sine-i duce pradă.
Cealaltă stâncă ai s-o vezi mai scundă,
Ulise. Amândouă sunt aproape
Ca de-o săgetătură. În cea din urmă
E-un mare şi-nfrunzit smochin sălbatic.
Sub el stă bala cea din zei, Haribda,
Şi soarbe ape negre. Ea de trei ori
Pe zi sloboade apa şi de trei ori
O-nghite groaznic. Dar ferească zeii
Să fii acolo când ea soarbe valul.
Nu poate să te mântuie nici însuşi
Neptun de rău. O iei de tot aproape
De stânca Scilei cârmuind pe-alături
Corabia de zor, că-i mult mai bine
Să pierzi dintr-însa numai şase oameni
Decât pe toţi deodată.» Aşa zise

Şi eu o încercai atunci: «Zeiţă,
Mai spune-mi înc-adevărat, putea-voi
Cumva să scap cu zile de turbata
Haribda şi să lupt numai cu Scila,
Când ea va încolţi pe-ai mei tovarăşi?»
Aşa-ntrebai şi ea-mi răspunse-ndată:
«Abraşule, ţi-i iară de războaie
Şi bătălii? Nu tremuri nici de zeii
Nemuritori? Nu-i Scila muritoare.
E-un rău nepieritor, avan, sălbatic
Şi greu, de neînvins, şi cu nimica
Nu-i vii de hac. De zăboveşti aproape
De stânca ei ca să te baţi cu dânsa,
Mă tem că ea din nou sărind la tine
Te-ar nimeri cu capetele-i multe
Şi ţi-ar smunci cu ele mulţi tovarăşi;
Deci tu răpede-ţi vasul cât mai tare
Şi strigă-n ajutor pe Crateida,
Pe-a Scilei mumă ce-a născut această
Urgie-a lumii. Dâns-atunci opri-va
Răpezul ei din nou. Apoi sosi-vei
La insula Trinacria, pe unde
Pasc vite de-ale Soarelui, vro şapte
Cirezi de boi şi alte şapte turme
De oi bârsane grase, câte cinzeci
De capete de fiecare turmă,
Nu fată ele, nici nu mor, şi zâne
Cu păr de aur pasc aceste turme,
Lampetia şi Faetusa, fete
De-a Soarelui Hiperion şi-a zânei
Neera care, după ce pe ele
Născutu-le-a şi le-a crescut, departe
În insula Trinacria le duse
Şi le-aşează, ca oile şi boii
Cei părinteşti să ţie-n veci sub pază.
De-ţi vezi de drum şi cruţi aceste vite,
Sosi-veţi voi acasă, cu tot răul
Ce-aţi pătimi. De nu le cruţi pe ele,
Prevăd că vas şi oameni tu vei pierde,
Iar dacă teafăr vei scăpa, sosi-vei
Târziu şi prost de tot, după pieirea
Iubiţilor tovarăşi pân' la unul.»
Aşa vorbi, şi-ndată zorii zilei
Pe tronul lor de aur se iviră.

Napoi purcese din ostrov zeiţa.
Eu mă suii pe vas, dădui poruncă
Tovarăşilor mei să intre iute,
Să dezotgoane vasul. Ei intrară
Şi repede pe laviţe şezură
Şi aşezaţi pe rând, ei începură
Cu vâslele să bată-albastra mare.
De după vasul cel cu botul negru
Glăsuitoarea, vajnica zeiţă
Cu plete mândre, Circe, ne trimise
Un vânt prielnic umflător de pânze,
Soţ bun de drum. Iar noi dup-aşezarea
Dichisurilor toate-ale corăbiei
Stam liniştiţi. Doar vântul şi cârmaciul
Mânau pe ape vasul. Eu într-asta
Cu suflet trist ziceam către tovarăşi:
«Iubiţii mei, nu-i bine numai unul
Ori doi să ştiţi ce a menit zeiţa,
Mărita Circe. Eu voi spune-o vouă
Ca să ne dumerim cum noi putea-vom
Pieri pe drum sau să fugim de moarte.
Îmi spuse-ntâi să ne ferim de viersul
Sirenelor dumnezeieşti, de lunca
Cea înflorită-a lor. Numai eu singur
Cântarea să le-aud, dar voi pe mine
Vârtos să mă legaţi întâi cu funii
Încinse de catarg, să stau acolo
Lipit de el, dar oblu în picioare,
Iar de vă rog şi cer să mă desfaceţi,
Voi şi mai mult în lanţuri să mă strângeţi.»
Şi-n vreme ce destăinuiam aceste
Tovarăşilor mei, în pripă-ajunse
Şi vasul meu, zorit de vânt puternic,
La insula măestrelor sirene.
Atunci deodată conteni suflarea
Şi fu nevânt şi linişte; adormise
Un zeu vânzolul mării. Se sculară
Tovarăşii, vintrelele învoalte
Le strânseră şi-n vas le-adăpostiră,
Şezură-apoi pe laviţi şi-ncepură
Cu vâslele de brad frumos cioplite
S-albească-n spume apa. Eu într-asta
Înfeliai cu un cuţit de-aramă
O roată mare de gălbuie ceară

Şi-o frământai cu mânile-mi vânjoase.
Ea se muie sub straşnica tărie
La arşiţa de soare, şi cu dânsa
Eu astupai auzul fiecărui
Tovarăş. Ei pe mine mă legară
De mâni şi de picioare la catargul
Corăbiei cu funiile prinse
De-acest catarg, de stam acolo oblu.
Şezură-apoi pe laviţi şi-ncepură
Cu vâslele să bată-albastra mare.
Iar când eram departe ca de-un strigăt
De om, după ce repede-o pornisem,
Sirenele corabia-mi văzură
La cotitura ţărmului aproape
Şi viersuiră-aşa cântare dulce:
«Ulise lăudate, vino-ncoace,
Tu, slava nalt-a neamului ahaic,
Opreşte vasul să ne-auzi cântarea,
Căci nu vâsli vrun om pe-aici cu vasul
Vreodată fără să ne-audă glasul
Ca mierea de plăcut din gura noastră.
Şi cum ne-aude, oricine se desfată
Şi-nvaţă mult, că noi cunoaştem toate
Isprăvile ce-au săvârşit, cu voia
Cereştilor, aheii şi troienii
Pe şesul larg din Troia. Ba cunoaştem
Şi toate câte se petrec pe lume.»
Aşa ziceau sirenele cu viersul
Fermecător, iar eu aveam plăcere
Să tot ascult şi mă rugam de oameni
Cu semne din sprâncene să-mi dea drumul,
Dar ei se tot plecau vâslind mai tare.
Ba Evriloh şi Perimede, -ndată
Sculându-se, mai ţapăn mă legară,
Mă strânseră cu legături mai multe.
Apoi când noi trecurăm mai departe
De n-auzeam nici cântecul, nici viersul
Sirenelor, iubiţii mei tovarăşi
Şi-au destupat urechile de ceara
Cu care le-astupasem, iar pe mine
Mă desfăcură şi mă sloboziră.
Abia de la ostrov ne depărtarăm
Şi-un abur ca un fum văzui în faţă-mi
Şi auzii un clocot de talazuri.

Se-nfricoşară toţi şi le scăpară
Lopeţile din mâni, de pleoscăiră
Izbite-n apă. Stete-acolo vasul,
Căci nu mai fu împins de zor nainte
De vâsle lungi. Dar eu, păşind pe podul
Corăbiei, mă dam lângă tovarăşi
Şi-aşa-i povăţuiam cu graiuri blânde:
«Iubiţii mei, nu suntem la primejdii
Neîncercaţi; doar cumpăna de faţă
Nu e mai grea decât acea din vremea
Când ne închise-n peştera-i boltită
Ciclopul cu înfricoşata-i silă.
Dar şi de-aici vă va scuti cu bine
Destoinicia, mintea mea şi sfatul
Şi-odată veţi gândi cu drag la asta.
De-aceea faceţi voi cum eu voi spune:
Să staţi pe bănci şi-n brazda-afundă-a mării
Să daţi mereu din vâsle. Poate Joe
Ne-ajută să ne smulgem de la moarte.
Cârmaciule, tu să-mi asculţi porunca.
Ia seama, căci la mâna ta e cârma
Corăbiei adânci. Abate vasul
Departe de-acel fum şi de talazul
Învolburat şi năzuie spre stâncă,

Să nu dea buzna vasul dimpotrivă
Pe nesimţite şi să ne primejdui.»
Aşa zisei. Ei m-ascultară iute.
Dar nu mai pomenii de Scila, răul
De neînlăturat. Mi-era ca soţii
De teamă să nu-şi lepede din mână
Lopeţile şi să s-ascundă-n fundul
Corăbiei. Atunci uitai de sfatul
Anevoios al Circei, care-mi spuse
Să nu mă înarmez. Pusei eu totuşi
Vestita-mi armătură, o pereche
De suliţi înşfăcai, suii podişul
Corăbiei. Întâi pândeam acolo
Să văd ieşind din peşteră pe Scila
Ce-ameninţa cu moartea pe tovarăşi,
Dar n-o puteam zări de nicăirea.
Şi ochii mi-obosii cu-adulmecarea
Dihaniei pe mohorâta stâncă.
Ne căinam şi străbăteam strâmtoarea.
De-o parte-aveam pe Scila, pe de alta
Haribda groaznic înghiţea din apa
Sărat-a mării. Când apoi din gură
O revărsa, se-nvălmăşea întreagă
Şi clocotea întocmai ca fiertura
Într-un cazan de sub o focăraie
Şi spumă se lăsa pe cele două
Nălţimi de stânci. Dar când sorbea din apa
Sărat-a mării, se vedea năuntru
Cu totu-nvălmăşită şi pe stâncă
Urla cumplit, iar pe deasupra locul
Ni s-arăta de sub prundişul negru,
Şi toţi atunci de spaimă-ngălbeniră.
La stâncă ne uitam cu groaza morţii.
Dar Scila de pe vas răpi vro şase
Tovarăşi mai voinici şi mai cu suflet.
Când eu privirea mi-aruncai spre oameni,
Din vasul meu văzui în slăvi deasupră-mi
Picioare de-ale lor şi mâni zburate.
Ei mă chemau şi mă strigau pe nume
În oara cea din urmă, cu durere.
Cum un pescar pe-o streşină de piatră
C-o beldie în mare-aruncă cornul
De bou câmpean cu nada pentru peştii
Mărunţi şi pescuind apoi pe unul

L-azvârle pe uscat unde se zbate,
Aşa se zvârcoleau şi bieţii oameni
În zbor spre stâncă, unde la intrare
Dihania-i înghiorţăia, iar dânşii
Cu ţipete se întindeau spre mine
În zbucium fioros. Nimic mai jalnic
Ca asta ochii nu-mi văzură-n lume,
Oricât am pătimit umblând pe mare.
Iar când scăparăm noi de stânci, de Scila
Şi de Haribda-nfricoşata, iată
Ne pomenim la insula cea sfântă
A zeului. Acolo erau boii
Cei falnici şi fruntoşi, oi multe grase
De-a Soarelui Hiperion. Eu încă
Eram în vas pe mare când deodată
Am auzit mugind din staul boii
Şi turma behăind la stăuină.
Şi-mi adusei aminte de povaţa
Prorocului din Teba, Tiresias
Şi-a zânei cea din Aia ce pe mine
Mă sfătuise-aşa de mult să-nconjur
Ostrovul sfânt al Soarelui, izvorul
De bucurie a lumii. Cu mâhnire
Zisei atunci aşa către tovarăşi:
«Cu tot necazul, voi luaţi aminte,
Tovarăşi, să vă spun care-i menirea
Lui Tiresias şi a Circei, zâna
Ce-aşa de mult m-a sfătuit să-nconjur
Acest pământ al Soarelui, izvorul
De bucurie-al lumii, căci acolo
Ziceau că cel mai groaznic rău ne-aşteaptă.
Deci ocoliţi cu negrul vas ostrovul.»
Dar cuvântarea-mi inima le frânse,
Iar Evriloh se şi stropşi la mine:
«Amarnic eşti, Ulise. N-ai pereche
De inimos şi nu mai cazi de trudă,
De parcă eşti de fier în toate cele.
Tovarăşii tăi nu mai pot de caznă
Şi de nesomn. Tu nu-i laşi să coboare
Oleacă pe uscat, ca în ostrovul
Încins de ape să cineze-n tihnă,
Ci ne sileşti zadarnic toată noaptea
Să orbecăm pe-ntunecata mare,
Departe de ostrov. Înfricoşate

Sunt vânturile noaptea, sunt urgia
Corăbiilor. Încotro fugi-vei
De pacoste, când viforos, năprasnic
Ori Austrul ar bate, ori Munteanul
Vâjâitor, acele două vânturi
Ce mai grozav pe mare sparg corăbii
Nesocotind pe zei? Să ţinem seamă
Că-i noapte-ntunecoasă, să rămânem
Pe mal lângă corabia cea iute
Şi să cinăm. Apoi în zorii zilei
Să ne-ncorăbiem, să tragem vasul
Spre largul mării, s-o luăm nainte.»
Aşa grăi şi soţii se-nvoiră.
Ştiui atunci ce pacoste ne-aşteaptă
Şi le rostii cuvinte-naripate:
«Voi mă puteţi sili de bună seamă,
O, Evriloh, deoarece sunt singur.
Dar faceţi-mi un jurământ puternic
Şi toţi juraţi că dacă nimeri-vom
Vreo cireadă sau vro turmă mare,
Pe nimenea din voi n-o să-l împingă
Păcatul greu dintr-însele s-omoare
Vreo oaie sau vreun bou, ci paşnic foamea
V-astâmpăraţi cu ce vă dete Circe.»
Şi cum cerui, ei repede jurară.
Şi-ndată ce rostiră jurământul,
Într-un liman afund băgarăm vasul
Spre-o apă dulce. Soţii mei ieşiră
Şi cina cu-ngrijire pregătiră.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Plângeau gândind la dragii lor tovarăşi
Răpiţi din vas şi-nfulecaţi de Scila,
Şi-i plânseră mereu pân-adormiră.
Iar când a fost a treia parte-a nopţii
Şi stelele păliră, Adunătorul
De nori atunci porni un vânt năvalnic,
De vifor uriaş, pământ şi mare
Acoperi cu nori şi până-n zare
Se-ntinse noapte neagră. Dimineaţa,
Când zorile trandafirii venire
Noi vasul într-o peşteră-adâncată
Ni-l traserăm şi ne înlimănirăm
În peşteră, locaş frumos de zâne.
Atunci făcui cu soţii adunare

Şi cuvântai aşa la fiecare:
«Prieteni, e-n corabie mâncare
Şi de băut. De boi să nu ne-atingem,
Ca nu cumva să o păţim, că boii
Şi oile de-aici sunt ale unui
Puternic zeu, al Soarelui ce vede
Şi-aude tot.» Aşa vorbii, iar dânşii
Se-nduplecară-n sinea lor bărbată.
O lună-ntreagă Austrul acolo
Bătu mereu. Din câte vânturi suflă,
Doar Austrul bătu şi Băltăreţul.
Iar când avură pâne şi vin roşu,
Tovarăşii de loc nu lăcomiră
La boi, poftind din ei să-şi facă hrană.
Dar când apoi secătuiră toate
Merindele din vas, ei de nevoie
Se puseră să prindă peşti şi pasări.
Mâncau ce le pica în mâni şi-n undiţi
Încovoiate, căci mureau de foame.
Atunci de-a latul eu luai ostrovul
Să rog pe zei ca să-mi arate drumul
Întoarcerii. Iar când mă depărtasem
De soţii mei cutreierând ostrovul,
Găsesc un loc nebântuit de vânturi
Şi după ce mă spăl pe mâni acolo,
Mă rog de zeii toţi, locuitorii
Olimpului, iar ei îmi picurară
Un dulce somn pe pleoape. Într-aceea
S-apucă Evriloh să dea la oameni
Un sfat nenorocit: «Iubiţi tovarăşi
Bătuţi de soartă, sfatul ascultaţi-mi:
E crudă orice moarte pentru oameni,
Dar ce-i mai jalnic e să mori de foame.
Deci hai să punem mâna noi pe boii
Cei mai aleşi ai Soarelui şi-ndată
Să facem jertfă zeilor din slavă.
Iar dacă vom putea sosi în ţară,
Să ridicăm puternicului Soare
Hiperion, biserică bogată,
În care noi s-aducem o mulţime
De daruri scumpe. Dacă el de dragul
Cornoşilor juncani va prinde ciudă
Şi va voi să ne scufunde vasul
Şi zeii toţi l-or asculta pe dânsul,

Mai bine-odată să mă-nghită valul,
Să pier, decât încet să mă tot mistui
Într-un ostrov pustiu.» Aşa le zise
Şi se-nvoiră toţi ceilalţi tovarăşi.
Zăpsiră-ndată boii cei mai falnici
Ai Soarelui, căci nu erau departe
De vasul cel cu botul negru boii
Cei falnici şi fruntaşi, şi-mpresurându-i
Rugară-se de zei, cu frunză verde
De la stejarii nalţi îi presărară,
Că n-aveau la jertfit orz alb în vasul
Frumos podit. Iar după rugăciune
Ei boii înjunghiară şi-i jupiră
Şi coapsele tăiară şi cu prapur
În două-mpăturit le-acoperiră
Şi puseră deasupra cărnii crude.
Dar n-aveau vin să-nchine peste-arsură,
Stropeau cu apă şi găteau friptură
De măruntaie. După ce pe urmă
Ei coapsele le arseră cu totul
Şi toţi din măruntaie se-nfruptară,
Îmbucăţiră carnea cea rămasă
Şi-o petrecură în frigări. Într-asta
Blajinul somn îmi zboară de pe gene
Şi-o iau spre vas, mă duc pe malul mării.
Dar când păşind m-apropiai de vasul
Legănător, simţii arsura dulce
De carne friptă. Strig atunci cu vaiet
Spre zeii fără moarte: «Tată Joe
Şi voi ceilalţi nemuritori ferice,
De bună seamă grea nenorocire
E somnul greu cu care m-adormirăţi.
I-o grozăvie fapta săvârşită
De soţii mei care-au rămas în urmă.»
Grăbit-atunci se duse-n haină lungă
Lampetia spre cer să dea de veste
La Soarele Hiperion, că boii
Tăiasem noi, şi el cuprins de ciudă
Pe loc nemuritorilor le zise:
«Părinte Joe şi ceilalţi cu toţii
Voi zeilor nemuritori ferice,
Să pedepsiţi pe soţii lui Ulise
Laertianul, care, peste seamă
Siluitori, îmi căsăpiră boii,

De care mă tot bucuram în mersul
Spre cerul înstelat ori când din slavă
Mă coboram spre câmpuri de iznoavă.
De nu mă vor despăgubi de vite,
Cum se cuvine, eu pe ceea-lume
Voi scăpăta şi lumina-voi morţii.»
Iar Joe nouratecul răspunse:
«Tu, Soare, luminează-aici pe zeii
Nemuritori, pe muritorii oameni
De pe pământul darnic în bucate
Şi las' că eu cu sclipitorul fulger
Curând voi sparge vasul lor cel iute
În mijlocul noianului cel negru».
Aceste toate mi le-a spus Calipso
Frumos-împletoşata care-mi zise
Că le-auzise de la Hermes, zeul
Soliilor. Iar când mă coborâsem
La vas spre mare, începui să mustru
Pe soţii mei, pe rând pe fiecare,
Dar nu puteam găsi noi leac, că boii
Erau junghiaţi. Şi începură zeii
Îndată-n urmă semne să ne-arate:
Piei se târau, înfrigărite cărnuri
Mugeau la fel, ori crude-au fost ori fripte,
Şi-un muget ca de bou le era glasul.
Se ospătară-apoi vro şase zile
Tovarăşii cu boii cei mai falnici
Ai Soarelui. Dar când aduse Joe
A şaptea zi, se potoli furtuna,
Noi iute-n vas intrarăm şi mânarăm
Spre largul mării ridicând catargul
Şi desfăşând asupra-i pânze albe.
Iar când ostrovu-n urmă-ne lăsarăm
Şi nicăieri nu mai vedeam uscatul,
Ci numai cer nemărginit şi mare,
Atunci un nour negru-ntinse Joe
Deasupra năvii noastre adâncate
Şi marea se întunecă sub dânsul.
Puţin noi mai departe-naintarăm
Şi iat-atunci vâjâitor Munteanul
Veni suflând cu mare-nviforare,
De la catarg frânghiile-amândouă
Le rupse vijelia, şi catargul
Căzu napoi, se prăbuşiră-n fundul

Corăbiei dichisurile-i toate,
La cârmă grinda se izbi de capul
Cârmaciului şi-i zdrumecă deodată
Întreaga ţeastă, de căzu sărmanul
Ca un cufundător din podul năvii
Şi sufletu-i bărbat pieri din oase.
Tună şi Joe şi trăsni deodată
Corabia; se zgudui ea toată
De trăsnetul lui Joe fulgerată
Şi-o înecă mirosul de pucioasă.
Tovarăşii din vas se răsturnară
Şi-n preajma lui erau purtaţi prin valuri
Ca nişte ciori; astfel le luase zeul
Pe veci nădejdea-ntorsului acasă.
Eu orbecam cu vasul pân' ce unda
De talpa năvii desfăcu pereţii
Şi singură ea dusă fu de valuri.
Din talpă smulse volbura catargul,
Dar peste grindă o curea de piele
De bou era zvârlită şi cu dânsa
Curând legai grindeiul şi catargul
Şi, aşezat călare pe-amândouă,
Fui dus pe apă de turbate vânturi.
Atunci Munteanu-şi potoli vârtejul.
Veni pe loc un vânt de miazănoapte,
Şi mă-ntristă; să măsur iarăşi drumul
Spre-afurisita de Haribda! Astfel
Plutii o noapte-ntreagă. În faptul zilei
Mă pomenii din nou la stânca Scilei,
La groaznica Haribdă, care lacom
Sorbea din unda cea sărat-a mării.
Dar eu mă salt în sus, m-agăţ de naltul
Smochin şi mă-ncleştez de el acolo
Întocmai ca un liliac. Într-însul
Eu nu puteam picioarele să-mi sprijin
Şi nici să-l urc, departe-i fuse trunchiul
Şi ramurile-i atârnau departe
Prelungi şi mari umbrind cu totul iazma.
Mă tot ţinui pe loc până ce dânsa
Napoi să voamă talpa şi catargul;
La voia mea târziu ele veniră.
Abia în ceasul când judecătorul
Se scoală pentru cină de la sfatul
La care el descurcă multe pricini

De-a tinerilor, cele două lemne
Iviră-se din pântecul Haribdei.
Mă las şi eu de mâni şi de picioare
De sus din pom şi pleoscăi în vultoare
Pe lângă cele două grinzi, la mijloc,
M-aşez pe ele şi încep vâslitul
Cu mânile-mi. Părintele-omenirii
Şi-al zeilor nu-i dete voie Scilei
Pe mine să mă vadă, căci altmintreli
Eu nu scăpam de crâncenă pieire.
De-aici mai rătăcii vreo nouă zile
Şi-abia-ntr-a zecea zi m-ajută zeii
S-ajung la Ogigia, la ostrovul
În care şade vajnica zeiţă
Calipso, cea cu plete mari de aur,
Ce cuvântează ca o muritoare.
Ea mă primi şi îngriji de mine.
Dar ce să-ţi mai înşir şi despre asta?
Am povestit-o ieri la tine-n casă
Soţiei tale vrednice şi ţie,
Şi mi-e urât din nou să spun un lucru
Ce limpede fu povestit odată.”

Cântul XIII

Aşa vorbi şi toţi tăcură molcom,
Cuprinşi de farmec în umbrita sală.
Dar ia cuvântul Alcinou şi zice:
„Ulise, odată ce-ai sosit aice
În casa-mi naltă şi cu prag de-aramă,
Te-ntorci la vatra ta de bună seamă
Şi nu mai rătăceşti de-acum pe mare,
Oricât ai pătimit. La fiecare
Din voi care în sala curţii mele
Ca sfetnici beţi de-a pururea vin negru
Şi ascultaţi pe cântăreţ la masă,
Vă dau poruncă şi vă zic: în lada
Cea lustruită pus-am pentru oaspe
Veşmintele şi-odoarele de aur
Bogat-împodobite şi-o grămadă
De alte daruri, câte-au fost aduse
De sfetnicii feacilor la mine.

Dar să-i mai dăm câte-un triped mai mare
Şi câte un lighean de fiecare;
Le-om strânge noi de la norod pe urmă
Şi-om fi plătiţi, că-i greu ca unul singur
Să dăruiască-aşa de multe daruri.”
Aşa le zise Alcinou, şi dânşii
Găsiră sfatul lui plăcut. Pe urmă
Plecară toţi acasă să se culce.
A doua zi, când se iviră zorii
Cu degete trandafirii, în grabă
Se duseră la vas sfătuitorii
Şi-aduseră-a bărbaţilor podoabă,
Arama. Alcinou, umblând prin navă,
El însuşi strânse odoarele de-aramă
Sub laviţe, ca nu cumva pe oameni
Să-mpiedice la mersul lor pe mare
Când da-vor zor vâslind. Apoi la curte
Se-ntoarseră şi pregătiră prânzul.
Dumnezeiescul Alcinou ca preot
În cinstea lor jertfi atunci un taur
Lui Joe, zeul norilor cei negri,
Stăpânul lumii. Coapsele-i scrumară,
Apoi şezând se-nveseleau cu toţii
La marele ospăţ, iar între dânşii
Cânta dumnezeieşte cântăreţul
Cinstit de tot poporul, Demodocos.
Ulise întorcea mereu privirea
Spre luminosul soare, vrând mai iute
Să-l vad-apus, că prea-i era să plece.
Precum plugarul poftitor de cină,
Când ziua-ntreagă-n ţelină-i trag boii
Murgani vârtosul plug, cu drag se uită
La soarele-asfinţit, că poate merge
La cină, deşi cade de picioare,
Aşa cu drag văzu atunci Ulise
C-a scăpătat lumina cea de soare.
Şi-ndată la feaci rosti cuvântul
Şi îndeosebi lui Alcinou îi zise:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
Vă rog după-nchinarea de potire
Trimiteţi-mă sănătos acasă,
Şi voi cu bine rămâneţi. Că iată
E gata tot ce-mi fuse mie voia,
Şi darurile dragi şi pregătirea

Călătoriei mele. Să dea zeii
Să-mi fie spre noroc şi la întorsu-mi
La mine-acasă să-mi găsesc tot bună
Nevasta şi pe-ai mei voinici şi teferi!
Şi voi, pe-aici rămaşii, s-aveţi parte
De fii şi de soţii! Să vă dea zeii
Tot binele, să fie tot norodul
Ferit de rău!" Aşa grăi, iar dânşii
Cu toţii se-nvoiră şi-ndemnară
Pe oaspe să-l petreacă-ai lor în ţară,
C-aşa de cumsecade cuvântase.
Iar Alcinou pristavului îi zise:
„Tu, Pontonoe, drege vin cu apă
Şi toarnă de băut la toţi în sală
Ca să-nchinăm întâi Celui din slavă
Şi-apoi pe oaspe să-l pornim în ţară".
Iar Pontonou amestecă vin dulce
Cu apă şi-mpărţi pe rând. Mesenii,
De unde stau pe scaune,-nchinară
La zeii fericiţi care-au locaşul
În cerul larg. Sculându-se, Ulise
Întinse-Aretei cupa-ngemănată
Şi-aşa-i ură cu graiuri zburătoare:
„Urez, crăiasă, veşnic să te bucuri
Pân-or veni, cum vin la toată lumea,
Necazul bătrâneţelor şi moartea.
Eu, despre mine, plec, iar tu petrece
În casa asta şi te-nveseleşte
Cu fiii tăi, cu craiul, cu norodul!"
Aşa grăind, Ulise sare pragul
Şi pleacă. Iar cu el trimite craiul
Pe crainic să-l petreacă pân' la mare,
La vasul lui. Din partea ei Areta
Porneşte după el mai multe roabe,
Din care una-i cară subveşmântul
Şi mantia spălată, alta-i duce
În spate lada, alta vin şi pâne.
Când ei la vasul plutitor sosiră,
Aceste toate le primiră-ndată
Şi ca merinde-n vas le-adăpostiră
Aleşii-nsoţitori ai lui Ulise
Şi-i aşternură lui pe podul cârmei
Un aşternut, ca el un somn să doarmă.
Tăcut intră şi se culcă viteazul,

Iar ei pe rând şezură câte unul
Frumos pe bănci, dezotgoniră vasul
De piatra bortelită; apoi cu vâsla
Tot pleoscăiau plecându-se pe laviţi.
Iar lui Ulise-i vine atunci pe pleoape
Un somn aşa de lin, aşa de dulce
Şi-adânc, aproape-asemenea cu moartea.
Cum caii, câte patru de teleagă,
La joc pe câmp deodată toţi iau fuga
Pocniţi de bici, de saltă-n vânt şi repezi
Bat drumul lor, aşa din coadă vasul
Se tot sălta, şi-ntunecat talazul
Vârtos răsunător vuia din urmă.
Şi vasul se-ncurca cu totul ţapăn
Şi sigur. Nu l-ar fi ajuns nici şoimul,
Cea mai uşoară pasăre din lume,
Aşa de iute despica noianul
În repezeala lui, ducând cu sine
Pe-acel bărbat ca zeii de cuminte,
Ce-aşa de mult în viaţă pătimise
În harţă cu bărbaţii la războaie
Şi-n zbucium greu cu valurile mării.
Dar el în tihn-acum dormea; uitase
În somnul lui de tot ce el răbdase.
Când se ivi luceafărul deasupra,
Îndătinatul sol al dimineţii,
S-apropie de insulă şi vasul
Pe mare plutitor. E pe pământul
Itacei un liman ce-i zice schela
Lui Forchis, zeul cel străvechi al mării;
Acolo-s două naintate maluri
Râpoase,-ncovoiate peste schelă,
De-o apără de valuri mari de-afară,
De vânturi care suflă dimpotrivă.
Năuntru-i stau neprinse de otgoane
Corăbiile poposind la locul
Opririi lor. Se nalţă-n fundul schelei
Cu frunză deasă un măslin şi-alături
I-o peşteră umbroasă, desfătată,
Zeiţelor naiade închinată.
Într-însa erau vase şi ulcioare
De piatră, unde roiuri de albine
Îşi lasă-n faguri mierea pentru zâne.
Mai sunt în ea vătale mari de piatră

La care-aceste zâne ţes cu mâna
Veşminte porfirii, minune mare.
Acolo sunt şi ape curgătoare,
Iar peştera-i cu două porţi; pe una,
Cea despre Crivăţ, se coboară oameni;
Cealaltă-i despre miazăzi, sfinţită;
Pe ea nu umblă oamenii, ci zeii.
De-a dreptu-n schela asta cunoscută
Corabia şi-o-împinseră feacii.
Ea, repezită, pe uscat ajunse
Cu talpa jumătate, aşa de vrednici
Erau plutaşii care-o repeziră.
Ieşind din ea pe urmă lopătarii,
Întâi din pod luară pe Ulise
Cu aşternut cu tot şi-l aşezară
Pe prund, aşa cum somnul îl pălise;
Apoi din vas îi scoaseră şi-avutul,
Cu care din îndemnul inimoasei
Minerva,-l dăruiseră slăviţii
Fruntaşi feaci, când el plecă în ţară.
Şi-avutul lui grămadă-l înşirară
La rădăcina pomului, departe
De drum, ca nu cumva trecând pe-acolo
Vreun drumeţ să-i fure din avere
Nainte de trezirea lui Ulise.
Pe urmă ei spre ţara lor plecară.
Dar nu-şi uită Neptun ameninţarea,
Cu care-nfricoşase pe Ulise
Întâia dată, şi-ntrebă pe Joe:
„Nălţate Joe, printre zei eu fi-voi
De tot dispreţuit, de nu ţin seamă
De mine nişte muritori, feacii,
Măcar că sunt din neamul meu. Crezusem
Acum că numai după multe patimi
La casa lui se va-nturna Ulise.
Eu nu vrui doar să-i fac nentoarsă calea,
Căci tu-i dăduseşi semne dimpotrivă.
Ci-n iutea lor corabie pe mare
Îl duseră-adormit pe el feacii
Şi-l scoaseră-n Itaca, ba-i dădură
Puzderie de daruri, şi aramă
Şi aur şi veşminte, aşa de multe
Cum n-ar fi dobândit el niciodată,
Chiar dacă neatins venea pe mare

Cu partea lui de pradă de la Troia.”
Răspunse Joe-adunător de nouri:
„Vai, ce spui, preaputernice al lumii
Zguduitor? Că nu te-nfruntă zeii;
Ei anevoie-ar cuteza să-nfrunte
Nesocotind pe cine-i mai de cinste
Şi mai presus de ei. Iar de te-nfruntă
Un om care se bizuie-n putere,
Tu poţi să te răzbuni pe el în urmă;
Deci fă cum vrei, cum inima ta cere.”
Îi zise-atunci Neptun, zguduitorul
Pământului: „Aş face eu îndată
Cum spui, stăpâne-al norilor, dar veşnic
Mă tem şi mă feresc de-a ta mânie.
Ci azi eu vreau pe marea cea murgie
Să spulber al feacilor vas mândru
La-ntorsul de la drum, ca ei de-acuma
Cu totul să se lase, să-nceteze
De-a mai trimite oameni, şi-o s-acopăr
Cetatea lor pe sub un munte mare.”
Răspunse Joe-adunător de nouri:
„Iubitul meu, aşa îmi pare mie
C-ar fi mai bine: când de la cetate
Privi-vor toţi feacii cum pluteşte
Corabia, tu s-o prefaci în stană
Pe lângă mal, dar tot un fel să fie,
Ca lumea toată-n faţă-i să se mire.
Şi-apoi oraşul să le-ngropi sub munte.”
Când vorba-i auzi zguduitorul
Pământului, Neptun, plecă degrabă
La Scheria, pe unde stau feacii,
Şi-acolo aşteptă până ce-ajunse
De tot aproape, repede mânată
Corabia, s-apropie de dânsa,
Îi dete-un pumn şi-o prefăcu în piatră
Şi-o-nţepeni pe loc şi dup-aceea
Plecă departe. Ziseră-ntre dânşii
Plutaşii cei slăviţi de buni, feacii,
Privind unul la altul mai de-aproape:
„Vai, cine a-nţepenit pe mare vasul
Când el se-napoia şi s-arătase
Pe apă-ntreg?” Aşa zicea tot insul,
Căci nu ştia de unde vine asta.
Dar Alcinou îi desluşi: „O, Doamne,

De bună seamă se-mplineşte spusa
Şi prorocirea cea de mult a tatei.
Că-i supărat pe noi Neptun, căci teferi
Îi ducem noi pe toţi la ei acasă.
De-aceea şi spunea că el odată
Pe-nnegurata mare ne va sparge
Mândreţe de corabie la-ntorsul
Din calea ei şi-o să ne-ngroape oraşul
Sub prăbuşirea unui munte mare.
Aşa spunea bătrânul şi-acum iată
Cum toate se-mplinesc. Dar hai cu toţii
Să facem cum voi spune eu. Cu dusul
Străinilor să încetaţi cu totul,
De s-ar mai pripăşi cumva în ţară.
Şi să jertfim vreo doisprezece tauri
Pe-alese lui Neptun, ca să se-ndure
De noi, de toţi, să nu ne-ngroape oraşul,
Sub prăbuşirea muntelui cel mare."
Aşa le zise. Dânşii se temură
Şi pregătiră jertfele de tauri.
Şi lui Neptun stăpânitorul mării
Cârmuitorii şi fruntaşii ţării
Feacilor rugarea-şi înălţară,
Împresurând altarul. Într-aceea
Se deşteptă unde dormea Ulise
În ţara lui, dar n-o putu cunoaşte,
Că prea de mult lipsise el din ţară
Şi negură lăţise-n juru-i fiica
Lui Jupiter, Minerva, ca să-l facă
Necunoscut şi-n toate să-l înveţe,
Ca nu cumva să-l afle cetăţenii,
Nevasta şi iubiţii lui nainte
Ca peţitorii să plătească toată
Obrăznicia lor. De-aceea dară
Şi craiului în faţă-i se părură
Străine toate, drumuri lungi, limanuri
Adăpostoase, ţărmuri răsărite
Şi arbori înfrunziţi. Atunci viteazul
Sculându-se, privi în juru-i ţara,
Gemu apoi şi se bătu în coapse
Cu palmele şi tânguios îşi zise:
„Ah, unde sunt? Ce ţară iar, ce oameni
Mai sunt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici?
Ori temători de zei şi bune gazde?

Şi unde-mi duc averea asta multă,
Şi unde să mă vântur eu? Mai bine
Ea rămânea la cei care mi-au dat-o
Şi eu soseam la altul dintre domnii
Puternici, care mă primea pe mine
Şi înapoi mă trimitea în ţară!
Acum eu nu ştiu unde-oi strânge-averea.
Dar nici pe loc s-o las, că mi-este teamă
C-ajunge-n mâna altora. Vai mie,
Că n-au fost oameni buni şi cumsecade
Cârmuitorii şi fruntaşii ţării
Feacilor, de m-au adus pe mine
Altundeva. Ziceau doar că m-or duce
Pân' la Itaca limpede ivită,
Dar n-o făcură. Pedepsească-i Joe,
Ocrotitorul celor care-l roagă
De adăpost şi poartă grija lumii
Şi pedepseşte-orice păcat. Ci haide,
Odoarele să-mi văd şi să le număr,
Ca nu cumva, când ei napoi plecară,
Să-mi fi luat în vas ceva din ele."
Aşa grăind, el numără mândreţe
De scule, de căldări şi de tripeduri
Şi aurul şi mândrele veşminte,
Dar nu lipsea nimic. Plângea pe urmă
Şi tot se tânguia de dorul ţării
Şi jalnic se târa pe malul mării
Cu clocot mult. Dar îi veni aproape
Minerva, luând chipul unui june
Păstor de oi, un om de tot subţire
Ca un fecior de crai. Purta pe umăr
O preafrumoasă mantie-ndoită
Şi-avea sandale-n dalbele-i picioare
Şi-o caţă-n mână. O văzu Ulise
Şi bucuros s-apropie de dânsa
Şi-aşa cu vorbe-naripate-i zise:
„Prietene, fiindcă eşti întâiul
Pe care-l întâlnesc în astă parte,
Fii cu noroc şi nu-mi ieşi în cale
Ca un duşman, ci mântuie-mi averea,
Mă scapă şi pe mine. Mă rog ţie
Ca la un zeu şi-ţi cad şi la picioare.
Grăieşte-mi drept şi-nvaţă-mă tu bine:
Ce neam de oameni, ce bărbaţi, ce ţară

Vor fi pe-aici? E un ostrov acesta
Pe apă limpezit ori malul unui
Uscat mănos ce stă plecat spre mare?”
Răspunse zâna cea cu ochi albaştri:
„Străine, eşti copil sau vii tu oare
De prea departe, de mă-ntrebi pe mine
De-acest pământ? El nu e doar cu totul
Lipsit de faimă, că-l cunoaşte-o lume
Din răsărit şi din apus de soare.
E aspru şi de neumblat cu caii
Şi nu-i deloc sărac, măcar că nu e
Aşa de-ntins. El din belşug rodeşte
Şi grâu şi vin. E umed totdeauna
De ploi, de rouă spornică-n rodire.
Şi-i bun de păşunat de boi şi capre
Şi are-n codri arbori de tot felul
Şi nesecate-adăpători. De-aceea
Şi numele-i Itaca, o, străine,
Ajunse pân’ la Troia ce se zice
Că-i ţară depărtată de Ahaia.”
Aşa-i vorbi. Se-nveseli Ulise
De drag că-şi vede ţara, după spusa
Copilei viforaticului Joe,
Minerva Palas. Vorbe-naripate
Rosti atunci, dar nu şi-adevărate,
Ci iară s-apucă de scornitură,
Căci mintea-i se rotea iscoditoare:
„Mai auzisem eu despre Itaca
Din largile ţinuturi ale Cretei,
Departe peste mare. Dar acuma
Venii şi eu cu lucrurile-acestea.
Lăsai o parte, tot aşa de multe,
La fiii mei şi o pornii de-acolo,
Căci omorâi pe-a lui Idomeneus
Fecior, pe Orsiloh, voinicul care
Din fugă dovedea la drum pe-oricine,
Căci el voia să-mi ieie toată prada
Din Troia, pentru care suferisem
Aşa de mult trudindu-mă-n războaie
Şi-n harţă cu amarnicele valuri,
Că neslujind pe câmpul de la Troia
Sub tatăl său, eu nu-i făcusem voia,
Ci pe ostaşii mei mânam la luptă.
Când el se cobora de pe la ţară

Cu un tovarăş, lângă drum pândindu-l,
Îl nimerii c-o lance ferecată.
Pe cer era o noapte-ntunecoasă
Şi nici un om nu se văzu; în taină
Eu zilele-i curmai. Şi cum pe dânsul
Îl ucisei cu ascuţiş de-aramă,
Mersei îndată la un vas, la mândrii
Fenicieni şi mă rugai, din prada
Plăcută le dădui cu stăruinţa
Ca dânşii să mă scoată ori la Pilos,
Ori la Elida, sfânta ţară unde
Domnesc epeii. Dar un vânt puternic
Pe ei din Creta i-azvârli departe,
În ciuda lor, căci n-au vrut să mă-nşele,
De-acolo rătăcind, sosirăm noaptea
Pe-aici unde abia-n liman intrarăm,
De nici la cină nu mai cugetarăm,
Deşi de hrană-aveam nevoie mare,
Şi-aşa ieşind din vas, noi ne culcarăm.
Pe mine, obosit fiind, mă prinse
Un dulce somn, iar lucrurile mele
Luându-le din vas, ei le-aşezară
Pe mal, unde pe prund eu mă culcasem.
Apoi intrară-n vas şi o porniră
Spre bine-locuitul Sidon, iar eu bietul
Fui oropsit cu inima-ntristată.”
Aşa vorbi Ulise, dar Minerva
Zâmbi la el şi-l netezi cu mâna
Şi prefăcută-apoi într-o femeie
Frumoasă, trupeşă, cunoscătoare
De lucru măestrit, îi zise astfel:
„Dibaci ar fi în renghiuri şi-n tertipuri
Oricine te-ar întrece-n şiretenii;
De hac nu poate chiar un zeu să-ţi vie.
Abraşule, nesăţiosule
De viclenii, nici chiar la tine-n ţară
Tu nu te laşi de-nşelăciuni, de snoave
Şi scornituri aşa de scumpe ţie
De mic copil? Să nu vorbim de astea,
Că ne pricepem noi la măestrie,
Căci tu eşti între oameni fără seamăn
De bun la sfat, la ticluit de vorbe,
Eu între zei pe lume sunt vestită
De ştiutoare şi de iscusită.

Tu însă n-ai ştiut că eu sunt Palas
Minerva ce-am pe Jupiter de tată
Şi care-n toate treburile tale
Te sprijin totdeauna şi te apăr
Şi te făcui iubit de toţi feacii.
Acum venii să mă-nţeleg cu tine
Şi să-ţi ascund averea ce ţi-au dat-o
Cu voia şi cu sfatul meu, măriţii
Fruntaşi feaci la-ntorsul tău acasă;
Să-ţi spun şi câte patimi ai să suferi
La curtea ta. Tu du-te de nevoie,
Dar nici unui bărbat să nu destăinui
Şi nici unei femei a ta venire,
C-ai rătăcit pe drum, ci pe tăcute
Tu suferă mulţimea de păţanii
Şi răutatea oamenilor rabdă."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Pe tine, zâno,-i greu să te cunoască
La întâlnit un muritor, să fie
Oricât de priceput, căci tu la faţă
Te schimbi în fel şi chip. Ştiu însă una,
Că tu erai cu mine-aşa de bună
Cât am luptat la Troia noi aheii.
Dar când cetatea lui Priam luarăm
Şi înapoi plecarăm în corăbii
Şi-un zeu ne-mprăştie pe noi aheii,
Pe tine, o, fiic-a zeului cel mare,
Eu nu te mai văzui şi nici în vasu-mi
Nu te zării venind ca să mă aperi
De vrun necaz. Şi-am pribegit cu pieptul
Mereu cuprins de jale pân' ce zeii
M-au izbăvit de rău, până ce-n ţara
Feacilor m-ai întărit cu graiul
Şi m-ai adus tu singură-n cetate.
Acum mă rog de tatăl tău, de tine –
Căci eu mă tem că nu sunt în Itaca,
Ci pe olat străin şi că din gură
Mă ispiteşti ca să mă-nşeli pe mine –
Să-mi spui tu drept dac-am sosit în ţară."
Minerva cea cu ochi albaştri-i zise:
„Tot chibzuit, acelaşi eşti, Ulise.
Deci nu pot să te las, sărac de tine,
Om bun de gură, priceput, cuminte.
Oricare altul, după pribegie

Venind în ţară, ar fi căutat să-şi vadă
La casa lui copiii şi nevasta,
Dar tu nimic nu vrei să ştii de asta,
Pân' nu-ţi vei încerca întâi soţia
Ce ţi-a rămas în casă tot aceeaşi
Şi zilele şi nopţile-şi petrece
Jălind mereu. Ştiui şi niciodată
Nu mă-ndoii c-ai să te-ntorci în ţară
Şi c-ai să pierzi pe toţi ai tăi tovarăşi.
Dar nu vrui să mă pun în duşmănie
Cu unchiul meu, Neptun, care pe tine
Se înciudase că-i orbiseşi fiul.
Ci haide-acuma să-ţi arăt Itaca
Şi să te-ncredinţez. Poftim limanul
Lui Forchis, zeu străvechi al mării. Iată
Măslinul înfrunzit în capul schelei
Şi peştera umbroasă, desfătată,
Zeiţelor Naiade închinată,
Boltita văgăună-n care-adese
Tu aduceai jertfiri de vite alese
Zeiţelor. Mai iată şi Neritul
Cel păduros." Aşa-i grăi, tot jurul
Desnegură şi se văzu meleagul.
Se bucură Ulise şi fu vesel
De ţara lui şi sărută pământul
Dăruitor de hrană. Apoi cu braţe
Întinse-ndată se rugă de zâne:
„Zeiţelor Naiade, fiice ale
Preanaltului, eu nu credeam vrodată
Să vă mai văd. Vă bucuraţi acuma
De cuvioase rugi. Eu altă dată
Vă voi aduce şi prinoase vouă,
De-ar fi cu noi să fie bună fiica
Lui Joe, -nvingătoarea, să mă lase
Pe mine-n viaţă şi să-mi crească fiul."
Minerva cea cu ochi albaştri-i zise:
„Fii liniştit şi n-avea grija asta,
Ci hai în fundul minunatei peşteri,
Odoarele-ţi s-adăpostim mai iute,
Ca ele să-ţi rămână neatinse,
Apoi să chibzuim noi împreună
Cum poate fi mai bine pentru tine".
Aşa zicea şi-n peşteră zeiţa
Căta ascunzătoare, iar Ulise

I-aduse-aproape-odoarele de aur,
De-aramă şi veşmintele frumoase
Ce-i deteră feacii. Şi-apoi bine
Le-orândui pe jos, iar Palas, fiica
Lui Joe, puse-o stană la intrare.
Ei s-aşezară apoi la rădăcina
Măslinului cel sfânt şi plănuiră
Pierzarea peţitorilor obraznici.
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Năl̨tate fiu al lui Laert, Ulise,
Socoate tu cum vei lovi mai bine
Pe-acei sfruntaţi care la tine-n casă
De-anţărţ stăpâni cu totul se făcură,
Peţind pe-a ta nevastă în făptură
Ca zânele şi dăruindu-i daruri
De nuntă. Dar ea tot jălind, aşteaptă
Să vii. De-aceea şi pe toţi înşală,
Dă tuturora vorbă şi momeală,
Pe când ea are gânduri osebite.”
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Vai, negreşit, era să am eu soarta
Lui Agamemnon şi să pier acasă,
De nu mă-nştiinţai de toate-aceste,
Zeiţă, tu. Deci hai croieşte-mi planul
Cu care să-mi răzbun pe ei. Alături
Să-mi stai şi tu şi mult curaj în mine
Să pui ca mai demult când noi la Troia
Surpam ale cetăţii turnuri mândre.
De-ai vrea să-mi stai alăturea tot astfel
Nepregetând, tu, cea cu ochi albaştri,
Chiar cu trei sute de bărbaţi m-aş bate
Proptit şi însoţit cu drag de tine,
Năl̨tată dumnezeie.” Iar Minerva
La asta-i zise: „Eu de bună seamă
Voi fi cu tine, nu te-oi pierde-o clipă
Din ochii mei la săvârşirea faptei.
Şi mulţii peţitori ce-ţi storc averea
Cu sângele şi cu stropitul creier
Din ţeasta lor vor întina pământul.
Dar hai să fac să nu te ştie nimeni.
Zbârci-voi pielea-ţi netedă pe trupul
Cel mlădios şi te-oi cheli cu totul
De părul tău bălai şi peste tine
Voi pune doar o zdreanţă, ca oricine

Văzându-te, să se îngreţoşeze.
Frumoşii ochi ţi-oi înroşi, ca astfel
Să te arăţi schimonosit cu totul
La peţitori, la fiul, la nevasta,
Pe care i-ai lăsat la tine-acasă.
Întâi şi-ntâi vei merge la porcarul
Eumeu, care-ţi păzeşte ţie porcii
Şi-ţi este binevoitor şi ţie,
La fiul tău, ca şi la Penelopa,
Soţia ta cuminte. Nemeri-l-vei
La staniştea de porci, pe lângă turmă
La Stana Corbului, pe la fântâna
Ce-i zice Aretusa, unde porcii
S-adapă-n apa neagră şi cu ghindă
Gustoasă se hrănesc şi tot se-ngraşă.
Să stai acolo şi şezând cu dânsul
Să-ntrebi de toate până ce m-oi duce
La Sparta, unde sunt femei frumoase,
Pe Telemah să-l chem aici, Ulise,
Pe fiul tău care se duse-n largul
Lacedemòn, la craiul Menelaos,
Să afle veste despre tine, dacă
Tu mai trăieşti." Răspunse-atunci Ulise:
„De ce nu-i spuseşi tu care ştii toate?
Ai vrut şi el să pătimească bietul,
Tot pribegind pe marea cea pustie,
Să-i stoarc-averea alţii?" Iar Minerva
La asta-i zise: „Aşa grozav de dânsul
Să n-ai tu grijă;-l petrecui eu însămi,
Ca el, umblând pe-acolo, să s-aleagă
C-un nume bun. De loc nu se trudeşte,
Ci-n tihnă la palatul lui Atride
Petrece şi-are din belşug de toate.
E drept că-i stau la pândă peţitorii
În vas smolit, dorind să-i facă felul
Nainte de-a ajunge el în ţară,
Dar nu cred asta; mai curând pământul
Îi va-nghiţi pe unii dintre dânşii,
Nemernicii care-i mănânc-averea."
Aşa vorbi şi dete-n el cu varga,
Zbârci pe dânsul netezimea pielii
Şi capu-i dezgoli de părul galben.
Făcu ca trupul lui întreg să fie
Brăzdat ca de bătrân moşneag şi ochii,

Frumoşi odată,-i înroşi cu totul;
L-acoperi c-o zdreanţă şi c-o haină
Slinoasă, jerpelită şi-nnegrită
De fum greţos. Pe urm-asupra-i puse
O blană rară-n păr, de cerb fugarnic
Şi-i dete un toiag şi-o prăpădită
Ruptură de desagă înnădită
Cu baiere. Iar după ce-mpreună
Ei astfel se vorbiră, spre ţinutul
Dumnezeiesc, Lacedemonul, zâna
Purcese după fiul lui Ulise.

Cântul XIV

Pornind de la liman, sui Ulise
Pe un colnic de piatră prin pădure,
Spre culmea unde zâna-i semnuise
Că stă porcarul ce-avea grijă mare
De-avutul lui mai mult decât oricare
Din robii care dânsu-i dobândise.
Îl nimeri-n pridvorul lui, pe unde
Durase el acioală-mprejmuită
Cu zid înalt, rotată, mândră, mare
Pe loc învederat. După plecarea
Stăpânului şi fără de-ajutorul
Lui moş Laerte şi-al stăpânei sale,
Cu gard de spini, cu stane mari de piatră
El staulu-şi făcu, bătu în juru-i
Uluci de pari mai deşi, tăiaţi din miezul
Stejarului, şi-nchipui coteţe
Douăsprezece-n staul lâng-olaltă,
Culcuşuri pentru porci, şi-n tot coteţul
S-adăposteau câte cincizeci de scroafe
Cu godăcei. În vremea asta vierii
Mâneau pe-afară mai puţini la număr;
Se-mpuţinau fiind mâncaţi la mese
De peţitori. Le trimitea porcarul
Mereu pe cel mai gras din toată turma
Şi-n totul mai erau la număr încă
Trei sute şi şaizeci. Pe lângă turmă
Vegheau mereu ca nişte fiare patru
Zăvozi care-i crescuse Eumeu, porcarul

Mai-mare-ntre păstori. Acuma dânsul
Se încălţa croind frumoasă piele
De bou. Ceilalţi ai lui trei oameni
Plecaseră care-ncotro cu turma;
Al patrulea era trimis de dânsul
Un vier să ducă silnic în cetate
La peţitori, ca dânşii să-l înjunghe,
Să-ndestuleze pofta lor de carne.
Iar cum zăriră cânii pe Ulise,
Se năpustiră şi lătrau la dânsul.
Ulise, priceput, pe jos se puse
Şi băţu-şi lepădă din mână. Totuşi
La el, la staul, rău ar fi păţit-o,
De nu da fuga din pridvor porcarul
Şi nu se repezea, lăsând să-i cadă
Din mână pielea. Se răsti cu ţipăt
La cânii lui şi-i alungă degrabă
Cu pietrele care-ncotro şi zise
Apoi către stăpânul său: „Moşnege,
Era pe-aci zăvozii să te rupă
Şi să mă faci cu totul de ruşine.
Dar am pe cap eu de la zei destule
Păcate şi nevoi. Stau toată ziua
De mă bocesc şi-mi căinez stăpânul
Dumnezeiesc. Nutresc şi-ngraş eu porcii
Ca să-i îmbuce alţii, iar el bietul
Flămând o fi nemernicind pe lume
Prin ţările şi-oraşele străine,
De-o fi trăind cumva şi de mai vede
Lumina soarelui. Dar hai, tu vino
Să mergem în coliba mea, bătrâne,
Şi când te-i sătura de vin şi pâne,
Să-mi spui de unde eşti şi câte patimi
Ai suferit.” Aşa grăind porcarul
Porni-nainte şi-n sălaş îl duse
Şi-ngrămădi pe jos frunzoase ramuri
Şi peste ele i-aşternu o blană
De capră neagră, mare şi lânoasă,
Chiar aşternutul lui. Şi-a fost Ulise
Voios c-aşa-l primi pe el şi-i zise
Urându-i astfel: „Joe şi cu zeii
Ceilalţi nemuritori să-ţi deie ţie
Tot ce pofteşti mai cu-nadins, străine,
Că m-ai primit aşa cu bunătate.”

Adause-atuncea Eumeu porcarul:
„De-ar fi să-mi vie oaspe-aci, străine,
Chiar altul mai nenorocit ca tine,
Tot nu mi-e dat să-l nesocot din parte-mi,
Căci de la Joe sunt trimişi străinii
Şi cerşetorii toţi, iar darul nostru,
Cât de puţin, plăcut li-i lor, c-atâta
Pot şerbii care tremură de-a pururi
Când poruncesc stăpânii noi. Că zeii
Împiedică-nturnarea celui care
M-ar fi iubit din inimă pe mine
Şi m-ar fi înstărit, mi-ar fi dat casă,
Pământ şi o femeie mult-peţită
Cum dă stăpânul voitor de bine
La sluga ce la lucru-i plin de râvnă
Şi-a cărei trudă Cel-de-sus o face
Cu spor să fie tocmai ca şi mie
În străduinţa asta-n care stărui
Şi pentru care foloseam atâta
De la stăpânul meu, de-aveam norocul
Să-mbătrânesc-aci. Dar el se duse,
Pieri – mai bine-ar fi pierit sământa
Elenii de istov, că multă lume
Mai potopi. Căci el plecă la Troia
Să lupte cu troienii întru cinstea
Lui Agamemnon.” Astfel zice dânsul
Şi-şi suflecă pe loc sub brâu veşmântul
Şi merge printre cocini, unde-o droaie
De porci erau închişi. Luând de-acolo
Vreo doi, i-aduce,-i taie şi-i pârleşte
Şi-mbucăţindu-i în frigări îi trece.
Şi rumenind apoi friptura toată,
O duce-ndată în frigări fierbinte
Şi-o-ntinde lui Ulise. Dup-aceea
Făină albă asupra ei presară
Şi toarnă vin desfătător în cupă,
S-aşază-n faţă-i şi, poftindu-l, zice:
„Te ospătează, oaspe, acum din carnea
De porc ce-i dată slugilor s-o aibă,
Căci porcii graşi îi papă peţitorii
Netemători de zei şi fără milă.
Dar zeii nu iubesc ticăloşia,
Ci tot ce-i drept şi toată omenia.
Vrăjmaşii chiar, când tabără-ntr-o ţară

Străină şi li-i dat de sus s-o prade,
Corăbiile-şi umplu şi iau drumul
Napoi spre casa lor, însă li-i mare
Şi teama de cereasca răzbunare.
Ştiu doară peţitorii şi-auziră
Vreo veste de la zei despre Ulise
Că jalnic a pierit, de nu vor dânşii
Să umble în peţit pe cale dreaptă
Şi nici napoi la casa lor să plece,
Ci-n toată tihna-i irosesc avutul
Cu totul fără cumpăt şi cruţare.
Că-n orice zi şi-n orice noapte dată
De Dumnezeu nu-njunghe numai una,
Nici două vite. Beau fără măsură,
De-i seacă vinul. Doar avea Ulise
Nespus de mult-avere, cât nu are
Nici un viteaz de pe uscatul negru
Şi chiar de prin Itaca. N-au atâta
Nici douăzeci de oameni laolaltă.
Dar eu pot să le-nşir: cirezi de vite
Douăsprezece pe uscat şi turme
De oi şi porci la fel, ba şi de capre
Răzleţe la păşuni. Le pasc păstorii
Şi simbriaşii. Iar aici în capul
Ostrovului pasc unsprezece turme
De capre-n totul. Ele sunt păzite
De oameni buni ce cară-n toată ziua
La peţitori o capră dintre cele
Mai grase care-o socotesc mai bună.
Iar eu aici păzesc şi apăr porcii
Şi-aleg frumos pe cel mai bun din turmă
Şi-l tot trimit la ei.” Aşa el zise.
Tăcut, Ulise tot mânca din carne
Şi lacom bea din vin şi sta pe gânduri
Iscoditor cu mintea-i cum să piarză
Pe peţitori. Când el mâncă şi foamea
Şi-o potoli, umplu păstorul cupa
Din care bea şi i-o direse plină.
El o primi, se bucură şi-i zise:
„Dar cine e, prietene, bărbatul,
De care spui c-atâta-i de puternic
Şi-avut, care te-a cumpărat pe tine
Şi zici că-n urmă se sfârşi în cinstea
Lui Agamemnon? Spune-mi mie. Poate

Cumva-l cunosc, dacă-i aşa de mare.
Căci ştie Joe negreşit şi zeii
Ceilalţi de n-aş putea să-ţi dau de ştire
De l-am văzut, că-s om umblat pe lume."
Mai-marele păstorilor răspunse:
„Hei, moşule, oricine-acum să vie
Şi-oricât să fi umblat şi orice veste
S-aducă despre el, tot nu-l va crede
Nevasta şi feciorul lui Ulise,
Căci, nevoiaşi fiind rătăcitorii,
Tot mint aşa şi nu vor drept să spuie.
De vine vrun pribeag la noi în ţară,
Se duce-ntins la doamna şi s-apucă
S-o-mbete cu palavre. Ea-l primeşte
Şi-l ospătează şi de toate-ntreabă,
Se vaietă şi-i curg din pleoape lacrimi,
Cum face o femeie care-şi pierde
Bărbatul în străini. Chiar tu, bătrâne,
Ai ticlui degrabă o poveste,
De-ai şti că-ţi dă un ţol şi-o haină
Ca să te-mbraci. Ci pe Ulise cânii
Şi pasările repezi îl jupiră
Şi-i sfâşiară carnea de pe oase
Şi-acum e mort. Ori îl mâncară peştii
Pe mare şi-osemintele-i acuma
Zac pe uscat sub prund acoperite.
Aşa pieri lăsând în urmă jale
La toţi ai lui şi mie mai cu seamă.
Căci n-oi mai nimeri stăpân ca dânsul
De bun la suflet, orişiunde-aş merge,
Chiar de m-aş duce la părinţi acasă
Pe unde sunt născut şi mă crescură
Săracii ei. Nu-i plâng aşa pe dânşii,
Deşi doresc să-i văd, să fiu acolo
La mine-n ţară, cât mi-e dor de dusul
Stăpân al meu Ulise, al cărui nume
Mi-e oarecum să-l spun, măcar că nu e
De faţă el, căci mă iubea pe mine
Aşa de mult şi-avea de mine grijă.
Cinstit îmi e şi drag, deşi-i departe."
Grăi atunci Ulise răbduriul:
„Prietene, fiindcă tu cu totul
Te-mpotriveşti şi zici că nu mai vine
Şi eşti mereu necrezător, de-aceea

Cu jurământ şi nu aşa în dodii
Ţi-oi spune eu că va veni Ulise.
Să-mi dai şi-un aldămaş de veste bună:
Cum dânsul va sosi la el acasă,
Îndată să mă-mbraci cu ţoale dalbe,
C-o haină şi-o manta. Mai înainte
Eu nu le voi, deşi mi-e grea nevoia.
Ca poarta cea din iad greţos mi-e omul
Când minte nevoit de sărăcie.
Iau martor între zei pe tatăl Joe
Şi masa ospătoas-a lui Ulise,
Şi vatra lui, la care eu vin astăzi,
C-aşa cum zic o să se-ntâmple toate.
Chiar estimp va veni Ulise-ncoace,
Pe la-nceput ori la sfârşitul lunii
Acasă va fi el şi pedepsi-va
Pe oricine îşi bate joc de fiul
Şi de soţia lui." Eumeu răspunse:
„Nici eu plăti-voi buna ta vestire
Şi nici Ulise nu mai vine-acasă.
Ci bea-ţi în pace, moşule, potirul
Şi să vorbim de altele. De asta
Să nu mai pomeneşti, c-aşa mă doare
Când de stăpânul meu mi-aduci aminte.
Dar să lăsăm deoparte jurământul.
Dea Dumnezeu să vie el, slăvitul,
Aşa cum eu doresc şi Penelopa
Şi mândrul Telemah şi moş Laerte!
Acuma alt pojar nestins pe mine;
Mi-e jale de feciorul lui Ulise,
De bietul Telemah, pe care zeii
Să crească drept ca bradul îl făcură,
La faţă minunat şi la făptură,
De cugetam că n-o să fie dânsul
Pe lume mai prejos de-al său părinte.
Dar mintea sănătoasă i-o atinse
Vrun zeu sau poate-un om, că el se duse
Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos,
Iar peţitorii cei trufaşi în cale-i
Pândesc şi-adastă-ntorsul lui acasă
Spre a stârpi sămânţa lui Arcesiu
Itacianul cel măreţ ca zeii.
Dar să-l lăsăm pe el, ori cade-n cursă,
Ori scapă teafăr ocrotit de Joe.

Ci spune-mi tu necazurile tale.
Pe neminţite, moşule, grăieşte-mi
De unde, cine eşti? Şi cum se cheamă
Oraşul şi părinţii tăi? În care
Corabie-ai sosit? Şi cum vâslaşii
Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dânşii?
Că n-ai venit pe jos, de bună seamă."
Grăi atunci Ulise iscusitul:
„Curat şi drept ţi-oi da răspuns la toate
De-ar fi s-avem noi doi acum în casă
Pe multă vreme hrană şi vin dulce
Ca în răgaz să ne-ospătăm la masă,
Pe când ceilalţi şi-or căuta de treburi,
Abia-ntr-un an aş încheia povestea
Păţaniilor mele care toate
Le-am îndurat, c-aşa voiră zeii.
Mi-e tata om bogat din Creta largă.
El a născut şi a crescut la curte
Şi alţi copii, mai mulţi, cu-a lui soţie,
Toţi legiuiţi; eu sunt născut de-o roabă
Şi ţiitoare-a lui, dar ca la fiii
Cei legiuiţi ai săi ţinea la mine
Părintele meu Castor Hilachide,
El care-atunci era privit de obştea
Cretanilor întocmai ca şi zeii,
Ca om bogat şi norocos, ca tată
De fii slăviţi. Dar când l-ajunse moartea
Şi se călători pe ceea-lume,
Puind la sorţi averea-i şi-o-mpărţiră
Băieţii lui neobrăzaţi, iar mie
Nu-mi dară mai nimica, ba-mi luară
Şi casele. Dar mă-nsurai c-o fată
De bogătaşi, şi asta mulţumită
Destoiniciei mele, căci eu n-am fost
Netrebnic şi lipsit de vrednicie.
S-au dus acuma bunurile-mi toate.
Dar cred că tu privind în mine paiul,
Cunoaşte-vei ce spic din el crescuse,
Căci m-au bătut nespus de multe valuri.
Curaj îmi dase Marte, iar Minerva
Războinicie. Când voinici de frunte
Eu mi-alegeam ca să mă pun la pândă
Şi stam să fac pârjol în duşmănie,
Nicicând nu-mi şovăia bărbata fire,

Ci m-aruncam naintea tuturora
Şi doboram cu arma pe oricare
Vrăjmaş pe care-l ajungeam din fugă.
Dar plugăritul şi gospodăria
Ce creşte vlaste mândre nu-mi plăcură,
Ci totdeauna mie dragi îmi fură
Vâslitele corăbii, bătălia,
Săgeţile şi suliţele lucii,
Păcate ce cutremură pe alţii,
Dar eu le-am îndrăgit fiindu-mi date
De cei-de-sus, căci oamenii au daruri
Şi gusturi osebite. Chiar nainte
Să plece-aheii la război cu Troia,
De nouă ori m-am pus în fruntea oastei
Şi-a vaselor în luptă cu duşmanii.
Şi-aveam noroc din plin să-mi curgă toate.
Luam din pradă ce pofteam pe-alese
Şi multe-mi mai picau la sorţi în urmă.
Şi casa mea curând se-mbogăţise,
De fui puternic şi mărit în Creta.
Dar când la urmă Joe tunătorul
Ne îndreptă pe calea urgisită,
Pe care se topi atâta lume,
Cretanii m-au silit cu preavestitul
Idomeneu să duc la Troia flota
Şi n-aveam încotro, aşa de tare
Fu glasul obştii. Nouă ani pe-acolo
Luptarăm noi, aheii, iar în anul
Al zecelea noi, cucerind oraşul,
Plecarăm cu corăbiile-n ţară,
Un zeu însă ne-mprăştie pe mare,
Iar mie, bietul, gând hain îmi puse
Mintosul Joe. Am rămas acasă
O lună numai, vesel că-mi văd fiii,
Nevastă-mea şi bunurile mele.
Pe urmă mi-a venit să plec pe mare
Departe spre Egipet, pregătindu-mi
Corăbii cu neîntrecuţi tovarăşi.
Vreo nouă vase-am pregătit şi-ndată
Corăbieri strânsei pe lângă mine.
Vreo şapte zile chefuiră soţii
Iubiţi ai mei. Eu jertfe o mulţime
Le împărţii, ca zeilor să-nchine
Şi-ospăţ să-ntindă ei şi pentru sine.

A şaptea zi plecam din Creta largă
Pe vânt frumos şi bun de miazănoapte.
Călătorim ca pe un curs de apă
Şi nici o navă nu-mi păţi nimica,
Ci toţi stăturăm sănătoşi şi teferi
Şi ne mânară vântul şi cârmacii.
În zile cinci sosirăm noi la râul,
Strălucitor Egipetul, şi-acolo
Oprii încovoiatele corăbii.
Eu soţilor atunci dădui poruncă
Pe lângă nави cu arme să s-aţie
Spre paza lor şi repezii iscoade
Să meargă la vedeli şi să vegheze;
Dar dânşii ascultară de trufia
Şi de pornirea lor şi s-apucară
Deodată să despoaie frumuseţea
De ţar-a egiptenilor, să care
Femei şi prunci şi pe bărbaţi s-omoare,
Şi larm-ajunse repede-n cetate.
Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră şi tot şesul
Fu plin de călăreţi şi de pedeştri
Şi arme lucii. Joe tunătorul
Sili atunci la fugă ruşinoasă
Pe soţii mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ţie piept, aşa-i împresurase
De pretutindeni răul. O mulţime
De-ai noştri-au fost ucişi cu lănci de-aramă,
Iar alţii fură duşi de vii la munca
Cea silnică. Dar mie-mi dete Joe
Un gând – muream mai bine-acolo
Şi mă găsea veleatul în Egipet,
Căci tot nu mă scuti nenorocirea –
Din cap scosei îndată coiful mândru,
Şi scutul de pe umere şi lancea
Din mână lepădai, mersei în faţa
Telegii împăratului, genunchii-i
Prinsei şi-i sărutai, iar el de mine
Se îndură şi mă feri de moarte
Şi mă pofti să şed în car şi-acasă
Mă duse pe când eu plângeam cu lacrimi,
Dar mulţi de-ai lui năval-au dat la mine
Cu lăncile şi-au vrut să mă omoare,
Nebuni de ciudă, însă împăratul

I-a-ndepărtat, căci se temea de Joe
Ocrotitor de oaspeţi, care vajnic
Se mânie când vede răutatea.
Eu şapte ani atunci stătui acolo
Şi printre egipteni avere mare
Mi-agonisii, căci toţi îmi dau de toate.
Dar când sosi şi m-apucă şi anul
Al optulea, atunci veni la mine
Un mincinos fenician, un şoltic
Ce multe rele mai făcu la oameni.
Şi el, mehenghi amăgitor mă duse
Cu dânsul în Fenicia, pe unde
Şi-avea el casa şi-ale lui. Acolo
Mai petrecui un an întreg la dânsul.
Când zilele şi lunile trecură
Şi vremile se perindară-n cursul
Acelui an, el ticlui minciună
Şi mă sui-n corabie pe mare
Spre Libia, ca eu o-ncărcătură
Să duc cu el, ci doar ca să mă vândă
Pe preţ mai bun pe mine. De nevoie
Mersei cu el pe vas, cu tot prepusul,
Iar vasul pe vânt bun de miazănoapte
Plutea frumos în larg deasupra Cretei,
Dar Cel-de-sus îi soroci pieirea.
Deci cum în urmă noi lăsarăm Creta
Şi nu se mai zărea vro altă ţară,
Ci numai cer şi mare, iată Joe
Un nor întunecos atunci trimise
Deasupra năvii noastre şi noianul
Se înnegri sub el. Deodată Joe
Tunând trăsni corabia ce-ntreagă
Se zgudui lovită de-al lui trăsnet
Şi-o răzbătu duhoare de pucioasă .
Toţi oamenii se răsturnară-n apă
Şi-n jurul năvii duşi erau prin valuri
Ca nişte ciori. Aşa făcut-a zeul
Ne-ntoarsă calea lor. Dar mie Joe,
Cu toat-a mea durere-mi puse-n mână
Catargul cel nescufundat al năvii
Ca iar să scap de cumpănă; -ncleştându-l
Cu braţele, purtat eram de vântul
Îngrozitor. Şi astfel nouă zile
Fui dus, iar într-a zecea noapte neagră,

Mereu rostogolindu-mă, talazul
Cotropitor m-apropie de ţara
Tesproţilor, al căror crai, bărbatul
Fidon, avu de mine grijă fără plată,
Căci fiul său nainte mă-ntâlnise
Când eu eram sfârşit de frig şi trudă.
El mă luă de mână şi m-aduse
La curtea lui, la tatăl său acasă,
Şi-mi dete de-nvăscut îmbrăcăminte,
Manta şi haină dedesubt. Acolo
Am auzit ceva despre Ulise.
Spunea doar craiul că-l avuse-n gazdă
Şi-l ospătase, când venea în ţară.
El mi-arătă averea ce Ulise
Pe-atunci agonisise, aramă şi-aur
Şi fier din greu lucrat, vistierie
Cu care cineva până la neamul
Al zecelea-ar putea hrăni o casă,
Aşa erau odoarele-i de multe
La curtea lui. Şi mai spunea el craiul
C-ar fi umblat Ulise la Dodona
Să cerceteze oracolul lui Joe
De la stejarul cel cu plete nalte,
De felul cum în ţara-i roditoare
Sosi-va el, de mult plecatul, oare
Pe faţă sau pe-ascuns? Cu închinare
La zei în casă-i se jura el mie
Că vasul fuse tras atunci pe mare
Şi oamenii stau gata să-l petreacă
În ţara lui, dar m-a trimis pe mine
Nainte, că s-a nimerit să plece
Un vas tesprotian înspre Dulichiu,
Mănosu-n grâu. El porunci la oameni
De mine s-aibă grijă, să mă poarte
La craiul lor Acast. Ei se-nvoiră
Să-mi facă rău, să mă cufunde-n valul
Urgiei şi mai mult. Şi cum pe mare
De-ajuns de mal se-ndepărtase vasul,
Ei au şi pus la cale-a mea robire,
M-au dezbrăcat de mantie şi haină
Şi altele mi-au pus, nişte bulendre,
Rupturile ce tu le vezi cu ochii.
Iar când spre seară-au fost aici pe câmpul
Ostrovului cel limpede Itaca,

Ei cobză m-au legat c-o răsucită
Frânghie pe corabie şi-n grabă
Ieşind la ţărm s-au aşezat la cină.
Pe mine-apoi m-au dezlegat chiar zeii
Uşor de tot. Şi după ce cu zdreanţa
Mi-acopăr capul şi de-a lungul cârmei
Frumos cioplite mă cobor, mi-apropii
De mare pieptul şi-o apuc de-a-notul
Şi lopăţesc cu braţele-amândouă
Şi repede mă depărtez de dânşii
Şi ies pe mal. O iau la deal, pe unde
Era desişu-unei păduri frunzoase
Şi-aci mă tupil şi mă culc. Cu grele
Suspine ei umblară după mine.
Dar când văzură bine că-i zadarnic
De-a mai căta, la vas se-napoiară.
Uşor m-adăpostiră înşişi zeii
Şi mă luară apoi şi mă-ndreptară
Pe-aici la casa unui om cuminte,
Că-mi fuse dat să mai trăiesc pe lume."
Eumeu îi zise: „Hei sărac de tine!
Că tare m-ai înduioşat, străine,
Cu de-amănuntul povestindu-mi mie
Cât ai răbdat şi pribegit. Dar vorba
Ce-mi spui despre Ulise-mi pare goală
Şi nu te cred. De ce să minţi degeaba,
Tu om bătrân? Ştiu bine eu că zeii
Nu suferă cu nici un chip să vie
Stăpânul meu; că-n luptă cu troienii
El n-a căzut sau n-a murit la sânul
Prietenilor lui după-ncetarea
Războiului. Măcar atunci aheii
I-ar fi făcut mormânt, şi slavă mare
Putea să lase el ca moştenire
La fiul său. Dar azi fără mărire
Vântoasele-l răpiră. Eu deoparte
La turme stau şi nu merg în cetate,
De nu cumva mă cheamă Penelopa,
Stăpâna mea-nţeleaptă, dacă-i vine
De undeva vreo ştire. Toţi în casă
Se pun atunci şi-ntreabă despre toate,
Şi cei mâhniţi de lipsa-ndelungată
A craiului, şi cei voioşi c-au parte
Nepedepsiţi de-avere. Însă mie

Nu-mi place să descos, să-ntreb pe nimeni
De când m-a păcălit cu povestirea-i
Un om etolian care-omorâse
Pe un bărbat şi după ce pe lume
Nemernicise mult, veni la mine.
Eu îl primii cu drag. Dar el îmi spuse
Că-n Creta l-a văzut pe crai, pe lângă
Idomeneu, unde dregea corăbii
Stricate de furtuni. Zicea că vine
La vară sau la toamnă împreună
Cu oastea lui şi-aduce-avere multă.
Şi tu, jălos moşneag, dacă te-aduse
La mine soarta, nu căta pe voie
Să-mi faci minţind şi amăgind, că doară
Nu pentru asta te-oi cinsti şi-n gazdă
Te voi ţinea, ci pentru că mi-e mie
De Cel-de-sus care-ocroteşte oaspeţi
Şi pentru că de tine mi-este milă."
Ulise i-a răspuns: „De bună seamă
Eşti prea necrezător, dacă pe tine
Nu-i chip să te câştig şi să te-nduplec,
Măcar că m-am jurat. Dar hai să facem
Prinsoare-acum, şi să ne fie martori
Amândurora cei din slavă, zeii
Olimpieni, că dacă se va-ntoarce
Stăpânul tău pe-aici, în casa asta,
Tu mă îmbraci cu o manta şi-o haină
Şi mă trimiţi pe urmă la Dulichiu,
Pe unde vreau să fiu. Dacă nu vine
Stăpânul tău aşa cum spun, tu pune
Păstorii tăi atunci să mă răpeadă
La vale de pe stânca asta mare,
Ca nici un om calic să nu cuteze
Să umble cu minciuni." Eumeu îi zise:
„Ce nume bun de om cinstit şi vrednic
Mi-aş căpăta, străine, printre oameni,
Şi-acuma cât viez şi dup-aceea,
De-ar fi ca asta să fac eu şi viaţa
Să-ţi curm aşa, când te-am adus în casă
Şi mi te-am ospătat? Cu bună voie
Mai pot apoi să mă închin lui Joe?
Dar iată-i vremea cinei. Numai soţii
Să vie-acasă mai curând, să facem
Plăcută cină în coliba asta."

Aşa vorbiră între ei, şi-ndată
Se-ntoarseră cu turmele păstorii,
Şi porcii şi-i închiseră în cocini
Pe la culcuşul lor şi vuiet mare
Stârni sălăşuirea lor în staul.
Strigă atunci porcarul la tovarăşi:
„Alegeţi vierul cel mai gras din turmă
Şi-aduceţi-l ca să-l înjunghi în cinstea
Străinului din ţară depărtată,
Să-l mai gustăm şi noi care de dragul
Acestor porci cu colţii albi ne zbatem
Mereu şi ne-amărâm de mult, dar alţii
Se bucură nepedepsiţi de rodul
Trudirii noastre”. Aşa grăi la oameni
Şi despică el lemne cu toporul
Tăios de-aramă. Aduseră ei porcul
Cel îngrăşat, un mascur de cinci vremuri,
Şi-l aşezară jos pe lângă vatră.
Ca om cuminte nu uită porcarul
De Cei-de-sus. Tăie un smoc din capul
Râtanului şi ca începătură
În foc îl azvârli; ură pe urmă
La zei pentru întorsul lui Ulise
Cel înţelept şi c-o despicătură
Luată de pe jos unde-o lăsase
Când lemnele-a tăiat, izbi în mascur
Şi el rămase mort. Îl înjunghiară
Păstorii şi-l pârliră, apoi îndată
Îl ciopârţiră. Şi luând porcarul
Bucăţi de pretutindeni, carne crudă,
Le înveli în prapuri şi făină
Le presură şi le-azvârli în flacări.
Înfeliară tot ce mai rămase,
Şi după ce-n frigare le-nţepară,
Le rumeniră-apoi cu toată grija.
Le scoaseră felii-felii şi-n străchini
Ei puseră grămadă carnea toată.
Porcaru-n urmă se sculă s-o-mpartă,
Fiind un om cu totul drept. Friptura
În şapte o-mpărţi pe rând. O parte
O prinosi la nimfe şi lui Hermes,
Al Maiei fiu, urând, iar celelalte
Le dete fiecărui dintre dânşii.
Pe musafir cinsti cu lungul spate

Al porcului. Se-nvoioşă Ulise
Şi zise-aşa: „Eumeu, urez eu ţie
Să fii mereu aşa de drag lui Joe
Precum îmi eşti tu mie, că-mi faci parte
De bunătăţi, măcar că sunt în starea
În care sunt”. Porcarul îi răspunse:
„Biet oaspe-al meu, mănâncă şi petrece
Cu tot ce-ţi stă în faţă la-ndemână,
Căci Dumnezeu ne dă, ori nu, de-a pururi
Aşa cum vrea, fiind atotputernic”.
Grăi el astfel şi-nchină-nceputuri
De jertfe la nemuritori. Vin negru
Stropi pe jos şi-ntinse lui Ulise
Potirul plin, iar el şezu aproape
De-al lui mertic. Le împărţi din pâne
Mesaulios, pe care-l dobândise
Porcarul singur după ce plecase
Stăpânul său şi fără de-ajutorul
Lui moş Laerte şi-al stăpânei sale:
Îl cumpără cu banii lui din Tafos
Cu mânile-ncepură apoi cu toţii
Să umble la gătitele bucate,
Şi când de-ajuns mâncară şi băură,
Mesaulios luă rămăşiţa pânii,
Iar ei, sătui de pită şi friptură,
Cu toţii se grăbiră să se culce.
Veni o noapte aspră-ntunecoasă
Şi cerul tot ploua fără-ncetare
Şi vâjâia Munteanul, vânt puternic
Şi-n veci ploios. Ulise-ncepe vorba
Voios să-ncerce pe porcar, să vadă
De scoate el cumva şi-i dă sumanul
Ori va sili pe altul să i-l deie,
C-aşa de mult se îngrijea de dânsul:
„Ascult-acum, Eumee, şi cu toţii
Tovarăşi voi ceilalţi. Am să mă laud
Cu ce-am să spun, că mă stârneşte vinul
Zălud care şi pe-nţelept îl face
Să cânte fără cumpăt şi să râdă
Copilăros, să joace şi să-ndruge
Cuvinte ce mai bine-ar fi tăcute.
Odată însă ce-am deschis eu gura,
Nu pot s-ascund. Ah, cum nu-s încă tânăr
Şi plin de vlagă cum am fost odată,

Când cetele mânarăm noi sub Troia
Şi le-ntocmirăm ca să stea la pândă!
În frunte-a fost Ulise, Menelàos
Şi eu al treilea. Ei aveau porunca .
Dar când sosirăm noi pe la cetate,
Sub zidu-nalt, ne tupilăm sub arme
Şi ne culcăm acolo, pe-mprejurul
Oraşului între hăţişuri dese,
Prin stuhuri şi prin locuri mocirloase.
Bătu un crivăţ şi veni o noapte
De pomină, un ger; zăpadă rece
De sus ca bruma se lăsa de deasă
Şi ţurţurii sporeau de peste scuturi.
Dar toţi ceilalţi aveau suman şi haină
Şi liniştiţi dormeau cu spete-ascunse
Sub pavăză. Eu singur la plecare
Lăsai la soţi sumanul meu ca prostul,
Căci nu gândeam de loc să-mi fie rece
Şi-naintai aşa numai cu scutul
Şi-ncins cu-a lui curea scânteietoare.
Dar când fu straj-a treia peste noapte
Şi stelele-asfinţiră, eu cu cotul
Trezind de lângă mine pe Ulise,
Aşa-i zisei, el m-auzi deodată:
«Tu, fiu de viţă naltă al lui Laerte,
Preaiscusite, meştere Ulise,
M-am dus pe copcă, frigul mă omoară
Căci n-am sumanul; mă împinse naiba
Să viu aşa-mbrăcat numai c-o haină,
Nu-i chip de-acuma să mai scap cu zile».
Aşa-i zisei, iar el, ca om destoinic
La sfat şi-n luptă, iscodi un mijloc
Pe loc şi-ncet îmi zise: «Taci acuma,
Să nu te-audă careva de-ai noştri ».
Apoi grăi, în cot proptindu-şi capul:
«Prieteni, ascultaţi. Veni la mine,
Pe când dormeam, un vis de sus. Căci tare
De tabără ne-am depărtat. Deci meargă
Să spuie cineva lui Agamemnon,
Păstorul oastei, să trimită oameni
Mai mulţi.» Cum zise el, şi sare Toas,
Al lui Andrèmon fiu, grăbit şi scoate
Sumanul porfiriu şi dă o fugă
Spre tabără. Eu bucuros iau straiul

Lui Toas şi mă culc şi-adorm sub dânsul
În tihnă până-n ziuă. Cum nu-s tânăr
Şi zdravăn ca atunci! Mi-ar da, vezi bine,
Un ţol vreun porcar din cei din staul
Din dragoste şi cinste pentr-un astfel
De om voinic. Acum însă cu toţii
Mă nesocot, căci port rupturi pe mine."
Eumeu îi zise: „Moşule, vorbit-ai
Frumos de tot; nimica fără cale
Şi de prisos n-ai spus. Avea-vei dară
Şi haine ce pofteşti şi toate cele
Ce se cuvin unui sărman ce vine
Jăluitor. Dar mâne dimineaţă
Din nou rămâi cu zdrenţele pe tine.
Căci n-avem multe haine-aici şi sarici
De primenit; tot insul are una.
Dar las' că vine fiul lui Ulise
Şi el îţi dă şi sărică şi haină
Şi are să te-ndrepte unde-ţi place."
Şi după ce vorbi aşa, se scoală
Şi pe la vatră aşază pat şi-aşterne
Deasupra-i blăni de capră şi de oaie,
Şi-Ulise-n pat se culcă; peste dânsul,
Porcarul zvârle-un ţol mai gros şi mare
Ce el l-avea de schimb pe vreme aspră.
Aşa dormi Ulise şi pe-aproape
Dormiră şi ceilalţi păstori mai tineri.
Porcarul însă nu vru să se culce
Pe stratul lui, departe de-a lui turmă,
Ci merse-afară înarmat să doarmă.
Se-nveseli Ulise, că de-avutu-i
Căta porcaru-n lipsa lui de-acasă.
Întâi îşi prinse sabia-ascuţită
Pe umerii vânjoşi, apoi îşi puse
Sumanul gros şi bun la vânt, şi-asupra-i
Cojoc de capră mare şi-ncălată,
Apoi luând o lance ţuguiată,
Cu care s-apăra de câni şi oameni,
El merse să se culce unde porcii
Dormeau sub stânci, la loc ferit de Crivăţ

Cântul XV

Minerv-atunci se coborî în largul
Lacedemòn la fiul lui Ulise
Ca să-i aduc-aminte, să-l îndemne
Napoi să plece-acasă. Şi zeiţa
Găsi pe Telemah şi pe-al lui Nestor
Fecior dormind într-un pridvor la curtea
Lui Menelau slăvitul. Numai fiul
Lui Nestor moleşit dormea în tihnă;
Pe Telemah somn dulce nu-l mai prinse,
Trezit fiind în umbra nopţii nalte
De-a tatălui său grijă. Stând aproape,
Minerva cea cu ochi albaştri-i zise:
„Nu-i bine-acum, o, Telemah, departe
De casă să te porţi, să laşi pe-acolo
Şi averea-ţi şi bărbaţi fără ruşine.
Mă tem că ţi-or mânca averea toată
Şi-or împărţi-o între ei, şi drumul
Ţi-ar fi-n zadar. Deci hai mai iute cere
Lui Menelau viteazul să te lase
Să pleci, ca tot să mai găseşti acasă
Pe maica-ţi neasemuită. Află
Că o silesc şi tatăl său şi fraţii
Să ia de soţ pe Evrimahos, fiindcă
E cel mai darnic peţitor şi-ntrece
Pe toţi cu zestrea-i dată. Mi-e ca dânsa
Să nu-ţi ia peste voia ta de-acasă
Ceva din bunuri. Ştii cum e femeia,
Ea caută mai de folos să fie
La casa celui care-o ia pe dânsa
Şi nici nu vrea să ştie, nici îi pasă
De răposatu-i soţ şi de copiii
Născuţi nainte. Du-te dar şi-ncrede
Averea ta femeii care-ţi pare
Că-i cea mai cu credinţă, pân'ce zeii
Ţi-or scoate-n cale vrednica soţie.
Mai am încă un sfat să-ţi dau, ia seama.
Pe la strâmtoarea cea dintre Itaca
Şi stâncile din Samos stau la pândă
Fruntaşii peţitori ca să te-omoare
Nainte de sosirea ta în ţară.
Dar nu cred c-au să poată, ba pământul
Îi va-nghiţi pe ei, pe ticăloşii
Ce-ţi toacă moştenirea. Deci abate-ţi
Corabia cea bună de la malul

Ostroavelor, călătoreşte noaptea.
Prielnic vânt îţi va sufla din urmă
Un zeu care veghează şi te-ajută.
Când vei sosi la malul ţării tale,
Corabia şi oamenii sloboade-i
Să meargă spre cetate, tu ia drumul
Şi du-te mai întâi pe la păstorul
Care-ţi păzeşte porcii şi ţi-e omul
Mai credincios. Petrece-acolo noaptea
Şi mână-l la oraş să înştiinţeze
Pe buna Penelopa ca să ştie
Că tu venit-ai sănătos din Pilos".
Aşa vorbind, ea în Olimp se-ntoarse.
Iar Telemah trezi atunci pe fiul
Lui Nestor c-o bleandă din picior şi-i zise:
„Scoal', Pisistrat, şi-nhamă telegarii
La carul lor, să ne vedem de cale".
Răspunse Pisistrat Nestorianul:
„Oricât, o, Telemah, grăbit ni-i drumul,
Nu-i chip să mergem noaptea pe-ntuneric.
Curând miji-vor zori. Aşteaptă dară
Întâi s-aducă-Atrid şi-n car să-ţi puie
Din parte-i daruri scumpe şi cu vorbe
Prieteneşti să te petreacă dânsul,
Căci oaspele mereu şi-aduce-aminte
De gazda care dragoste i-arată."
Abia grăi şi zorii se iviră.
S-apropie de dânşii Menelaos
Sculându-se din pat, de la nevasta-i
Elena cea cu păr de aur. Grabnic,
Cum îl simţi, feciorul lui Ulise
Pe el îşi puse-o haină sclipitoare
Şi-şi aruncă pe umerii cei zdraveni
Un lung veşmânt; ieşi de-acolo, merse
Spre domnitor şi-i zise-aşa flăcăul:
„Mărite-Atride Menelaos doamne,
Dă-mi voie ca să plec de-acum în ţară,
Mi-e tare dor să mă întorn acasă".
Iar el răspunse: „Telemah, din parte-mi
Eu nu te mai opresc aci pe tine,
De vrei să pleci. Ba chiar m-ar prinde ciuda
Pe gazda care-n dragoste şi-n ură
E prea pornit şi n-are vro măsură:
Mai bine-i când e cumpănă la toate.

E deopotrivă rău să-ndemni pe-un oaspe
Să plece peste voie sau să-mpiedici
Pe cel grăbit cât stă la tine. Cată
Să ţii la oaspe şi să-l laşi să plece
Când ar pofti. Ci stai pân-oi aduce
Şi-n carul tău voi pune scumpe daruri
Ca să le vezi cu ochii, pân-oi spune
Femeilor s-aşeze ospăţu-n sală
Din ce avem de-ajuns păstrate-n casă.
Dar e frumos, cinstit şi-ţi prinde bine
Să stai întâi la masă, şi pe urmă
Să-ncepi călătoria pe pământul
Nemăsurat de-ntins. Iar dacă-ţi place
Prin Argos s-o apuci şi prin Helada,
Pun ham la cai şi însumi vin cu tine;
Te duc în lume prin oraşe. Nimeni
Pe noi n-o să ne lase la plecare
Nedăruiţi. O să ne dea s-aducem
Măcar un dar, vrun triped de aramă
Vrun vas, doi telegari, vrun tas de aur.”
Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„Mărite doamne-Atride Menelaos,
Voi să mă-ntorn acum la mine-acasă,
Căci la plecare nu lăsai pe nimeni
De pază pentru bunurile mele.
Mă tem că tot umblând să-mi cat pe tata,
Să nu pier însumi eu, sau de la mine
Din casa mea tot rostul să nu-mi piară.”
Cum auzi acestea, Menelaos
Nevestei şi femeilor deodată
Orândui s-aşeze-ospăţ în sală
Din ce aveau de-ajuns păstrate-n casă.
Sculat din pat, veni atunci la dânsul
Eteoneu, feciorul lui Boetos,
Căci el şi-avea şederea mai aproape.
Pe dânsul îl grăbi s-aprindă focul,
Să frigă carnea; sluga se supuse.
Şi el se pogorî într-o cămară
Cu bun miros, nu singur, ci-mpreună
Cu fiul Megapent şi cu Elena.
Sosind pe unde-avea el lucruri scumpe,
Atrid luă dintre odoare-o cupă
Cu două toarte; fiului său spuse
Să ia un vas de-argint. Elena stete

Pe lângă lăzi, pe unde-au fost tot felul
De ţesături, cu mâna ei lucrate.
Dintr-însele luă atunci ea, zâna
Între femei, o pânză, cea mai mare
Şi mai frumoasă în alesătură,
Şi care strălucea ca un luceafăr
Şi se afla sub clit în fundul lăzii.
Ei merseră prin casă dup-aceea
La Telemah, şi-i zise Menelaos:
„Dea Dumnezeu, o, Telemah, să-ţi fie
Întoarcerea cum o doreşti din suflet!
Din câte-odoare am la mine-n casă
Ţi-oi face darul cel mai scump şi mândru:
Acest ulcior lucrat cu măiestrie,
Întreg de-argint cu buzele-aurite,
Lucrarea lui Vulcan. Mi-l dete mie
Fedim războinicul vestit şi craiul
Sidonului, când eu trecui pe-acolo
La-ntorsul meu. Cu drag ţi-l dărui ţie.”
Zicând aşa el îi direse cupa
Cu două torţi; voinicul Megapentes
Îi puse-n faţă-i aducând luciosul
Ulcior de-argint. Elena-mbujorata
S-apropie de el cu ţesătura
Şi-l agrăi: „Şi eu ţi-oi face darul
Acesta, fătul meu, spre amintire
Din lucrurile mele, ca din parte-ţi
Să-l dai de ziua nunţii mult-dorite
Miresei tale. Pân-atunci să steie
Păstrat la maica-ţi dulce-n vistierie.
Urez ca tu s-ajungi cu bucurie
La casa ta şi-n ţara ta iubită.”
Aşa grăind, îi puse daru-n mână.
El vesel îl primi. Luă feciorul
Lui Nestor aste bunuri şi le strânse
În coşul de la car privind la toate
Înminunat. Bălanul Menelaos
Pe amândoi feciorii-i duse-n sală,
Şezură-acolo-n scaune şi-n jeţuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Şi le întinse o masă lustruită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse

Şi dete pâne şi bucate multe,
Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
Tăie friptură fiul lui Boetos
Şi le-mpărţi câte-o bucată; fiul
Lui Menelau turnă în cupe vinul.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Legară caii Telemah şi fătul
Lui Nestor, carul zugrăvit suiră,
Trecură-ndată poarta cu pridvorul
Răsunător. A mers cu ei şi-Atride,
În dreapta lui ţiind o cupă de-aur
Cu vin desfătător, ca la plecare
Să-nchine paos ei. Şi stând naintea
Telegii lor, ură amândurora:
„Noroc, băieţi, şi-nchinăciune spuneţi
Lui Nestor, care bun ca un părinte
Mi-a fost întotdeauna câtă vreme
Ne-am războit la Troia noi aheii!”
Iar cumpănitul Telemah răspunse:
„I-om spune-aşa cum zici tu, preamărite,
Când vom sosi la el. S-ajute zeii
S-ajung în ţară şi să pot spune-acasă,
Găsind pe tatăl meu, că de la tine
Mă-ntorc şi-avut-am parte de tot felul
De semne de iubire şi-o grămadă
De preţuite-odoare.” Asta zise,
Şi de la dreapta lui zbură un vultur
Ţinând în gheare-un alb gâscan nămornic
Şi blând, răpit de undeva din curte.
Bărbaţi, femei îl urmăreau pe vultur
Cu ţipete, dar el în zbor din dreapta
S-apropie de gloată, dete fuga
Naintea telegarilor. Voinicii
Se-nveseliră, cum văzură asta,
Şi prinseră curaj. Luă cuvântul
Şi întrebă întâi Nestorianul:
„O, doamne Menelaos, oare nouă
Ni-i semnul arătat de sus, ori ţie?”
Stătu puţin pe gânduri domnitorul
Ca el, luând aminte, să răspundă
Mai nimerit. Dar i-apucă nainte
Elena cea cu straiul lung şi zise:
„Luaţi aminte; voi ghici cum zeii
Mă-nvaţă şi cum cred c-are să fie.

Cum vulturul ce vine de pe plaiuri
Pe unde e născut şi-şi are puii,
Răpi gâscanul cel crescut în curte,
Aşa Ulise, după multe patimi
Şi pribegii, acasă se va-ntoarce
Şi crunt plăti-va. Oare şi acuma
E poate-n casa lui şi-urzeşte moarte
La peţitorii toţi.” Grăi la asta
Cumintele fecior al lui Ulise:
„Aşa să dea Olimpianul, soţul
Junonii, care bubuie-n văzduhuri!
Eu ţie-atunci m-oi închina acasă
Ca la un Dumnezeu.” La vorba asta
El dete bici la cai, şi ei de-acolo
Spre câmp luară fuga prin cetate,
De râvn-aprinşi. Şi cât e ziua hamul
Şi-l clătinară-n trapul lor nainte.
Iar când apuse soarele şi-amurgul
Umbrise toate căile, sosiră
În Fera-acasă la Diocle, fiul
Lui Orsiloh, născutul din Alfeos.
Acolo înnoptaseră şi gazda
Le dete daruri scumpe de-ospeţie.
A doua zi când zorile-nzoriră
Trandafirii, ei înhămară caii
Şi carul împestriţat apoi suiră,
Trecură-ndată poarta cu pridvorul
Răsunător şi caii şfichiuiră,
Iar ei zburară plini de voie bună.
Curând sosiră la cetatea naltă,
În Pilos. Zise-atunci aşa la fiul
Lui Nestor, Telemah: „Nestoriene,
Tu vrei să-mi juri c-ai să-mi faci pe voie?
Ne lăudăm că suntem buni prieteni
De la părinţi şi-n vârstă deopotrivă,
Iar calea ce-o făcurăm împreună
Ne va-mprieteni mai mult. Opreşte
Pe-aici şi nu mă duce mai departe
De vasul meu, ca nu cumva bătrânul
Acasă peste voie-mi să mă ţie
Poftindu-mă să stau la el ca oaspe.
Eu trebuie curând s-ajung în ţară.”
Grăi. Şi Pisistrat gândi în sine
Ce fel să-l poată mulţumi mai bine.

Şi-n mintea lui găsi el mai cu cale
Spre malul mării să-şi abată caii
Pe unde-i fu corabia şi-ntr-însa
El puse-n partea cârmei frumuseţe
De daruri, de veşminte şi de aur
Ce-i dase Menelaos, şi cu vorba
Aşa-l iuţi: „Te suie-n vas acuma
Nezăbovind, zoreşte pe tovarăşi
Să pleci până ce n-ajung eu acasă
Ca să vestesc pe tata. Doar ştiu bine
Că inima şi mintea zice-n mine:
Poruncitor şi aprig cum e dânsul,
Aici veni-va singur să te cheme
Şi nu te lasă. Cred că fără tine
Nu pleacă el şi-a ta împotrivire
Prea mult l-ar supăra.” Zicându-i asta,
Asmute caii cei cu dalbe coame
Spre Pilos înapoi şi-ajunge-acasă
Numaidecât. Iar Telemah, silindu-şi
Tovarăşii, aşa le dă poruncă:
„Tovarăşi, pregătiţi cu tot dichisul
Corabia, să ne suim într-însa
Şi s-o întindem iute”. Aşa le zise;
Voios îl auziră ei şi-ndată
Se înluntrară şi pe bănci şezură.
Aşa el se trudea. Şi-n dosul năvii
Jertfea de drum şi se-nchina Minervei.
Dar iat-atunci s-apropie de dânsul
Un om fugar din Argos, de departe,
Un ghicitor, care-omorâse-acolo
Pe un bărbat. El se trăgea din casa
Şi neamul lui Melampus care-odată
Trăia în Pilos cel avut în turme
Ca om cuprins într-o măreaţă curte.
Dar el apoi la alt popor se duse
Fugind de ţara lui şi de Neleus
Bărbatul, domn slăvit ca nimeni altul,
Ce-avere multă pe un an i-oprise
Cu sila; iar el, pus în bente grele,
Stătu legat în casa lui Filacos
Şi pătimea nespus pentru copila
Lui crai Neleu şi-n marea lui orbire
La care-l împinsese-nfricoşata
Zeiţ-a răzbunării. Dar el scapă

De pacoste şi turma mugitoare
Spre Pilos o aduce din Filaca
Şi astfel se răstoarce de ruşinea
Făcută de Neleu şi însoţeşte
Pe frate-său acasă c-o femeie;
Iar dânsul pleacă-n altă ţară,-n Argos
Cel păşunat de cai. Acolo-i fuse
Sortit să se aşeze, peste mulţii
Argii să fie domn. Luând femeie
El şi-ntemeie casă naltă unde
Se nasc doi fii puternici: Antifates
Şi Mantiu. Antifates a fost tatăl
Lui Oicleu cel inimos, de unde
Se trage Amfiaràos, care bietul,
Deşi iubit de Joe şi de-Apollon,
Dar tot n-atinse pragul bătrâneţii,
Căci a pierit la Teba după darul
Primit de-a lui nevastă. El avut-a
Ca fii pe Amfilohos şi pe-Alcmèon.
Iar Mantiu a născut pe Polifides,
Apoi pe Cleitos, cel frumos, pe care,
De frumuseţe, a zorilor zeiţă
Pe tron de aur îl răpi să-l facă
Nemuritor; viteazul Polifides
Proroc a fost orânduit de-Apollon,
Neîntrecut de oameni când murise
Amfiarau. De ciudă pe-al său tată
Fugi de-acasă la Hiperesia,
De unde-apoi ghicea la lumea toată.
Feciorul lui numit Teoclimènos
Veni acum la Telemah pe vremea
Când el pe lângă vas cu închinare
Şi cu urări de drum se pregătise,
Şi-aşa-i grăi cuvinte zburătoare:
„Prietene, fiindcă te întâmpin
Jertfind în acest loc, te rog pe jertfe,
Pe zeul cărui te închini, pe tine,
Pe oamenii din jurul tău, grăieşte-mi
Adevărat şi nu-mi ascunde, cine
Eşti tu? Din ce părinţi? Din care ţară?”
Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„Ţi-oi spune drept aşa cum e, străine,
Mi-e neamul din Itaca şi Ulise
E tatăl meu, de-a fost cumva vreodată,

Căci el acum muri de moarte tristă.
De-aceea şi luând un vas şi oameni
Venii să-ntreb de dusul tată." Zise
Teoclimenos cel chipos ca zeii:
„Şi eu din ţară-mi fug şi vin la tine,
Căci am răpus un om de-ai noştri, şi-are
Şi fraţi şi neamuri multe el în Argos
Cel păşunat de cai, şi ei sunt foarte
Puternici între-ahei. Şi fug de dânşii
Ferindu-mă de-osândă şi de moarte,
Că mi-este scris să pribegesc în lume.
Deci ia-mă-n vas, ca pe-un fugar ce-ţi cade
Milcuitor. Mă tem că m-or ucide,
Că-mi pare că sunt urmărit." Răspunse
Chititul Telemah: „Ţi-oi face voia
Şi de la vas eu nu te voi respinge.
Urmează-mă, te-om ospăta pe-acolo
Cu ce avem." Aşa-i vorbi şi lancea
Cu vârf de-aramă i-o luă şi-o-ntinse
Pe podul şovăielnicei corăbii.
Pe urmă se sui şi el pe vasul
Drumeţ pe mare. S-aşeză spre cârmă
Feciorul lui Ulise şi pe-aproape
Teoclimen. Vâslaşii dezlegară
Otgoanele şi Telemah, zorindu-i
Pe toţi, le porunci să puie năvii
Dichisul tot. Ei s-au supus în pripă
Şi ridicând catargu-l împlântară
Prin scobitura grinzii de la mijloc
Şi-l cetluiră cu frânghii, lăţiră
Vintrele albe prinse de curele
Vârtos sucite. Zâna cu ochi lucii,
Minerva, vânt prielnic le trimise
Şi-l repezi năvalnic ea din slavă,
Ca vasul să alerge cât mai iute
Să taie unda cea sărat-a mării.
Plutiră aşa de-a lungul pe la Crunos
Şi Halchis cea cu apele frumoase.
Când soarele-asfinţi şi orice drumuri
Se-ntunecară, vasu-mpins de vântul
Ajutător s-apropie de Fea
Spre coastele Elidei, ţara sfântă
Unde domnesc epeii. Şi de-acolo
Trecu pe la ostroave cât mai iute

Feciorul lui Ulise dat pe gânduri,
Că nu ştia de scapă el sau moare.
Cina pe-atunci Ulise cu porcarul
În ţara lui şi-alăturea de dânşii
Cinau ceilalţi păstori. Dar mai pe urmă,
Când ei de-ajuns mâncară şi băură,
Vorbind Ulise, şi-ncercând să vadă
De vrea porcarul să-l mai ţie-n gazdă
Şi stăruie-n sălaş să mai rămâie
Sau are să-l îndrume spre cetate,
Le zise astfel: „Ascultaţi, Eumee
Şi voi ceilalţi tovarăşi! Vreau ca mâne
S-o iau la drum, să mânec spre cetate,
Ca să cerşesc, să nu vă stau povară
Pe capul tuturor. Dar dă-mi povaţă
Şi călăuză bună-n drumeţie,
Şi să mă car. Eu singur de nevoie
Voi colinda cetatea să văd poate
Mi-a-ntinde cineva vrun drob de pâne
Şi vrun pahar. Şi cum ajung la casa
Măritului Ulise, să duc veste
Domniţei înţelepte şi să intru
În cercul peţitorilor cei mândri.
Mi-or da ei poate vro îmbucătură
Din multele bucate ce-au la masă.
Frumos şi harnic voi sluji la toată
Porunca lor. Că eu ţi-oi spune una,
Ia seama tu şi-ascultă: cu-ajutorul
Lui Hermes, zeul sol care podoabă
Şi cinste pune-n tot ce face omul,
Nu-i nimeni să mă biruie de harnic
Când este vorba foc s-aprind şi lemne
Uscate să despic, să-mpart la masă
Şi carnea să o frig şi vin din cană
Să torn cum fac cei mici slujind în casă
Pe cei mai mari.” Dar supărat Eumeos
Aşa-i grăi: „Vai, ce-ţi veni, străine?
Pesemne-acolo vrei să-ţi laşi tu pielea
De umbli să te-amesteci în mulţimea
De peţitori, a căror semeţie
Şi ne-nfrânare pân’la cer ajunse.
Nici robii lor nu sunt aşa ca tine;
Sunt tineri şi-mbrăcaţi cu haine bune,
Au părul dres şi faţa lor frumoasă

Şi mesele lor lucii împănate
De pâne şi de carne şi de vinuri.
Rămâi dar. Nu se supără nici unul
Pe-aici de stai; nici eu, nici alt tovarăş.
Iar când veni-va fiul lui Ulise,
Te va-mbrăca în haină şi-n cămaşă
Şi te va duce-oriunde ţi-ar fi voia."
Ulise mult-păţitul îi răspunse:
„Fii drag Celui-de-sus cum mi-eşti tu mie
De drag, Eumeos! Doar tu-mi puseşi capăt
Nemernicirii şi răstriştii grele.
Nimic mai rău decât să fii un lainic
Şi fără căpătâi. Afurisitul
De pântec e de vină că necazuri
Îndură bietul om ce-ajunge-n lume
Hoinar, lovit de soartă şi durere.
Dar dacă mă opreşti pe-aici şi stărui
S-aştept pe domnişorul meu, vorbeşte-mi
De mama şi de tata lui Ulise,
Pe care la plecare-l părăsise
Pe pragul bătrâneţii. Spune-mi dacă
Trăiesc şi văd lumina cea de soare,
Ori au murit şi sunt pe ceea lume."
Mai-marele peste porcari îi zise:
„Ţi-oi spune drept, aşa cum e, străine.
Mai vieţuie Laert şi se tot roagă
De Cel-de-sus să-i ia din trup viaţa,
Să moară-n casa lui. Grozav mai geme
Jălindu-şi fiul dus, nevasta-i bună,
A cărei moarte-i căşună otravă
De-alean şi bătrâneţe timpurie.
Iar dânsa s-a topit de moarte tristă
Tânjind după slăvitu-i fiu. Dă, Doamne,
Sfârşit aşa de crud să n-aibă nimeni
Din cei care mi-s dragi în casa asta
Şi-mi fac un bine! Cât a fost în viaţă,
Cu toată-a ei mâhnire, mi-era mie
Plăcut s-o-ntreb şi să vorbesc cu dânsa,
Că mă crescu-mpreună cu Ctimena,
Copila ei cea trupeşă, mezină,
Cu care am crescut eu împreună,
Ci n-am fost mai puţin iubit ca dânsa.
Iar când ne-ajunse draga tinereţe,
Pe ea o măritară-atunci la Same

Luând comori de zestre, iar pe mine
Bătrâna mă-nţoli frumos în haină
Şi în cămaşă,-mi dete-ncălţăminte
Şi mă trimise-apoi la ţară. Totuşi
Mai tare mă iubea pe mine. Acuma
De toate aceste sunt lipsit; dar zeii
Cei fericiţi dau spor trudirii mele,
În care stărui şi de unde-mi vine
Şi hrana, băutura şi prisosul
Ce-l dau la oaspeţi vrednici de cinstire.
Dar nu pot eu s-aud de la stăpâna
O vorbă dulce, nici să văd vrun bine,
De când pe casa ei căzu năpasta,
Nemernicii de peţitori. Că tare
Mai au nevoie slugile să steie
De vorbă cu stăpâna şi să-ntrebe
De câte toate, să mai ia mâncare
Şi băutură, ba şi să mai ducă
Ceva cu ei la ţară din mulţimea
De lucruri care-i bucură pe dânşii."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Vai că de mic, porcarule Eumeos,
Răznitu-te-ai departe de-a ta ţară
Şi de părinţi ! Dar spune-mi adevărul:
Prădat a fost oraşul larg în uliţi
Pe unde-aveau părinţii tăi locaşul?
Sau că, rămas tu singur pe la turma
De oi sau boi, luându-te-n corăbii
Vrăjmaşii te vândură la stăpânul
Acestei case pe un preţ de seamă?"
Mai-marele peste porcari răspunse:
„Fiindcă-ntrebi şi iscodeşti, străine
Şezi liniştit şi-ascultă pe tăcute
Şi bea voios din vin. Prea lungi acuma
Sunt nopţile şi ţi-i destul răgazul
Să dormi sau să asculţi şi să te bucuri.
Nu-i bine să te culci devreme, strică
Şi multul somn. De vor ceilalţi tovarăşi,
Şi au plăcere, meargă să se culce.
Dar mâne dimineaţă, din merinde
Luând ceva, să plece după turma
De porci domneşti. Iar noi, aci-n colibă
Gustând din băuturi şi din bucate,
Să mai petrecem pomenind trecutul

De suferinţi amare. Şi-n durere
Se bucură cine-a răbdat necazuri
Prea multe şi-a tot pribegit pe lume.
De-aceea şi-ţi răspund la întrebare:
I-o insulă ce Siria se cheamă,
Poate-auzişi de ea; este deasupra
Ortigiei şi soarele pe-acolo
Se dă napoi. Nu-i tare locuită,
Ci-i roditoare şi-n păşuni mănoasă,
Bogată-n oi şi-n vin şi-n grâu. Acolo
] Nici foamea nu pătrunde, nici vreo boală
Greţoasă nu mai chinuie vreodată
Pe bieţii oameni. Dacă prin cetate
Îmbătrâneşte-un neam din ei, Apollon
Venind cu arc de-argint şi cu Diana,
Blajin îi săgetează şi-i doboară.
Acolo sunt două cetăţi, şi toate
Le-au împărţit în două între ele.
Şi-asupra lor domnea fălos ca zeii
Părintele meu Ctesiu Ormenides.
Veniră-atunci corăbierii meşteri,
Fenicienii, hoţi mehenghi, c-o navă
De jucărele şi de fleacuri plină.
Era în casa tatii o femeie,
Feniciană mare şi chipoasă
Şi harnică la lucru de minune.
Viclenii negustori o amăgiră.
Şi unul dintre ei, când ea se duse
Să spele, în corabie-o cuprinse
Şi-o drăgosti cu dragoste ce scoate
Din minţi pe o femeie, suflet moale,
Oricât ar fi de treabă şi cuminte.
Şi prinse-apoi s-o-ntrebe cine este
Şi dincotro-i venită. Ea îndată
Conacul tatii i-arătă şi-i zise:
«Mă laud că sunt din Sidòn, oraşul
Avut în bronz. Sunt fiica lui Aribas
Cel prea bogat. Când eu de pe la ţară
Veneam cândva, tâlharii cei din Tafos
Răpitu-m-au şi m-au adus încoace
Şi m-au vândut acasă la bărbatul
Ce şade-aicea, şi-a plătit el bine.»
Iar cel care o-ndrăgi pe-ascuns îi zise:
«Întoarce-te cu noi la tine-acasă

Să-ţi vezi părinţii, curtea lor cea naltă,
Că ei trăiesc şi sunt avuţi acuma».
Femeia zise atunci: «Aşa să fie,
De vreţi, corăbieri, să-mi daţi cuvântul,
Să vă juraţi că-ntreagă şi neatinsă
Acasă mă veţi duce». Aşa le zise
Şi cum ceru cu toţii se jurară.
Iar după ce rostiră jurământul,
Ea-i sfătui aşa: «Tăceţi acuma,
Să nu-mi vorbească dintre voi nici unul
De m-ar găsi pe drum sau la fântână,
Ca nu cumva să meargă oarecine
Acasă să mă spuie la bătrânul
Şi bănuind, el să mă lege-n lanţuri
Şi vouă să vă caute pierzarea.
Gândiţi la asta şi zoriţi cu strânsul
Merindelor de drum. Apoi când plină
Corabia va fi cu de-ale gurii,
Voi repede să-mi daţi de ştire-acasă.
V-aduc şi aurul ce-i la-ndemână,
Ba chiar v-aş da voios şi altă plată,
Căci eu la curte-acolo cresc pe fiul
Lui Ctesiu, prunc deştept ce tot cu mine
Pe-afară umblă; eu l-aş duce-n navă,
Şi mult folos avea-veţi de la dânsul,
Când o să-l vindeţi în străinătate.»
Aşa vorbi femeia şi purcese
Spre curtea cea frumoasă. Negustorii
Au stat la noi un an întreg şi marfă
Au neguţat şi-au încărcat cu dânşii
Corabia. Şi-apoi când au fost gata
De-a se porni, ei au trimis pe unul
Să-nştiinţeze pe femeie. Vine dânsul,
Un hoţoman, la tatăl meu acasă
C-o salbă tot din aur şi din boabe
De chihlimbar. Şi roabele şi mama
Umblau cu ea şi-o cercetau cu ochii
Şi-i dau un preţ. Iar pe tăcute dânsu
Îi face semn femeii şi-apoi pleacă
Spre mare. Mă luă atunci de mână
Femeia şi pe loc mă duse-afară.
Găsi în sală mese şi pahare,
Acolo stau mesenii împreună
Cu tatăl, dar acum la adunarea

Poporului plecaseră cu toţii.
De-aici luând în pripă ea trei cupe
De aur şi-ndosindu-le la sân, cu ele
Fugi, iar eu, copil fără de minte,
Mergeam în urma ei. În vremea asta
Veni amurgul, soarele apuse
Şi drumurile toate s-adumbriră.
Păşind noi iute, la liman sosirăm
Pe unde-a fost corabia. Străinii
Atunci ne înluntrară şi băturăm
Noi drum de ape. Cerul ne trimise
Un vânt prielnic. Şase zile-ntr-una
Plutirăm zi şi noapte. Într-a şaptea
Diana-arcaşa fulgeră cu arcul
Pe-acea muiere, de căzu în fundul
Corabiei cum cade o corlă-n mare.
Ei o zvârliră ca să fie hrană
La foce şi la peşti. Şi singur bietul
Eu am rămas îndurerat în mine.
Purtat de apă şi de vânt, ajunse vasul
Fenician la insula Itaca.
Aici Laert mă cumpără cu plată,
Şi-aşa m-am pomenit în ţara asta."
Întâmpină din grai atunci Ulise:
„Ce mult m-a-nduioşat a ta poveste,
Eumeu, de toate câte-ai spus şi câte
Ai suferit! Ci Dumnezeu îţi dete
Pe lângă rău şi bine: după multe
Nevoi te-ai aciolat aici la casa
Unui om blând ce cu băut şi hrană
Te-mbie din belşug şi bun ţi-i traiul.
Iar eu după-ndelungă pribegire
Am poposit pe-aici." Aşa vorbiră
Şi adormiră, dar puţină vreme,
Căci zorile curând pe cer mijiră.
Tovarăşii lui Telemah într-asta,
Sosind la ţărm, în pripă dezlegară
Vintrele, aplecară-apoi catargul
Şi tot vâslind înlimăniră vasul,
Îl otgoniră şi-l încătuşară.
Ieşiră-apoi şi ei pe malul mării,
Gătiră masa, dreseră-apoi vinul.
Şi când de-ajuns mâncară şi băură,
Luă cuvântul Telemah şi zise:

„Înaintaţi cu vasul spre cetate,
Eu merg pe la păstorii mei la ţară
Şi, după ce îmi văd de trebi, diseară
Cobor înspre oraş. Şi apoi mâne,
În faptul zilei, eu vă-ntind o masă
De bun sosit, ospăţ frumos de carne
Şi vin mieros.” Atunci Teoclimènos
Aşa-ntrebă pe fiul lui Ulise:
„Eu încotro s-apuc, copile dragă?
La care casă pot să trag, la care
Bărbat dintre mai-marii din Itaca?
Pot merge eu la maică-ta de-a dreptul,
În casa ta?” Iar Telemah răspunse:
„La casa mea te-aş fi poftit eu însumi
Să mergi, c-avem de toate pentru oaspeţi.
Dar ţie nu-ţi poate prii pe-acolo
Că nu sunt eu şi nu te vede mama,
Căci rareori se arată ea prin casă
La peţitori, ci stă departe-n rândul
De sus al casei, unde ţese pânza.
Ţi-oi spune eu un alt bărbat la care
Să mergi, la Evrimah, feciorul mândru
Al bunului Polib, la care-acuma
Ca la un zeu privesc itacienii.
Căci el e mai de seamă şi doreşte
Mai mult să ia pe mama, s-aibă sceptrul
Părintelui meu dus. Dar ştie domnul
Olimpian, care-n văzduh tronează,
De n-or sfârşi-o jalnic ei nainte
De nunta lor.” Abia vorbi şi-n clipă
La dreapta lui zbură atunci un uliu,
Sol iute zburător al lui Apollon.
O porumbiţă-ncătuşase-n gheare
Şi-o tot smulgea şi-mprăştia din pene
La mijloc între Telemah şi navă.
Teoclimènos îl pofti pe-acesta
Departe de tovarăşi şi-apucându-l
De mână,-i zise: „Tinere,-acest uliu
Cu voia unui zeu din dreapta zboară.
Eu l-am văzut din faţă şi-nţeles-am
Că e un semn. O casă mai domnească
Nu-i alta cum i-a voastră în Itaca.
Vi-i vouă dat să fiţi mereu puternici.”
Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Să fie-aşa cum ai grăit, străine!
Să vezi ca mâne ce prietenie,
Ce daruri ai din parte-mi, că oricine,
Privindu-te, te-ar ferici pe tine.”
Aşa vorbi şi zise lui Pireos,
Un credincer al lui : „Tu, al lui Clitos
Fecior Pireos, cel mai bun tovarăş
Din cei care la Pilos mă-nsoţiră:
Pe-acest străin să-l duci la tine-acasă,
Cinsteşte-l, ospătează-l şi ai grijă
De el pân-oi veni”. La asta zise
Pireos, bun lăncer: „De-ar sta pe-aicea,
O, Telemah, oricât de multă vreme,
Eu grijă am să-i port şi nu va duce
Vro lipsă el ca oaspe”. După asta
În navă se sui şi pe tovarăşi
Zori să se înluntre, să dezlege
Otgoanele. Intrară dânşii iute
În navă şi pe bănci se aşezară.
Iar Telemah legă sandale dalbe
Şi ţapăna lui lance ferecată
Luă pe podul năvii. Dezlegară
Otgoanele vâslaşii; o porniră
Pe mare spre cetate, după vrerea
Lui Telemah, feciorul lui Ulise.
În vremea asta repede pe-acesta
Picioarele-l purtau până ce-ajunse
La cocina cu mii de porci, pe unde
Dormea-n sălaş porcarul bun la suflet
Şi credincios, care-şi iubea stăpânii.

Cântul XVI

Ulise şi porcarul prin colibă
Făcură foc la vatră dimineaţa,
Gătiră prânzişorul şi porniră
Cu turma pe păstori. Cum îl văzură
Pe Telemah, zăvozii nu-l lătrară,
Când el s-apropie; se gudurară
Pe lângă el. Ulise luă seama
Cum se codeau dulăii şi de-aproape

Un tropot auzi. De-aceea-ndată
Şi zise lui Eumeu: „De bună seamă,
Vrun cunoscut sau vrun tovarăş vine.
Nu-l latră câinii, dau numai din coadă,
Şi-aud un tropăit.” El nu rostise
Cuvântu-ntreg, şi iată că fecioru-i
Stătu în tindă. Se sculă porcarul,
Uimit fiind, şi olu-n care vinul
Amesteca-i pică din mâni şi-n faţa
Stăpânului păşind, deodată prinse
A-l săruta pe cap, pe ochii mândri
Şi mânile-amândouă; calde lacrimi
Îi picurau. Cum un duios părinte
Primeşte după zece ani de zbucium
Pe fiul său venit din ţări străine,
Pe fiul singur şi născut târziu, tot astfel
Pe Telemah îmbrăţişa porcarul
Şi-l săruta mereu parcă scăpase
Din mâna morţii şi-i zicea cu plânset:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce?
Eu nu credeam că te mai văd vrodată
De când la Pilos ai plecat pe mare.
Copile, vino-n casă cât mai iute,
Privindu-te, de drag să-mi satur ochii,
C-abia întors ai şi venit la mine.
Tu nu vii des ca să ne vezi la ţară
Pe noi păstorii, stai doar în cetate,
C-aşa ţi-i voia să priveşti greţosul
Duium de peţitori.” Chititul tânăr
Aşa-i răspunse: „Iată intru, taică.
Venii în treacăt numai pentru tine,
Ca să te văd cu ochii, să-mi spui dacă
Mai stă acasă mama ori cu altul
S-a măritat şi patul lui Ulise
Părăginit l-acopere pustiul
Păinjeniş.” Grăi atunci porcarul:
„Ba stă şi rabdă-n casa ta şi-adastă,
Dar plânge şi se mistuie de jale
Şi nopţile şi zilele-i sunt negre”.
Aşa vorbind, îi ia din mână lancea,
El intră, sare pragul cel de piatră.
Îi dă Ulise scaunul să şadă,
Dar Telemah se pune împotrivă
Aşa din grai oprindu-l: „Şezi, străine.

În tot sălaşul nostru eu găsi-voi
Un loc să şed. Aci e omul care
Mi-aşterne mie.” Astfel zise dânsul;
La locu-i merse de şezu Ulise.
Porcarul aşternu pe jos grămadă
De ramuri verzi şi blănuri pe deasupra
Şi-aici se puse fiul lui Ulise.
I-alătură în blid apoi porcarul
Friptura lor cea din ajun rămasă
Şi-n grabă pâne mai ticsi-n panere
Şi vin mieros amestecă în cupă;
Şezu pe urmă-n faţa lui Ulise.
Ei mânile-ntindeau la masa gata.
Şi când de-ajuns mâncară şi băură
Voinicul întrebă porcarul: „Taică,
De unde vine-acest străin la tine?
Cum l-au adus la noi corăbierii?
Şi cine-s ei? Că nu putea în ţară
Să vie el pe jos.” Eumeu îi zise:
„Ţi-oi spune drept aşa cum e, copile.
Se laudă că e cretan şi zice
Că-n pribegie-a colindat prin multe
Oraşe-n lume cum îi fuse scrisa
Şi-n urm-acum, fugind pe-ascuns din vasul
Unor tesproţi, veni la mine-n staul.
Eu ţi-l predau şi fă ce vrei cu dânsul,
Că rugător spre tine se îndreaptă.”
Dar chibzuitul Telemah răspunse:
„Eumeu, mă doare mult ce-mi spui tu mie.
Cum pot primi eu pe străin în casă?
Sunt tânăr doar şi-n braţe nu mă bizui
Să-nlătur un duşman, dacă mă-nfruntă.
Şi mama îndoită stă pe gânduri:
Să stea la mine s-aibă grija casei
Cinstind crivatul tatei şi de teamă
De gura lumii? Sau să ia pe unul
Dintre ahei care-o peţeşte acasă
Şi-i cel mai bun şi dă mai multă zestre.
Dar pe acest străin, fiindcă-i oaspe
La casa ta, am să-l îmbrac în haină
Şi-n mantie, dalbă îmbrăcăminte,
I-oi da şi-o sabie ascuţită-n două,
Sandale de-ncălţat şi l-oi trimite
Oriunde va pofti. De vrei tu însă,

Poţi să-l mai ţii şi să-ngrijeşti de dânsul.
Eu straiele-i ţi le trimit încoace
Şi hrană de tot felul ca să nu te
Îngreuie pe tine, pe tovarăşi.
Eu n-aş lăsa cu noi să vie-acolo
La curte printre peţitori, că prea e
Nebun-a lor trufie şi de dânsul
Ei pot să-şi bată joc şi-atunci pe mine
Prea mult mă va durea, că-i anevoie
Ca unul singur, cât ai fi de tare,
Să birui pe mai mulţi; te bat prin număr."
Dar mijloci Ulise mult-păţitul:
„Prietene, să ierţi că iau cuvântul,
Dar inima grozav mi se sfâşie,
Când eu v-aud vorbind că peţitorii
Tot uneltesc blăstemăţii la curte
În ciuda ta, deşi eşti aşa mare.
Dar spune-mi: Suferi tu de bună voie?
Sau nu te vrea poporul şi ascultă
De glasul unui zeu? Sau tu învinui
Pe fraţii-n care poţi să te mai bizui
Când luptă grea se-ncinge cu duşmanii?
Hei, de-aş fi fost aşa voinic ca tine,
Cu-acelaşi suflet! Să fi fost acuma
Feciorul lui Ulise ori el însuşi
Venit din pribegie – că mai este
Nădejde de-a veni – pe loc atuncea
Răteze-mi capul un bărbat, oricine,
De nu intram în casa lui Ulise
Şi nu-i zvântam aci pe toţi mişeii!
Iar de mai pridideau cu-a lor mulţime,
Fiind eu singur, aş fi vrut mai bine
Să mor în casa mea ucis de dânşii
Decât mereu să văd nemernicia,
Pe oaspeţi bruftuiţi şi îmbrâncite
În chip obraznic roabele prin casă
Şi vinul tot secătuit şi hrana
Zadarnic irosită, şi-asta-ntr-una
Şi fără capăt." Telemah răspunse:
„Străine, eu vorbi-voi adevărul
Adevărat. Nu-i supărat pe mine
Şi nu mă duşmăneşte tot poporul
Şi n-am să-nvinui fraţi care n-ajută
La-ncăierare-n lupta cu duşmanii.

Căci Dumnezeu a dat la neamul nostru
Câte un singur fiu: străbunu-Arcèsiu
Avu numai pe unul, pe Laerte;
Laerte avu pe tatăl meu Ulise
Şi el pe mine numai unul singur
Şi-acasă mă lăsă şi n-avu parte
De fiul său. De-aceea şi vrăjmaşii
Nenumăraţi îmi mişună prin casă.
Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave,
Din Same, din Dulichiu, din Zachintos
Cel păduros, precum şi toţi mai-marii
Din ţară, din Itaca cea pietroasă,
Pe maica mi-o peţesc şi-mi storc averea.
De teamă ea nu poate să-i respingă
Şi nici să-ncheie-aşa căsătorie,
Şi ei îmi risipesc avutul casei,
Ba-ndată mă vor pierde şi pe mine.
Dar asta de la Cei-de-sus se ţine.
Tu du-te, taică, mai curând şi spune
La maică-mea-nţeleapta Penelopa,
Că-s sănătos şi m-am întors din Pilos.
Eu stau aici, iar tu, după ce da-vei
De ştire numai ei, să vii încoace,
Că mulţi mă pasc şi vor a mea pierzare".
Eumeu porcarul i-a răspuns la asta:
„Ştiu şi-nţeleg. Povăţuieşti pe unul
Ce cugetă la fel. Dar spune-mi mie
Deschis şi drept: pot eu cu drumul ăsta
Şi bietului Laert să-i dau de ştire?
Că el nainte, cât era de mare
Mâhnirea lui de dragul lui Ulise,
Vedea de munca de la câmp şi-n casă
Mânca şi bea cu slugile-mpreună
Oricât poftea. Acum însă, din ziua
De când spre Pilos ai plecat pe mare,
Aud că nu mai bea, nimic nu-mbucă
Şi nu mai umblă pe la câmp, ci şade,
Se vaietă şi plânge şi suspină
Şi i se topeşte carnea de pe oase".
Iar chibzuitul Telemah răspunde:
„E dureros, dar să-l lăsăm pe dânsul
Cu toată jalea. Dacă omul singur
Ar fi s-aleagă tot ce-ar vrea pe lume,
Eu mi-aş alege-ntâi venirea tatii.

Tu dă-le lor de veste, apoi te-ntoarce
Şi nu te mai abate pe la ţară
După Laert, ci spune maicii mele
La el să mâne repede şi-n taină
Pe chelăriţă ca să-nştiinţeze
Pe-al meu bunic.” El zise şi păstorul
Zori la drum. Eumeu luă în mână
Opincile, le încălţă şi-n urmă
Purcese spre cetate. Iar Minerva
Luă îndată seama că plecase
Porcarul din sălaş şi merse-acolo.
S-asemăna la chip cu o femeie
Frumoasă, trupeşă şi pricepută
La lucru de minune. Dânsa stete
În dreptul uşii, se ivi doar numai
Viteazului, dar nu putu s-o vadă
Şi nici s-o simtă Telemah, că zeii
Nu tuturora aidoma s-arată.
Ulise doar şi cânii o văzură,
Ci n-o lătrară. Mârâind, de frică
Se traseră deoparte. Din sprâncene
Făcu zeiţa semn; ulmă Ulise,
Ieşi din casă şi trecu sub zidul
Înalt al curţii şi-i stătu nainte.
Minerva-l agră: „Laertiene,
Mult iscusite meştere Ulise,
Destainã-te şi nu te mai ascunde
De fiul tău, ca pregătind sfârşitul
Şi moartea peţitorilor să mergeţi
În falnica cetate. Alături fi-voi
Curând şi eu, sunt gata de bătaie.”
Aşa grăind, cu varga ei de aur
L-atinse pe viteaz. Pe trup îi puse
Veşmânt frumos şi mantie curată
Şi statul îi mări şi tinereţea.
Şi faţa-i iar i se smezi şi-obrajii
I se-mpliniră, părul pe bărbie
I se-nnegri. Zeiţa după asta
Se-napoie. Ulise merse-n casă,
Iar fiul său se buimăci văzându-l
Şi de cutremur se uita în lături,
De teamă să nu fie un zeu, şi zise:
„Cu totul altu-mi pari acum, străine,
Ai altă haină şi-altă-nfăţişare.

De bună seamă eşti un zeu din slavă;
Îndură-te ca să-ţi închin prinoase
Plăcute, daruri scumpe, odoare de-aur;
Doar cruţă-mă.” Răspunse-atunci Ulise:
„Eu nu-s de loc un zeu. De ce m-asemeni
Cu zeii? Eu sunt bietul tău părinte,
Acela după care-oftezi şi suferi
Aşa de mult năpăstuit de oameni
Necruţători.” Aşa vorbi, şi fiul
Îşi sărută;-i curgeau pe faţă lacrimi
Ce pân-atunci le tot iezise-ntr-însul.
Dar Telemah tot nu voia să creadă
Că-i tatăl său şi cuvânta: „Tu nu eşti
Părintele-mi Ulise. Mă smomeşte
Un zeu, ca să suspin, să plâng mai tare.
N-o poate făptui schimbarea asta
Un muritor în voie, dacă nu vrea
Un zeu să-l facă ba moşneag, ba tânăr.
Erai un om bătrân adinioarea
Şi-n zdrenţe învăscut, şi iat-acuma
Eşti ca un zeu locuitor în cerul
Nemărginit.” Ulise cumpănitul
Răspunse-aşa: „O, Telemah, nu-ţi şade
Să stai uimit şi să te miri atâta,
Că-ţi vezi pe tata-n casă. Nu mai vine
Un alt Ulise-aici. Chiar eu sunt bietul
Ce după pribegiri şi patimi multe
În anul douăzeci mă-ntorc în ţară.
Iar ce-ai văzut o datoresc zeiţei;
Ea m-a făcut aşa cum vrea, căci poate,
Aci milog, aci voinic şi tânăr
Şi îmbrăcat în strai frumos, că-i lesne
Ca zeii cei locuitori în cerul
Nemărginit, pe oameni să-i înalţe
Sau să-i afunde-n iad.” Aceasta zise,
Apoi şezu. Iar Telemah cu vaiet
Cuprinse pe-al său tată bun şi lacrimi
Vărsa din ochi. Pe amândoi nevoia
Bocirii-i podidi, şi începură
A plânge-n hohot, mai duios şi jalnic
Ca pajura sau vulturul cu gheare
Încovoiate, când le fură puii
Nezburători, din cuibul lor, ţăranii.
Aşa de trist plângeau şi de sub gene

Şiroaie le curgeau. Şi-amurgul serii
I-ar fi găsit jălind aşa-mpreună,
De nu-ntreba pe taică-său feciorul:
„Pe care vas te-aduseră în ţară
Vâslaşii, tată? Cine-s ei? Că doară
Tu nu puteai veni aci pedestru.”
Ulise mult-păţitul îi răspunse:
„Ţi-oi spune drept, aşa cum e, copile.
M-aduseră feacii, vâslitorii
Vestiţi de buni, care petrec pe mare
Pe toţi străinii pripăşiţi la dânşii.
Pe când dormeam, m-aduseră-ntr-o navă
Şi mă lăsar-aici. Şi mă cinstiră
Cu daruri scumpe, aur şi aramă
Şi straie din belşug. Păstrate toate-s
În peşteră-ndosite după sfatul
Celor-de-sus. Mă sfătui Minerva
Să vin încoa’ spre a urzi omorul
Vrăjmaşilor. Dar numără-i să aflu
Ce număr sunt şi cine-s peţitorii,
Ca socotind cu inimă vitează
Să văd dacă noi doi putea-vom singuri
Neajutaţi să biruim sau poate
Să cerem ajutor şi de la alţii.”
Iar Telemah mirat îi zise: „O, tată,
Tot auzeam de-a ta mărire naltă,
Că eşti războinic şi-nţelept, dar mare
Cuvânt mi-ai spus şi-uimirea mă cuprinde.
Nu pot doi inşi să lupte doar cu oameni
Aşa de mulţi şi de puternici. Nu sunt
Nici zece şi nici douăzeci duşmanii,
Ci mult mai mulţi. Îndată şti-vei care
Li-e numărul. Feciorii din Dulichiu
Cincizeci şi doi din neam ales cu toţii,
Urmaţi de şase oameni. Iar din Same
Sunt douăzeci şi patru. Din Zachintos
Vro douăzeci de-ahei, şi din Itaca
Sunt doisprezece, toţi bărbaţi de frunte.
Mai e şi Mèdon crainicul şi Femiu,
Dumnezeiescul cântăreţ, şi încă
Doi oameni meşteri la-mpărţit friptura.
De i-om lovi pe toţi deodată-n casă,
Mă tem să nu plăteşti prea scump pedeapsa
Păcatelor şi-amar să nu ne fie.

Dar vezi tu, poate-ţi vei aduce aminte
De-un ajutor, de vrunul care-alături
De noi ar sta cu drag spre apărare”.
Îl desluşi Ulise încercatul:
„Ţi-oi spune eu, ia seama tu şi-ascultă.
Socoţi că nu ne-ar fi de-ajuns Minerva
Cu-Atotputernicul de sus şi-i bine
Să cerem ajutor de la vrun altul?”
Răspunse Telemah: „Apărătorii
Ce-i aminteşti sunt buni. Deşi prin nouri
Stau sus de tot ascunşi, ei au domnia
Şi peste zei şi peste lumea toată.”
Adause la ast-apoi Ulise:
„Ei n-or sta mult departe de bătaia
Cea crâncenă, când la palatul nostru
Va fi să se aleagă biruinţa
Între duşmani şi noi. Tu du-te-acasă
De cum se va crăpa de zi şi umblă
Cu peţitorii. Mai târziu pe mine
Porcarul mă va duce la cetate
În chip de cerşetor bătrân şi jalnic.
Iar dacă m-or batjocori prin casă,
Tu rabdă-n tine, orice-o fi să sufăr;
Chiar dacă de picior m-ar da afară
Şi m-ar ochi cu arcul, tu, privindu-i,
Să te-nfrânezi. Numai blajin cu graiul
Tu roagă-i cu prostia să-nceteze.
Ei n-au s-asculte, că sosit li-i ceasul.
Ia seama dar la ceea ce ţi-oi spune:
Îndată ce Minerva luminată
M-ar învăţa, din cap un semn ţi-oi face.
Tu strânge toate armele din sală,
Le-ascunde-n fundu-unei cămări înalte.
De-ntreabă şi le-or cere peţitorii,
Adoarme-i tu aşa cu vorbă dulce:
«Le-am scos de-aicea, de la fumul sălii,
Că nu mai sunt cum ele au fost odată,
Când tata le-a lăsat plecând la Troia;
S-au înnegrit de-a focului arsură.
Dar ce mai mult mă-ndeamnă este gândul
Ce-mi dete Cel-de-sus: mă tem că poate,
Buimaci de vin, v-aţi apuca de sfadă
Cu armele, v-aţi bate laolaltă
Şi-aţi ruşina ospăţul şi peţitul,

Căci armele pe om îl trag la sine.»
Păstrează pentru noi vro două săbii
Şi două suliţi şi-ncă două scuturi,
Ca să le-avem când vom sări la dânşii.
Pe ei orbi-i-va Joe şi Minerva.
Dar ia aminte vorba ce ţi-oi spune:
De eşti aieve-al meu şi os din mine,
Nici unul să nu afle că Ulise
E-n ţară, nici Laerte, nici porcarul
Şi nici o slugă, nici chiar a ta mamă.
Noi singuri, eu şi tu, să ştim purtarea
Femeilor, să încercăm şi care
Din robii noştri ne cinstesc şi-au teamă
De noi, şi care nu mai vor să ştie
Şi te înfruntă cât eşti tu de mare."
Feciorul mândru Telemah răspunse:
„Mă vei cunoaşte, o, tată, mai pe urmă
Ce fel sunt eu. Că-n mine nu mai zburdă
Copilării. Ce-mi spui, îmi pare mie
Că de folos nu poate să ne fie.
Te rog să chibzui bine, căci în vreme
Ce tu vei zăbovi umblând la ţară
Să-ncerci pe-ai noştri să le vezi purtarea,
Mişeii cei de-acasă-n toată voia
Ne vor prăda din gros fără cruţare.
Nu iscodi decât numai pe roabe
Şi vezi tu care-şi bate joc de tine
Şi care-i fără vină. Deocamdată
Eu n-aş vrea să-ncercăm pe slugi la ţară.
S-o facem mai pe urmă dac-aieve
Ai semn de sus." Ei astfel îşi vorbiră.
În vremea asta vasul ce-adusese
Pe Telemah cu soţii de la Pilos
Ajunse la Itaca. Cum vâslaşii
Intrară în adânc liman, smolita
Corabie de ţărm apropiară,
Dădură jos dichisurile-i toate
Şi daruri minunate-apoi voinicii
I-aduseră lui Clitiu. Pe un crainic
Trimiseră la curtea lui Ulise
Spre a vesti-nţeleptei Penelopa
Că Telemah sosi şi e la ţară.
Făcu să vie vasul la cetate,
Ca nu cumva de teamă încă doamna

Să ducă grijă, lacrimi să mai verse.
Cu crainicul se întâlni porcarul
Când el veni s-aduc-aceeaşi ştire.
La curtea cea domnească ei sosiră
Şi crainicul, oprindu-se-ntre roabe,
„Crăiasă,-i zise, ţi s-a-ntors feciorul”.
S-apropie de dânsa şi porcarul
Şi-i spuse tot ce-orânduise fiul.
Şi când solia-şi isprăvi, se duse
La turmă părăsind în pripă curtea.
Mâhniţi şi plini de jale peţitorii
Ieşiră-atunci din sală prin ogradă
Şi-acolo s-aşezară-n dreptul porţii.
Luă cuvântul Evrimah şi zise:
„Prieteni, lucrul îndrăzneţ şi mare
Acuma s-a-mplinit: călătoria
Lui Telemah. Noi nu-l credeam în stare.
Dar hai s-alunecăm un vas pe apă,
Pe cel mai bun; şi lopătari să-i punem,
Ca ei să ducă veste cât mai iute
Să vie-acasă grabnic soţii noştri.”
Dar încă nu rostise-ntreg cuvântul
Şi Amfinom, întors spre mare, vede
Pe apa-adâncă din liman o navă
Cu oameni care strâng vintrele albe
Şi poartă vâsle. Râde el şi zice:
„Să nu trimitem după ei pe nimeni,
Căci iată-i, sunt aici. Vrun zeu pe dânşii
I-a înştiinţat sau înşii ei văzură
Corabia trecându-le nainte
Şi n-o putur-ajunge.” Asta zise.
Sculându-se, ei merseră cu toţii
Spre malul mării, pe uscat dădură
Corabia, dichisurile-i luară
Corăbierii harnici. Peţitorii
Purceseră-n duium spre adunare,
Nu păsuiră între ei pe altul
Nici tânăr, nici bătrân. Luă cuvântul
Atunci şi zise Antinou: „O, Doamne,
Cum zeii l-au ferit de răutate
Pe Telemah! Şedeau pe culmi vântoase
Şi schimb făceau mereu cât este ziua
Pândaşii noştri. Cum venea amurgul
Şi peste noapte, nu ne odihnirăm

Vrodată pe uscat, ci tot pe mare
Umblarăm în corabia cea iute
Şi zorile-aşteptarăm tot pândindu-l
Pe el să punem mâna, să-l răpunem.
Un zeu doar l-a putut aduce-acasă.
Dar noi aici să-i uneltim pieirea,
Să nu ne scape nicidecum din mână,
Căci nu cred până când viază dânsul
Să izbândim, că ager e la minte
Şi priceput. Şi nu ne au la suflet
Deloc pe noi nici oamenii din ţară.
Deci hai la lucru. N-aşteptaţi ca dânsul
Să cheme pe ahei la adunare;
Mă tem că n-are să se lase. Într-însul
Va fierbe el; sculându-se, va spune,
Naintea tuturor, că moarte crudă-i
Urzirăm noi, ci-n cale nu-l brodirăm.
Ei auzind de fapta rea, cu ciudă
Se vor scula-mpotrivă şi mi-e tare
Să nu ne facă rău şi să ne-alunge
Din ţară, să ne pomenim deodată
Înstrăinaţi. De i-apucăm nainte
Să-l omorâm departe de cetate,
La câmp sau şi la drum, să punem mâna
Pe tot avutul lui, şi deopotrivă
Să-l împărţim. Doar casa s-o dăm mamei
Lui Telemah, s-o aibă ea-mpreună
Cu cine-i va fi soţul. Dacă asta
Nu vi-i pe plac şi vreţi să mai vieze
Şi să-şi păstreze-averea moştenită,
Să încetăm de-a ne-ntruni pe-aicea
Şi-a ne-ndopa din dulcea lui avere.
Să stăm la noi acasă fiecare
Şi să peţim cu daruri pe femeie.
Ea va lua pe cel care-o s-o-mbie
Cu zestre mai bogată şi-o să-i fie
Sortit ca soţ.” Atunci luă cuvântul
Şi Amfinom, fiu mândru de-al lui Nisos
Aretiade, domnul din Dulichiu,
Ostrov bogat în grâu şi în păşune.
În fruntea peţitorilor sta dânsul
Şi mai vârtos plăcea el Penelopei
Cu vorba lui, c-a fost mai bun la fire.
El sănătos gândind, aşa le zise:

„Eu n-aş vrea, o, prieteni, să-l răpunem
Pe Telemah. Grozav e să dai morţii
Pe-un fiu de domn. Să cerem mai nainte
Povaţă de la zei. Iar dacă astfel
Va fi dreptatea zeului cel mare,
I-oi pune însumi capul şi-nteţi-voi
Pe toţi ceilalţi. Dar dacă împotrivă
Stau Cei-de-sus, v-aş sfătui la asta
Să nu ne mai gândim.” Aşa le zise,
Şi vorba lui plăcu. Apoi îndată
Sculându-se, cu toţii-naintară
Spre curtea lui Ulise. Cum intrară,
Şezură ei pe jeţuri şlefuite.
Crăiasa Penelopa cea cuminte
Găsi atunci cu cale să s-arate
La peţitorii cei semeţi şi-obraznici.
Aflase doar că se urzeşte-omorul
Lui Telemah la curte; i-o spusese
Pristavul Mèdon, că ştiuse sfatul.
Se duse dar în sală, însoţită
De odăiaşe. Cum sosi acolo
La peţitori, ea se opri pe pragul
Frumoasei săli, acoperindu-şi faţa
C-un luciu văl. Ea începu să certe
Pe Antinou şi se răsti la dânsul:
„Tu, Antinou, sfruntate şi haine,
Ţi-a mers zadarnic buhul că-n Itaca
Tu baţi pe toţi vârstenii tăi cu mintea
Şi cu vorbitul. Ba eşti dimpotrivă.
De ce, zărghite, unelteşti omorul
Lui Telemah şi nesocoţi străinii
Adăpostiţi la noi sub ocrotirea
Celui-de-sus? Nici nu-i iertat să cauţi
Tu rău să-i faci, nici el să-ţi facă ţie.
Nu ştii c-aici la noi al tău părinte
S-a oploşit când a fugit de teama
Poporului? C-aveau grozavă ciudă
Pe el, că se-nhăitase cu tâlharii
De tafieni şi păgubise neamul
Tesproţilor care erau de-ai noştri.
Stau gata să-l omoare şi să-l facă
Bucăţi pe el, să-i prade-averea-i multă.
Dar furia le-o potoli Ulise
Şi-n loc i-opri. Iar tu, drept mulţumire,

Acum îi spulberi casa necinstind-o,
Îi ceri nevasta şi-i omori copilul
Şi mie sufletu-mi zdrobeşti. Te rog dar
Să încetezi şi să îndemni la bine
Şi pe ceilalţi.” Iar Evrimah răspunse:
„Tu, fiică înţeleaptă-a lui Icariu,
Te-ncrede-n noi şi nu mai duce grijă.
Cât eu trăiesc şi-am ochi să văd pe lume,
Nu-i nimenea şi nu va fi vrodată
Un om care-ndrăzni-va să s-atingă
De Telemah. Îţi dau aci cuvântul
Şi fi-va cum zic eu. Pe loc ţâşni-va
Cernitu-i sânge-n jurul lăncii mele.
Căci şi pe mine-adeseori Ulise
În braţe m-a luat, mi-a pus în mână
Fripturi şi vin mi-a dat să beau. De-aceea
Şi Telemah mi-e drag ca nimeni altul;
Deci nu te teme c-ar putea să-i vie
Omorul de la peţitori, că moartea
Ce vine de la zei nu-i chip s-o-nlături.”
Aşa-i vorbi ca s-o mai îmbuneze,
Dar el gândea pieirea lui. Iar dânsa
Suindu-se-n cămările străIucii
Şi-a plâns bărbatul până ce pe pleoape
Un somn plăcut îi picură Minerva.
Se-ntoarse pe-nserate şi văcarul
La Telemah şi la Ulise. Dânşii
Junghiaseră un porc de-un an şi-acuma
Se pregăteau de cină. Iar Minerva
S-apropie de ei şi cu o vargă
Pălindu-l pe Ulise, -l face iară
Bătrân să fie şi-nţolit în zdrenţe,
Ca nu cumva păstorul să-l cunoască
Cum l-ar vedea, să meargă-apoi la doamna
Să-i spuie şi să-i dea pe faţă taina.
Şi Telemah îi glăsui întâiul:
„Venişi, Eumeu. Ce zvon mai e-n cetate?
Se-ntoarseră de unde stau la pândă
Nemernicii sau mai pândesc şi-acuma
Pe drumul meu spre casă?” El răspunse:
„Eu nici nu m-am gândit să-ntreb de asta,
Să cercetez cutreierând oraşul.
Mi-era să duc mai repede solia
Şi să mă-ntorc napoi. Dădui în cale

De-un vestitor trimis de-ai tăi tovarăşi,
Un crainic iute de picior ce-ntâiul
Pe maica ta vesti. Ştiu sigur una,
Căci am văzut cu ochii mei: sosisem
Aproape de oraş, pe unde-i Dealul
Lui Hermes, când odată văd că intră
O navă repede-n limanul nostru.
Erau într-însa oameni mulţi; grămadă
De paveze şi lănci în toată nava.
Mi s-a părut că-s ei, dar nu ştiu bine."
Aşa grăi, ci Telemah surâse
La tatăl său privind cu dinadinsul,
Dar se feri de slugă să nu-l vadă.
Iar ei, după ce lucrul încetară,
Făcură masa şi se ospătară.
Şi când de-ajuns mâncară şi băură,
Cătară de culcuş şi parte-avură
De darul somnului şi de odihnă.

Cântul XVII

A doua zi când se răsfiră zorii
Trandafirii, şi-ncalţă pe picioare
Sandale dalbe fiul lui Ulise
Şi ia pe urmă lancea potrivită
În pumnul lui şi spre oraş pornind-o,
Porcarului său zise: „Mă duc, taică,
Pe la oraş ca să mă vadă mama.
Mă tem că nu-şi va conteni ea plânsul
Nesuferit şi lăcrimosul vaiet
Pân' nu mă va vedea. De-aceea ţie
Aşa-ţi demând: Ia tu şi du-n cetate
Pe-acest sărman străin; cerşeasc-acolo
El hrana lui şi, cine vrea să-i deie
O pâne şi-un pahar de vin. Eu nu pot
Tot natul venetic să-l port pe spate,
Că prea sunt necăjit. Dacă străinul
S-ar supăra, mai rău i-o fi lui însuşi,
Că mie-mi place s-o spun verde." Zise
Lui Telemah la ast-atunci Ulise:
„Prietene, nici eu nu vreau pe-aicea
Să fiu oprit. Mai bine cerşetorul

Cerşească prin oraş sau pe la sate;
Mi-ar da fieştecare după vrere.
Eu nu mai sunt acum de vârst-aceea
Ca să rămân aici pe lângă staul,
Să mă supun în toate la porunca
Unui stăpân. Tu du-te, că pe mine
Curând mă va călăuzi păstorul
Trimis de tine, -ndată ce la vatră
M-oi încălzi şi soarele-o să vie,
Că prea sunt proaste hainele pe mine
Şi-o pat cumva-n răcoarea dimineţii
Apoi aud că-i drum pân' la cetate."
Aşa-i grăi. Iar Telemah din staul
Ieşind, porni, şi-n mersul lui cel iute
Duşmanilor chitind urzea pieirea.
Iar când ajunse la măreaţa-i curte,
De-un stâlp înalt îşi răzimă el lancea
Şi-ntră în casă peste prag de piatră.
Întâi îl vede doica Evriclèa
Care-aşternea prin sală blăni pe jeţuri
Frumos lucrate. Ea cu ochii-n lacrimi
Se duse drept la el. Îl înconjoară
Şi celelalte slugi a' lui Ulise,
Cu dragoste-l primesc şi-l tot sărută
Pe cap, pe umeri. Iese atunci din casă
Şi Penelopa-ntocmai ca zeiţa
Diana sau ca Venera de aur.
Plângând, de drag cuprinde-n braţe fiul,
Pe ochi frumoşi, pe cap îl tot sărută,
Apoi cu glas duios începe a-i zice:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce?
Eu nu credeam să te mai văd vrodată,
De când pe-ascuns şi făr-a mea-nvoire
Plecat-ai în corabie spre Pilos
Ca tu să-ntrebi de dragul tău părinte.
Dar spune-mi mie ce-ai văzut pe-acolo."
Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„O, mamă, nu trezi mâhnirea-n mine
Şi nu mă-nduioşa, c-abia scăpat-am
De moarte crudă. Dar mi te-mbăiază
Şi-mbracă-te curat şi împreună
Cu şerbele la tine sus te suie
Şi juruie că boi întregi pe-altare
Vei prinosi la zeii toţi din slavă,

Ca doar Fulgerătorul să ne-ajute
La răzbunare. Eu mă duc mai iute
De-aici la piaţă să poftesc străinul
Care-a venit cu mine împreună
La-ntorsul meu de-acolo. Eu nainte
Îl trimesei cu bunii mei tovarăşi
Şi la Pireos stăruii să-l ducă
La el acasă, s-aibă toată grija
Să-l ospăteze şi să-i facă cinste
Pân' la sositul meu." El asta zise;
Ea nu rosti nici un cuvânt. Se duse
De se-mbăie şi în curate haine
Se învăscu şi jurui prinoase
De boi întregi la zeii toţi din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să-i ajute
La răzbunare. Telemah din curte
Ieşi apoi cu suliţa-i în mână
Urmat de-ogari cu sprintene picioare.
Minerva-asupra-i revărsă un farmec
Dumnezeiesc, de se uitau la dânsul
Uimiţi cu toţii când venea. Şi-ndată
Se strânseră-mprejuru-i peţitorii
Şi-n faţă-i dulce cuvântau, ci-n sine
Voiau pierzarea lui. Dar el de gloată
Se depărtă şi merse-acolo unde
Şedea Antifos, Mèntor şi Alitèrses,
Prietenii lui părinteşti din vremuri.
Iar ei amănunţit îl întrebară
De drumul lui. S-apropie de dânşii
Pireos, luptător vestit din lance,
El pe străin îl duse prin cetate
La adunare. Telemah în grabă
Veni pe lângă oaspe, iar Pireos
Întâiul zise: „Telemah, porneşte
Mai repede pe slugi la mine-acasă
Ca să-ţi trimit odoarele ce-Atride
Ţi-a dăruit." Iar Telemah răspunse :
„Pireos, nu ştiu care-o fi sfârşitul.
De m-or ucide-n taină pe la curte
Şi-or împărţi averea-mi peţitorii,
Vreau tu să le păstrezi acele daruri,
S-ai parte tu mai bine decât unul
Din peţitori. Iar dacă lor eu însumi
Le vin de hac şi capăt le voi pune,

Tu bucuros să mi le-aduci la mine,
Ca astfel să mă bucur.” Şi cum zise,
Pe bietul de străin îl duse-acasă.
Iar când sosiră-n casele-i frumoase
De locuit, veşmintele-şi lăsară
Pe scaune şi-n jeţuri, şi intrară
În netezite scălzi să-şi facă baie
Şi după ce femeile-i spălară
Şi-i unseră cu miruri, îmbrăcară
Veşmânt pe ei şi mantii moi, lânoase,
Apoi ieşind din căzi şezură-n jeţuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Şi le-ntinse-o masă şlefuită
Şi dete pâne şi bucate multe,
Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
Iar Penelopa pe un jeţ se puse
Naintea lor pe la usciorul sălii
Şi mai torcea din caier fir subţire.
Au prins atunci ei mânile să-ntindă
Cu toţii la bucatele din faţă.
Iar când de-ajuns mâncară şi băură,
Luă întâi cuvântul Penelopa:
„Eu, fătul meu, mă sui acum la mine
Şi-acolo iar mă culc în aşternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi,
De când Ulise a plecat la Troia.
Nainte de-a veni din nou la mine
Trufaşii peţitori, tu n-ai vrut mie
Să-mi spui curat de-ai auzit că vine
Părintele-ţi.” Iar Telemah răspunse:
„Ţi-oi spune, mamă, numai adevărul.
Ne duserăm la Pilos şi la Nestor,
Bătrânul domn. El mă primi la curte,
Mă ospătă şi mă-ngriji cu totul
Prietenos, întocmai ca un tată
Pe fiul său plecat de multă vreme
Şi de curând sosit din altă parte;
Aşa de bine îngriji de mine
Cu fiii lui măriţi. Dar el îmi zise
Că n-auzi de la vrun om din lume
De vieţuie sau este mort Ulise.
De-aceea mă-ndreptă la Menelaos

Cu telegari şi cu teleagă bună.
Acolo eu văzui şi pe Elena,
Femeia pentru care pătimiră
Aşa de mult aheii şi troienii
Cu voia zeilor cereşti. Îndată
Mă întrebă războinicul Atride
De ce-am venit la el în desfătatul
Lacedemòn. I-am povestit eu toate
Aşa cum sunt, şi el atunci îmi zise:
«Hei, Doamne, nişte păcătoşi şi fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat aşa de vajnic în putere!
Cum dacă cerbul, adormindu-şi puii
Sugari în cuibul unui leu puternic,
Cutreieră păduri şi paşte iarbă
Pe văi şi când se-ntoarnă leul
La cuibul său dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată
Zdrobi-va pe mişei. Dă, Doamne Joe,
Tu, Palas şi Apollon, ca Ulise
Să fie aşa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, când la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
De se luă la harţă el şi zdravăn
Îl zdupui, de fură veseli toţi aheii;
Aşa să fie când va da odată
De peţitori! Ce moarte fulgerată
Şi nunt-amară avea-vor ei cu toţii!
Iar despre ce mă-ntrebi şi-mi faci rugare,
Nimic n-oi ocoli spre înşelare
La povestit, ci toate câte-mi spuse
Adevărat Proteu, bătrânul mării,
Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
El zise că-l văzu mâhnit de moarte
Într-un ostrov în casele zeiţei
Calipso, care-l ţine cu de-a sila.
Nu poate-n ţară el napoi să vie,
Căci n-are vase cu lopeţi şi oameni
Să-l ducă pe întinsul spate-al mării.»
Aşa-mi vorbi Atrid, vestitu-n arme.
Cu asta isprăvii călătoria
Şi mă-ntorsei. Îmi dară vânt prielnic
Nemuritorii şi-napoi pe mare
Mă petrecură repede în ţară.”

Acestea-i povesti. Iar Penelopa
Îl auzi cu inima mişcată.
Grăi Teoclimen atunci la dânsa:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise,
Nimica nu ne lămuri Atride,
Ascultă-mă, că eu pe neminţite
Voi proroci şi nu ţi-o voi ascunde.
Eu pot să jur acum şi iau ca martor
Întâi pe Joe, zeul cel mai mare
Şi mai puternic. Martoră iau vatra
Cea sfânt-a marelui Ulise, unde
M-adăpostesc, c-aici i-acum Ulise,
Aici în ţară, stă pe loc sau umblă
Şi află el ticăloşia asta
Şi groapă peţitorilor le sapă,
Cum judec după piaza ce-am văzut-o
Şi am adus-o-ndată la ştiinţa
Lui Telemah, când mă găseam pe mare."
Ură atunci şi zise Penelopa:
„Străine, fie-ţi vorba împlinită!
Să vezi îndată ce prietenie,
Ce daruri ai din parte-mi! Că oricine,
Cum te-ar vedea, te-ar ferici pe tine."
Aşa ei laolaltă cuvântară.
Iar înaintea curţii lui Ulise
Steteau la joc şi azvârleau cu discul
Şi lancea peţitorii pe loc neted,
Pe unde-şi lăfăiau neobrăzarea.
Iar când fu vremea de cinat, veniră
De pretutindeni de la ţară vite,
Că le-aduceau păstorii ca nainte.
Într-asta Mèdon, care-a fost un crainic
Ce le plăcea mai mult şi sta de faţă
La masa lor, aşa-i pofti pe dânşii:
„Băieţi, destul cu toţii petrecurăţi
La joc aici. Veniţi acum la curte
Să pregătim ospăţul. Bine-i ca la vreme
Să stăm la masă." Ei îl ascultară;
Sculându-se, curând se-napoiară.
Iar când au fost la curtea cea frumoas
De locuit, veşmintele-aşezară
Pe scaune şi-n jeţuri şi-ncepură
Să-njunghe mari berbeci şi capre grase,
Vieri încălaţi şi-o vacă cirezară,

Merindea lor de cină. Iar vătaful
Porcarilor şi-Ulise atunci din staul
Se îndemnau să plece la cetate.
Porcarul începu întâi: „Străine,
Tu azi pofteşti să mergem în cetate,
Cum porunci stăpânul meu. Dar totuşi
Eu aş fi vrut să fi rămas la staul
Ca păzitor, ci mie mi-e ruşine
Şi teamă mi-e de el să nu mă certe
Pe mine-apoi, şi cade greu mustrarea
Stăpânilor. Deci hai acum să mergem,
Că-n bună parte ziua-i-naintată.
Apoi spre seară o să-ţi fie rece.”
Ulise iscusitul îi răspunse:
„O ştiu şi eu şi cuget tot ca tine,
Ci hai la drum şi fii tu călăuza-mi.
Dar dă-mi şi un toiag, dac-ai vreunul
Tăiat cumva pe-aici ca să mă sprijin,
Că ziceţi voi că lunecoasă-i calea.”
Aşa grăind, el şi-aruncă pe umăr
Desaga-i proastă, toată bortelită,
Cu baiere făcute din frânghie.
Porcaru-i dete-un băţ să-i facă voia
Şi o porniră. Iar de pază-n urmă
Rămaseră păstorii şi zăvozii.
Eumeos îşi ducea-n oraş stăpânul
În chip de cerşetor bătrân şi jalnic,
Proptit în băţ şi jerpelit în zdrenţe.
Păşiră ei pe-o cale gloduroasă
Şi când s-apropiară de cetate
Sosiră la fântâna cea frumoasă
De unde s-adăpau locuitorii,
Fântână curgătoare ce-o durase
Itacos şi Neritos şi Polictor.
Era încercuită de-o dumbravă
De plopi setoşi de apă şi unda-i rece
Curgea de sus din stâncă. Iar deasupra
Era clădit frumos altar de nimfe,
La care se-nchinau jertfind drumeţii.
Acolo-i întâlni pe ei feciorul
Lui Doliu, Melanteu. Mâna el capre
Alese dintre cele de la turme,
Merinde pentru peţitori. Din urmă
Veneau şi doi păstori. Şi cum căprarul

Văzu pe călători, la ei cu gura
Se năpusti şi începu să-i certe
Urât şi-amarnic ocărând pe-Ulise:
„Ce potriveală! Un netrebnic duce
Pe alt netrebnic. Cum îi tot adună
Un zeu pe cei de-o teapă împreună!
Porcare, prăpăditule, pe unde
Mai duci cu tine spurcăciunea asta
Şi boala asta de calic, blăstemul
Ospeţelor, ce umărul şi-l freacă
De multe uşi, cerşind o bucătură,
Nu săbii, nici căldări. Ci dă-mi-l mie
Ca paznic şi măturător la staul,
Să-mi care frunză pentru iezi şi-acolo
Să bea din zăr, să vezi cum el se-ngraşă.
Dar nărăvit cum e la trândăvie,
El n-o să fie bun de nici o treabă,
Că-i place să se tupile-ntre oameni,
Cerşind să-ndoape burta-i nesătulă.
Dar eu ţi-o spun şi-aşa are să fie:
De merge la conacul lui Ulise,
E vai de el, că multe scăunaşe
Vor repezi asupra-i peţitorii
Şi coastele i-or frânge.” Astfel gura
Şi-mbălura şi-n treacăt lui Ulise
I-a dat prosteşte-n şale cu piciorul,
Dar nu-l putu înlătura din cale,
Că ţapăn se propti Ulise. Dânsul
Stătu la chibzuri, se gândi să sară
La el cu bâta şi să-i curme viaţa
Sau chiar de jos să-l umfle de picioare
Şi să-l izbească de pământ cu capul.
Dar se ţinu şi se-nfrână Ulise.
Ci pe căprar în ochi privind, porcarul
Îl sudui. Apoi cu mâni întinse
Ură fierbinte: „Zâne de izvoare,
Voi fiicele lui Joe, dacă vouă
V-a ars pe-altar Ulise-odată buturi
De iezi şi miei, învăluite-n prapuri,
Ururea-mi ascultaţi: să vie dânsul,
Stăpânul nostru, să-l aducă zeii,
Că-ţi scoate el din ţeastă atunci tot fumul
Şi fala asta care-o porţi şi ţanţoş
Te arăţi mereu, când umbli prin cetate,

Pe când păstorii răi fac jaf în turme.”
Iar Melanteu căprarul îi răspunse:
„Vai, ce mai latră cânele, vicleanul!
Hei las’ că pe corabie l-oi duce
Odată eu, departe de Itaca,
Şi-acolo-l vând şi iau preţ bun pe dânsul,
Trăsni-l-ar cu-a lui arc de-argint Apollon
Pe Telemah în casa lui chiar astăzi!
Ori peţitorii să-l răpuie-ntocmai
Cum s-a răpus departe şi Ulise.”
El asta zise şi-i lăsă în urmă,
Căci ei păşeau agale. Tot se duse
Şi fu-n curând la curtea lui Ulise.
Intră acolo-ntre bărbaţi şi-n faţa
Lui Evrimah se puse. El la dânsul
Ţinea mai mult şi parte din friptură-i
Făcură cei care slujeau la masă.
I-aduse atunci şi chelăriţa pâne.
Venind apoi Ulise şi porcarul
Stătură aproape. În auz le-ajunse
Răsunetul unei cântări, că Femiu
Din nou cânta din liră. Iar Ulise,
Luând de mână pe porcar îi zise:
„Ce lesne-i să cunoşti mândreţa asta
De case-a lui Ulise şi-ntre atâtea
Să le-osebeşti! Vin rânduri după rânduri;
Şi-ograda e cu şart împrejmuită
Cu zid şi streşini, şi-are porţi cu două
Canaturi îmbinate de minune.
Cu armele nu-i nimeni să le calce.
De bună seamă oameni mulţi năuntru
Caută de-ospeţe, că fum se-nalţă
De la fripturi şi sună viers de liră,
Cu care zeii mesele-nsoţiră.”
Eumeu porcarul i-a răspuns: „Tu lesne
Te-ai priceput, că nu eşti slab de minte.
Dar să vedem cum facem noi acuma.
Ori intri tu întâi în casa mare,
Te furişi între peţitori şi-afară
Stau singur eu. Ori, dacă vrei mai bine
Aşteaptă tu şi eu mă duc nainte.
Dar nu întârzia, să nu te vadă
Pe-afară cineva şi să te bată
Sau să te-alunge. Chibzuieşte bine.”

Răspunse multpăţitul crai Ulise:
„Doar ştiu şi eu şi cuget tot ca tine;
Ci mergi nainte. Eu rămân pe-aicea,
Că-s învăţat la brânci şi la bătaie,
Eu pot să rabd, că pătimit-am multe
Pe mare şi-n război. Şi asta una
Să fie pe deasupra. Nu se poate
Să înfrânez şi să ascund în mine
Cumplita foame blăstemată, care
Amar mai chinuieşte biata lume,
Că pentru ea corăbii se-narmează
Şi mări străbat şi-aduc nenorocire
La neprieteni.” Astfel ei vorbiră.
Un câne tolănit atunci ridică
Urechile şi capul, bietul Argos
Al lui Ulise, -ogarul care-odată
El însuşi îl crescu, dar n-avu parte
De dânsul, că plecase el la Troia.
Nainte vreme-l înhăitau bărbaţii
Cu ei ca să vâneze cerbi şi iepuri
Şi căprioare. Dar de când se duse
Stăpânul său, sta oropsit deoparte,
Culcat pe bălegarul care fuse
Naintea porţii aruncat grămadă
Din grajd de muli şi boi, până ce robi
Să-l care apoi spre-a gunoi câmpia.
Acolo sta bătrânul câne Argos
Mâncat de jeg, de viermi şi de gângănii.
Dar cum simţi c-alăturea-i Ulise,
Clăti din coadă şi-şi bleji deodată
Urechile, dar nu putu să vie
Aproape de stăpânul său. Ulise,
Deoparte stând, o lacrimă îşi şterse
Dar nu-l văzu deloc al lui tovarăş.
Apoi îndată începu să-ntrebe:
„Eumeu, aşa mă mir de bietul câne,
Că zace pe gunoi, căci tare-i chipeş.
Dar nu ştiu dacă el pe lângă asta
Mai fu şi iute de picior sau numai
Aşa un câne ca oricare altul,
Ce stă pe lângă mese şi pe care
Stăpânii-l ţin la ei de frumuseţe.”
Eumeu îl desluşi: „Este copoiul
Aceluia care-a murit departe.

De-ar fi rămas la trup şi-n hărnicie
Precum era când l-a lăsat Ulise,
Pe loc te-ai fi uimit de repejunea
Şi de vârtutea lui. Că prin adâncul
Pădurii dese nu-i scăpa la goană
Nici-o jivină, că-n adulmec fuse
Neîntrecut. Acum însă nevoia
L-a copleşit că i-a pierit stăpânul
Pe loc străin, iar slugile n-au grija
Şi ştirea lui. Că robii, când stăpânii
Nu poruncesc, s-abat din calea bună,
Căci Dumnezeu pe oameni îi despoaie
De vrednicia lor pe jumătate,
Când ei ajung în stare de robie."
Aşa vorbi. Apoi intră în curte
Şi merse drept la peţitori în sală.
Atunci lui Argos i-a fost dat să moară,
Îndată cum pe domnul său văzuse
Întors la douăzeci de ani acasă.
Iar Telemah naintea tuturora
Zări prin sală cum venea porcarul
Şi repede-i făcu un semn poftindu-l.
Iar el în jur privind, luă un scaun
De pe la masă, unde fripturarul
Şedea şi împărţea fripturăria
La peţitori, când ei mâncau în sală,
Şi scaunul îl puse-n faţa mesei
Lui Telemah şi s-aşeză pe dânsul.
Un crainic îi aduse o bucată
De carne şi din coş i-aduse pâne.
Curând apoi se strecură şi-Ulise
În chip de cerşetor bătrân şi jalnic,
Proptit în băţ şi jerpelit în zdrenţe,
Şezu la uşă pe un prag de frasin
Şi-aci se răzimă el de usciorul
De chiparos, pe care-odinioară
Cu meşteşug îl şlefui un meşter
Şi îl obli frumos pe ciripie.
Iar Telemah, dintr-un paner de pâne
Luând un codru şi friptură multă
Cât mânile-amândouă-i încăpură
Şi pe porcar poftind apoi la sine,
I-orândui aşa: „Tu astea dă-le
Străinului ce stă în prag şi-nvaţă-l

Să umble el cerşind la fiecare
Din peţitori. Ruşinea-i nerozie
La nevoiaşi.” Îl auzi porcarul
Şi merse-apoi pe lângă el şi-i zise:
„Străine, acestea ţi le dă băiatul
Stăpânului şi el te mai învaţă
Să umbli şi să ceri la fiecare
Din peţitori, că zice că-i prostie
Ruşinea la un om lipsit”. Ulise
Voios ură atunci: „Dă, Doamne Joe,
Ca Telemah să-mi fie între oameni
De-a pururi fericit, să-i fie toate
Dorinţele-mplinite”. Asta zise
Şi le primi cu mânile-amândouă,
Şi-n faţă-i jos le puse pe desagă,
Şi cât hori în sală cântăreţul,
El îmbuca mereu. Iar cum zângarul
Dumnezeiesc şi-a încetat cântarea,
Cinase şi Ulise şi-ncepură
Să lărmuie prin sală peţitorii.
Ivindu-se Minerv-atunci pe lângă
Ulise,-l învăţa bucăţi de pâne
S-adune de la domni, să vadă cine
Sunt buni şi drepţi şi care sunt nemernici,
Deşi de moarte n-avea să mai cruţe
Pe nici un peţitor. Şi el purcese
Din dreapta fiecăruia să ceară
Şi mâna şi-o întinse la tot insul,
De parc-a fost milog de multă vreme.
Iar ei îl miluiau şi-i dau pomană,
Dar se uitau nedumeriţi la dânsul,
Se întrebau dar cine-o fi, de unde
Să fi venit? Iar Melanteu le zise:
„Voi, peţitori crăiesei preacinstite,
Să ascultaţi să spun cine-i străinul.
Pe dânsu-l colăci pe-aici porcarul,
Dar nu ştiu bine din ce neam se trage.”
Iar Antinou îndată pe-Eumeos
Îl dojeni: „Cumetre, tu, porcare,
Ce l-ai cărat pe-acesta în cetate?
Doar n-avem noi destui calici şi scârbe
De cerşetori, a meselor năpastă?
Ori nu socoţi destul c-atâţia oameni
Mănânc-aci de la stăpân averea

Şi mi-ai poftit încoace şi pe-acesta?”
Lui Antinou aşa-i plăti Eumeos:
„Tu, Antinou, cât eşti de domn şi mare,
Tot n-ai vorbit frumos. Dar cine merge
De capul lui să cheme de pe-aiurea
Un om, de nu-i în slujba obştii
Cum e un vraci, un ghicitor, un meşter
Zidar, un cântăreţ care desfată
Pe toţi cu viersul lui? Numai aceia
Pe tot pământul sunt poftiţi de oameni,
Ci nimenea pe un milog nu-l cheamă
Să stea pe capul lui. Dar tu de-a pururi
Eşti cel mai aspru între domni aicea
Cu oamenii din casa lui Ulise
Şi mai dihai cu mine. Însă mie
De fel nu-mi pasă până ce viază
La curte înţeleapta Penelopa
Şi Telemah cel arătos ca zeii.”
Dar Telemah îi zise: „Taci din gură
Şi nu-i răspunde tu cu vorbă multă,
Că-i datina lui Antinou, amarnic
Să ne jignească tot cu vorbe grele
Şi asupră-ne s-asmuţe şi pe alţii”.
Apoi spre Antinou se-ntoarse dânsul:
„O, Antinou, întocmai ca un tată
De fiul său tu îngrijeşti de mine
Când stărui ca acest străin să fie
Gonit de-aici cu sila. Dar de asta
Ferească Domnul! Ia tu de la masă
Şi dă-i de toate lui. Eu n-am să-ţi bănui,
Ba chiar te şi îndemn. Şi despre asta
Să nu te temi de mama, nici de vruna
Din roabele din casa lui Ulise.
Dar alta ai pe suflet: vrei mai bine
Decât să dai, să te îmbuibi pe tine.”
Dar Antinou lui Telemah răspunse:
„Ce spui tu, Telemah, aşa cu ifos
Şi scos din fire. De i-ar da cu toţii
Cât eu îi dau, el ar putea departe
De-aici trei luni întregi să ţie casă.”
Aşa-i grăi. Şi apucând deodată
Un scăunaş pe care el sub masă,
Când ospăta, ţinea picioare dalbe,
I-l arăta amenințând. Dar domnii

Ceilalţi cu toţii deteră pomană,
Cu pâne şi cu cărnuri ei umplură
Desaga lui. Şi când venea Ulise,
Napoi la prag, să guste din pomana
Ce-avu, lâng-Antinou s-opri şi astfel
Îi zise: „Dă-mi, prietene, că-mi pare
Că nu eşti cel din urmă, ci întâiul
Între ahei, că ai înfăţişare
De împărat. De-aceea se cuvine
Să-mi dai mai mare halcă decât alţii
Şi pretutindeni te-oi slăvi. Odată
Trăiam şi eu mai norocit pe lume,
Cu tot belşugu-n casă, şi adese
Mai dam şi vrunui biet pribeag, oricare
Să fi fost el şi orişice nevoie
Să-l fi adus. Şi slugi aveam o turmă
Şi alte multe bunătăţi, cu care
Duci trai ca lumea şi bogat te cheamă.
Dar Joe mă pierdu, c-aşa-i fu vrerea.
Mă-mpinse spre Egipet, cale lungă
Cu derbedei vânturători de mare,
Ca să mă piardă. Acolo eu pe râul
Egipetul oprii şi pe tovarăşi
Povăţuii să steie la corăbii
Spre paza lor şi repezii iscoade
Să meargă la vedeli şi să vegheze.
Dar dânşii ascultară de trufia
Şi de pornirea lor şi începură
Deodată să despoaie frumuseţea
De ţar-a egiptenilor, să care
Femei şi prunci şi pe bărbaţi s-omoare
Şi larm-ajunse repede-n cetate.
Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră şi tot şesul
Fu plin de călăreţi şi de pedeştri
Şi arme lucii. Joe tunătorul
Sili atunci la fugă ruşinoasă
Pe soţii mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ţie piept, aşa-i împresurase
De pretutindeni răul. O mulţime
De-ai noştri-au fost ucişi cu lănci de-aramă,
Iar alţii fură duşi de vii la munca
Cea silnică. Pe mine mă predară
Unui străin ce oaspe fuse-acolo

Întâmplător, ca să mă ia la Chipros,
Anume Dmetor, fiul lui Iasos,
Stăpânitor în Chipros. Iar de-acolo
Venii încoace-acum ca vai de mine."
Dar Antinou aşa-l primi cu gura:
„Ce zeu duşman mi-aduse astă ciumă
Şi-această boal-a mesei? Stai la mijloc
Aşa cum stai, departe de-a mea masă,
Să nu te pomeneşti degrabă-n Chipros
Şi în Egipetul amar, tu care
Cerşeşti cu îndrăzneală şi sfruntare
Şi mi-i colinzi pe toţi cu calicitul,
Iar ei îţi dau cu ghiotura. N-au preget
Şi milă nicidecum când este vorba
Din bunurile altora să deie,
Căci ei cu toţii au destul." Ulise
Feri în lături de la el şi zise:
„Vai, eşti frumos, dar n-ai un dram de minte;
Tu n-ai da unui scăpătat nici sare
Din casa ta, tu, care şezi la masa
Străinului şi nu te-nduri o pâne
Să-mi dai măcar, deşi ai mult-avere".
Aşa-l picni. Şi Antinou mai tare
Se îndârji şi crunt privind la dânsul,
Aşa-i rosti cuvinte zburătoare:
„Tu n-ai să te mai cari de-aici cu buna,
Obraznice, dacă mă-nfrunţi pe mine".
Apoi luă un scăunel cu care-l
Izbi la dreapta-n spate pe la umăr,
Iar el rămase ţapăn ca o stană,
Că nu-l putu clinti din loc izbirea,
Şi stând tăcut, clăti din cap şi-n sine
Amar gândi. Se trase-apoi şi stete
Din nou pe prag, lăsă desaga-i plină
Şi zise peţitorilor, Ulise:
„Voi, peţitori ai preamăritei doamne,
Cuvântul ascultaţi-mi. Vă voi spune
Ce mă învaţă inima din mine.
Doar nu-i atâta jalea şi mâhnirea
Când omul e lovit în bătălia
Ce-o duce pentru bunurile sale,
Cirezi de boi sau turme de oi albe.
Dar Antinoos mă lovi pe mine
Pentru un pântec păcătos şi-amarnic

Ce-aşa de rău mai chinuieşte lumea.
Dar dacă mai sunt zei şi zâne Furii
Şi pentru cerşetori, ajungă-l moartea
Pe Antinou nainte de nuntire!”
Dar Antinou Eupitianu-i zise:
„Stai şi îmbucă-n pace ori pleac-aiurea
Străine tu, ca nu cumva-auzindu-ţi
Cuvintele, să mi te ia de labă
Sau de un crac voinicii şi prin casă
Târându-te să-ţi sfâşie tot trupul”.
Aşa răcni şi toţi peste măsură
Se înciudară şi ziceau din gură:
„Prietene Antinou, e o ruşine
Să dai aşa-ntr-un biet milog. El poate
O fi vrun zeu ceresc. Adesea zeii
Ca oameni venetici şi-n multe chipuri
Oraşele străbat şi cercetează
Ticăloşia şi dreptatea lumii.”
Aşa-i ziceau cu ciudă peţitorii;
El nu voia de vorba lor să ştie.
Iar Telemah simţi cum creşte-ntr-însul
Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i
Părintele. Dar el din ochi nu scoase
O lacrimă. Mocnind rămase-acolo,
Clăti din cap şi crunt gândi în sine.
Cum auzi-nţeleapta Penelopa
Că-n sala mesei fu lovit străinul,
Femeilor le zise: „Aşa pe tine,
O, Antinou, să te loveasc-Apollon!”
Adause Evrinoma: „Dacă zeii
Ne-ar împlini asupra lor blăstemul
Nici unul n-ar vedea ziua de mâne”.
Iar Penelopa-atunci urmă: „Bunico,
Ei toţi îmi sunt greţoşi, că pun la cale
Ticăloşii. Dar mai ales hainul
De Antinou, ca moartea mi-i de negru.
Un biet străin milog colindă sala
Şi cere doar pomană de la dânşii
Împins de sărăcie. Toţi umplură
Desaga lui şi numai el c-un scaun
La dreapta-n umăr îl izbi din spate.”
Aşa grăi femeilor crăiasa
De unde sta-n iatacul ei. Ulise
Cina în vremea asta. Penelopa

Chemă la dânsa pe porcar şi-i zise:
„Eumee, fugi şi cheamă pe străinul
Să vie-ncoace ca să stau cu dânsul
Şi să-l întreb de nu-l văzu cu ochii
Ori n-auzi ceva despre Ulise,
Că-mi pare-a fi prea mult purtat în lume”.
Păstorul îi răspunse Penelopei:
„Stăpână, de-ar tăcea în sal-aheii,
El te-ar putea vrăji cu povestirea.
Trei nopţi l-avui la mine în colibă,
Trei zile îl ţinui. Că-ntâi la mine
Veni fugar de pe un vas pe mare,
Dar încă nu-şi putu găta povestea
Nenorocirii lui. Cum oarecine
Se uită la un cântăreţ cum cântă,
Deprins de zei, poveşti fermecătoare
Şi cu nesaţ doreşte el s-asculte
Cântarea lui, tot astfel şi străinul
Mă fermeca pe mine stând la vatră.
El zice că-i prieten cu Ulise
De la părinţi şi locuieşte-n Creta,
Pe unde-i al lui Minos neam. De-acolo
El, vânturat prin lume, dus de valuri
Şi suferinţi, sosi la noi acuma.
Cic-auzi că viu este Ulise
Şi chiar pe-aici aproape s-află-n ţara
Tesproţilor şi-aduce mult-avere.”
Luă din nou cuvântul Penelopa:
„Te du şi-l cheamă-ncoa’ să-mi spuie singur
În faţa mea. Iar ei să şad-acolo
Şi să petreacă-n sală sau pe-afară,
Doar sunt cu voie bună, căci avutul
Întreg şi neatins şi-l au în casă,
Din pânea şi din vinul lor se-nfruptă
Doar robii lor, că vin în toată ziua
La noi şi-njunghe boi şi oi şi capre,
Şi chefuiesc şi beau fără măsură
Şi-n mare parte-averea ne-o băură.
Căci nu-i un om aşa cum fu Ulise
Să scape casa de urgie. O, Doamne,
De-ar fi să vină el, s-ajungă-n ţară,
Ce repede-mpreună cu fecioru-i
Plătea nelegiuirea-acestor oameni!”
Abia grăi şi Telemah deodată

Şi strănută vârtos şi casa toată
Grozav mai răsună, iar Penelopa
Voioasă râse-atunci şi pe Eumeos
Grăbi din nou cu vorbe zburătoare:
„Dă fuga, cheamă-ncoace pe străinul
Să vie-aici să stea în faţa-mi. Nu vezi
Cum fiul îmi răspunse cu strănutul?
De bună seamă are să fie moarte
La peţitori, nici unul n-o să scape.
Eu ţi-oi mai spune una, ţine minte:
De voi vedea că oaspele-mi nu minte,
Am să-l îmbrac frumos cu haine nouă."
Cum auzi, porcarul merse-aproape
De el şi astfel îl vesti: „Străine taică,
Te cheamă buna Penelopa, maica
Lui Telemah, doreşte să te-ntrebe
De soţul ei, de patimile tale.
Când va vedea că spus-ai adevărul,
Te va-mbrăca frumos în haine nouă
De care eşti lipsit mai mult, că hrana
O poţi cerşi din om în om, ca foamea
Să ţi-o alini; ţi-o poate da oricine."
Ulise i-a răspuns: „Eumeu, îndată
Aş povesti pe neminţite toate
La fiica lui Icariu. Doar ştiu bine
Ce-a fost cu bietu-Ulise, căci avurăm
Aceeaşi soartă tristă. Dar mi-e teamă
De peţitori, că-s mulţi şi răi la suflet,
De-ajunse neobrăzarea lor şi sila
Până la cerul cel de fier. Că iată,
Chiar adineauri, când umblam prin sală
Şi nu făcusem nici un rău, hainul
De Antinou mă şi pocni în spate
Şi mă duru. Şi nu vru să m-ajute
Nici Telemah pe mine, nici un altul.
Deci roagă pe stăpâna ta s-aştepte,
Cu toată graba ei, până-n spre seară
Şi-atunci să stăm la vatră, să mă-ntrebe
De ziua când bărbatu-i se va-ntoarce,
Că port pe mine haine ruşinoase,
Cum ştii că eu întâi venii la tine."
Cum auzi, se-napoie porcarul,
Şi când să treacă pragul, Penelopa
Îl întrebă: „Eumeu, nu vii cu dânsul?

Ce pregetă milogul de nu vine?
O fi având de cineva el teamă
Din cale-afară? Ori i-o fi ruşine
Prin casa mea să vie? Cerşetorul,
De-i ruşinos, îşi dăunează singur.”
Întâmpină din grai Eumeu porcarul:
„El zice drept cum ar gândi tot omul
Voind a se feri de înfruntarea
Unor trufaşi. Te roagă dar pe tine
S-aştepţi până ce are să-nsereze.
Şi-ar fi şi pentru tine doar, stăpână,
Mai bine aşa, ca singură de vorbă
Să stai cu el.” Iar Penelopa zise:
„Înţelepţeşte cugetă străinul,
Oricine-ar fi. Căci nicăieri pe lume
Nu-s oameni cu purtare mai sfruntată
Şi mai fărădelege ca la mine.”
Aşa vorbi crăiasa, iar porcarul,
Cum isprăvi, se duse prin duiumul
De peţitori şi-acolo-n şoaptă zise
Lui Telemah, apropiindu-şi capul
De el, ca nimeni vorba să n-audă:
„Iubitul meu, eu plec să-mi văd la ţară
De porcii mei, de trebile de-acolo,
De-a mea şi-a ta avere. Iar tu vezi-ţi
De toate-aici, dar mai întâi de tine.
Ia seama să n-o paţi, că-s o mulţime
Acei care te pasc. Dar bată-i Domnul
Nainte de-a fi noi răpuşi de dânşii!”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Aşa voi face, taică. Tu cinează
Şi pleac-apoi. Dar vino mâni devreme
Şi adu vite de junghiat pe-alese
Şi las’ c-aici am grijă eu şi zeii
De toate cele.” Mai şezu porcarul
Pe jeţul bine răzuit. Şi-n urmă,
Sătul de băutură şi mâncare,
Plecă la turmă şi lăsă el sala
Şi-ograda plină de mesenii care
Se veseleau la joc şi la cântare,
Pe când se cobora amurgul serii.

Cântul XVIII

Atunci veni un cerşetor uşernic
Spre a cerşi-n Itaca, un nemernic
Neîntrecut în lăcomie, gata
De-a pururi pe mâncat şi băutură,
Fricos şi slab, dar mare la făptură.
Arneos îi ziceau, că astfel mama-i
La naştere-l numi, dar peţitorii
Îl porecliră Iros-trepăduşul,
Căci el mergea s-aducă ştiri la oameni,
Oricând era trimis. Şi cum venise,
Din casă-i vru s-alunge pe Ulise,
Şi cicălind aşa-i toca: „Ia-ţi talpa,
Tu, moşule, din tindă şi te cară,
Că de picior te-azvârl acum afară.
Nu vezi cum toţi m-asmuţă şi-mi fac semne
Să te înşfac? Dar mie mi-e ruşine.
Hai scoală-te, ca nu cumva s-ajungem
Să ne-apucăm cu braţele la sfadă."
S-a încruntat la el şi-a zis Ulise:
„Eu nu-ţi fac rău, sărmane, nici pe tine
Nu te grăiesc de rău şi nici te pizmui
De tot ce capeţi, cât or fi de multe,
Iar pragul ăsta pe-amândoi ne-ncape.
Nu trebuie să pizmuieşti pe alţii.
Tu pari a fi un biet milog ca mine,
Iar tot norocul de la zei ne vine
Dar nu mă înteţi la-ncăierare.
Şi nu mă îndârji. Deşi sunt astfel,
Moşneag cum vezi, te pot umplea de sânge
Pe buze şi pe piept. Şi-aşa de mâne
M-oi linişti, că nu te-i mai întoarce
Napoi aici la curtea lui Ulise."
Dar cerşetorul se răsti la dânsul:
„Vai, ce uşor mai troncăne-acest folte,
De parcă-i o cenuşăreasă cloanţă.
Îmi vine să-l zdrobesc, să-i dau cu pumnii,
Să fac din falcă jos să-i cadă colţii
Ca la un vier bântuitor de holde.
Hai, te sumete-acum, ca toată lumea
De-aici pe noi la harţă să ne vadă.
Dar cum te-i pune tu c-un om mai june?"

Aşa naintea naltelor canaturi
Pe repezitul prag în toată voia
Se tot sfădeau milogii. Luând seama
La asta, Antinou cu poftă râse
Şi zise peţitorilor: „Prieteni,
Aşa ceva-i nepomenit pe lume:
Ce haz şi ce petrecere ne-aduse
Un zeu în casă! Acest străin şi Iros
Se ceartă şi sunt gata să se-nhaţe.
Hai repede să-i punem la bătaie.”
La vorba lui ceilalţi atunci săriră
Cu hohote de râs şi ocoliră
Pe jerpeliţii cerşetori. Şi astfel
Le zise Antinou: „Luaţi aminte
Ce-oi spune, falnici peţitori. Pe focul
Din vatr-aici sunt puse burţi de capre
Ce le-am umplut cu sânge şi grăsime
Şi le păstrăm de cină. Care-acuma
Din doi va dovedi şi-o fi mai tare,
Să vie să-şi aleagă din bucate
Oricare parte-ar vrea, şi numai dânsul
Va rămânea mereu cu noi la masă
Şi n-om lăsa pe alt orbeţ să vie
Pe-aicea la cerşit.” Aşa le zise
Şi vorba lui plăcu. Atunci Ulise
Cel iscusit, şurubărind cu mintea,
Luă cuvântul: „Dragii mei, nu poate
Un om bătrân topit de suferinţe,
C-un tânăr să dea piept. Însă mă-mpinge
Haina foame să-mi găsesc sfârşitul
În pumni aci. Dar faceţi-mi nainte
Cu toţii mare jurământ că nimeni,
Pe Iros părtinind pe nedreptate,
Nu-ntinde mâna spre-a lovi în mine,
Ca astfel un potrivnic să mă-nvingă.”
Şi toţi jurară cum ceru Ulise.
Şi după ce rostiră jurământul,
Grăi din parte-i Telemah: „Străine,
De te îndeamnă inima şi firea
Viteaz-a ta pe-acest calic să-nlături,
Să nu te temi de nimeni dintre-aheii
Ce sunt de faţă. Cine te-ar atinge
S-ar bate cu mai mulţi, că eu sunt gazda
Şi-apărătorul tău. Şi sunt cu mine

Fruntaşii Antinou şi Evrimahos,
Doi oameni cumsecade.” Aşa el zise
Şi se-nvoiră toţi. Atunci Ulise
Cu zdrenţele se-ncinse pe la mijloc
Şi dezgoli el coapse mari şi mândre
Şi pieptul, umeri laţi, vânjoase braţe.
Minerva sta pe-aproape şi-l făcuse
Mai împlinit. Şi foarte se mirară
De dânsul peţitorii toţi. Şi unul
Zicea privind pe altul mai de-aproape:
„Biet Iros şi-a făcut de cap el singur.
Ia vezi acest moşneag ce pulpi arată
De sub bulendre!” Astfel cuvântară,
Şi inima lui Iros peste seamă
Se tulbură. Dar slugile cu sila-l
Încinseră şi-l duseră la harţă
Aşa cum fu cuprins de-nfiorare,
De-i tremura chiar carnea de pe dânsul.
Dar Antinou se şi grăbi să-l certe:
„Gămanule, de n-ai fi fost mai bine
Sau nu te-ai fi născut, dacă te sperii
Şi prea de tot te temi de-un om ca dânsul,
Moşneag cum e, topit de suferinţe.
Dar una-ţi spun şi iute-are să fie
Aşa cum zic. Dacă te bate acesta
Şi-o fi mai tare, te-oi zvârli pe-o navă
Şi te-oi trimite-ndată peste mare
În ţara lui Ehetos, domnul care
E pacostea oricărui om din lume,
Urechile şi nasul o să-ţi taie
Cu-arama nemiloasă şi ruşinea
Ţi-o va stârpi şi o va da de crudă
S-o-nhape cânii.” Asta el îi zise
Şi-un tremur şi mai straşnic îl cuprinse
Pe cerşetor. Îl duseră la mijloc
Şi braţele-amândoi îşi ridicară.
Atunci Ulise cugetă în sine,
Sau să-l izbească greu ca el să cadă
Nensufleţit, sau blând numai lovindu-l
Să-l lase jos lăţit. Şi mai cu cale-i
Păru să-i dea o blândă lovitură,
Ca nu cumva să-l bănuiasc-aheii.
Când braţele amândoi nălţară, Iros
Lovi în umăru-i cel drept, Ulise

Ghionti în ceafă-i, sub ureche, osul
Îi zdrumecă, de-l podidi pe gură
Un sânge roşu şi bufni deodată
Lungit în praf, de-i clănţăniră dinţii
Şi din picioare bocănea pământul.
Cu braţe-ntinse peţitorii mândri
Râdeau să moară. Şi luând Ulise
Pe Iros de picior prin tindă-l duse
Vintriş în curte la pridvorul porţii.
Şi-acolo-l răzimă de zidul curţii,
Îi puse-n mână un toiag şi-i zise:
„Aici să şezi şi să păzeşti ograda
De câni şi porci. Nu face pe stăpânul
Cu cerşetorii şi străinii, scârbo,
Ca să n-o paţi mai rău.” Aşa el zise
Şi-şi aruncă pe umere desaga-i,
Ruptura lui cu băieri răsucite.
Se-ntoarse şi din nou pe prag se puse.
Iar peţitorii toţi intrară-n sală,
Râdeau cu poftă şi-l primeau zicându-i:
„Să-ţi dea, străine, Joe şi toţi zeii
Ce tu doreşti mai mult şi-ţi place ţie,
Că-l înţercaşi de la cerşit în lume
Pe-acest nesăţios. Noi peste mare
Curând l-om mătrăşi pe la Ehetos,
Cumplitul crai schiloditor de oameni.”
Aşa vorbiră dânşii, iar Ulise
Se bucură de vorba ce-auzise
Şi Antinou îi puse-o burtă mare
Cu sânge şi grăsime împănată.
Iar Amfinom luând de prin panere
Vro două pâni, le dete lui şi-i zise
Urând aşa cu un pahar de aur:
„Noroc, străine taică! Să dea Domnul
Să fii ca mâne fericit, că multe
Sunt relele ce astăzi te apasă.”
La asta i-a răspuns aşa Ulise:
„O, Amfinom, tu prea îmi pari cuminte.
Aşa ţi-a fost şi tata, c-auzit-am
De numele-i frumos, că fost-a Nisos
Dulichianul bun şi-avut. Dintr-însul
Tu eşti născut şi pari un om temeinic.
De-aceea-ţi spun, ia seama şi ascultă:
Din tot ce-n lume mişcă şi răsuflă,

Nimic mai şubred pe pământ ca omul.
Nu crede el c-are să dea vrodată
De rău până ce zeii-i dau norocul
Să-i meargă toate-n plin şi-i pot genunchii.
Iar când trimit răstrişti asupra-i zeii,
Le rabdă el pe vrute, pe nevrute,
Căci mintea-i se tot schimbă după ziua
Ce-o luminează Cel-de-sus. Pe vremuri,
Şi eu aveam noroc de toate-n lume,
Dar prea mult am năpăstuit pe alţii,
Căci ascultam orbeşte de putere
Şi-n taică-meu şi-n fraţi mă bizuisem.
Să nu fie dar omul niciodată
Nedrept şi rău, ci-n sine să se-mpace
Cu darurile ce-i făcură zeii.
Văd răul care-l fac şi peţitorii,
Cum prad-averea şi aduc necinste
Soţiei unui om care departe
De ţară şi de-ai lui nu cred să steie
Prea mult; el e pe-aci, e foarte-aproape.
Dar Dumnezeu pe-ascuns să-ţi ducă paşii
Spre casa ta, să nu dai ochi cu dânsul
La-ntorsul lui încoace-n scumpa-i ţară,
Că sfada dintre peţitori şi dânsul
Nu poate să se-ncheie fără sânge,
Când el s-ar furişa în casa asta."
Aşa vorbi, stropi din vin şi cupa
Golind o-napoie lui Amfinomos,
Fruntaş de oameni, care-apoi se duse
În sală trist. Tot da din cap, simţise
Că nu-i a bine. Totuşi el de moarte
Nu fu scutit, că-l ferecă Minerva,
De-a fost răpus de suliţa şi braţul
Lui Telemah. Şezu el iar pe scaun
De unde se sculase din mulţime.
Atunci Minerva cea cu ochi albaştri
În minte puse fetei lui Icariu,
Mintoasei Penelopa, să s-arate
La peţitori să-i bucure mai tare,
De soţ şi fiu să fie preţuită
Mai mult ca înainte. Şi-ntr-o doară
Ea râse şi grăi: „Tu, Evrinomo,
Ca niciodată inima îmi cere
Să mă înfăţişez la ei, cu toate

Că-mi sunt nesuferiţi. Aş vrea eu totuşi
La fiul meu să spun o vorbă bună,
Să nu se bage-ntr-una prin duiumul
De peţitori care grăiesc în faţă-i
Frumos şi-n dos îi cugetă pieirea,”
Iar chelăriţa Evrinoma-i zise:
„Copila mea, e drept ce-mi spui tu mie.
Te du şi spune şi nimic n-ascunde
La fiul tău. Ci-ntâi coboară-n baie
Şi unge-ţi tu obrajii cu miresme,
Să nu te duci cu faţa-aşa zoită
De plâns. Urâtă-i veşnica bocire.
Căci iată mare ţi-a crescut copilul,
Aşa cum te-ai rugat de zei fierbinte
Să-l vezi voinic pe el, mijindu-i barba.”
Răspunse înţeleapta Penelopa:
„Cu toată grija ta de mine, Evrinomo,
Să nu mă sfătuieşti să merg la baie
Şi cu miresme să mă ung, că zeii
Din slavă frumuseţea-mi veştejiră,
De când bărbatul mi-a plecat pe mare.
Dar spune Ipodamiei să vie
Cu Autonoe ca să-mi steie-alături
Când voi intra la peţitori în sală,
Că singură între bărbaţi să intru

Ruşine mi-i.” Aşa vorbi, şi baba
Prin curte merse ca să dea de ştire
Şi zor la slugi să vie la crăiasa.
Minerva-atunci a pus la cale alta:
Somn dulce-asupra fetei lui Icariu
Ea revărsă, de adormi culcată
Şi toate-ncheieturile-i slăbiră
Pe loc deodată-n patu-i. Zâna-ntr-asta
O-mpodobi cu daruri fără moarte,
Ca astfel ea pe-ahei să-nminuneze.
Lău întâi obrazu-i dalb cu mirul
Dumnezeieştei frumuseţi, cu care
Se unge înstemata Citereia,
Când merge ea la hora fermecată
A graţiilor. Şi-i făcu făptura
Mai mare şi mai plină şi mai albă
Ca fildeşul. Apoi plecă Minerva.
Veniră odăiaşele din curte;
Tot vorovind, din somn o deşteptară.
Ea şterse-atunci cu mâna ei obrajii
Şi zise-aşa: „O aţipire blândă
Mă-nvălui pe mine greu cercata.
Ah, de mi-ar da Diana preacurată
Acum pe loc o moarte-aşa de lină
Să nu mai plâng, să nu-mi mai mistui veacul
De dorul unui soţ cu-atâtea daruri,
Că nu e altul într-ahei ca dânsul.”
Rostind acestea, doamna se coboară
Din casele-i de sus strălucitoare.
Nu-i singură, urmată e de două
Femei însoţitoare. Cum ajunge
La peţitori podoaba de femeie,
Stătu pe pragul sălii măestrite,
C-un luciu văl acoperindu-şi faţa;
Alături stau femeile-i cinstite.
Pe loc slăbiră în genunchi bărbaţii,
Cuprinşi fiind de farmecul iubirii
Şi toţi doreau s-o aibă de soţie.
Dar ea lui Telemah rosti cuvântul:
„N-ai minte şi pricepere deplină,
O, Telemah. Erai copil tu încă
Şi tot mai bine judecai cu mintea.
Acum eşti mare-n floarea tinereţii,
Şi un străin de ţi-ar vedea statura

Şi frumuseţea, te-ar ţinea de fiul
Unui bărbat ferice, şi n-ai totuşi
Priceperea şi mintea cuvenită.
Ce-i asta care s-a-ntâmplat la curte?
Să laşi pe-acel străin să fie astfel
Batjocorit? Ce hulă şi ruşine
Te-aşteaptă-n lume, dacă tot străinul
Venit în casa noastră o să pată
O înfruntare-aşa de dureroasă."
Dar socotitul Telemah răspunse:
„De-a ta, mânie, o , mamă, nu mă supăr.
Dar eu pricep şi văd în toate cele
Ce-i bun şi rău. Eram copil nainte,
Dar nu pot toate să le văd temeinic.
Mă tot izbesc la dreapta şi la stânga
De-aceşti mişei şi nimeni nu mi-ajută,
Dar sfada dintre Iros şi străinul
Nu s-a iscat din vrerea lor. Străinul
A fost mai tare. Jupiter, Minerva
Şi tu, Apollon, faceţi voi acuma
Bătuţi să-şi plece capul peţitorii
Afară-n curte unii, alţii-n sală,
Să stea acolo cu puteri zdrobite
Aşa cum stă la poart-acum şi Iros
Clătind din cap ca omul în beţie,
De nu-l mai ţin picioarele să steie
Şi nici să plece înapoi acasă,
Că-i toropită vlaga lui întreagă."
Iar Evrimah îi zise Penelopei:
„Tu, fiic-a lui Icariu, preacuminte
Femeie Penelopa, dac-aheii
Din Argos, din cetatea lui Iason,
Pe tine te-ar vedea în casa voastră,
Ar ospăta din zori de zi o droaie
De peţitori mai mulţi, că-ntreci pe toate
Femeile, de mare, de frumoasă
Şi de cuminte". Zise Penelopa:
„Tot binele-mi, mândreţea şi făptura-mi,
O, Evrimah, mi le topiră zeii,
De când s-au dus spre Ilion aheii
Cu care a fost şi soţul meu Ulise.
O, de-ar veni el paznic vieţii mele,
Mai mare, mai frumoasă mi-ar fi slava.
Dar astăzi sufăr greu, c-atât de multe

Nevoi ursit-asupra mea trimise.
Ulise la plecarea lui din ţară,
Luându-mă de mâna dreaptă-mi zise:
«Femeie, nu cred eu că toţi aheii
Se vor întoarce teferi de la Troia.
Se zice că troienii sunt războinici
Cu suliţa, cu arcul, cu mânatul
De cai sirepi, mijloace care soarta
Războiului o hotărăsc mai iute,
Deci nu ştiu dacă păsui-vor zeii
Să vin napoi ori voi pieri la Troia.
În lipsa mea, să te gândeşti acasă
La scumpii mei părinţi, cum faci acuma,
Ba şi mai mult. Când vei vedea c-ajunge
Copilul nost' la vârsta tinereţii,
Mărită-te cu cine vrei şi lasă
Căminul tău.» Aşa rosti Ulise
Şi zisa lui se împlini în toate.
Veni-va noaptea când avea-voi parte
De nuntă tristă eu sărman-al cărei
Noroc mi-a fost luat de Joe. Tare
Mă doare însă inima de una:
Purtarea peţitorilor nainte
Era în lume alta. Aceia care
Peţesc femeie de neam bun şi fată
De om bogat şi se întrec s-o aibă,
Aduc ei înşişi oi şi boi anume
De ospătat prietenii miresei.
Ba dau şi mândre daruri; nu se-ndoapă
Cu sila din avutul altor oameni."
Aşa vorbi. Se bucură Ulise
Că ea-i smomea spre dânsa pentru daruri
Şi-i prilostea cu vorbe unse-n miere,
Dar ce gândea era cu totul alta.
Iar Antinou Eupitianul zise:
„Tu, fiic-a lui Icariu, Penelopă
Cuminte, numai să primeşti tu daruri
Cu care vor să te cinsteasc-aheii.
Nu-i bine să-i respingi. Noi nu vom merge
Napoi pe la moşie, nici aiurea,
Nainte de-a te mărita cu unul
Dintre ahei, mai osebit în toate."
Acestea zise Antinou. Şi spusa -i
Plăcu la toţi. Trimise fiecare

Pe câte-un om ca să-i aducă daruri.
Aduse Antinou o rochie mare
Cu-alesături de-o frumuseţe rară.
Douăsprezece sponci avea de aur
Şi toate potrivite. Aduse-ndată
Şi Evrimah o salbă măestrită
De aur care avea-mbinate boabe
De chihlimbar ca razele de soare,
Aduse sluga lui Evridamante
Cercei cu câte trei bogate pietre,
Din care străLucea o frumuseţe,
De la Pisandru, fiul lui Polictor,
I-aduse sluga un gherdan, podoabă
Nespus de mândră. Astfel fiecare
I-aduseră câte un dar aheii.
Apoi la dânsa se sui ea, zâna
Între femei, şi fetele-mpreună
Păşind purtau comoara dăruită.
Atunci s-au pus să joace peţitorii,
Să cânte viers fermecător, şi astfel
Se desfătau. Ei aşteptară până
Pe înserat. Şi când erau în toiul
Petrecerii, veni amurgul serii.
Şi-ndată trei luminători în sală
Au aşezat spre-a lumina-ncăperea
Şi-n jurul lor au pus grămezi de lemne
De mult uscate, despicate proaspăt,
Şi facle între ele. Şi lumină
Făceau pe rând la făcliere-n sală
Femeile în casa lui Ulise.
Dar el le zise lor atunci: „Voi, roabe
A domnului cel dus de mult Ulise,
Duceţi-vă-n odăi unde-i mărita
Crăiasă, toarceţi lângă ea cu furca
Şi-o-nveseliţi cu scărmănatul lânii
Şezând în casă. Aici în locul vostru
Voi face eu lumină tuturora.
De vor s-aştepte ei chiar până-n ziuă,
Eu n-oi slăbi, că multă mi-i răbdarea.”
Aşa Ulise cuvânta, iar ele
Râdeau şi se uitau una la alta.
Dar rău îl cicălea îmbujorata
Melanto, a lui Doliu fată, care
Fusese îngrijită şi crescută

Ca un copil al său de Penelopa,
Ba-i da de toate şi-i făcu pe placu-i,
Şi totuşi ea mâhnirea Penelopei
Nesocotea şi se ţinea într-una
Cu Evrimah şi se iubea cu dânsul.
Aşa-l certa Melanto pe Ulise
Şi-l ocăra: „Sărace, tu, străine,
De bună seamă eşti smintit, de nu vrei
Să mergi la han sau poate la vrun faur
Ca să te culci şi-mi stai aici şi-mi dondăi
Aşa cutezător între mulţime
Şi de nimic nu-ţi pasă şi de nimeni.
La cap ţi se sui pesemne vinul
Ori eşti din fire-aşa, de ţi-i vorbirea
În bohote. Ori ţi-ai ieşit din sine,
Că l-ai bătut pe cerşetorul Iros?
Dar mi-i să nu se scoale vreun altul
Asupra ta mai mare decât Iros
Să-ţi dea în cap mai zdravăn, să te-alunge
Din sala asta potopit de sânge.”
Pieziş privind la ea, grăi Ulise:
„Neruşinato, merg să-i spun îndată
Lui Telemah de-obrăznicia asta;
Aici pe loc bucăţi o să te taie.”
De-ameninţarea lui se speriară
Femeile şi prin odăi fugiră.
Slăbiseră-n genunchi de frică toate
Gândind că el vorbise cu-nadinsul.
Stătu atunci în locul lor Ulise
Pe lângă făclierele arzătoare
Şi lumina privind la toţi bărbaţii.
Dar altele i se-nvârteau în minte,
Gândiri ce-aveau să fie împlinite.
Iar pe trufaşii peţitori Minerva
De loc nu-i mai lăsa să înceteze
Cu-amarnicele lor jigniri, ca astfel
Tot mai adânc să-l doară pe Ulise.
Deci Evrimah, feciorul lui Polibos,
Ia cel dintâi cuvântul între dânşii
Să-ntarte pe viteaz şi face hazul
Tovarăşilor lui: „Luaţi aminte,
Voi, peţitori ai preamăritei doamne,
Să spun ce-n minte mi-a venit. Sosirea
Acestui om la curtea lui Ulise

Nu-i peste voia zeilor. Lumina
De torţe vine parcă de la dânsul
Şi de la capul lui, că n-are bietul
Un păr în cap." Apoi către Ulise
El cuvânta: „Străine, vrei la mine
Argat să fii, de te-aş lua în fundul
Moşiei mele, că-ţi va fi simbria
De-ajuns, să-mi faci acolo nişte garduri
Şi să-mi sădeşti copaci? Ţi-aş da de hrană
Pe-un an întreg, ţi-oi da şi-mbrăcăminte,
Sandale să te-ncalţi. Dar tu la rele
Te-ai nărăvit şi n-o să ai plăcere
La lucru să te pui, că vrei prin lume
Să umbli ca un cerşetor, să-ţi ghiftui
Nesăţiosul pântece." Ulise
Cel iscusit aşa i-a-ntors cuvântul:
„Hei, Evrimah, că nu e sfada noastră
Pe la cositul ierbii primăvara,
Când ziua-i lungă, eu să am o coasă
Cu şart încovoiată şi tu alta
La fel şi-atunci să ne fi pus la lucru
Pe nemâncate până la-nnoptare,
C-am fi avut destulă cositură.
Ori boi să fi mânat, jugari de frunte,
Tot mari şi aprigi şi sătui de hrană,
De-o vârstă şi-o putere, tari ca piatra,
Pe un pământ de patru fălci, cu glie
Uşor de-arat, să fi văzut atuncea
De pot să trag eu brazde necurmate.
Ba chiar şi astăzi, dacă cel din slavă
Război ar fi pornit cumva de-oriunde
Şi-un scut aş fi avut şi două suliţi
Şi-un coif de-aramă potrivit la tâmple,
M-ai fi văzut la lupt-atunci în frunte
Şi nu m-ai fi jignit aşa rostindu-mi
Ponoase pentru lăcomie. Tare
Mă-nfrunţi cu asta şi n-ai pic de suflet.
De pari aici om mare şi puternic,
E pentru că te afli între oameni
Puţini şi nebărbaţi. De-ar fi să vie
Ulise-ncoace,-n ţara-i de moşie,
Oricât de larg-ar fi această poartă,
Pe loc s-ar îngusta, când ai zbughi-o
Pe-aici prin tindă s-o tuleşti afară."

Aşa-i vorbi, iar Evrimah mai tare
Se îndârji şi-i zise crunt privindu-l:
„Nemernice, ţi-oi arăta îndată,
Să-ţi iei tu nas în faţ-atâtor oameni
Şi-obraznic să vorbeşti fără să-ţi pese.
La cap ţi se sui pesemne vinul
Ori eşti din fire-aşa, de ţi-i vorbirea
În bobote, ori ţi-ai ieşit din sine,
Că l-ai bătut pe cerşetorul Iros?”
El zise asta şi-apucă deodată
Un scăunel. Ulise-atunci, de frica
Lui Evrimah, se puse pe genunchii
Lui Amfinom Dulichianul, astfel
Că Evrimah lovi în mâna dreaptă
Pe un paharnic, de-i căzu ulciorul
Sunând pe jos, iar el, gemând, pe spate
Bufni în praf. Şi zarv-atunci făcură
În sala cea umbroasă peţitorii.
Zicea cutare celui mai de-aproape:
„Pierea mai bine acest hoinar nainte
De-a fi venit! Că n-aducea atâta
Necaz şi tulburare. Iat-acuma
Că ne sfădim pentru calici şi pierdem
Plăcerea unei mese-aşa bogate,
Căci biruie răul.” Se răsti la dânşii
Şi zise Telemah: „Înnebuniră ţi,
Abraşilor, de nu puteţi ascunde
În sine-vă-mbuibarea şi băutul?
Un zeu vă scurmă. Dar mâncaţi voi bine
Şi-apoi vă duceţi să dormiţi acasă,
Când veţi pofti. Eu n-am s-alung pe nimeni.”
El asta le rosti. Şi auzindu-l,
Ei toţi cu dinţii buzele-şi muşcară,
Mirându-se de îndrăzneala vorbei
Lui Telemah. Dar mijloci feciorul
Lui Nisos, vederosul Amfinomos:
„Nu vă-nciudaţi, prieteni, nu răspundeţi
Potrivnic celor zise cu dreptate.
Nu bruftuiţi pe-acest străin, pe nimeni
Din robii de la curtea lui Ulise.
Purceadă dar paharnicul să toarne
În cupe vin, la zei să facem paos,
Apoi să mergem să dormim acasă,
Şi să lăsăm pe-acest străin în seama

Lui Telemah la curtea lui Ulise,
Căci el la dânsul a venit ca oaspe.”
Aşa vorbi şi toţi se învoiră.
Amestecă în cană vin cu apă
Voinicul Mùliu, crainic din Dulihiu,
Care slujea lui Amfinom. El stete
La fiecare, vin turnă în cupe.
Ei zeilor întâi stropiră paos
Şi după ce băură cât voiră,
La casa lor plecară să se culce.

Cântul XIX

Rămase-n sală izvodind Ulise
Omorul peţitorilor sub scutul
Minervei, şi lui Telemah îi zise:
„O, Telemah, aceste arme toate
Tu cat-a le-ndosi-năuntru-n casă.
De-ntreabă şi le-or cere peţitorii,
Tu să-i adormi aşa cu vorbă dulce:
Le-am scos de-aicea de la fumul sălii,
Că nu mai sunt cum ele-au fost odată,
Când tata le-a lăsat plecând la Troia;
S-au înnegrit de-a focului arsură.
Şi mai ales călăuzit de sfatul
Ce-mi dete Cel-de-sus, mă tem că poate,
Buimaci de vin, voi v-aţi lua la sfadă
Cu armele, v-aţi bate laolaltă
Şi-aţi ruşina ospăţul şi peţitul,
Căci armele pe om îl trag la sine.”
Aşa-l învaţă. Telemah ascultă
Şi cheam-atunci pe doica Evriclea:
„Bunico,-nchide-n casă muieretul,
Ca armele frumoase ale tatei
Să mi le adăpostesc într-o cămară,
C-aşa cum stau părăginite-n sală,
De când e tata dus, le strică fumul.
Eu pân-aci eram copil. Dar astăzi
Vreau să le pun deoparte unde fumul
Să nu le-atingă.” Evriclea-i zise:
„Hei, maică, dac-ai prinde-odată minte
S-ai grija casei, să-ţi păzeşti avutul

Întreg ce-l ai! Dar cine-atunci să vie
Pe drum să-ţi lumineze, dacă nu vrei
Să laşi să-ţi iasă-n cale vreo femeie?”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„O să-mi ajute-acest străin, că nu pot
Să-l ţin pe nemuncite, de pomană,
Din pânea mea să-mbuce, chiar de vine
De hăt departe”. Aşa-i vorbi, iar doica
Nici un cuvânt nu mai rosti. Închise
Ea uşile de la femei. Ulise
Şi fiul său grăbindu-se din sală
Cărară coifuri, paveze boltite
Şi ţuguiate lănci. Păşind nainte
C-un luminar de aur, orbitoare
Lumină le ţinea pe drum Minerva.
Deci zise-ndată Telemah: „O, tată,
Minune mare văd aici cu ochii.
Pereţii casei şi tavanul mândru
Şi grinzile de brad şi stâlpii care
Se-nalţă-n sus în ochii mei s-arată
Ca focul arzător. De bună seamă
În sal-aci i-un zeu venit din slavă.”
Ulise-atunci grăi la el: „Tăcere
Şi ţine-ţi gura, nu-ntreba, c-aşa e
Cu zeii care locuiesc Olimpul.
Dar du-te tu să dormi, eu stau de veghe
Aici pe loc să iscodesc pe robii
Şi pe măicuţa ta care, silită
De jalea ei, mă va-ntreba de toate.”
Aşa-i zicea. Iar Telemah, din sală
Ieşind sub zare de făclii, se duse
Să doarmă în iatacul unde dânsul
Se-mpătuia dacă-i venea somn dulce.
Se puse-acolo şi-aşteptă să vie
Lumina dimineţii. Iar Ulise
Rămase-n sală tot gândind la moartea
Vrăjmaşilor cu sprijinul Minervei.
Ieşi atunci din casă Penelopa
De-o seamă la făptură cu zeiţa
Diana sau cu Venera de aur.
Pe lângă vatră-i puseră un scaun
Lucrat în fildeş şi-n argint de-un meşter
Icmaliu, care adause sub talpă
Un scăunaş lipit de jeţ, pe care

O blană mare fuse aşternută.
Aci şezu-nţeleapta Penelopa
Şi din iatac femei cu braţe albe
Veniră-n jurul ei. Se ridicară
Grămezi de pâne, mese şi potire
Din care beau bărbaţi trufaşi. Şi focul
Din făcliere jos îl aruncară.
Ticsiră-acolo altă zadă multă
Ca să le dea lumină şi căldură.
Din nou Melanto începu din gură
Să-mpungă pe Ulise: „Măi străine,
Şi-acum ni-i scoate sufletul şi-ntr-una
Vei forfoti prin casă toată noaptea
Tot iscodind femeile? Afară,
Pârlitule, fii mulţumit cu hrana
Sau te pocnesc îndată c-un tăciune,
Să vezi cum ieşi afară.” Dar Ulise
Se încruntă la ea şi-astfel îi zise:
„Tu, îndrăcito, ce mă bruftui astfel
Înverşunată? Ori că port bulendre,
Că sunt soios şi mai cerşesc la oameni?
Nevoia mă sileşte. Aşa sunt bieţii
Pribegi şi cerşetori. Odinioară
Trăiam şi eu mai fericit în lume,
Cu tot belşugu-n casă şi adese
Mai dam şi la vreun biet hoinar, oricare
Să fi fost el şi-orişice nevoie
Să-l fi adus. Şi slugi aveam o droaie
Şi alte multe bunătăţi, cu care
Duci trai ca lumea şi bogat te cheamă.
Dar Joe mă pierdu, c-aşa-i fu vrerea.
De-aceea să te temi şi tu, muiere,
Să nu te pomeneşti că pierzi o dată
Mărirea-n care-ntreci acum pe roabe
Şi nu cumva stăpâna-ţi de mânie
Să-ţi poarte-alean ori soţul ei să vie,
Că doar mai e nădejde. Dacă dânsul
Va fi pierit şi nu se mai întoarce,
Dar iată, slavă Domnului, băiatu-i
Crescu şi vede tot şi nu-l înşală
Isprăvile nici uneia din roabe,
Că nu mai e copil.” Acestea-i zise.
Dar l-auzi-nţeleapta Penelopa
Şi se răsti la dânsa dojenind-o:

„Obraznico, sfruntato, văd eu bine
Ce mişelie faci, dar vei plăti-o
Cu capul tău. Ştiai doar tu, desigur,
Căci auziseşi singură din gură-mi
C-aveam de gând să-ntreb aci în sală
Pe-acest străin de soţul meu, căci tare
Mai sufăr după el.” Rostind aceste,
Ea zise chelăriţei Evrinoma:
„Tu, Evrinomo, adu-un jeţ şi-aruncă
O blană peste el, să stea de vorbă
Cu mine-aici străinul, să m-asculte,
Că vreau să-l mai descos.” Aceasta-i zise
Şi slug-aduse repede un scaun
Cu şart strunjit şi-asupra-i puse-o blană,
Pe care-apoi se aşeză Ulise
Şi începu a-l iscodi crăiasa:
„Străine,-ntâi am să te-ntreb de unde
Şi cine eşti? Şi unde ţi-i oraşul
Şi-ai tăi părinţi?” Răspunse-aşa Ulise:
„Femeie, nici un om din largul lumii
Nu poate să te-nvinuie pe tine:
Slăvitu-ţi nume pân’ la cer ajunse
Ca slava celui mai ales şi vrednic
Stăpânitor care, în veci cu teamă
De cei-de-sus, domnind peste mulţime
De oameni tari, s-arată-n cârmuire
Dibaci şi drept. Sub el pământul negru
Dă grâu şi orz şi pomii gem de roadă,
Şi vitele se înmulţesc, şi marea
Dă peşte mult şi-i fericit poporul.
Mă-ntreabă deci în casa ta de toate,
Dar nu de neamul meu şi de-a mea ţară,
Ca nu cumva, de ele pomenindu-mi,
Să fiu cuprins mai tare de mâhnire.
Că prea sunt greu lovit şi nici se cade
Să stau bocind şi tânguind în casa
Unui străin. Urât e să te vaieţi
Necontenit. Şi mi-e că poate astfel
Voi supăra pe-o slugă sau pe tine
Şi socoti-vei c-am băut; de-aceea
Mă-neacă plânsul.” Zise Penelopa:
„Tot darul meu, mândreţea şi făptura,
Străinule, mi le topiră zeii,
De când s-au dus spre Ilion aheii

Cu care-a fost şi soţul meu Ulise.
O, de-ar veni el, paznic vieţii mele,
Mi-ar fi mai mare, mai frumoasă slava!
Dar azí tânjesc amar, c-atât de multe
Nevoi ursit-asupra mea trimise.
Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave,
Din Same, din Dulichiu, din Zachintos
Cel păduros, precum şi toţi mai-marii
Din ţara noastră limpede Itaca,
În butul meu mă cer şi-mi storc averea
De-aceea nu mai pot căta de oaspeţi,
De rugătorii de-adăpost, de crainici,
Ai obştii slujitori. Şi-n veci mă mistui
De dorul lui Ulise. Peţitorii
Zoresc nuntirea, eu i-amân şi-nchipui
Înşelăciuni. Întâi un zeu îmi dete
În minte să încep o ţesătură.
Şi-ndată eu la stative-n cămară
M-am pus să ţes o pânză foarte lungă
Şi gingaşă, iar lor le-am zis în urmă:
Voi, tineri peţitori ai mei, acuma,
Când răposat e soţul meu Ulise,
Mai aşteptaţi şi nu daţi zor cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză,
Să nu se mai destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte,
Când nemiloasa moarte o să-l culce,
Ca nu cumva femeile-aheene
Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepânzuit la moarte,
Când el agonisi atâta-avere.
Aşa le-am zis şi dânşii mă crezură.
Eu ziua tot lucram la pânzătură,
Dar peste noapte, la lumina torţei,
Eu deşiram tot ce lucrasem ziua.
Aşa-i tot amăgii trei ani de-a rândul.
Dar când trecură patru ani şi vremuri
Şi luni şi zile multe se-ncheiară,
Slugi mârşave,-mpietrite, mă trădară;
Veniră peste mine peţitorii,
Mă prinseră şi rău m-ameninţară.
De sil-atunci mi-am isprăvit ţesutul.
Dar azi eu nu mai pot scăpa de nuntă
Şi nici găsesc un chip. Apoi părinţii

Grozav dau zor să mă mărit. Pe urmă
Copilu-mi s-a trezit şi nu mai poate,
Când vede că-i se spulber-avuţia.
De-acu-i bărbat şi-n cea mai bună stare
Să-şi poarte grija casei şi să-i deie
Mărire Cel-de-sus. Te rog eu totuşi
Să-mi spui tu mie care ţi-este neamul,
De unde eşti. Doar nu te tragi, cum spune
Povestea, din stejar şi nici din piatră."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise,
Tu nu-ncetezi să-ntrebi care mi-e neamul?
Am să ţi-o spun, deşi o să-mi pricinui
Mai multă jale decât am. C-aşa e,
Când omu-i dus, pierdut de mult ca mine
Din ţara lui, pribeag prin multe-oraşe,
Zdrobit de suferinţi. Răspund eu totuşi
La tot ce-ntrebi şi iscodeşti. I-o ţară
Ce-i zice Creta, mândră, roditoare,
Cu ape-n jur, că e-n mijlocul mării,
Şi oamenii foiesc în ea puzderii.
Pe-ntinsul ei sunt nouăzeci de-oraşe,
Cu fel de fel de limbi: ahei şi mândri
Eteocreţi, cidonieni alături
De dorieni războinici şi de oameni
Dumnezeieşti, pelasgi. Între oraşe
E unul mare, Cnossos, unde Minos
Fu rege tot la nouă ani şi cel mai
Apropiat de Joe, Minos, tatăl
Părintelui meu nobil Deucalion.
Că Deucalion mă născu pe mine
Şi pe Idomeneu, care-n corăbii
Plecă-ntovărăşind pe Atrid la Troia.
Eton mi-i numele vestit şi eu sunt
Mai mic de ani, iar dânsul e mai mare
Şi mai viteaz. Acolo pe Ulise
Eu l-am văzut şi datu-i-am şi daruri
De ospeţit, că-n mersul lui spre Troia
De la Malèa-l abătuse vântul
Şi-l adusese-n Creta. Poposise
Pe-Amnisos râul, unde-i văgăuna
Ilitei şi-i anevoios limanul;
D-abia aci s-adăposti de vifor.
Suindu-se-n cetate, a prins îndată

Să-ntrebe de Idomeneu, de care
Zicea că-i este drag, cinstit prieten.
Dar el era plecat în năvi la Troia
De zece sau de unsprezece zile.
Eu l-am luat, l-am ospătat la mine
Cu tot ce-avui mai bun, cu toată grija,
C-aveam de toate şi de-ajuns în casă.
Şi celor care-l întovărăşiră
Le-am dat de toate din avutul obştii,
Făină, vin şi boi ca să-i înjunghie,
Să-i sature pe toţi. Acolo două-
Sprezece zile zăbovir-aheii;
I-oprea sălbatic vânt de miazănoapte,
De nu puteau să steie pe picioare.
Vrun zeu duşman l-o fi stârnit şi numai
În ziua cea de-a treisprezecea vântul
Se potoli şi ei atunci plecară."
Aşa scornea el basme câte toate
Asemeni cu-adevărul. Şi crăiasa
Îl asculta şi tot plângea cu lacrimi
Şi se topea la faţă. Cum adese
Pe culmile de munţi se moaie neaua
Ce vântul de apus o troienise
Şi o dezgheaţă-acuma Băltăreţul
Şi la topirea ei se umplu râuri
Zăpor la vale, aşa obrajii mândri
Ai Penelopei se muiau la plânsul
Bărbatului care-i stătea aproape.
Se-nduioşă de mil-atunci Ulise,
Când o văzu jălind, dar lui sub pleoape-i
Stătură ochii nemlădii întocmai
Ca coarnele sau fierul. El în sine
Viclean şi-ascunse lacrima. Crăiasa,
De mult jălit şi tânguit sătulă,
Mai răspică din nou: „Acum, străine,
Eu voi să-ncerc să văd dacă-ntr-aieve
Primitu-l-ai pe soţul meu acolo
La casa ta-mpreună cu voinicii
Care-l urmau, cum tu îmi povestiseşi.
Să-mi spui dar cum era-mbrăcat Ulise
Şi ce fel era el şi ce tovarăşi
Avea cu dânsul?" El la asta-i zise:
„Sunt ani la mijloc şi e greu, femeie,
Ca să-ţi răspund. Sunt douăzeci de vremuri,

De când trecu pe-acolo şi se duse
Din ţara mea. Dar totuşi eu voi spune
Aşa cum mi se pare. Avea Ulise
O mantie pe dânsul, porfirie,
Ţesută-n două cu fir des. Cheotoarea-i
Cu-ngemănate sponci era de aur
Şi-nflorituri avea în faţă-i haina.
Cu labele-i ţinea-nhăţat un câne
Un ied bălţat de ciută, ce privindu-l
Se tot zbătea. Se minunau cu toţii
De-aceste chipuri măestrite-n aur,
Cum sta ogarul să sugrume puiul,
Şi-acesta se tot zvârcolea în gheare,
Voind să scape. Am văzut pe dânsul
Cămaşa-i moale, lucie, subţire
Ca foaia unei cepi uscate. Tocmai
Ca soarele lucea. Desigur multe
Femei la dânsul galeş se uitară.
Dar nu uita un lucru ce ţi-oi spune:
Eu nu ştiu dacă el le-avea de-acasă
Cumva aceste haine sau că poate
I le-o fi dat pe mare vrun tovarăş
Ori un prieten, căci avea Ulise
Prieteni mulţi, fiind puţini ca dânsul
Între ahei. Şi eu i-am dat din parte-mi
O sabie de-aramă şi-o frumoasă
Manta ţesută-n două, porfirie,
Şi-un strai pân' la pământ. Apoi spre cinste
L-am petrecut pe el pân' la corăbii
Şi-un crainic mai trecut avea cu dânsul.
Pot spune cum era şi el: cu umeri
Rotunzi, cu părul creţ, cu faţa smeadă
Şi Evribate se numea. Ulise
Ţinea la el mai mult ca la oricare
De-ai lui, fiind el om întreg la minte."
Aşa el zise, şi-o stârni mai tare
La tânguit, când ea văzu că-s bune
Dovezile-arătate de Ulise.
Iar după ce de-ajuns gemu şi plânse,
Se uşură şi mai luă cuvântul:
„Străine,-ntâi mi-a fost de tine milă,
De-acum vei fi cinstit şi oaspe-n casă.
Veşmintele de tine pomenite,
Eu însămi i le-am dat împăturite

Şi scoase din odaie. Adăugasem
Lucioasa cheotoare ca să-i fie
Podoabă lui. Eu nu-l mai văd pe dânsul
Întors napoi acasă-n scumpa-i ţară.
Plecă în ceas nenorocit Ulise
Să vadă neagra, urgisita Troia."
El i-a răspuns: „Femeie preacinstită
A lui Ulise, nu-ţi strica frumoşii
Obraji, nu-ţi frânge inima jălindu-ţi
Bărbatul dus. De asta nu te-nvinui,
Căci orişice femeie-şi plânge astfel
Pe soţul dus al tinereţii sale,
Cu care-avu copii, dar care nu e
De seama lui Ulise cel asemeni
Cu zeii, cum se zice. Alină-ţi jalea
Şi-ascultă-mă, căci adevăr voi spune,
Deschis şi drept, aşa cum eu în treacăt
Am auzit de-ntorsul lui Ulise.
Trăieşte el pe-aici, aproape,-n ţara
Cea rodnic-a tesproţilor şi-aduce
Cu sine-avere, multe-odoare scumpe
Ce strânse din popor, dar pe tovarăşi
El îi pierdu-n corabie prin valuri
Venind de la Trinacria, căci Joe
S-a mâniat şi Soarele pe dânsul,
Că soţii lui îi vătămară boii.
I-a înghiţit pe toţi talazul mării
Şi doar pe el, suit pe talpa năvii,
Îl scoase unda pe uscat în ţara
Feacilor cei înrudiţi cu zeii.
Iar ei din toată inima-l cinstiră
Ca pe un zeu şi multe-i dăruiră
Şi sănătos în ţară-l petrecură.
De mult era sosit pe-aici Ulise,
Dar lui i se păru c-ar fi mai bine
Să umble ţară multă dup-avere,
Că-ntrece el pe toţi în dibăcie
Şi nimeni nu s-ar măsura cu dânsul.
Aşa îmi povesti Fidon, stăpânul
Tesproţilor, şi când la zei în casă
Se închina, el se jură la mine
C-atunci pe mare-o navă fuse trasă
Şi că pe mal stau gata vâslitorii
Ca să-l petreacă-ncoace pe Ulise.

Dar craiu-ntâi pe mine mă trimise,
Că se brodi un vas atunci să plece
De la tesproţi încoace spre Dulichiu
Mănosu-n grâu. El însuşi mi-arătase
Averile-adunate de Ulise.
Cu ele s-ar putea hrăni o casă
Până-ntr-a zecea spiţă, aşa de multe
Erau la curte strânsele odoare.
El mai spunea că dus era viteazul
Pe la Dodona ca s-audă sfatul
Lui Joe din stejarul nalt, de felul
Cum el, cel dus de mult, să vie-n ţară,
Pe faţă ori pe-ascuns. Aşa Ulise
E teafăr şi curând va fi acasă.
De-acuma mult el nu mai stă departe
De ţară şi de-ai lui. Şi pentru asta
Eu pot să jur. Iau chiar acum ca martor
Pe Joe, Dumnezeul cel mai mare
Şi mai puternic, martoră iau vatra
Cea sfântă-a lui Ulise, unde astăzi
M-adăpostesc, c-aşa va fi întocmai
Cum eu îţi cuvântez. Chiar estimp vine
Ulise-aici, pe la-ncheierea lunii
Sau la-nceputul lunii viitoare."
Cuminte Penelopa îi răspunse:
„Străine, fie vorba-ţi împlinită!
Să vezi îndată ce prietenie
Precum şi daruri vei avea din parte-mi !
Te-ar ferici-ntâlnindu-te oricine.
Dar eu mă tem c-almintreli o să fie,
Că nici Ulise nu mai vine-acasă
Şi nici tu n-ai să fii trimis la tine,
Că nu-s aici stăpâni cum a fost dânsul
– De-a fost vreodată – gata de primire
Şi de trimis străinii cumsecade.
Voi, fetelor, spălaţi-l pe picioare
Şi puneţi-i un pat cu aşternuturi,
Cu cergă şi cu-nvelitori curate
Şi cu velinţi şi perne sclipitoare,
De cald să-i fie până dimineaţa.
Apoi pe mânecate daţi-i baie,
Miresme şi unsori de curăţire,
Ca astfel cu ceilalţi să şadă-n sală
Alăturea de fiul meu la masă.

Şi vai de cine va-ndrăzni pe dânsul
Să-l supere, să-i amărască viaţa!
Oricât de-nfricoşată i-ar fi ciuda,
Nimic nu izbândeşte-aici. De unde,
Străine-,ai şti că eu întrec pe toate
Femeile de bună şi cuminte,
De te-aş lăsa să ospătezi în sală
Aşa slinos şi învăscut în zdrenţe?
Că bietul om aşa puţin trăieşte!
Şi dacă-i rău şi n-are-un pic de milă,
Cât e-n viaţă-l blestemă cu toţii,
Iar după moarte-i defăimat în lume.
Dar dacă-i bun şi făcător de bine,
Străinii-i poartă numele departe
Şi-l laudă mulţimea pretutindeni."
Ulise-a zis: „Femeie preacinstită
A lui Ulise, fiu al lui Laerte,
Veşmintele, velinţele curate
Le-am oropsit din ziua când pe plaiul
Cel troienit al Cretei mă răznisem
Pe vas mânat de vâsle lungi. De-aceea
Culca-mă-voi cum mă culcam nainte
În nopţi de veghe. Câte nopţi dormit-am
Pe un culcuş sărac şi prost de paie
Şi-am aşteptat să vie zorii zilei!
Nu-mi place să mă spele pe picioare
Vreo slujnică; nu vreau să dea de mine
Nici o femeie-n slujba casei tale,
Afară dacă nu e vreo bătrână
De treabă şi ca mine de păţită;
Doar numai ei încrede-m-aş să-mi spele
Picioarele." Răspunse Penelopa:
„Din toţi străinii care de departe
Ca oaspeţi îmi veniră-aici, străine,
Nici unul n-a vorbit aşa ca tine,
Cuminte şi cu rost. Eu am pe-o moaşă,
Femeie pricepută şi deşteaptă,
E doica ce primind ca prunc pe bietu-mi
Bărbat cu grijă l-a crescut pe vremuri.
Măcar că-i slabă, ea o să te spele.
Hai, scoală, tu, cuminte Evriclea,
Şi-mi spală pe acest străin de-o seamă
Cu domnul tău. C-aşa va fi Ulise,
Biet om slăbit de mâni şi de picioare;

Nevoia te îmbătrâneşte iute.”
Abia vorbi crăiasa, iar bătrâna
Cu palmele pe loc şi-ascunse faţa
Şi începu să verse lacrimi calde
Şi se boci: „Tu, fătul meu, vai mie
Că nu pot să te-ajut. Doar nimeni altul
Atâtea buturi grase, jertfe-alese
N-a ars Celui-de-sus pe-altar la tine
Cum tu i-ai dat când te rugai de dânsul
Voios s-ajungi la dalbe bătrâneţe
Şi mândrul fiu să-ţi creşti. Dar văd că astăzi
El numai ţie ţi-a luat nădejdea
De-ntoarcere napoi. Aşa pesemne
Vor fi batjocorit şi pe Ulise
Femeile departe-n ţări străine,
Când el sosea la curţile slăvite,
Cum toate-aceste-obraznice te-nfruntă,
Străine, - acum pe tine. Obrăznicia
Şi multa lor batjocură te face
Să nu te laşi spălat. Cu bunăvoie
Ascult porunca doamnei. Pe picioare
Te voi spăla de dragul Penelopei
Şi-al tău, străine. Că-n adânc durerea
Mă scurmă-n faţa ta şi ia aminte
Ce am să spun. La noi aici ca oaspeţi
Veniră mulţi străini bătuţi de soartă,
Dar pot să zic că n-am văzut nici unul
Să semene ca tine cu Ulise
La vorbă şi la stat şi la picioare.”
Ulise-ndemânatecu-i răspunse:
„Acei care cu ochii ne văzură
Pe amândoi, toţi astfel zic, mătuşă,
Că semănăm aidoma-n făptură
Cum singură tu ai luat aminte”.
Aşa vorbi Ulise, iar bătrâna
Luă un lucitor lighean şi prinse
Să-l spele pe picioare; apă rece
Turnă într-însul multă, apoi fierbinte
Şi cum şedea Ulise lângă vatră,
El repede se-ntoarse spre-ntuneric,
Căci se temu ca nu cumva, spălându-i
Picioarele, să-i vadă rana veche
Şi ea să-l dea de gol. Dar dânsa merse
Mai lângă el şi se grăbi să-l spele.

Ci-ndată cunoscu ea urma ranei
Ce i-o făcuse un mistreţ odată
Cu colţul alb când merse la Parnesos
Să-şi vadă pe bunicul Autolicos
Cu fiii lui, bărbat care-ntre oameni
Era neîntrecut de mare lotru
Şi strâmb la jurăminte. Zeul Hermes
Apucătura asta-i dăruise,
Căci el îi prinosea plăcute buturi
De miel şi iezi. Şi zeul tot prielnic
Îl însoţea pe el. Când Autolicos
Călători-n Itaca cea mănoasă,
Găsi aici abia născut nepotul,
Şi Evriclea, - ndată după masă,
I-l puse pe genunchi şi-i zise astfel:
„Tu singur, Autolicos, dă-i un nume,
Oricare-ar fi, odraslei fiicei tale
Căci tare ţi-este drag". Răspunse dânsul:
„Tu, ginere şi draga mea copilă,
Să-i daţi un nume-aşa cum vă voi spune.
Fiindcă vin aci plin de-nciudarea
Ce-n sufletu-mi făcu mulţime dintre
Bărbaţi, femei de pe pământul rodnic,
Să-i fie dară numele Ulise.
Iar când va creşte mare şi-o să vie
La curtea mamei sale, la Parnesos,
Unde-i avutul meu, i-oi da dintr-însul
Şi vesel va pleca el de la mine."
De-aceea şi-o porni la el Ulise
Ca bunul său să-i dea bogate daruri.
Cum l-au văzut bătrânul şi copiii,
Primitu-l-au cu braţele deschise,
Cu vorbe dulci. Bunică-sa Amfitea,
Cu drag îl strânse-n braţe pe Ulise
Şi-l sărută pe cap, pe ochii mândri.
Iar Autolicos porunci la fiii
Cei lăudaţi ai lui să-ntindă masa.
Ei bucuros porunca i-auziră
Şi-un bou cincar luând, mânară-n curte.
Îl jupoiară-apoi şi-l dichisiră,
Cu-ndemânare carnea-nfeliară
Şi în frigări feliile trecură,
Le fripseră, le rumeniră bine
Şi-n urmă între ei le merticiră.

Şi peste zi pân' la apus de soare
Se ospătau, şi parte deopotrivă
Avea la masa asta fiecare.
Când soarele-asfinţi şi fu-ntuneric,
Ei adormiră şi gustară somnul.
A doua zi când zorile-nzoriră
Cu degete trandafirii, feciorii
Lui Autolicos cu ogari plecară
Şi merseră spre a vâna la ţară.
Era cu ei şi falnicul Ulise.
Suiră plaiul nalt şi păduratic
Parnesos, pe vântoase văi sosiră.
Când soarele abia ieşind din râul
Cu ape-adânci şi line, Oceanul,
Îşi răsfiră peste câmpii lumina,
Ajunse-alaiul într-o văgăună.
Acolo-ntr-un desiş cuiba mistreţul,
Pe unde niciodată nu răzbise
Nici rază de la luminosul soare,
Nici ploaie nicăieri, aşa pe-acolo
Era stufos bungetul, şi sub dânsul
Zăcea frunzişul scuturat grămadă.
Dar cum i-ajunse la urechi un tropot
De oameni şi de haită la năvala
Ce-a dat spre el, din cuibul lui mistreţul
Zburlit ţuşti nainte, şi pe-aproape
De ei stătu cu ochii ca văpaia.
Întâi la el se repezi Ulise
Şi-asupra-i ridicând prelunga-i lance,
Cu mâna-i grea sta gata să-l străpungă.
Dar i-apucă nainte-atunci gliganul
Şi-l încolţi pe la genunchi şi-n fugă
Pieziş din carne-i rupse o fâşie
Cu colţul lui, dar nu-i pătrunse osul.
Ulise-l nimeri la dreapta-n spate
Şi-l străbătu cu lancea-i sclipitoare.
Prin colb se prăvăli icnind mistreţul
Şi-nţepeni pe loc. Iar de Ulise
Avură grijă repede feciorii
Lui Autolicos, rana i-o legară
Cu meşteşug şi sângele-i curmară
Cu descântări. Apoi se întornară
Pripiţi la casa lor. Iar Autolicos
Şi fiii lui deplin îl vindecară.

Şi după ce-i făcură scumpe daruri,
Ei fericit pe dânsu-l petrecură
În ţara-i de moşie. Iar părinţii
La-ntorsul lui vârtos se bucurară
Şi-l întrebară toate cu-amănuntul
De rana lui, de tot ce pătimise.
Iar el cu şart le povesti cum firea
L-a încolţit pe el la vânătoare
Pe muntele Parnesos, unde merse
Cu verii lui mistreţul să-l vâneze.
De rana-i veche dete-acum bătrâna
Şi pipăind o cunoscu îndată,
Lăsă să-i cadă în lighean piciorul,
Se răsturnă şi zurui ligheanul.
Şi apa fu vărsată jos. Iar doica
Simţi şi bucurie şi mâhnire
Şi lacrimi îi dădură-n ochi şi glasul
Îi amuţi. Dar iute duse mâna
La barba lui Ulise-atunci şi zise:
„Tu, fătul meu, eşti negreşit Ulise,
Dar nu putui să te cunosc nainte
De-a-mi pipăi cu mâna mea stăpânul”.
Aşa grăi. Apoi spre Penelopa
Ea ochii şi-aţinti voind să spuie
Că soţul ei e chiar acolo-n casă.
Dar Penelopa nu putu s-o vadă,
C-aiurea Palas i-abătuse mintea.
Ci dibuind şi apucând cu dreapta
Pe doica de grumaz, cu stânga dânsul
O trase-aproape şi răstit îi zise:
„Vrei, doică, să mă pierzi? Tu care-odată
La sânu-ţi m-ai crescut, şi dup-atâtea
Necazuri ce-am avut până ce astăzi
În douăzeci de ani s-ajung în ţară?
Dar dacă m-ai ghicit şi-un zeu la asta
Te-a luminat, să taci, ca nimeni altul
Să nu ştie că sunt aici. Că altfel
O vorbă-ţi spun şi ea va fi-mplinită.
Când eu cu ajutor de sus voi pune capăt
Mişeilor odată, nici pe tine,
Deşi-mi eşti doică, nu te cruţ în oara
Când voi ucide şi pe celelalte
Femei care slujesc la mine-n casă.”
Dar i-a răspuns bătrâna cea cuminte:

„Ce vorbă, maică, ţi-a scăpat din gură!
Tu ştii ce tare şi nenduplecată
E firea mea. Eu pot să stau tăcută
Ca piatra sau ca fierul. Ba pot spune
Şi altceva, s-o ţii tu minte asta
De-o fi vrun zeu cu mâna-ţi să doboare
Pe peţitori, am să-ţi arăt eu care
Femei din casă ţi-au făcut ruşine
Şi care-au fost de treabă." Dar Ulise
Din grai întâmpină: „De ce tu, doică,
Să mi le spui pe ele? Nu-i nevoie.
Iau seama doar şi eu la fiecare
Şi-oi şti cum sunt. Tu taci, păzeşte-ţi gura
Şi-ncrede-te în zei." Acestea-i zise,
Iar doica o zbughi prin toată sala
S-aducă apă de lăut picioare,
Căci ap-adusă toată-i se vărsase.
Iar după ce-l luă pe el şi-l unse
Cu-mbălsămat ulei, atunci de vatră
S-apropie cu scaunul Ulise
La încălzit şi zganca el sub trenţe
Şi-acoperi. Iar Penelopa-i zise:
„Voi să te mai întreb puţin, străine,
Căci iată-i vreme de odihnă dulce,
De-i chip s-adormi când eşti cuprins de jale.
Dar mie mi-a fost dat nemăsurate
Dureri să sufăr. Zilele-mi de-a pururi
Mi le petrec cu plâns şi cu suspinuri
Şi-mi văd de lucrul meu şi-al celor care-mi
Lucrează-n casă. Dar când vine noaptea
Şi-adorm cu toţii, eu veghez în patu-mi
Şi tânguioasă inima-mi se bate
Sub ascuţite griji nenumărate.
Întocmai cum Privighetoarea, fiica
Lui Pandareus, în dumbrava verde
La începutul primăverii cântă
Frumos de tot sub des frunziş de arbori,
Tot schimbă viersul răspândind o ploaie
De sunete şi-şi plânge pe Itilos,
Născutul ei cu Zetos împăratul,
Odoru-i drag pe care din prostie
Ea singură-l răpuse-odinioară,
Aşa şi-n mine sufletul se zbate
Învăluit şi îndoit de-a pururi.

Ori să rămân cu fiul meu şi toate
Întregi să le păzesc, slujitorimea
Şi-averea-mi şi locaşul sfânt şi mare,
Sau să-mi aleg din peţitori pe care
Socot fruntaş şi darnic la-nzestrare.
Băiatul meu, cât fu copil şi tânăr
Necopt la minte, nu vru să mă lase
Să părăsesc a soţului meu casă,
Să mă mărit. Dar azi când el e mare
Şi-n anii tinereţii, mă tot roagă
Să plec din casă. Dânsul nu mai poate
Când vede cum averea-i storc aheii.
Dar tâlcuieşte visul meu şi-ascultă:
Se-ndoapă-n casă-mi douăzeci de gâşte
Din grâul presărat în apă. Eu mă bucur
Privind la ele. Dar un vultur mare,
Cu ciocul coroiat, venind din munte
Pe toate le sugrumă şi le-omoară
Şi ele cad grămadă-aici în curte,
Iar vulturul în slăvi se-nalţă iară;
Eu tot plângeam şi mă boceam în visu-mi
Că-mi potopise gâştele din curte.
Dar vulturul, venind napoi, se puse
Pe-acoperiş şi glăsuind ca omul
Mă linişti şi-mi zise: «Fii pe pace,
Tu fiică lăudată-a lui Icariu,
Nu-i vis, ci-i lucru-aieve, şi-o să fie
Cum ai visat. Gâscanii tăi din curte
Sunt peţitorii. Eu am fost nainte
Un vultur, dar acum îţi sunt bărbatul
Sosit aici să dau o moarte crudă
La peţitorii toţi.» Aşa el zise
Şi mă trezii din somn. Cătai prin curte
Şi iar văzui acolo cum gâscanii
Din albie-nghiţeau mereu grăunţe.”
La asta dânsul i-a răspuns: „Femeie,
Doar nu-i de tâlcuit almintreli visul;
Te desluşi-n visare chiar Ulise
Cum are să se-ntâmple. Peţitorii
Pieri-vor toţi: e limpede. Nici unul
Din ei nu va scăpa din mâna morţii.”
Dar Penelopa-i zise: „Îngăimate
Şi fără rost sunt visele, străine,
Şi-arareori se izbândesc la oameni.

Pe două porţi trec visele deşerte:
Una-i de corn, cealaltă e de fildeş.
Şi care vin pe poarta cea de fildeş
Te-nşală, c-aduc vorbe nemplinite.
Iar care vin pe poarta cea durată
Din cornul şlefuit, se-ntâmpl-aieve
Acelui care-n somnu-i le visează.
Dar visul meu spăimântător eu nu cred
Să fi trecut pe-aici. Că pentru mine
Şi fiul meu ar fi nespus de bine.
Dar ia aminte ce voi spune acuma:
Veni-va ziua urgisită-n care
M-oi depărta de casa lui Ulise,
Căci iată, eu voi pune-aci la luptă
Securile pe care bietu-Ulise
Le-nşiruia în sală câte două-
Sprezece cum se pun în şir proptele
Când se lucrează talpa de corăbii.
El stând departe, şi-arunca săgeata,
Şi ea trecea prin găurile toate
De la securi. Acum, la lupta asta,
Voi face să se-ntreacă peţitorii.
Şi cine mai uşor va-ntinde arcul
Şi va răzbate cu săgeata toate
Securile, bărbat al meu să fie;
Îl voi urma şi părăsi-voi casa
Cea plină de-amintiri de tinereţe,
De bogăţie şi de frumuseţe,
De care cred că chiar în vis o dată
Îmi voi aduce-aminte." El îi zise:
„Femeie prea-nchinat-a lui Ulise,
De loc nu amâna tu lupta asta,
Că-ţi va sosi bărbatul înainte
Ca peţitorii tăi să puie mâna
Pe arc, să-ntindă coarda şi să treacă
Prin fier săgeata lor". Iar Penelopa
Răspunse-atunci: „De-ai vrea să şezi, străine,
Şi de urât aşa să-mi ţii în sală,
De loc nu s-ar lipi de mine somnul.
Dar oamenii nu pot să stea de-a pururi
Neadormiţi, că asta le-a fost dată
De cei-de-sus. De-aceea eu la mine
Mă sui şi iar mă culc în aşternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi

De când Ulise a plecat pe mare
Să vadă neagra, blestemata Troia.
Acolo eu mă culc, tu dormi în casă.
Ţi-aşterni pe jos sau las' să-ţi puie patul."
Aşa vorbind, ea se sui în catul
Strălucitor de sus şi o-nsoţiră
Femeile. Iar cum ajunse-acolo,
Ea se porni pe plâns după Ulise,
Bărbatul ei, până ce blând Minerva
Pe pleoape-i picură odihnă dulce.

Cântul XX

În tindă sta culcat Ulise. O blană
De bou neargăsită-şi tăvălise
Şi-asupra-i multe piei de oi junghiate
De-ahei şi cu un ţol l-acoperise
Pe dânsul Evrinoma. Sta în patu-i
Neadormit viteazul, tot cu mintea
La moartea peţitorilor. Ieşise
Din cas-atunci un rând de roabe care
S-aveau cu peţitorii şi-ncepură
A râde şi-a se veseli-mpreună
Şi sufletu-i se-nviforă. Prin minte-i
Trecură multe gânduri: să dea buzna
Pe toate să le-omoare? Ori să lase
Pe data cea din urmă să se-nhaite
Cu tinerii? Şi inima într-însul
Urla. Cum o căţea dă roată-n jurul
Căţeilor plăpânzi şi latră la un
Necunoscut şi-i gata să se-nhaţe,
Aşa lătra şi inima într-însul,
Că-i sângera de ciudă-n faţ-atâtor
Blăstemăţii. În piept îşi da cu pumnul
Şi inima-şi certa: „Mai rabdă încă,
O, inimă. Tu ai răbdat odată
Ceva mai fioros, pe când ciclopul
Nesăţios înfuleca pe soţii
Voinici ai mei. Te-ai stăpânit acolo
Şi tare-ai stat până ce sfatul minţii
Din peşteră te-a scos, unde crezuseşi
Că vei muri." Aşa el se mustrase

Şi domolită sinea lui rămase
Ca luntrea otgonită, dar în patu-i
Se răsucea Ulise în tot chipul.
Întocmai cum pe un jăratic mare
Un om roteşte pântecul de capră
Ce-i împănat cu sânge şi grăsime,
Voind mai iute carnea-i să se frigă,
Aşa în pat se tot sucea Ulise
Şi chibzuia cum el să pună mâna
Pe şleaht-aceea de sfruntaţi, el singur
Fiind, vrăjmaşii mulţi. Veni la dânsul
Din cer atunci Minerva ca femeie,
La creştet îi stătu şi-i zise astfel:
„Ce stai veghind, tu, cel mai neferice
Din muritori? Aici ţi-i doară casa
Şi-n casă ţi-i femeia şi copilul
Cum orice tată l-ar dori să fie."
Ulise i-a răspuns aşa Minervei:
„Ce-mi spui, zeiţă,-i prea frumos şi bine,
Dar inima-mi se tot frământă-n sine
Şi chibzuie cum pot să pun eu mâna
Pe şleahta de sfruntaţi, eu singur
Fiind, iar ei mereu o droaie-n casă.
Dar şi mai crunt o grijă tot m-apasă:
Cu voia ta şi-a tatălui din ceruri
Dacă-i dobor, oare-ncotro fugi-voi
Ca să m-ascund. Te rog să-mi spui tu mie."
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Abraşule, sunt oameni care-ascultă
De un tovarăş mai de rând, de unul
Ce-i muritor şi nu dă sfat ca mine.
Eu sunt zeiţa care-n veci te apăr
În tot ce faci şi ţi-oi vorbi pe faţă:
De ne-ar încercui cincizeci de cete
De oameni ahtiaţi să te omoare,
Tu poţi să-i birui şi să capeţi turma
De oi şi boi. Dar las' să-ţi vie somnul
Că ţi-ar fi rău să stai de veghe o noapte."
Şi zâna somn îi picură pe gene,
Apoi se-ntoarse la Olimp. Iar somnul
Moleşitor îl copleşi pe dânsul
Şi inima i-o dezrobi de grijă.
În vremea asta se trezi soţia-i
Cea vrednică şi-n aşternutu-i moale

Se puse iar pe plâns. Şi când de lacrimi
Se sătură, întâi zeiţei sfinte,
Diana, ruga îşi rosti: „Diano,
Zeiţă naltă, fiică de-a lui Joe,
Săgeată-mă în piept şi-acum în clipă
Ia-mi sufletul sau să mă ia un vifor
Pe căi de nori şi să m-arunce-n valul
Vârtelnicului Ocean întocmai
Cum a luat vârtej de vânt odată
Pe fetele lui Pandareus! Ele,
Când zeii le pierduseră părinţii,
La curte au rămas copile-orfane,
Dar le hrăni zeiţa Afrodita
Cu caş, cu vin plăcut, cu miere dulce,
Le dărui Junona frumuseţe
Şi minte mai presus decât la toate
Femeile, boi nalt apoi le dete
Diana preacurata, şi Minerva
Cu măestria mânii le deprinse.
Când Afrodita spre Olimp se duse
Să ceară pentru fete-n floarea vârstei
Nuntirea de la domnul fulgerării –
Căci el le ştie toate, şi norocul
Şi nenorocul tuturor în lume –
Vântoasele pe fete le răpiră
Şi le robiră groaznicelor Furii;
Aşa să mă doboare şi pe mine
Cei din Olimp, trăsneascămă Diana,
S-ajung sub ţărnă-alături de Ulise,
Decât să bucur pe un om ce nu e
De seama lui. Ba tot mai rabzi nevoia
Când noaptea poţi dormi, după ce ziua
Ai plâns zdrobit, că somnul, după-nchisul
Pleoapelor, e balsamul uitării
A toate, rău şi bun. Dar mie, biata,
Îmi mai trimite-un zeu şi vise rele.
Chiar noaptea asta mi-a dormit alături
Un om ca el. Era leit cum fuse
Când a purces cu armia la Troia,
Mă-nveselii în suflet că-mi păruse
Că nu e vis, ci dânsul chiar aieve.”
Aşa grăi. Şi zâna dimineţii
Curând sosi pe tronul ei de aur.
Ulise i-auzi din pat jălitul,

Stătu pe gânduri şi-i păru în sine
Că-l cunoscu nevastă-sa şi stete
La capul lui. Împăturindu-şi ţolul
Şi pieile pe care se culcase,
Le aşeză în sală pe un scaun
Şi blana cea de bou luând afară,
O puse jos şi cu întinse braţe
El ruga-şi-ncepu: „Părinte Joe,
De m-aţi adus în ţara mea pe apă
Şi pe uscat cu voia voastră, după
Ce-aşa de crâncen m-aţi bătut, ajută
S-aud menind a bine doar pe unul
Din oamenii ce se deşteaptă-n casă
Şi Joe să-mi arate-un semn pe-afară”.
Aşa zicea. Luă aminte domnul.
Şi bubui din cer, de sus din nouri,
Şi-n sinea lui se bucură Ulise.
Din casă i-a menit a bine-o şerbă
Din cele care măcinau pe unde
Palatul lui Ulise-avea merinde.
Lucrau acolo zi şi noapte două-
Sprezece roabe şi tocau făină
De orz şi grâu, care-i a lumii hrană
Şi măduvă. Dormeau acolo toate
Femeile când măcinase grâul
Şi numai una nu-şi gătase lucrul,
Fiind cea mai nevolnică din toate.
Şi-opri morişca şi meni a bine
Pentru stăpâna ei: „Părinte Joe,
Tu, împărate peste zei şi oameni,
Puternic ai tunat din cer şi totuşi
Nu-i pic de nor. E semn că piază bună
Trimiţi cuiva. Mi-ascultă demândarea
Şi mie bietei. Fă ca peţitorii
În ziua asta cea din urmă dată
Să ospăteze-n casa lui Ulise,
Mişeii care-aici în trud-amară
La măcinat puterile-mi secară,
Să fie masa lor cea de pe urmă!”
Aşa ură femeia, iar Ulise
Se bucură când i-auzi menirea
Şi tunetul lui Joe; avea nădejde
Că poate să-şi răzbune pe nemernici.
În vremea asta celelalte roabe

Se strânseră prin casă şi-ncepură
S-aprindă foc neobosit în vatră.
Din pat se scoală Telemah, viteazul
Cu zeii deopotrivă, şi se-mbracă,
Pe umăr pune sabie ascuţită
Şi în picioare dalbele sandale,
Ia lancea tare cu ţugui de-aramă,
S-opreşte-n prag şi Evricleii zice:
„Cinstit-aţi pe străin cu pat şi hrană?
Ori n-aţi grijit de el? Aşa e mama,
Cu toată-nţelepciunea-i. Nu-şi dă seama,
Primeşte ea pe ticăloşi cu cinste,
Iar pe cei buni nesocotind i-alungă.”
„Copilul meu, răspunse Evriclea,
Nu-nvinui pe cine nu-i de vină.
Stătu doar şi bău cât vru el singur,
Zicea însă că nu-i flămând, în vreme
Ce doamna-l întreba. Dar când îi fuse
De somn, şi de culcat, zori stăpâna
Pe roabe să-i aştearnă de culcare.
Dar el ca omul cufundat în jale
Şi în răstrişte, nu vru să se culce
În pat pe perne moi: dormi în tindă
Pe piei de oi, pe-o blană nedubită
De bou şi noi c-un ţol l-acoperirăm.”
Aşa ea zise. El ieşi din sală
Cu lancea-n mână. Îl urmau ogarii
Cei sprinteni de picioare. El la sfatul
Aheilor se duse. Evriclea,
Fiica lui Op, nepoata lui Pisenor,
Mai-marea-ntre femei, silea pe roabe:
„Hai măturaţi de zor stropind în sală
Şi aruncaţi pe jeţurile mândre
Covoare porfirii. Şi cu bureţii
Voi ştergeţi toate mesele din sală,
Curate faceţi oluri şi pahare
Cu două toarte şi cu şart lucrate,
Iar altele să mergeţi după apă
De la fântână şi-o căraţi mai iute.
Că n-or sta mult departe peţitorii,
Sosesc pe mânecate aici la curte,
Căci astăzi pentru toţi e sărbătoare.”
Aşa zorea; ele ascultau supuse.
Şi douăzeci porniră la fântână

Să care apă. Celelalte harnic
Lucrau prin casă, toate pricepute.
Rândaşii peţitorilor intrară,
Frumos şi bine lemne despicară.
Femeile-au venit de la fântână
Şi mai veni porcarul şi le-aduse
Trei vieri, pe cei mai buni din toată turma.
Lăsă în curtea-mprejmuită porcii
Să pască şi-ntrebă el pe Ulise
Prietenos: „Străine, oare-aheii
Se uită mai frumos acum la tine?
Sau te batjocoresc ca mai înainte
În casa asta?" I-a răspuns Ulise:
„Să le plătească cei-de-sus ocara,
Necuviinţa şi nelegiuirea
Ce-o fac mişeii-n casa cea străină,
Că n-au un pic de-obraz şi de ruşine !"
Aşa vorbeau. S-apropie Melantiu
Căprarul. El mâna mai multe capre
Din cele mai alese, demâncare
La peţitori. Urmat era căprarul
De doi păstori. El caprele-n pridvorul
Răsunător legă şi lui Ulise
Aşa-i făcu: „Străine, tu şi-acuma
Vei necăji pe domni cerşind prin casă.
Şi n-ai să te mai cari de-aici? Pesemne
Noi nu ne-om despărţi, de nu vei face
Saftea din pumnii mei. Că ţi-i cerşitul
Nesocotit. Mai sunt şi alte mese
Pe la ahei."Aşa-l certa, şi-Ulise
Nimic n-a zis. Tăcu ca piatra molcom,
Tot da din cap şi tăinuia în sine
Cumplite gânduri. Mai veni pe urmă
Al treilea, Filetios, scutarul
Păstorilor. Mâna o vacă stearpă
Şi capre grase pentru ospătare.
De pe uscat veniseră pe mare
De dincolo, că i-au trecut plutaşii
Ce trec pe toţi care sosesc la dânşii.
Le priponi el bine sub pridvorul
Răsunător şi întrebă porcarul
Mergând la el aproape: „Cine-i oare
Acest străin sosit acuma proaspăt
La casa noastră? Care-i seminţia,

Părinţii lui şi neamul şi moşia?
Sărac de el! După făptură pare
Că-i domn stăpânitor. N-au milă zeii
De oamenii pribegi; i-afundă-n jale.
Chiar domnilor le sorocesc răstrişte!”
Şi cum vorbi, se duse la Ulise
Şi îmbiindu-i mâna dreaptă-i zise:
„Noroc, străine taică! Fie barem
De-acum să-ţi meargă bine, c-azi te-apasă
Necazuri multe. Doamne, tată Joe,
Nu-i altul între zei mai crud ca tine.
Tu nu te-nduri de oameni şi eşti totuşi
Părinte-al lor. Tu-i laşi de-a pururi pradă
Nevoii şi durerilor să cadă.
Cum te-am văzut, am năduşit şi lacrimi
Mi-au dat în ochi gândind la bietu-Ulise,
Că mi-l închipui şi pe el tot astfel
Umblând rufos şi lainic între oameni,
De mai trăieşte şi mai vede soare.
Iar dacă-i mort şi-i dus pe ceea-lume,
Vai cum îl plâng pe bunul meu Ulise !
Eram un copilandru când mă puse
Să fiu peste văcarii lui mai mare
În ţara chefalenilor. Acuma
Cu miile i se-nmulţiră boii
Şi n-are nici un om aşa prăsilă
De boi fruntoşi. Dar alţii dau poruncă
Să-i mân la dânşii pentru ospătare.
De fiul său din casă nu ţin seamă,
Nu tremură de-a zeilor mânie.
Sunt gata între ei să-mpart-averea
Stăpânului cel dus demult. Şi-n mine
Mă tot vânzol cu mintea, stau pe gânduri.
Mi-e foarte rău, pe când e-n viaţă fiul
Stăpânului, să plec în altă ţară
Şi să mă car cu boi cu tot la alţii.
Dar e şi mai grozav să stau pe-aicea
Şi boii altora păzind, să sufăr
Aşa de greu. De mult plecam în lume
Şi m-aciolam la alt stăpân puternic,
Că nu mai pot. Mai am însă nădejde
Că vine bietul domn al meu săracul
Şi spulberă din casă pe nemernici.”
Ulise iscusitul îi răspunse:

„Văcarule, tu pari un om de treabă
Şi chibzuit. Văd c-ai vorbit cuminte,
De-aceea eu din partea mea ţi-oi spune
Şi-oi face-un mare jurământ. Ca martor
Să-mi fie Joe între zei întâiul
Şi masa primitoare ca şi vatra
Cea sfânt-a lui Ulise, unde astăzi
M-adăpostesc, că tu vei fi de faţă
Când va sosi al tău stăpân acasă
Şi, dacă vrei, vedea-vei tu cu ochii
Cum cad ucişi mişeii care astăzi
Domnesc aici.” Adause văcarul:
„Străine taică, să te-asculte zeii!
Să vezi atunci ce poate-a mea virtute
Şi braţul meu.” Aşijderea Eumeos
Rugă pe zeii toţi ca înţeleptul
Ulise la palatul lui să vie.
Aşa ei laolaltă cuvântară.
Iar peţitorii unelteau omorul
Lui Telemah. Dar le zbură din stânga
Un vultur nalt în zbor ce-avea în gheare
Un porumbel sfios. Cum vede asta
Şi zice Amfinom atunci: „Prieteni,
Nu izbuteşte gândul nostru moartea
Lui Telemah. Să ne vedem de masă.”
Aşa le spuse Amfinom şi spusa-i
Plăcu la toţi. Veniră ei la curtea
Măritului Ulise, şi pe jeţuri
Şi-n scaune veşmintele-şi lăsară.
Şi prinseră să-njunghie capre grase
Şi mari berbeci, grăsuni şi-un bou din turmă
Şi fripseră-n frigare măruntaie
Şi le-mpărţiră între ei. Cu apă
Amestecară-n oluri vin, şi cupe
Văcarul împărţi la toţi; şi pâne
Le mertici Filetios, vătaful
Păstorilor, în dalbele panere,
Turnă în cupe Melanteu şi-n urmă
Ei mânile-ntindeau înspre bucate
Ce-n faţa lor stau gata. Între acestea
Pofti-nadins feciorul lui Ulise
Pe tatăl său să şadă lângă pragul
De piatră-n sala bine-ntemeiată.
Şi-un scaun prost îi puse şi-o măsuţă,

Şi peste ea ceva din măruntaie
Şi vin turnându-i în pahar de aur,
Aşa-i grăi: „Aci să şezi la masă
Să bei între bărbaţi, şi las' pe mine
Că te păzesc de blendele şi-ocara
Oricărui peţitor. Nu-i casa obştii,
Ci-i casa mea lăsată de la tata.
Voi, peţitori, nu faceţi gură, nu daţi
Cu mânile, să nu se işte sfadă
Şi-ncaier între noi." Aşa voinicul
I-ameninţă. Ei buzele-şi muşcară,
Mirându-se că Telemah vorbise
Cutezător. Dar Antinou le zise:
„Aheilor, să-ngăduim cuvântul
Lui Telemah, deşi e greu, că tare
Ne-ameninţă pe noi. Păcat că Joe
Se-mpotrivi, că-i astupam noi gura
Acestui meşter vorbitor." El astfel
Le cuvânta, dar nu-i păsa de vorbe
Lui Telemah. Atunci mânară crainici
Prin mijlocul cetăţii hecatomba
Cea sfântă pentru zei. Sobor ţinură
Aheii prin dumbrava cea umbroasă
A marelui săgetător Apollon.
Ei cărnurile fripseră-n frigare,
Le traseră din foc, le împărţiră
Şi la bogatul praznic s-aşezară.
Iar oamenii care slujeau la masă
Făcură parte lui Ulise-ntocmai
Ca la ceilalţi, c-aşa i-a fost porunca
Lui Telemah, feciorul lui Ulise.
Iar pe fruntaşii peţitori Minerva
Tot nu-i lăsa de loc să înceteze
Cu dureroasele-nfruntări, ca astfel
Tot mai adânc să-l doară pe Ulise.
Era-ntre peţitori un om pornit spre
Necuviinţi, unul numit Ctesipos,
Din Same. Bizuindu-se pe-averea
Cea mult-a lui, peţea şi el pe mândra
Soţie-a celui dus. Ctesip acesta
Ocarnicilor peţitori le zise:
„Luaţi aminte, am să vă spun o vorbă.
Străinul are parte cumsecade
La fel cu noi. Nu-i bine nici cu cale

Neospătaţi să fie musafirii
Lui Telemah, când vin la casa asta.
Să-i dau şi eu un dar de ospeţie,
Ca doar şi el la rându-i să-l îmbie
La vrun băiaş, sau la vro altă slugă
Din casa lui Ulise.” Astfel zise
Şi din paner luând cu mâna-i grasă
Un arm de bou asupra-i îl răpede.
Dar se feri de el atunci Ulise
Puţin plecându-şi capul şi c-un zâmbet
Amar rânji. Atins fu numai zidul
Cel măestrit. Dar lui Ctesip îi zise
Mustrându-l Telemah: „Noroc de tine
Ca fost aşa, că n-ai zdrelit pe oaspe,
C-almintrelea te străpungeam cu lancea
Şi tatăl tău aici, în loc de nuntă,
Ţi-ar fi gătit mormântul. Să ia seama,
Să nu-şi dea nimenea pe faţ-arama.
Căci ştiu acum şi seamă-mi dau de toate,
Şi bun şi rău. Eu nu mai sunt copilul
De pân-aci. Destul că rabd în mine
Privind la jaful vostru: oi junghiate
Şi vin băut şi pâne risipită,
Că-i greu să vă opresc eu unul singur
Pe voi cei mulţi. Nu-mi fiţi duşmani de moarte,
Nu-mi faceţi rău. De vreţi să-mi puneţi capul,
O vreau şi eu. Mi-ar fi cu mult mai bine
Să mor decât mereu să-mi vadă ochii
Aceste mârşăvii, stâlciţi pe oaspeţi,
Femeile urât batjocorite
Prin casa mea frumoasă.” Asta zise
Şi toţi tăcură molcom. Agelaos,
Al lui Damastor fiu, vorbi în urmă:
„Nu vă-nciudaţi, prieteni, nu răspundeţi
Potrivnic celor zise cu dreptate.
Nu-l mai jigniţi pe-acest străin, pe nimeni
Din robii de la curtea lui Ulise.
Aş vrea să spun lui Telemah şi mamei
Acestuia o vorbă bună; poate
Va fi plăcut-amânduror. Cât fuse
Nădejde-n noi că se va-ntoarce-acasă
Cumintele Ulise, n-avea nimeni
De ce cârti, dacă-i făceaţi s-adaste
Şi să mai stea prin casă peţitorii.

Mai bine ar fi fost dacă el însuşi
S-ar fi întors şi-ar fi venit în ţară.
Dar astăzi e vădit că nu mai vine.
Deci du-te tu la maică-ta şi spune-i
Să ia de soţ pe cine-i mai de frunte
Şi-o înzestrează mai bogat, ca astfel
De-avutul părintesc tu să te bucuri,
Să bei, să ospătezi, iar ea să cate
De casa altuia." Lui Agelaos
Răspunse Telemah: „Îţi jur pe Joe,
Pe suferinţa tatei, care bietul
De bună seamă-i dus ori bate drumuri
Departe de Itaca, nunta mamei
Eu n-o amân. Ba zic să se mărite
Cu cine-o vrea; i-oi da chiar multe daruri.
Dar peste voia dânsei, mi-e ruşine
S-o scot cu sila şi cu zor din casă.
Ferească Dumnezeu de-una ca asta!"
Aşa le zise el. Atunci Minerva
Trezi un râs la peţitori, un hohot
Nepotolit; ea le scrântise mintea,
De tot râdeau parcă din fălci străine.
Mâncau din cărnuri crude şi cu sânge,
Şi ochii lor erau muiaţi de lacrimi
Şi toţi erau porniţi pe tânguire.
Atunci luă cuvântul şi le zise
Teoclimen: „Ce crunt blăstem vă paşte,
Sărmanilor? Vă-mpresură-ntuneric
Şi capul şi obrazul şi genunchii.
Răsună vaiet, lacrimi curg pe faţă,
Stropit cu sânge-i zidul şi tavanul.
Şi geme şi pridvorul şi ograda
De umbrele ce năzuie spre bezna
De întuneric. Soarele din slavă
Se-ntunecă,-nfiorătoare noapte
Se-ntinde peste tot." Aşa el zise,
Şi toţi râdeau voios de cele spuse.
Dar Evrimah, odrasla lui Polibos,
Aşa-i răspunse: „E nebun străinul
Ce-abia veni din alte părţi. Hai iute
Să-l scoatem noi, băieţi, afară-n piaţă,
C-aici îi pare lui că e-ntuneric."
Teoclimen în chip de zeu răspunse:
„O, Evrimah, eu nu cer călăuză

Căci am urechi şi ochi, picioare bune
Şi minte-ntreagă, nicidecum scrântită.
Cu ele voi ieşi de-aici afară,
Fiindcă văd c-asupra voastră vine
Un rău de care nu mai scapă nimeni,
O, peţitori, din voi care-n căminul
Viteazului batjocoriţi pe oameni
Şi izvodiţi nelegiuiri." El zise,
Apoi ieşi din luminoasa curte,
Şi merse la Pireos, care vesel
La dânsul îl primi. Iar peţitorii
Priveau unii la alţii şi cu toţii
Râdeau de oaspeţi şi-ntărtau cu asta
Pe Telemah. Iar unul din duiumul
Obraznicilor tineri astfel zise:
„O, Telemah, nu-i nimeni alt ca tine
Aşa fără noroc de oaspeţi: unul
Aici i-un biet calic hoinar, cu poftă
Nesăţioasă după vin şi pâne,
Un leneş şi un păcătos, povara
Pământului. Cellalt se apucase
De prorocit. Dar de m-asculţi pe mine
Şi faci cum zic, ţi-ar fi cu mult mai bine:
Pe-aceşti străini să-i îmbarcăm îndată
Şi să-i trimitem la siculi, pe unde
Să-i vinzi pe preţ." Aşa vorbeau cei tineri,
Dar nu-i păsa lui Telemah de vorbe;
Tăcut privea la tatăl său cum gata
Tot sta să-nalţe braţul lui puternic
Asupra peţitorilor nemernici.
Iar Penelopa-n faţa lor se puse
Pe-un jeţ frumos şi asculta cuvântul
Rostit de fiecare om din sală.
Ei tot râdeau şi-şi pregăteau ospăţul
Pe pofta lor, c-aşa de multe vite
Junghiaseră. Dar nici n-avea să fie
O masă mai lehamite ca asta
Ce o puneau la cale-acum Minerva
Şi marele viteaz, că peţitorii
Făcuseră-nceputul fărdelegii.

Cântul XXI

Atunci Minerva cea cu ochi albaştri
Povăţuia pe fiica lui Icariu,
Mintoasa Penelopa, să ia arcul
Şi fierul brumăriu de la topoare
La peţitori în faţă să le puie
De întrecut la curtea lui Ulise,
Şi-a fost aceasta jocul şi prilejul
Pieirii lor. Sui dar scara naltă
La casa ei, luă cu mâna-i plină
O cheie bine-ncovoiată, mare,
Frumoasă şi lucrată din aramă
Şi cu mâner de fildeş. Dup-aceea
Se duse ea cu roabele-mpreună
La cea din urm-a ei cămară, unde
Erau odoarele domneşti, aramă
Şi fier din greu lucrat şi-aurărie,
Precum şi arcul încordat şi tolba
Cea plină de săgeţi amare, darul
Ce-i dase lui Ulise un prieten
Odată în Lacedemòn, Ifitos
Evritianul, un bărbat ca zeii.
Ei în Messenia se-ntâlniră-acasă
La ortomanul Orsiloh. Ulise
Mersese-atunci pe-acolo ca să ceară
Despăgubire de la-ntreg poporul,
Căci oameni din Mesena în corăbii
Răpiseră oi multe din Itaca,
Trei sute, împreună cu păstorii
De-aceea şi Ulise, un copilandru,
Ca sol făcuse calea asta lungă
Fiind trimis de tata-i şi de sfetnici.
Ifitos căuta în vremea-aceea
Douăsprezece iepe-a lui pierdute
Şi supte de-a lor muli robaci, şi asta-i
Pricinui la urmă şi sfârşitul,
Când el ajunse-acasă la feciorul
Lui Jupiter, la Hercule-oţelitul,
Viteazul marilor isprăvi. Acesta
Ca oaspe chiar acasă îl răpuse,
Năstruşnicul, căci n-avusese teamă
De-a zeilor mânie, nu cinstise
Nici masa însăşi unde îl poftise;
Ba după ce-l ucise pe Ifitos,

Şi iepele i-opri la el în grajduri.
Aşa se întâlni el cu Ulise
Şi-n dar îi dete arcul ce-l avuse
Părintele-i vestit arcaş Evritos
Şi care-apoi, când el muri la curte,
Fiului său lăsase moştenire.
Ulise-n schimb îi dete-o lance tare
Şi-o sabie,-nceputul unei calde
Prietenii, măcar că niciodată
Ei nu se ospătaseră-ntre dânşii,
Căci Hercule nainte l-omorâse
Pe fiul lui Evritos, de la care
Avea Ulise arcul. Arma asta
El n-o lua cu dânsul niciodată
La mersul lui în bătălii pe mare,
Ci-n casă o păstra ca amintire
De la un bun prieten; doar în ţară
La el de-o mai purta. Cum ea, zeiţa
Între femei, ajunse la cămara
Cu pragul de stejar, pe care-un meşter
Îl netezi,-l obli pe ciripie,
Şi potrivind usciorii puse asupra-i
Lucioasele canaturi, ea în grabă
De la belciug desprinse-atunci cureaua
Şi dibuind în faţă-i puse cheia
Şi dete-n lături drugii de la uşă;
Trosni atunci, când se deschise, uşa
Ca mugetul de taur la păşune.
Sui crăiasa podu-nalt de scânduri
Pe care sta un şir de lăzi cu straie
Frumos-mirositoare. Se întinse
Şi din cuier luă ea însăşi arcul
Cu tocul lucitor, unde el fuse
Adăpostit; şezu-ntr-un colţ pe urmă,
Şi pe genunchi proptindu-l, plânse-n hohot
Pe vechiul arc după ce-l scoase-afară.
La urmă, când destul gemu şi plânse,
Se duse ea la peţitori în sală
Cu arcul ce răsaltă şi cu tolba
Cea plină de săgeţi otrăvitoare.
Iar slugile-au cărat o ladă plină
De fierărie şi de-aramă, scule
De lupt-a lui Ulise. Cum ajunse
La peţitori, ca o zeiţă dânsa

Stătu pe pragul sălii măestrite
C-un văl strălucitor lăsat pe faţă.
Şi-având alături două-nsoţitoare,
Ea astfel peţitorilor le zise:
„Voi, mândri peţitori, aţi dat năvală
La casa mea, ca necurmat şi pururi
Să beţi şi să mâncaţi, că mi-e bărbatul
Plecat de mult. Şi pentru ast-avurăţi
Şi-aveţi doar un cuvânt: dorinţa
De-a vă-nsura şi-a mă lua pe mine.
Dar iat-acum vă dau prilej de luptă
Şi-ntrecere: vă pun nainte arcul
Cel mare-al lui Ulise. Şi oricine
Îl va destinde mai cu-ndemânare
Şi va răzbate cu săgeata toate
Securile, bărbatul meu să fie.
Îl voi urma, şi părăsi-voi casa
Cea plină de-amintiri din tinereţe,
De bogăţie şi de frumuseţe,
De care cred că eu cândva şi-n vise
Îmi voi aduce-aminte.” Asta zise
Şi porunci porcarului Eumeos
Naintea peţitorilor s-aşeze
Topoarele şi arcul. El cu lacrimi
În ochi primi odoarele-amintirii
De la stăpân şi-n faţa lor le-aduse.
Şi la vederea arcului văcarul
Plângea şi el. Iar Antinou, văzându-i
Aşa-i certa şi-i ocăra: „Voi, tuieşi
Ţărani care gândiţi numai la ziua
De astăzi, voi, fiinţe păcătoase,
De ce vă miorcăiţi aşa şi faceţi
Să i se frângă inima femeii?
Şi-aşa e biata-n sufletu-i rănită,
Că soţul şi-a pierdut. Ci staţi mai bine
Tăcuţi la masă ori ieşiţi afară
Şi plângeţi. Părăsiţi mai iute arcul
Să-nceapă jocul vajnic peţitorii,
Că-mi pare că nu-i lesne-a trage arcul
Acesta lustruit; doar nu-i nici unul
Din cei de faţă tare ca Ulise.
Eu însumi îl văzui; eram pe-atuncea
Doar un copil şi tot mi-aduc aminte.”
Aşa zicea şi-avea nădejde-n sine

Să-ntindă coarda, să răzbată fierul,
Dar el avea întâiul să se-nfrupte
De-amarnica săgeat-a lui Ulise,
Pe care-l necinstea şezând în casă-i
Şi asmuţind asupra-i pe tovarăşi.
Dumnezeiescul Telemah le zise:
„Vai mie, Joe mă sminti cu totul!
Iubita-mi mamă, cât e de cuminte,
Tot zice că se va-nsoţi cu altul
Şi se va-ndepărta din casa asta.
Şi eu prosteşte râd şi tot mă bucur.
Dar haide, peţitori, acum la luptă,
Răsplata-i o femeie ca nici una
În toată-Ahaia şi-n cetatea Pilos,
Şi-n Argos, şi-n Micena, şi-n Itaca,
Şi pe uscatul negru. O ştiţi bine
Voi înşivă, de ce să-mi laud mama?
Deci hai odată, n-o lungiţi cu mofturi
Şi nu mai pregetaţi să-ntindeţi arcul,
Ca să vedem pe cel care va bate.
Şi eu m-aş încerca să trag dintr-însul.
De l-aş putea întinde şi săgeata-i
S-o trec prin fier, eu n-aş avea durerea
Să văd că maica-mi părăseşte casa,
Cu altul pleacă şi mă lasă singur,
Şi pot şi eu s-am biruinţi frumoase
Ca tatăl meu.” El zice şi-n picioare
Răsare drept, aruncă de pe umăr
Veşmântu-i porfiriu, descinge spada
Şi sapă-ntâi un singur şanţ de-a lungul
Şi-mplântă-n el topoarele, le-nşiră
Pe ciripie toate, apoi adună
Şi calcă ţărna-n jurul lor, de-i prinse
Pe toţi mirarea de frumos ce puse
Topoarele la rând, că niciodată
El jocul nu văzuse. Apoi el merse,
Stătu la uşă-n prag să-ncerce arcul.
De trei ori îl clinti şi vru să tragă,
De trei ori braţu-i se muie şi totuşi
Se bizuia c-ar fi putut la urmă
Să-ntindă coarda, să răzbată fierul.
L-ar fi întins şi tras a patra oară
Din răsputeri, dar îl opri Ulise
C-un semn din ochi. Şi Telemah mai zise:

„Vai, fi-voi un molâu şi un nevolnic
Ori sunt prea tânăr şi-ncă nu mă-ncumet
În braţul meu să-nlătur pe oricine
M-ar încolţi întâi. Dar hai încoace
Voi toţi care sunteţi mai tari ca mine,
Cercaţi din arc, să isprăvim mai iute
Cu-ntrecerea.” Aşa vorbi şi arcul
Îl puse jos proptindu-l de-ale uşii
Frumos-strujite şi-ncheiate scânduri,
Şi sprijini săgeata de belciugul
Scânteietor al arcului. Se duse
Şi iar şezu pe jeţu-i de-nainte.
Luă cuvântul Antinou şi zise:
„Sculaţi pe rând, tovarăşi, câte unul
Din dreapta, de la locul unde-ncepe
Paharnicul să toarne vin în cupe”.
Întâiul se sculă din jeţ Leodes,
Feciorul lui Enop şi ghicitorul
Din jertfe care-aproape de ulciorul
Frumos de vin stătea în fundul sălii,
Căci numai el ura nelegiuirea
Şi-avea pe toţi tovarăşii mânie.
El cel dintâi ia arcul şi săgeata,
Se pune-apoi pe prag şi-ncearcă arcul,
Nu-l poate trage însă, că nainte-i
Cad mânile lui moi şi nedeprinse,
De ostenite, şi-astfel cuvântează:
„Prieteni, nu-l pot trage, să-l ia altul.
Că arcul ăsta va scurta viaţa
La mulţi fruntaşi şi-ar fi mai bine moarte
Decât aşa trăind să n-avem parte
De-aceea pentru care noi ne strângem
Pe-aici şi aşteptăm în toată ziua.
Doreşte-acum şi crede fiecare
Nevasta lui să fie Penelopa,
Dar după ce cu arcul o să-ncerce
Şi va vedea că e-n deşert, să plece
Cu daruri în peţit după vreo altă
Femeie-mpodobită din Ahaia,
Iar Penelopa de bărbat să-şi ieie
Pe-acela care-i dă mai multă avere
Şi-i fu sortit.” Aşa vorbi, şi arcul
Îl puse jos proptindu-l de-ale uşii
Frumos strujite şi-ncheiate scânduri.

Şi sprijini săgeata de belciugul
Scânteietor al arcului. Se duse
Şi iar şezu pe jeţu-i de nainte.
Dar Antinou aşa-ncepu să-l certe:
„Leodes, tu, ce grea şi-nfricoşată
Ţi-e vorba care ţi-a scăpat din gură!
Mi-e greaţă să te-aud, dacă ţi-nchipui
Că arcul ăsta va curma viaţa
Şi sufletul la mulţi fruntaşi, fiindcă
Tu nu poţi să-l întinzi. Dar vezi că mama
Pe tine nu mi te făcu destoinic
Să tragi din arc, la ţel s-arunci săgeata.
Sunt alţii care-l vor putea destinde."
Apoi el lui Melantiu da poruncă:
„Melantiu, hai şi-aprinde foc în vatră,
Aşază lângă el un scaun mare
C-o blan-asupra-i şi-adu-o roată bună
De său, ca arcul să-ncălzim, să-l ungem
Şi să-ncercăm apoi cu el şi jocul
Să-l isprăvim". Iar el îndată focul
L-aprinse-n vatră, puse-un scaun mare
C-o blan-asupra-i şi aduse o turtă
De său păstrat în casă, şi cu săul
Ei arma o-ncălziră şi-o-ncercară,
Dar n-o putură-ntinde, căci n-avură
De-ajuns putere şi-ncă stau deoparte
Cei doi care erau cei mai puternici
Acolo, Antinou şi Evrimahos.
Ieşir-atunci din casă laolaltă
Văcarul şi porcarul lui Ulise
Şi-n urma lor se furişă viteazul
Iar când erau tustrei ieşiţi afară
De curte şi de porţi, blajin cu graiul
Aşa-i luă pe amândoi Ulise:
„Văcarul meu şi tu, porcare scumpe,
Să tac ori să vă spun ceva? Nevoia
Mă biruie să fac destăinuire.
Ce-aţi face voi de dragul lui Ulise,
De-ar fi să vie aşa pe nevestite
Şi să-l aducă zeii? Oare fi-veţi
Cu el alături sau cu peţitorii?
Să-mi spuneţi drept, cum vă învaţă mintea
Şi inima." Văcarul îi răspunse:
„O, doamne Joe, împlineşte-mi voia

Să vină el, un zeu să mi-l aducă,
Să vezi ce pot şi mâna mea ce poate”.
Aşijderea se tot ruga Eumeos
De zeii toţi să-i vie-acasă domnul.
Cum îi văzu pe amândoi statornici
Şi cu credinţă, aşa le zise dânsul:
„Sunt eu Ulise-aici la mine acasă,
Eu bietul care după cazne multe
La douăzeci de ani venii în ţară.
Voi singuri între robi îmi vreţi sosirea.
Eu n-auzii pe altul între dânşii
Dorind să mă întorc la mine-acasă.
De-aceea vă spun drept cum o să fie:
De-ajută Dumnezeu să pot răpune
Pe mândrii peţitori, amândurora
Vă dau câte-o femeie şi avere,
Şi casă vă voi face lângă mine
Şi o să fiţi tovarăşii şi fraţii
Lui Telemah. Şi eu că sunt Ulise,
V-arăt un semn învederat cu care
Să mă cunoaşteţi şi să-mi daţi crezare:
E rana ce-mi făcu de mult mistreţul
Cu colţu-i alb când eu fusei cu fiii
Lui Autolic pe muntele Parnesos.”
Zicând aşa, dă zdrenţele deoparte
Şi-arată urma unei sgance-ntinse.
Ei cum o văd şi se încredinţează,
Încep a plânge, braţele şi-aruncă
Asupra lui Ulise şi-l sărută
Cu dragoste pe cap şi pe la umeri.
Asemenea-i cuprinde şi Ulise
Şi le sărută mânile şi capul.
Şi-ar fi tot stat bocind ei până-n seară,
De nu-i oprea şi nu zicea Ulise:
„Destul acum cu vaietul şi plânsul,
Să nu ne vadă cineva din casă,
Ieşind aici, şi să ne spuie celor
Ce stau năuntru. Să intrăm în sală,
Nu toţi deodată, ci pe rând. Nainte
Voi merge eu, voi după. Şi să fie
Acesta semnul: peţitorii mândri
Cu greu s-or învoi să-mi lase arcul
Şi cucura, dar tu, Eumeu, ridică-l
Şi adu-mi-l şi pune-mi-l în mână

Şi spune apoi femeilor să-ncuie
Canaturile de la uşa sălii.
De-ar auzi cumva din ele vruna
Un gemet ori un vaiet din ogradă
De la bărbaţi, să n-o zbughească-afară
Pe uliţă, ci-n loc să stea tăcută
La lucrul ei. Pe tine-apoi, Filetiu,
Te-nsărcinez să-nchizi cu cheia poarta
Din curte şi s-o-ncui vârtos cu nodul."
Aşa vorbi şi în palat se-ntoarse
Şi iar stătu pe unde mai stătuse;
Intrar-apoi şi robii lui Ulise.
Într-asta Evrimah umbla cu arcul
Îl mânuia şi-l tot călca la vatră,
Ci nu putea el totuşi să-l întindă
Şi-ofta din greu în sinea lui cea dârză
Şi cuvânta cu ciudă: „Vai, mă doare
De mine şi de toţi ceilalţi tovarăşi.
Şi nu mi-i doar aşa de mult de nuntă,
Măcar că-mi pare rău – mai sunt destule
Femei şi-n ţar-aici şi-n altă parte –
Mă doare că ne biruie-n putere
Ulise şi că nu putem să batem
Cu arcul noi. Ce râs şi ce ocară,
De-or auzi cândva urmaşii noştri!"
Iar Antinou Eupitianu-i zise:
„Dar nu va fi aşa, o ştii tu bine,
O, Evrimah. Căci azi e sărbătoare,
E ziua ce poporul o serbează
În cinstea zeului arcaş Apollon,
Şi cine azi cuteaz-a-ntinde arcul?
Ci staţi pe loc şi n-aveţi nici o grijă,
Lăsăm să stea topoarele-nşirate.
Mi-nchipui doar că nimenea nu vine
Ca să le ia din casa lui Ulise.
Să toarne-acum paharnicul în cupe,
Să punem arcul jos după-nchinare
Şi porunciţi căprarului Melantiu
S-aducă mâne aici pe mânecate
Tot ce-i mai bun din turmele-i de capre.
Să ardem buturi jertfe lui Apollon,
Slăvit arcaş, să mai-ncercăm cu arcul
Şi lupta să-ncheiem." De vorba asta
Ei toţi se mulţumiră şi-ncepură

Să toarne apă crainicii pe mână,
Cu vin umplură vasele feciorii
Şi împărţiră tuturor pahare
Şi începutul ei întâi făcură
Din el şi după ce stropiră paos
La zei şi după vrere toţi băură,
Cu mintea iscusind grăi Ulise:
„Voi, peţitori ai preamăritei doamne,
Luaţi aminte, am să vă spun o vorbă
Cum mă învaţă inima din mine.
Dar mai ales mă rog de Evrimahos
Şi Antinou care frumos acuma
V-a sfătuit să încetaţi cu arcul
Şi să cinstiţi pe zei cu sărbătoarea,
Iar mâne să dea zeii biruinţă
Oricui va vrea. Să-mi daţi şi mie arcul
Ca între voi să-ncerc şi eu puterea
Cu braţele-mi, să văd mai am eu oare
Virtutea ce-am avut cândva, ori poate
Nevoile şi drumul mi-o sleiră.”
Ei auzind, grozav se mai zburliră
Temându-se să nu destindă arcul.
Şi Antinou sări la el cu gura:
„Nemernic, venetic, n-ai pic de minte.
Tu nu te mulţumeşti c-aici te lăfăi
Cu noi la masă şi te-ndopi din toate
Şi ne asculţi vorbirile şi sfatul
Ca nici un alt străin milog ca tine.
Te strică băutura care scoate
Din minţi pe-oricine, dacă soarbe lacom
Şi nu bea cu măsură. Băutura
Sminti şi pe centaurul, vestitul
Evrition, când merse în ţinutul
Lapiţilor şi petrecu la curtea
Lui Piritou. Îl ameţise vinul
Şi, căpiat, el săvârşi tot felul
De nebunii la Piritou în casă,
De-i prinse ciuda pe voinici; săriră
Asupra lui, pe jos îl târnuiră
Şi-l scoaseră-ameţit prin tind-afară
Şi-urechile şi nasu-i retezară,
Şi năucit aşa plecând beţivul
Besmetic îşi purta nenorocirea;
De-aicea se iscă apoi bătaie

Între centauri şi lapiţi, şi dânsul
Acolo-ntâiul îşi plăti cu viaţa
Beţia lui. Urgie aşa de mare
Din partea mea te-aşteaptă şi pe tine,
De-i trage arcul. Nici o îndurare
Nu vei găsi pe-aici în adunare.
Pe loc pe mare te-oi porni la craiul
Ehetos, crud schiloditor de oameni
Şi-acolo nu scapi teafăr şi cu zile.
De-aceea stăi şi bea-ţi paharu-n pace
Şi nu te pune cu bărbaţi mai tineri."
Dar mijloci cumintea Penelopă:
„Nu-i drept, nici bine, Antinou, să superi
Pe oaspeţii lui Telemah, pe-aceia
Ce vin în casa asta. Crezi că dacă
Acest străin, încrezător în vlaga
Şi-n mâna lui, ar fi în stare-a trage
Din arcu-acesta mare-al lui Ulise,
Mă va lua pe mine de soţie?
Doar nici el însuşi nu gândeşte asta;
De-aceea pentru el să nu-şi mai strice
Nici unul poft-aici, că nu se cade."
Răspunse Evrimah: „O, înţeleaptă
Copil-a lui Icariu, Penelopa,
Noi n-avem grijă că te ia străinul,
Că nici nu se cuvine, dar ne temem
De gura lumii. Poate-odată vrunul
Şi cel din urmă dintre ahei să zică:
Nevrednici oameni mai peţeau femeia
Unui fruntaş viteaz şi nu putură
Să-ndoaie arcul, dar veni o liftă
De cerşetor pribeag şi lesne-l trase
Şi răzbătu prin fier. Aşa vor zice,
Şi pentru noi va fi pe veci ruşine."
Adaose-mpotrivă Penelopa:
„Doar n-au să fie lăudaţi de oameni,
O, Evrimah, acei care-njosindu-l,
Despoaie casa unui om de frunte.
De ce dar voi găsiţi că i-o ruşine
Dacă-ntre voi acum şi-un altul vine?
Acest străin e mare şi puternic
Şi se făleşte că-i născut din tată
De neam înalt. De-aceea daţi-i arma
Ca să-l vedem. Că iată-mi dau cuvântul

Şi-l voi îndeplini, dacă va trage
La ţintă el şi-o să-l ajute-Apollon,
L-oi îmbrăca frumos în haine mândre,
I-oi da, spre-a se păzi de câini şi oameni
O suliţă şi-o sabie cu două
Tăişuri; i-oi mai da şi-ncălţăminte
Şi l-oi trimite-oriunde i-ar fi voia."
Iar chibzuitul Telemah îi zise:
„O, mamă, nimeni n-are drept ca mine,
Să dea cui vrea ori să respingă arcul.
Nici unul dintre domnii din Itaca
Şi nici de prin ostroave de pe lângă
Elida nu m-or stingheri cu silă,
De-oi vrea să dau acestui oaspe arcul
Şi chiar să-l dăruiesc pe totdeauna.
Dar du-te tu la tine sus şi vezi-ţi
De stative şi furcă şi zoreşte-ţi
Femeile să-şi caute de treburi.
Aici vor îngriji de arc bărbaţii
Şi mai cu seamă eu, stăpânul casei."
Uimită ea se-napoie la dânsa,
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se-mpreună
Cu roabele însoţitoare-n catul
De sus al curţii, ea-şi plângea bărbatul
Plecat de mult, până ce somn prielnic
Pe pleoape lin îi picură Minerva.
Luând porcaru-n vremea asta arcul,
Porni să-l ducă. Peţitorii-n sală
Strigau vârtos, l-ameninţau cu toţii
Şi unul se răsti la dânsul: „Unde
Duci arcul tu, nemernice, trăsnite?
Curând la turma ta de porci, departe
De oameni, leşul ţi-or mânca dulăii
Ce însuţi i-ai hrănit, dacă Apollon
Şi ceilalţi zei o să ne-ajute nouă."
Aşa-i ziceau. De team-atunci porcarul,
Că mulţi ameninţau răcnind în sală,
La locul lui napoi aduse arcul.
Striga şi Telemah înfricoşându-l:
„Du arcul, taică. Vei păţi-o-ndată,
De-asculţi de ei. C-am să te iau la goană
Cu pietrele pe câmp. Deşi-s mai tânăr,
Sunt mai vânjos ca tine. De-ar fi, Doamne,

Să-ntrec pe-atâta în puteri mulţimea
De peţitori care se află-n sală,
Ce straşnic eu le-aş face vânt de-aicea,
Din casa mea, că numai rău făcură.”
Aşa ţipa la el, şi peţitorii
Cu haz de dânsul râseră cu toţii
Şi-o mai lăsară moale la mânia
Lui Telemah. Porcarul duse arcul
Şi-l încrezu în mâna lui Ulise.
Apoi ieşind chemă pe Evriclea
Şi-i zise: „Doică bună şi cuminte,
Poruncă-i de la Telemah: închide
Canaturile de la uşa sălii.
Iar dac-aude o slugă din ogradă
Vrun gemet sau vrun vuiet dinăuntru
De la bărbaţi, să nu iasă din curte,
Să stea pe loc la lucrul ei tăcută.”
Aşa-i vorbi. Ea nu rosti nimica
Şi-nchise uşa sălii strălucite.
Tăcut din casă o zbughi pe-afară
Filetiu şi închise poarta curţii.
Era-n pridvor lăsată o fâşie
De funie de la un vas pe mare.
Cu ea legă şi-nţepeni văcarul
Canaturile porţii şi se-ntoarse,
Şezu pe jeţul unde sta nainte,
Şi urmărea cu ochii pe Ulise.
În vremea asta el umbla cu arcul,
Îl pipăia şi-l învârtea-n tot felul,
Ca nu cumva în lipsa-i îndelungă
Să-i fi fost coarnele de cari mâncate.
Iar peţitorii se mirau, şi unul
Zicea privind la altul mai de-aproape:
„O fi om meşter, priceput la arcuri;
Va fi având şi el de-aceste-acasă;
Ori vrea la fel să-şi facă poate vrunul,
De-aceea şi-l tot dibuie milogul
Deprins la rău.” Se mângâia un altul:
„Atâta bine şi folos să aibă
Cât va putea el să destindă arcul”.
Aşa ziceau cu toţii. Iar Ulise
Cel iscusit, îndată ce-a pus mâna
Pe arcul mare, peste tot cu ochii
Îl cercetă. Şi cum un maistru vrednic

Pricepător de cântec şi lăută
Pe-un nou căluş întinde lesne coarda
Din maţul răsucit de oaie, -ntocmai
Aşa struni şi el netrudnic arcul,
Cu dreapta-i prinse şi-ncercă el coarda,
Iar ea sună frumos ca ciripitul
De rândunică. Peţitorii fură
Cuprinşi de-obidă şi schimbară feţe.
Iar cerul bubui atunci prin nouri
Vădind semn bun: se bucură Ulise
De piaza care Domnul îi trimise.
Luă săgeata ce stătea stingheră
Pe masă lângă el, că celelalte
Ce-aveau să le cunoască peţitorii
S-aflau grămadă-n scobitura tolbei,
Şi-o trase el, de unde sta pe scaun,
De crestături şi coardă pân' la cotul
De corn al arcului şi-ochind în faţă-i
Zvârli săgeata, nimeri la ţintă:
Prin capetele de securi deodată
Trecu pe rând ţuguiul ei de-aramă
Şi dincolo răzbi. Şi-a zis Ulise:
„Vezi, Telemah, că chiar şezând pe scaun
Tot nu se ruşinează musafirul,
Doar nu greşii şi nu trudii cu arcul
Prea mult ca să-l întind. Puterea-mi încă
E neslăbită, nu cum mă defaimă
Şi zic nesocotind-o peţitorii.
Dar iată ceasul, până ce-i lumină,
De pregătit aheilor de cină,
Apoi să mai petrecem noi cu lira
Şi cântecul, podoaba mesei." Zise
Şi semn făcu viteazul din sprâncene,
Iar Telemah o sabie şi-ncinse
Şi-o suliţ-apucând se duse-alături
De jeţul lui şi-aci stătu-n picioare
Sub armătura lucie de-aramă.

Cântul XXII

Nici pavăză, nici lance nu găsiră
Şi mânioşi certară pe Ulise:

„Străinule, faci rău că tragi în oameni.
De alte jocuri n-o să ai tu parte,
Că nu mai scapi de sângeroasa moarte,
C-ai omorât un om fruntaş în ţară;
Pe-aici au să te sfâşie vultanii.”
Şi-nchipuiau cu toţii că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise
Şi nu se dumiriseră nebunii,
Că le sosise ceasul tuturora.
Privindu-i crunt, aşa-i trezi Ulise:
„Voi, câinilor! Credeaţi că niciodată
Eu n-aveam să mai vin de pe pământul
Troienilor, de-mi spulberaţi avutul
Şi vă culcaţi cu roabele-mi de-a sila
Şi-umblaţi după nevastă-mea, în vreme
Ce eu trăiam, şi n-aveaţi nici o teamă
De zei şi de ocara lumii. Iată
Sosit vi-i ceasul, lângă voi e moartea.”
La vorba asta toţi îngălbeniră,
Căutau cu ochii încotro să fugă
De pacoste, de groaznica năpastă.
Doar Evrimah se-ncumetă a zice:
„De eşti chiar tu Ulise din Itaca,
Ai drept când spui că ţi-au făcut aheii
Atâta rău pe-aici şi pe la ţară.
Dar mort e Antinou, acela care-i
Pricina tuturor acestor rele,
Căci el împinse lucrul pân-aicea,
Şi nu atât de dragul şi nevoia
Nuntirii lui, ci pentru că el alta
Clocea în gând, dar nu i-o-mplini Joe:
Voia să fie domn peste Itaca,
Ulise-atunci se dezgoli de zdrenţe,
Sări pe pragu-nalt cu arc şi tolbă,
Turnă din tolbă-n faţă-i la picioare
Săgeţile-i şi tinerilor zise:
„Acest necrâncen joc al nostru-i gata.
Acum căta-voi eu o altă ţintă,
La care nimeni n-a bătut, că poate
Voi izbuti, dacă mi-ajut-Apollon.”
Aşa grăi şi aţinti săgeata
Spre Antinou. Acesta de pe masă
Lua mândreţe de pocal de aur
Cu două toarte, dibuind cu mâna

Voind să bea. Nici nu-i trecu prin minte
Uciderea-i. Că cine putea oare
Să cugete că vrunul, cât de tare,
În mijlocul mulţimii pe el singur
L-ar fi ajuns cu moarte-aşa de crudă?
Îl nimeri-n grumaz; săgeata-n carne-i
Trecu prin ceafa-i gingaşă, iar dânsul
Se răsturnă în lături şi pocalul
Din pumn i-alunecă, şiroi de sânge
Pe nări îl podidi, împinse masa
Departe cu picioarele izbind-o,
Bucatele pe jos se răvăşiră
Şi pânea şi friptura se mânjiră.
Iar tinerii făcură zarvă-n sală,
Când au văzut că soţul lor căzuse.
Sculându-se, prin sală se-mbulziră,
Nici pavăză, nici lance nu găsiră
Şi mânioşi certară pe Ulise:
„Străinule, faci rău că tragi în oameni.
De alte jocuri n-o să ai tu parte,
Că nu mai scapi de sângeroasa moarte,
C-ai omorât un om fruntaş în ţară;
Pe-aici au să te sfâşie vultanii.”
Şi-nchipuiau cu toţii că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise
Şi nu se dumiriseră nebunii,
Că le sosise ceasul tuturora.
Privindu-i crunt, aşa-i trezi Ulise:
„Voi, câinilor! Credeaţi că niciodată
Eu n-aveam să mai vin de pe pământul
Troienilor, de-mi spulberaţi avutul
Şi vă culcaţi cu roabele-mi de-a sila
Şi-umblaţi după nevastă-mea, în vreme
Ce eu trăiam, şi n-aveaţi nici o teamă
De zei şi de ocara lumii. Iată
Sosit vi-i ceasul, lângă voi e moartea.”
La vorba asta toţi îngălbeniră,
Căutau cu ochii încotro să fugă
De pacoste, de groaznica năpastă.
Doar Evrimah se-ncumetă a zice:
„De eşti chiar tu Ulise din Itaca,
Ai drept când spui că ţi-au făcut aheii
Atâta rău pe-aici şi pe la ţară.
Dar mort e Antinou, acela care-i

Pricina tuturor acestor rele,
Căci el împinse lucrul pân-aicea,
Şi nu atât de dragul şi nevoia
Nuntirii lui, ci pentru că el alta
Clocea în gând, dar nu i-o-mplini Joe:
Voia să fie domn peste Itaca,
Hoţiş pândea el să-ţi omoare fiul.
Deci el pieri acuma pe dreptate.
Te-ndură dar şi miluie-ţi supuşii.
Te-om împăca pe urmă noi cu daruri
Culese de la toţi şi-n schimb cu-averea
Ce s-a băut şi s-a mâncat pe-aicea
Noi ţi-om plăti fieştecare preţul
De douăzeci de boi în bronz şi aur
Ca să te mulţumim. Dar pân-atuncea
Găsim că-i drept să ţii pe noi mânie."
„O, Evrimah, răspunse crunt Ulise,
Să-mi daţi şi toat-averea moştenită
Ce-aveţi acum şi-o veţi spori cu alta
De oriunde, tot nu înceta-va mâna-mi
Să secere până ce nu plăti-veţi
Cu vârf şi îndesat nelegiuirea.
Aveţi s-alegeţi lupt-aci sau fuga,
De-i chip să fugă cineva de moarte.
Dar nu cred să mai scape-acum nici unul
De grozăvia morţii." Astfel zise
Şi toţi în suflet şi-n genunchi slăbiră.
Dar Evrimah îi sprijinea cu graiul:
„El n-are să s-astâmpere, prieteni,
Odată ce pe armă puse mâna
Cumplit-a lui, va fulgera de-acolo
Din prag până ce are să ne culce
Pe toţi. Dar hai la luptă, trageţi
Jungherele şi v-apăraţi sub mese
De lovituri şi-asupra lui cu toţii
Să năvălim grămadă, să-l respingem
Din prag şi de la uşă şi să mergem
Să facem iute larmă prin cetate,
Şi-ar fi aceasta data cea din urmă
Când el mai săgetează." Asta zise,
Din teacă smulse un jungher cu două
Tăişuri ascuţite din aramă
Şi asupra-i năvăli răcnind sălbatic
Pe loc Ulise-l aţinti. L-ajunse

La piept săgeata-i lângă sân şi-acolo
Răzbi ficatul, de-i pică din pumnu-i
Cuţitul jos. El, şovăind, pe masă
Căzu lungit, de răsturnă mâncarea
Şi cupa cea cu două toarte, fruntea-i
Izbindu-şi de podea cu-amar în suflet
Şi scaunul trânti el, din picioare
Zbătându-se până ce noaptea morţii
Vederea i-o-mpăinjeni. Deodată
Şi Amfinom asupra lui Ulise
Sări cu sabia să-l deie-n lături,
Dar Telemah îi apucă nainte,
Cu suliţa l-ajunse pe la spate
Şi între umeri pieptul îi străpunse,
Iar el bufni pe jos, cu latul frunţii
Pocnindu-se. Dar Telemah din faţă-i
Napoi se dete părăsindu-şi lancea
În leşul lui, căci se temu că poate,
Sărind vreunul, să-l însăbieze
Din faţă sau din spate. Dete fuga
Spre tatăl său, s-apropie şi-i zise:
„O, tată, să-ţi aduc vreo două suliţi,
Un scut şi-o bună chivără de-aramă
Şi eu să mă-narmez, să dau şi arme
Văcarului şi lui Eumeu porcarul.
Mai bine-i să ne înarmăm.” Ulise-i
Răspunse lui: „Fugi iute şi le adu
Cât eu mai am săgeţi ca să mă apăr,
Să nu mă dea deoparte de la uşă,
Fiind în luptă singur”. Asta-i spuse
Şi Telemah poruncii se supuse.
Da fuga către cămara cea cu arme,
Luă opt suliţi, câte patru scuturi
Şi coifuri de aramă cu podoabe
De cozi de cal şi repede le-aduse.
Întâi el însuşi îmbrăcă-armătura.
Frumos se înarmară şi păstorii
Şi se-mplântară-alături de Ulise.
Iar dânsul, cât avea săgeţi s-aţinte,
Chitind mereu, culca pe câte unul
Din peţitori, şi mulţi din ei căzură.
Dar când apoi săgeţile-i lipsiră,
Îşi răzimă el arcul de usciorul
Măreţei săli spre luciul perete,

Îşi puse-un scut de patru piei pe umăr,
Tufli pe cap un zdravăn coif de-aramă,
Din care fâlfâia cumplită coamă
Şi împumnă puternicele suliţi.
Era în zid pe lângă pragul sălii
O dosnică portiţă treptuită
Ce da pe-acolo pe-o strâmtoare-afară
Şi-avea canaturi îmbucate bine.
Porcarului i-orândui Ulise
Să stea de pază la portiţa asta,
Căci ea rămase singura ieşire.
Striga şi Agelaos la tovarăşi:
„Nu poate vrunul să se urce oare
La uşa-aceea ca să dea de veste
Poporului şi să se facă vuiet
Mai repede, ca săgetarea asta
Să fie cea din urm-a lui Ulise?”
Melantios căprarul îi răspunse:
„Nu-i chip de fel, mărite Agelaos,
Că prea-i de tot aproape uşa-n curte
Şi grea ieşirea. Lesne doar pe-acolo
Pe toţi ne poate-opri în loc un singur
Bărbat, dacă-i voinic. Dar hai mai bine
Eu arme să v-aduc din armărie
Să vă-narmaţi, că-mi pare că Ulise
Şi Telemah năuntru le dosiră
Şi nu-s în altă parte.” Asta zise
Melantios şi se sui-n cămară
Pe gangurile-nguste-n dosul sălii.
Luă de-acolo scuturi douăsprezece
Şi-atâtea lănci şi chivere de-aramă
Cu păr stufos de cal. Şi-apoi o-ntinse
Şi repede la peţitori le-aduse.
Ulise se muie-n genunchi şi-n suflet
Văzând cum ei se înarmau, cum suliţi
Prelungi clăteau cu pumnii, şi cumplită,
Năprasnică-i păru de-acum bătaia.
Şi-a zis lui Telemah: „De bună seamă,
Vreo femeie-n casă sau Melantiu
Asupră-ne-nteţi mai crunt încaier”.
Iar socotitul Telemah răspunse:
„O, tată, eu sunt vinovat de asta
Şi nimeni altul, c-am lăsat la arme
Deschisă uşa ce se-nchide bine,

Şi cineva m-o fi pândit pe mine.
Porcare, du-te tu de-ncuie uşa
Şi vezi dac-a făcut-o vro femeie
Ticăloşia asta ori Melantiu,
Pe care-l bănui." Astfel ei vorbiră,
Pe când păstorul caprelor, Melantiu
Se furişă din nou s-aducă arme.
Porcarul îl zări şi-ndată zise
Viteazului, fiind de el aproape:
„Nălţate fiu al lui Laert, Ulise,
Mişelul care noi îl bănuisem
Se duce după arme. Spune-mi verde
Să-i fac eu felul, dacă pot să-l birui,
Ori să-l aduc aici ca să-i dai plata
Păcatelor de dânsul făptuite
În casa ta." Ulise-aşa-i răspunse:
„În sală eu cu Telemah ţine-vom
În frâu pe tineri, cât or fi de aprigi.
Voi doi legaţi-l cobză pe Melantiu
De mâni şi de picioare şi-aruncaţi-l
În dosnica odaie, -nchideţi uşa
Şi ferecaţi-l bine c-o frânghie,
Şi trageţi-l pe stâlpu-nalt s-ajungă
Pân' la tavan şi atârnat acolo
Amar să-i fie-n viaţă multă vreme."
Ei amândoi voios îl ascultară,
Dau fuga spre cămară, dar căprarul
De loc nu-i bănui, fiind năuntru
Pe unde el cotrobăia la arme.
Ei doi stătură-n lături de la uşă,
Pe-aproape de usciori. Şi când Melantiu
Trecu pe prag c-un mândru coif în mână
Şi-ntr-alta cu un scut rotund şi mare,
Străvechi, mucegăit de-al lui Laerte,
Pe care el, viteazul, îl purtase
În tinereţea lui, dar care-acuma
Era trântit acolo între arme
Şi descusut pe la curele, dânşii
Sărir-asupra-i şi de păr luându-l,
Îl traseră-n odaie şi-l trântiră
Pe jos, de stete otrăvit la suflet.
Şi mânile, picioarele sucindu-i
Din răsputeri, amarnic îl legară
Întocmai cum le porunci Ulise

Şi-l prinseră pe urmă de-o frânghie,
Îl traseră pe stâlpu-nalt, de-ajunse
Pân' la tavan. Şi-aşa Eumeu porcarul
Râdea de el: „De-acuma toată noaptea
Vegheaz-aici culcat pe patul moale
Aşa cum ţi se cade. Aici te-apucă
Pe tine ziua alb-a dimineţii
Când ea se va ivi pe tron de aur
Din Ocean, ca-n vremea când spre curte
La peţitori mânai alese capre
Pentru ospăţ." Aşa rămase-acolo
Căpraru-ntins şi ferecat amarnic,
Iar amândoi ceilalţi se înarmară
Şi după ce-ncuiară uşa bine,
Din nou se-napoiară la Ulise.
Acolo toţi luptau cu-nverşunare,
La prag cei patru şi-n cuprinsul sălii
Voinicii mulţi. Atunci venind Minerva
S-apropie de ei; după făptura
Şi glasul ei era leită Mentor.
Se-nvioră cum o văzu Ulise
Şi-i glăsui: „Ajută, Mentor, scapă-l
De rău şi nu-l uita pe-un prieten care
Doar bine ţi-a făcut, tu mi-eşti de-o seamă."
Aşa-i zicea simţind că e Minerva.
Strigau la ea ceilalţi cu-ameninţarea
Şi între ei o-nfricoşa întâiul
Feciorul lui Damastor, Agelaos:
„Ia seama, Mentor, nu cumva Ulise
Cu vorba să te-nşele, ca tu astfel
Să lupţi cu noi şi să-l ajuţi pe dânsul,
C-aşa socot că fi-va dup-aceea
Cum noi gândim: că-ndată ce-om răpune
Pe-aceştia doi, pe tatăl şi pe fiul,
Şi tu vei fi ucis cu ei alături;
De faci prostia asta, vei plăti-o
Cu capul tău; şi după ce cu arma
Vă vom zdrobi pe voi, averea-ţi toată
Din casă şi de-afară vom prăda-o
Deodată cu avutul lui Ulise,
Şi n-om lăsa pe fiii tăi acasă
Şi nici pe fete, nici pe-a ta soţie
Să mai petreacă în cetatea asta."
Dar mai dihai se înciudă Minerva

Şi se răsti aşa către Ulise:
„Tu nu mai eşti viteaz şi bun de arme
Ca altădată când pentru Elena,
Frumoasa preamărită după tată,
Te-ai războit vro nouă ani la Troia
Şi când cu sfatu-ţi s-a luat cetatea.
Cum poţi acum, când eşti la tine-acasă
Şi-aproape de-ale tale, să te vaieţi
Naintea lor că nu te mai poţi bate?
Dar haide-ncoa', iubitul meu, alături
Să-mi stai aci, să vezi ce poate Mentor
Şi cum plăteşte facerea de bine."
Aşa grăi şi cumpăna izbândei
Ea încă o ţinu neşovăită
Şi vru să mai încerce bărbăţia
Şi vrednicia-n arme-a lui Ulise
Şi Telemah. Deci ea zburând deodată,
Ca rândunica stete pe grindişul
Tavanului funingit al sălii.
Atunci a prins să-nflacăre pe tineri
Feciorul lui Damastor şi-Amfimèdon,
Demoptolèm şi Evrinom şi fiul
Lui Polictòr Pisandru şi Polibos,
Fiind cei mai aleşi şi vrednici tineri
Ce mai trăiau şi se luptau pe viaţă;
Pe ceialalţi îi toropise arcul
Şi desele săgeţi. Striga la dânşii
Zicându-le Agelaos: „O, prieteni,
S-astâmpără de-acum această fiară,
Căci iată, după laudele goale,
S-a dus şi Mentor şi-au rămas ei singuri
Naintea uşii. Nu daţi voi deodată
Cu lancea toţi, să tragă-ntâi cei şase
Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrângem şi să batem pe Ulise.
De cade el, de ceilalţi nu ne pasă".
Aşa vorbi. Şi dup-a lui povaţă
Ei ahtiaţi asupra-i suliţară,
Dar zâna le făcu deşert ochitul,
Căci unul nimeri în uşă, altul
Într-un uscior, al treilea în perete.
Dar când ai lui de arme se feriră,
Le-a zis Ulise: „Dragii mei, acuma
Să dăm şi noi cu suliţe-n mişeii

Ce vor să ne omoare după groaza
De rele ce-au făcut". Chitind tuspatru
Asupra lor, pe loc şi suliţară.
Ulise pe Demoptolem străpunse,
Iar Telemah pe Evriad, porcarul
Pe Elatos, văcarul pe Pisandru.
Ei toţi odat-au şi muşcat pământul,
Ceilalţi s-au dat napoi spre fundul sălii .
Ulise-atunci şi-ai lui se repeziră
Şi boldurile scoaseră din trupuri.
Din nou duşmanii suliţi azvârliră,
Din nou deşerte le făcu Minerva,
Căci unul nimeri în uşă, altul
Într-un uscior, al treilea în perete.
Doar Amfimèdon îl păli la mână
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Şi pe Eumeos peste scut Ctesipos
La umăr îl zdreli şi pe deasupra-i
Zburându-i lancea se lăsă pe ţărnă.
Ulise şi ai lui din nou mulţimea
De peţitori cu armele aţintiră.
Tot dânsul mai răzbi pe Evridamas,
Iar fiul său la fel pe Amfimèdon,
Porcarul pe Polib, pe când văcarul
În piept împunse pe Ctesip şi-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul,
Să nu mai fii nerod şi să te lauzi
Cu vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,
Căci ei doar sunt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ţi darul de-ospeţie
De răsplătit piciorul care-l deteşi
Odată lui Ulise, când prin sală
Umbla cerşind." Aşa grăi păstorul
Cornacilor juncani. Atunci Ulise
Brăţiş lovi pe fiul lui Damastor,
Iar Telemah pe Leocrit, feciorul
Lui Evenòr, cu suliţa-n deşerturi,
Iar el străpuns căzu pe brânci, cu fruntea
Pocnită de pământ. În clipa asta,
Din culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut şi peţitorii
Cuprinşi de spaimă toţi fugiră-n sală
Împrăştiaţi întocmai ca cireada

De boi când strechea, iute năpădind-o,
O-mprăştie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc şi gheare strâmbe,
Venind din plaiuri, tabără năvalnici
În stol de păsări care-nfricoşate,
De sus din nori se lasă pe câmpie,
Ei sar asupra lor şi le sfâşie,
Că nu pot ele să le stea-mpotrivă
Şi nici să fugă, de fac haz ţăranii,
Vânatul urmărind, aşa Ulise
Şi-ai lui atunci se năpustiră-n sală
Rotiş lovind, şi peţitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul.
Şi pardoseala fu scăldată-n sânge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
S-aruncă la genunchii lui Ulise
Şi-l roag-aşa: „Îngenunchez, viteze,
Şi, rogu-te, ai milă şi-ndurare.
Mă pot jura că n-am atins vrodată
Cu vorba sau c-o faptă rea pe vruna
Din slugile-ţi din casă, ba de-a pururi
Opream şi pe ceilalţi de-a face asta,
Dar nu-i puteam abate de la rele,
De-aceea şi din vina lor pieriră.
Dar eu, ca ghicitor al lor, muri-voi
Nevinovat, că nu-i vro mulţumire
La binele ce l-ai făcut.” Ulise
Se uită crunt şi-i zice: „De te lauzi
C-ai fost prorocul lor, de bună seamă
C-adeseori te-i fi rugat în casă
Să n-aibă loc întorsul meu mai iute
Şi-a mea soţie să te ia pe tine
Şi s-ai copii cu dânsa. Nu scapi dară
De fioroasa moarte.” Astfel zise
Şi, înpumnând o sabie ce-acolo
Pe jos era zvârlită de-Agelaos,
Cu ea-l păli din răsputeri în ceafă
Şi capu-i retezat căzu în ţărnă
Bolborosind. Iar Femiu cântăreţul,
Feciorul lui Terpias, care numai
De silă peţitorilor cântase,
El singur fu scutit de neagra moarte.
Stătu cu lira-n mână lângă treapta
Portiţei din perete, dus cu mintea.

De-i bine să se furişe-n ogradă,
Să-şi caute-adăpost pe lângă altarul
Frumos zidit puternicului Joe,
Pe care-atâtea jertfe închinară
Laerte şi Ulise, ori să sară
Să-i cadă la picioare lui Ulise.
Şi tot gândind aşa-i păru mai bine
Să-i cadă la genunchi. El puse lira
Pe jos acolo-ntre ol şi scaun;
Apoi dând buzna şi-apucând genunchii
Viteazului, se milcui de dânsul:
„Te rog, Ulise, ai milă şi cruţare.
Chiar tu te vei căi de vei ucide
Pe cântăreţ, pe-acela care cântă
La oameni şi la zei, că eu cântarea
De sine-am învăţat. Un zeu tot felul
De cântece mi-a insuflat în minte
Să-ţi pot cânta şi ţie ca în faţa
Celui-de-sus. Deci nu căta, Ulise,
Să mă înjunghi. Să-ţi spuie însuţi fiul,
Că nu cu drag şi nici cu voie bună
Veneam la peţitori să cânt la mese,
Ci oameni mulţi şi mult mai tari ca mine
Mă tot purtau pe-aici să cânt cu sila.”
Dar Telemah îl auzi şi-ndată
De-aproape a zis iubitului său tată:
„Opreşte, taică, nu-l lovi pe dânsul,
Că n-are vină. Să cruţăm asemeni
Pe bunul crainic Mèdon, care pururi,
Când eu eram copil, căta de mine
La curtea noastră, dacă nu-l răpuse
Pe-aici cumva Filetiu sau porcarul
Sau n-o fi dat de tine când prin sală
Ai năvălit.” Aşa-i grăi, şi Médon
Cel chibzuit îl auzi de unde
Sub jeţ se tupilase şi în blană
De bou abia jupit se îmbrăcase
Ferindu-se de neagra zân-a morţii.
Ţâşni de-acolo, iute smulse blana,
Se repezi şi cuprinzând genunchii
Lui Telemah începe să se roage:
„Prietene, eu sunt aici. Să nu dai,
Şi lui Ulise zi-i să nu mă-mpungă
Cu lancea-i cotropindu-mă, de ciudă

Pe-acei nebuni care-i mâncau averea
Şi te-njoseau pe tine.” Iar Ulise
Zâmbindu-i i-a răspuns: „Să fii pe pace,
Că te-a scăpat şi te-a luat în pază
Feciorul meu, ca să cunoşti un lucru
Şi altora să spui că-i mult mai bine
Să nu fii rău, ci bun faţă de oameni.
Dar voi ieşiţi în curte, tu şi Femiu
Vestitul cântăreţ, şi staţi deoparte
De-acest măcel până ce-aici în sală
Eu pun la cale tot ce se cuvine.”
Aşa vorbi, iar ei ieşind, şezură
Pe lâng-altar şi-n jur priveau cu groază
Şi aşteptau mereu a lor pieire.
Ulise-ntr-asta cerceta prin sală
De nu-i ascuns cumva-ntre morţi, sub mese,
Vreunul încă viu, ferit de moarte.
El i-a văzut pe toţi în praf şi-n sânge
Căzuţi grămadă-ntocmai ca şi peştii
Ce-i scot pescarii în năvod din mare
Pe-un mal scobit, pe unde ei cu toţii
Se-ntind pe prund lipsiţi de apa mării
Şi mor răpuşi de luminosul soare.
Aşa pe jos lungiţi şi peţitorii
Stăteau în valmă unul peste altul.
Lui Telemah îi zise-atunci Ulise:
„Pofteşte-ncoa’ pe doica Evriclèa
Să-i spun o vorbă care-mi stă pe suflet.”
Şi Telemah poruncii se supuse,
Bătu la uşă şi chemă pe doică:
„Hai scoal’, bunico, vino cât mai iute,
Tu care-ai paza slugilor la curte.
Te cheamă tata, vrea ceva să-ţi spuie.”
Aşa grăi şi ea porni tăcută,
Deschise uşa sălii mari şi merse
Nainte Telemah şi-n urmă dânsa.
Găsi ea pe Ulise între leşuri
Pătat de sânge şi de praf ca leul
Ce sfâşie un bou pe la păşune
Şi are înroşit de sânge pieptul
Şi fălcile, şi-i groaznic la vedere;
Aşa era la mâni şi la picioare
Mânjit Ulise. Când văzu bătrâna
Mormanele de morţi, un lac de sânge,

Se puse-a chiui privind minune
De fapta-i izbândită. Dar Ulise
Oprind-o şi strunindu-i gura-i zise:
„Taci, doică, şi te bucură în tine,
Dar nu mai chiui, că nu-i a bine
Să te mândreşti cu moartea unor oameni.
Că lor le puse capăt doar ursita
Ce-a fost de sus şi-a lor nelegiuire,
Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici bun, nici rău, apropiat de dânşii,
Şi deci din mişelia lor muriră
Aşa de crud. Ci numără-mi tu mie
Femeile din casă; arată care
M-a ruşinat şi care-a fost de treabă."
Răspunse Evriclèa: „Eu ţi-oi spune,
Copilul meu, aşa cum i-adevărul.
Cincizeci la număr sunt aici la curte
Femeile ce le-am deprins la lucru
De mână şi la pieptănatul lânii
Şi la răbdarea vieţii de robie.
Din toate numai douăsprezece fură
Neruşinate şi se destrămară,
De n-au mai vrut să ştie nici de mine
Şi nici măcar de însăşi Penelopa.
Că Telemah abia crescu, şi mama-i
La şerbi să dea poruncă nu-i da voie.
Dar să mă sui acum, să dau de veste
Soţiei tale care-i adormită
În patu-i de vrun zeu." Însă Ulise
Se-mpotrivi: „Să n-o trezeşti tu încă,
Ci cheamă-ncoace pe femei să vie,
Pe toate câte-au fost neruşinate".
Aşa-i rosti. Ieşi din sală doica
Să înştiinţeze pe femei să vie.
Chemând pe Telemah atunci Ulise
Şi pe porcar şi pe văcar, le zise:
„Acum începeţi să căraţi afară
Aceste trupuri şi zoriţi pe roabe
Să cureţe şi cu bureţi să frece
Şi mesele şi scaunele toate.
Şi după ce voi casa veţi griji-o,
Luaţi şi scoateţi pe femei afară,
La mijloc între chioşc şi între zidul
Frumos al curţii şi loviţi în ele

Cu săbiile lungi până ce viaţa
Le-o veţi curma şi-uita-vor desfătarea
Ce-n drăgostirea lor pe-ascuns avură
Cu peţitorii.” Asta-i fu porunca
Şi roabele buluc veniră toate.
Morţiş se văietau, vărsau şiroaie
De lacrimi. Ele morţii-ntâi cărară
Şi sub pridvorul curţii i-aşezară
Proptindu-se-ntre dânsele. Ulise
Le poruncea şi zor le da el singur,
Şi ele duceau morţii cu de-a sila.
Apoi cu apă şi bureţi frecară
Şi curăţiră mesele de-a rândul
Şi scaunele toate. În oara asta
Văcarul şi porcarul împreună
Cu Telemah, luând lopeţi, podeaua
De lut învârtoşat o răzuiră
Şi roabele cărar-apoi gunoiul
Şi-l lepădară dincolo de poartă.
Şi-n urmă când ei casa o grijiră,
Luând pe slugi, le scoaseră din sală
La mijloc între chioşc şi-mprejmuirea
Frumoas-a curţii, le-au închis acolo
În loc îngust, de n-aveau cum să scape,
Iar Telemah a început a zice:
„Eu n-aş vrea să le dau o moarte bună
Acestor păcătoase care mie
Şi mamei mele ne-au adus atâta
Batjocură şi foc pe capul nostru
Şi care se culcau cu peţitorii”.
Legă atunci de stâlpul mare-al bolţii
O funie de vas albastru-n proră
Şi-o prinse de grumazul tuturora
Şi-o trase-n sus, ca nu cumva s-ajungă
Pân’ la pământ picioarele-atârnate.
Cum sturzii laţi în aripi sau porumbii
Se prind în cursa ce-n tufiş s-ascunde,
Voind să intre-n cuibul lor, şi-acolo
Găsesc odihna morţii, astfel ele
Cu capete-atârnate-n şir stau toate
Cu laţul de grumaz, ca s-aibă moartea
Cea mai de plâns; oleacă din picioare
Se mai zbăteau şi-n clipă erau gata.
L-au scos atunci din casă pe Melantiu

Prin tindă şi prin curte şi-i tăiară
Urechile şi nasul şi-i stârpiră
Ruşinea şi la câini o lepădară;
Ba, în mânia lor, îl mai trunchiară
De braţe şi de craci. Şi dup-aceea
Spălându-se pe mâni şi pe picioare,
Se-napoiară-n sală la Ulise.
Şi truda lor se isprăvi. Ulise
Grăi atunci bătrânei Evriclèa:
„Măicuţo, adu-ncoace acum pucioasă,
Leac bun de molimi, adu foc să curăţ
Cu fumul sala. Tu pe urmă du-te
La Penelopa, fă-o-ncoa' să vie
Cu roabele-i şi pe femei sileşte
Mai repede să vie-n sală toate."
Iar doica i-a răspuns: „Tu ai dreptate,
Copilul meu, dar să-ţi aduc o haină
Şi o cămaşă să le-mbraci pe tine,
Să nu mai stai aşa zdrenţos în sală
Naintea lor, că nu-ţi mai şade bine".
Dar stărui şi-orândui Ulise:
„S-aprindeţi focul mai întâi în vatră".
Şi doica l-ascultă pe el şi-aduse
Pucioasă şi aprinse foc. Ulise
Dezmolipsi cu fumul toată sala
Şi curtea lui şi-ograda pretutindeni.
Iar doica prin palat apoi se duse
Spre a vesti şi a pofti pe şerbe.
Ieşiră ele din cămări şi toate
Se repeziră-n jurul lui Ulise.
Cu drag primindu-l, îl strângeau de mână
Şi-l sărutau pe cap şi peste umeri
Urându-i bun sosit, iar el îndată
Le cunoscu pe toate şi-l cuprinse
Un dulce dor de plâns şi de suspinuri

Cântul XXIII

Bătrâna chiuind de bucurie
Sui în casă sus să dea de veste
Stăpâni-sei că-n sală e Ulise.
Întineri-n genunchi, se sprinteniră

Picioarele-i şi cum ajunse-acolo,
Ea peste capu-i s-aplecă şi zise:
„Scoal', Penelopo, draga mea copilă,
Să vezi aieve ce-ai dorit de-a pururi,
Veni Ulise, aici sosi în casă,
Deşi târziu . El chiar acum ucise
Pe mândrii peţitori care palatul
Îi năruiau şi-i tot mâncau averea
Şi-i asupreau copilul." Dar crăiasa
O dojeni: „Măicuţo, te smintiră
Doar zeii care pot prosti pe unul
Întreg la minte, şi pe un zănatic
Îl cuminţesc. Mi te scrântiră zeii.
Nainte ai fost cu totul cumpănită,
De ce tu râzi de mine-ndurerata
Şi-mi buigui de-astea şi-mi alungi odihna
Ce-aşa de dulce pleoapele-mi închise?
Aşa frumos eu n-am dormit vrodată
De când Ulise a plecat la Troia,
La ciuma de cetate blestemată.
Coboară-te mai bine, du-te-n sală.
De-ar fi venit în locul tău vreo
Femeie de-ale mele să-mi dea mie
O veste aşa, din somn să mă deştepte,
Urât o mai făceam napoi să plece.
Dar ai noroc de bătrâneţe." Doica
I-a zis: „Eu nu râd, fata mea, de tine,
Ci-i drept aşa cum zic, veni Ulise,
I-aici în casă. Este chiar străinul
Ce-a fost batjocorit de toţi în sală.
De mult ştia doar Telemah de asta,
Dar el, băiat cuminte, ascunse gândul
Şi socoteala bunului său tată
Ca să-şi răzbune pe duşmanii noştri."
La vorba asta ea, sărind din patu-i,
Cuprinse pe bătrâna şi din pleoape
Un strop îi curse şi-ncepu s-o roage:
„Măicuţo, spune-mi drept, dacă Ulise
Veni, cum zici, cu-adevărat acasă.
Cum oare el putu să puie mâna
Pe aceşti nemernici? El doar fuse singur,
Iar ei o droaie-ntotdeauna-n casă."
Răspunse doica: „Nu văzui şi nu ştiu
Ci auzii doar gemetul acelor

Răpuşi de el. Noi stam de spaimă-n fundul
Palatului şi uşile-au fost bine
Închise toate până ce în sală
Veni fecioru-ţi singur să mă cheme,
Trimis fiind de tatăl său anume.
Eu l-am găsit în urmă pe Ulise
Stând oblu între morţi care-mprejuru-i
Zăceau pe jos grămadă lâng-olaltă.
Te-ai fi înveselit în tine, dacă
L-ai fi văzut mânjit de praf şi sânge
Ca leul. Acum morţii stau cu toţii
Lungiţi la poarta curţii, iar Ulise
Cu focul mare-aprins şi cu pucioasă
Dezmolipseşte sala cea frumoasă.
Dar vino să vă bucuraţi acuma
Voi amândoi, că prea mult pătimiraţi.
Căci iată că vi se-mplini dorinţa
Îndelungată. El veni la vatră-i.
Şi-i sănătos, şi te găsi pe tine
Şi pe băiat acasă, iar pe câinii
De peţitori îi pedepsi cu moartea
La curtea lui pe toţi." Dar Penelopa
Se tot temea şi cuvânta bătrânei:
„Măicuţo, nu te prea mândri tu încă
Şi nu mai râde-aşa de bunăvoie.
Tu ştii ce bine-ar fi primit Ulise
De toţi ai lui şi mai ales de mine
Şi fiul nostru, dac-ar fi să vie;
Dar nu-i adevărat ce-mi spui tu mie.
Pe peţitori i-o fi ucis vreunul
Din zei pe care i-o fi-ndârjit urgia
Trufiei lor şi faptele mişele,
Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici rău, nici bun, oricine-a fost la dânşii.
De-aceea şi-o păţiră. Iar Ulise
Pierdu nădejdea-ntoarcerii în ţară,
Pieri şi biet el însuşi." Doica-i zise:
„Ce vorbă ţi-a scăpat din rostul gurii,
Copila mea? Bărbatu-ţi este-n casă,
La vatră, şi tu zici că nu mai vine
De-acum pe veci? Eşti tot necrezătoare.
Dar am să-ţi dau dovadă-nvederată:
E rana care i-a făcut odată
Mistreţul. Am văzut-o doar cu ochii

Când l-am spălat. Am vrut s-o spun şi ţie,
Dar el, chitit, îmi puse pumnu-n gură
Şi mă opri să-ţi spun. Dar hai cu mine,
Şi dacă te-amăgesc cumva, stau bună
Şi-omoară-mă cu moartea cea mai crudă."
Iar Penelopa i-a răspuns: „Măicuţă,
Oricât de mult te-ajută mintea-n toate,
Tu anevoie vei pătrunde gândul
Celor-de-sus. Ci hai să mergem totuşi
La fiul meu, să văd pe peţitorii
Cei morţi şi pe bărbatul ce-i răpuse."
Ea zice şi din casă-i se coboară
În cumpănă: să-ntrebe de departe
Pe soţul ei sau drept la el să meargă
Şi să-i cuprindă mânile şi capul
Să le sărute? Şi cum trece pragul
De piatră, intră-n sală şi s-aşază
La celălalt perete. El într-asta,
Proptit de stâlpu-nalt, stătea la vatră
Cu ochii-n jos şi aştepta cuvântul
Femeii lui, când ea-l văzu cu ochii.
Dar dânsa de uimire sta tăcută.
Aci-l vedea pe el aievea-n faţă,
Aci se îndoia c-ar fi chiar dânsul,
C-aşa de slut era-mbrăcat în zdrenţe.
Iar Telemah o dojeni şi-i zise:
„Tu, maică rea şi maică fără suflet,
De ce te depărtezi aşa de tata
Şi nu te-apropii să-i rosteşti o vorbă?
Nici o femeie alt-aşa ca tine,
Ţinându-şi firea, n-ar fi stat departe
De soţu-i, care suferind atâtea
Nevoi şi patimi i-a sosit în ţară
La douăzeci de ani. La tine pururi
E sufletul mai tare decât piatra."
Lui Telemah îi zise Penelopa:
„Copilul meu, sunt toată buimăcită.
Nu pot să spun şi nici să-ntreb nimica
Şi nici să stau şi să mă uit în faţă
De-i chiar Ulise-aci venit în casă,
Noi negreşit pe urmă ne-om cunoaşte
Mai bine între noi, c-avem noi semne
Ce numai noi le ştim şi nimeni altul."
Aşa vorbi crăiasa, iar Ulise

Zâmbi şi-ndată fiului său zise:
„Tu lasă pe-a ta mamă să mă-ncerce
Pe mine-n casă, Telemah, că-ndată
Se va încredinţa şi mai temeinic,
Imos cum sunt şi jerpelit acuma,
Ea nu mă preţuieşte şi nu crede
Că eu sunt soţul ei. Dar noi cu mintea
Să chibzuim cum poate fi mai bine.
Când cineva din obşte-omoară numai
Un singur om, el părăseşte ţara,
Şi rudele-i, şi fuge-n altă parte
Măcar că sunt puţini răzbunători
Ce-l urmăresc. Dar noi surparăm turnul
Cetăţii, secerarăm floarea ţării.
Deci cugetă cum facem noi acuma."
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Tu singur vezi de asta, scumpe tată,
Căci lumea toată zice că-ntre oameni
Eşti cel mai înţelept şi că nu-i nimeni
La sfaturi să te biruie pe tine.
Noi suntem gata, te urmăm şi nu vom
Slăbi de loc, din răsputeri ne-om bate."
Adause Ulise iscusitul:
„Ţi-oi spune eu cum cred c-ar fi mai bine.
Spălaţi-vă întâi, schimbaţi veşminte
Şi roabelor să spuneţi să se-îmbrace
În haine-alese, şi frumos din liră
Dumnezeiescul cântăreţ să cânte
În capul unui joc de veselie,
Ca orişicine, auzind de-afară,
De-o fi drumeţ, de-o fi vecin, să creadă
Că-i nunt-aici, pân' nu se-ntinde zvonul
De-omorul tinerimii prin cetate
Şi vom putea, ieşind de-aici, s-ajungem
La noi la ţară prin păduri şi-acolo
Vedea-vom ce povaţă ne dă cerul."
Aşa vorbi. Şi ei îl ascultară.
Se îmbăiară-ntâi, se primeniră,
Femeile se dichisiră toate
Şi cântăreţul începu să zică
Din lira-i cea scobită şi măeastră,
De i-a stârnit să cânte cu viers dulce
Şi să încingă horă minunată.
De tropot casa răsuna la jocul

Bărbaţilor, femeilor gătite.
Ziceau, din uliţi auzind drumeţii:
„De bună seamă astăzi se mărită
Cu cineva crăiasa mult-peţită.
Ea n-a putut să rabde, ticăloasa!
Să fi păzit până la urmă casa
Bărbatului din tinereţe, până
Să vie dânsul.” Ei bârfeau aceste,
Că nu ştiau ce se-ntâmplase-acolo.
Îl spal-atunci şi-l unge pe Ulise
La scaldă Evrinoma chelăriţa
Şi-l înţoleşte c-o manta frumoasă
Şi c-un veşmânt. Şi-asupra lui Minerva
Revarsă de la ea mândreţe multă,
De-arată el mai mare şi mai trupeş.
Din creştet lasă plete mari să-i curgă,
Stufoase ca o floare de zambilă.
Din scaldă iese-atunci Ulise-ntocmai
Ca un nemuritor. Din nou s-aşază
Pe scaunul de unde se sculase,
În dreptul doamnei, şi-astfel îi cuvântă:
„Nefericito, mai presus de toate
Femeile te împietriră zeii
Cu sufletul. Nici un-acum ca tine
De rece n-ar fi stat aşa departe
De soţul ei venit acasă după
Nespuse suferinţi îndelungate
Şi după douăzeci de ani. Tu, doică,
Aşterne-mi patul să mă culc eu singur;
Nevastă-mea-i cu inima ca fierul.”
Crăiasa-l încerca pe el: „Sărmane,
Nu e mândrie, nici nesocotire.
Nici uluirea multă ce mă face
Să stau aşa. Prea bine ştiu cum fuseşi
Când ai plecat cu vasele pe mare,
Dar hai, tu, doică, pregăteşte-i patul
Afară de iatacul care singur
L-a-ntemeiat frumos. Crivatul trainic
Pe-afară scoate-l şi aşterne asupra-i
Velinţe, cergi şi blănuri.” Asta zise
Ea încercându-şi soţul, dar Ulise
Răspunse înciudat măritei doamne:
„Mă doare-n suflet ce mi-ai spus, femeie.
Dar cine patul meu să-l mute-aiurea?

Căci anevoie ar fi putut s-o facă
Şi cel mai priceput, de n-a fost doară
Vrun zeu care venind cu dinadinsul
L-o fi mutat acolo, că nici unul
Din muritorii vii, oricât de tare
Şi june să fi fost, uşor să-l mişte
De loc n-ar fi putut. Că i-o minune
Cu patul meu lucrat cu măestrie
De mine, nu de altul. În ogradă
Crescuse un măslin cu frunze late,
Vânjos şi verde, gros la trunchi ca stâlpul.
În jurui lui eu mi-am zidit iatacul
Cu pietre dese şi-am făcut deasupra-i
Acoperiş şi-am pus canaturi strânse
Şi îmbucate bine la intrare.
Am retezat din ramuri tot măslinul
Şi l-am tăiat apoi din rădăcină,
I-am netezit tulpina cu arama
Frumos, cu şart şi drept pe ciripie.
Din trunchi făcui picior de pat, cu sfredel
Îl sfredelii şi începui de-aicea
Şi meşterii deasupra lui crivatul
Cu flori de-argint, de aur şi de fildeş.
Şi peste dânsul mai lăţii curele
Strălucii de porfiră. Iată semnul
De care eu spuneam că i-o minune.
Acum eu nu ştiu, stă la locu-i patul?
Sau cineva, tăind întreg măslinul,
L-o fi mutat cumva în altă parte?”
Aşa vorbi. Şi ea-naintea-acestor
Dovezi întemeiate-a lui Ulise,
Slăbind la suflet şi-n genunchi, deodată
Zbucni în plâns, se repezi de-a dreptul
Şi de grumaz cu braţele-l cuprinse,
Pe cap îl sărută şi prinse a-i zice:
„Ulise, nu te supăra pe mine,
Tu care eşti întâiul între oameni
De luminat în toate, că doar zeii
Ne-au dat răstriştea şi pe noi sărmanii
Ne-au pizmuit, de n-am fost laolaltă
Ca să ne bucurăm de tinereţe
S-ajungem pân-la pragul bătrâneţii.
Nu fi ciudos, nu mă mustra că nu te-am
Primit cu drag cum te văzui pe tine.

Căci pururea eu tremuram în mine
Să nu mă-nşele cineva cu vorba
Venind pe-aici, că mulţi mai umblă-n lume
Cu vicleşug. Doar nici Elena, fiica
Lui Jupiter, nu s-ar fi dat vrodată
În dragoste c-un om din altă ţară,
De-ar fi ştiut că-aheii cei războinici
Aveau napoi s-o întoarne acasă.
Un zeu o-mpinse la ruşinea asta,
Că de la sine nu-i trăzni să facă
Păcatul greu, de unde apoi se trase
Şi jalea noastră. Acum mi-ai dat tu însă
Vădite semne despre patul nostru
Ce nimenea nu-l mai văzu, ci numai
Noi singuri, tu şi eu, îl ştim şi una
Din roabe, Actorida, care-odată,
Când am venit mireasă, mi-a fost dată
De tatăl meu ca paznică la uşa
Iatacului. De-aceea şi pe tine
Te cred, oricât de tare sunt la suflet.”
Aşa grăi. Şi tot mai mult Ulise
Se-nduioşă şi se porni a plânge
Şi tot plângea mereu ţiind în braţe
Pe scumpa şi cinstita lui soţie.
Pe cât s-arată de dorit pământul
Sărmanilor înotători a căror
Corabie Neptun pe mare-o sparse,
Fiind de vânt şi valuri mari bătută,
Puţini mai scapă de talaz şi-noată
Spre mal împresuraţi de spuma mării,
Şi bucuroşi ei pe uscat se suie
Fugind de-acel potop, aşa crăiasa
Căta cu drag şi veselă la soţu-i
Şi-l tot ţinea de gât cu braţe albe.
I-ar fi găsit aşa lumina zilei
Pe amândoi jălind, dacă Minervei
Nu-i fulgeră un gând; ea lunga noapte
Opri la capăt şi ţinu sub apă
În Ocean pe zâna dimineţii
În aur întronată: nu-i da voie
La revărsarea zorilor pe lume
Să-nhame telegarii săi, pe Lampos
Şi Faeton ce-o poartă-n car pe dânsa.
Şi-a zis nevestei sale-atunci viteazul:

„Femeie, noi cu trudele şi greul
La capăt încă n-am ajuns. Mai este
Chiar mult nainte înc-atâta zbucium
Şi lung şi-anevoios peste măsură
Şi totul de făcut numai de mine.
Căci astfel îmi ghici odată umbra
Lui Tiresias când mă coborâsem
În iad ca să-l întreb de înturnare
În ţara mea şi între ai mei. Dar vino
Să ne culcăm şi să dormim, femeie,
Dulceaţa tihnei să gustăm.” Crăiasa
Cuminte i-a răspuns: „Tu poţi acuma,
Oricând ai vrea, să guşti în pat odihnă,
Că zeii te-ajutară pe pământul
Şi-n casa ta s-ajungi. Fiindcă însă
Tu te-ai gândit şi-un zeu ţi-a pomenit-o,
Hai spune-mi care luptă-ţi mai rămâne,
Că tot socot că mai târziu voi şti-o,
Şi nu-i mai rău de pot s-o aflu-ndată.”
Ulise-ndemânaticu-i răspunse:
„De ce tot stărui să ţi-o spun, sărmano?
Eu totuşi o voi povesti şi iată,
Nimic n-ascund, dar nici o bucurie
Nu vei avea cum nici eu nu mă bucur,
Că mi-i ursit oraşe să cutreier
Având cu mine o vâslă-ndemânată,
Să merg pân-oi sosi la oameni care
Nu sunt deprinşi cu marea şi nu gustă
Bucatele din sare potrivite,
Nici ştiu de rumenitele corăbii
Şi nici de vâsle, aripele năvii.
Îmi spuse Tiresias care-i semnul
Cel mai vădit spre-a nu da greş în cale.
Când alt drumeţ mă va-ntâlni pe mine
Şi zice-va că am pe dalbul umăr
Lopată-n loc de vâslă, acolo-n glie
Să-nfig eu vâsla, lui Neptun prinoase
Pe-altar să-nchin, un taur, un berbece
Şi un grăsun. Apoi venind acasă
Măreţe jertfe sfinte de o sută
De boi să-nalţ la zeii cei din slavă,
La toţi pe rând. Iar moartea mea-n afară
De mare o să-mi fie prea uşoară.
Muri-voi doar îngreuiat de-o lungă

Şi verde bătrâneţe. Şi sub mine
De toate-ndestulat va fi poporul.
Acestea-mi spuse mie Tiresias
Că-ntocmai o să mi se-ntâmple toate.”
Iar Penelopa zise: „Dacă zeii
Ursitu-ţi-au frumoase bătrâneţe,
Tu ai nădejde-a fi scutit de rele”.
Într-asta doica şi cu Evrinoma
Gătiră-ndată, sub lumini de facle,
Culcuş de ţoale moi. Şi cum în pripă
Crivatul trainic ele l-aşternură,
Bătrâna în iatacul ei se-ntoarse
Ca să se culce, iar cu facla-n mână
Purcese odăiasa Evrinoma
Naintea lui Ulise şi-a crăiesei
La mersul lor spre pat. După ce-i duse
În dormitor, porni napoi, şi soţii
În vechiul pat cu drag s-adăpostiră.
Iar Telemah, porcarul şi văcarul
Curmară jocul din picioare, hora
Femeilor. Şi dânşii se culcară
La urmă în umbroasa locuinţă.
Iar când de-ajuns se desfătară soţii
În dragoste plăcută, stau de vorbă
Şi petreceau istorisind trecutul.
Ea-i povesti tot răul ce-ndurase
De la femei şi de la urgisitul
Duium de peţitori care, de dragu-i,
Junghiau la boi şi-oi grase-n toată ziua
Şi-i tot secau vinaţul din butoaie.
Iar el viteazu-i povestea tot răul
Ce altora-l pricinui şi câte
Mai suferi el singur la nevoie.
Ea cu nesaţ îl asculta şi somnul
Pe gene nu-i veni până ce dânsul
Nu încetă de-a povesti. Îi spuse
La început cum pe ciconi răpuse
Şi cum sosi în ţara cea mănoasă
La lotofagi, ce rău făcu ciclopul
Şi cum îl pedepsi pe el Ulise
Şi-şi răzbună pe vrednicii tovarăşi
Pe care-i tot mânca fără de milă.
Şi cum ajunse la Eol şi-acesta
Cu dragoste-l primi şi de la dânsul

Cu bine-l petrecu napoi, dar n-a fost
Menit s-ajungă el în scumpa-i ţară,
Căci viforu-l răpi şi pe noianul
Bogat în peşti îl duse pe Ulise,
De tot ofta din greu. Şi cum pe urmă
La lestrigoni sosi, în Telepilos,
Pe unde ei şi oameni şi corăbii
I-au potopit şi într-un vas el singur
Se strecură de-acolo. Şi de Circe
Vorbi apoi, de toată măestria
Şi viclenia ei; şi cum în navă
Călători pe lumea ceealaltă
Să-ntrebe pe prorocul Tiresias
Şi soţii şi-i văzu şi pe-a sa mamă
Care-l crescu şi-l alăptă din faşă.
Cum auzi el cântec de sirene
Şi-ajunse pe la Stâncile Izbite,
La groaznica Haribda şi la Scila,
De unde teafăr nu mai scapă nimeni.
Şi cum ai lui vânaseră cireada
De boi a Soarelui; cum Joe, Domnul
Detunător din slăvi, răzbi c-un fulger
Înflăcărat corabia-i pe mare,
De se-necară toţi ai lui tovarăşi
Şi numai el se smulse morţii crude
Şi s-aciolă în insula zeiţei
Calipso, Ogigia. Şi cum dânsa
La ea-l ţinu, dorind bărbat să-i fie,
În peştera-i boltită, şi-i da hrană
Şi-i juruia să-l facă fără moarte
Şi fără bătrâneţe cât e veacul.
Dar vrerea lui ea n-o putu învinge
Şi cum, după nespus de multe cazne,
Se-nlimăni pe la feaci şi-acolo
Ca pe un zeu toţi oamenii-l cinstiră
Şi-n vas îl petrecură până-n ţară
Cu daruri de la ei de-ajuns, odoare
De-aramă şi de aur şi veşminte.
Aşa-ncheie povestea lui, că somnul
Îl toropi moleşitor şi dulce
Şi grijile-i topi. Dar Minerva alta
Mai iscodi atunci. Pe când Ulise
Credea să aibă parte de crivatul
Soţiei sale, şi de somn, Minerva

Sculă pe zâna zorilor din valul
Oceanului, ca ea din tron de aur
Lumină prin văzduh s-aducă lumii.
Din patu-i moale se trezi Ulise
Şi zise la nevastă-sa: „Femeie,
Acum suntem sătui de-atâtea cazne
Ce-am suferit, tu pe aici jălindu-mi
Întoarcerea mea plină de amaruri
Decât eu fui învălurat departe
De-ai mei, oprit de Joe şi de zeii
Ceilalţi. Dar azi când suntem împreună
În patul nostru jinduit, ai grijă
De-avutul meu ce-l ai la tine-n casă,
Că turmele-mi de peţitori mâncate
Cu pradă de la alţii-n mare parte
Le voi spori şi altele supuşii
Mi-or da din nou, până ce fi-vor pline
Şi stânele şi staulele toate.
Că eu acuma plec, mă duc la ţară,
Pe la pădurea mea şi la moşie,
Să-mi văd pe bunul tată, care bietul
Oftează şi tot plânge după mine.
De-aceea, cât eşti tu de chibzuită,
Îţi dau un sfat, că iute-acum, o dată
Cu răsăritul soarelui, va merge
Şi vestea despre peţitori pe care
În sală i-am ucis. Tu stai pe-aicea
Şi suie-te cu roabele la tine
Şi-acolo şezi ascunsă şi tăcută
Şi nu căta şi nu-ntreba pe nimeni.”
Aşa vorbind, încinse arme lucii.
Sculă pe Telemah şi pe păstorii
Cei doi ai lui , văcarul şi porcarul,
Şi porunci vârtos să se-narmeze,
Iar ei supuşi arama şi-mbrăcară.
Şi porţile deschiseră, plecară.
Mergea Ulise-n frunte. Acum lumina
Se revărsase peste tot pământul.
Minerv-atunci, pe ei învăluindu-i
În noapte,-i scoase grabnic din cetate.

Cântul XXIV

În vremea asta Hermes din Cilene
Chemă la sine sufletele celor
Care-au peţit. Purta cu el frumoasa
Nuia de aur, mijlocul cu care
Adoarme după voie ori deşteaptă
Pe oamenii cei adormiţi. Cu joarda-i
El le urni, şi ele după dânsul
Mergeau piţigăind. Cum liliecii
În fundul unei peşteri uriaşe
Tot zboară ţiuind când pică vrunul
Din stolul lor cel atârnat sub stâncă
Şi stau acolo strânşi pe lâng-olaltă,
Aşa plecară chiţăind deodată
Şi sufletele ce urmau pe Hermes,
Blajinul zeu, pe mucedele drumuri.
Trecur-aşa Oceanul, Stânca Albă
Şi poarta Soarelui şi tot norodul
De vise, şi curând erau pe lunca
De asfodel, pe unde e locaşul
De suflete, -ale morţilor năluce.
Aci găsiră umbra lui Ahile
Şi umbra lui Patroclu şi-Antilohos,
Viteaz ales, şi a lui Aias care,
De mare şi arătos, fusese-n fruntea
Danailor după Ahile. Dânşii
Pe lâng-acest din urmă s-adunară,
Când sufletul lui Agamèmnon, jalnic,
S-apropie de ei urmat de-o mână
De suflete de-a celor ce-mpreună
Cu el în casa lui Egist muriră
Şi scrisa şi-mpliniră. Zise-ntâia
Lui Agamèmnon umbra lui Ahile:
„Crezusem noi că-ntre viteji, Atride,
Erai mai drag lui Joe, azvârlitorul
De fulgere, c-aveai sub tine multă
Şi vajnică oştire pe pământul
Troienilor şi-al pătimirii noastre.
Dar iată că te-ajunse-ntâi pe tine
Ursit-amară, al cărei braţ nu cruţă
Pe nimenea. Mai bine-n toată slava
Ce-aveai ca domn, mureai pe câmp la Troia!
Aşa ţi-ar fi durat mormânt aheii
Şi-un falnic nume-ai fi lăsat în urmă

La fiul tău. Dar ţi-a fost scris pe lume
Să mori de moartea cea mai dureroasă.”
Iar umbra lui Atrid aşa-i răspunse:
„Tu, norocite fiu al lui Peleus,
Ahile cel asemenea cu zeii,
Tu ai murit la Troia, aşa departe
De Argos, şi în lupta pentru tine
Se omorau în preajma ta fruntaşii
Troieni şi-ahei, când tu, pe jos ca bradul
Întins în volbura de praf, uitaseşi
De-al cailor mânat în bătălie.
Noi cât e ziua ne-am bătut şi nu stam
De loc atunci din harţă, dacă cerul
Cu-o vijelie nu curma-ncleştarea.
Te-aduseră pe urmă la corăbii
De la război şi-ţi curăţirăm trupul
Cel arătos cu apă încropită
Şi-ulei mirositor. Plângeau danaii
În jurul tău cu lacrimi calde, părul
Şi-l depărau, şi mumă-ta-mpreună
Cu zânele surori din fundul mării
Veni şi ea, când auzi de asta,
Şi chiu năprasnic răsună pe ape,
De se-ngroziră-ndată toţi aheii
Şi-ar fi luat-o fuga spre corăbii,
De nu-i oprea moş Nestor, ştiutorul
De multe şi din vechi, a cărui minte
Păruse a fi de-a pururi cea mai bună,
Şi-i sfătui aşa el cu-nadinsul:
«Argiilor, mai staţi şi nu daţi fuga,
Ostaşi ahei. E mama lui Ahile;
Ea vine-aci cu zânele-mpreună
Să-şi vadă fiul mort.» Stătură-aheii,
Bărbaţii toţi. Şi te împresurară
Copilele lui moş Nereu din mare
Bocind duios şi te-mbrăcară-n haine
Dumnezeieşti. Iar cele două muze
Cu viers frumos jăleau de-a rândul toate,
De nu rămase nici un om cu ochii
Nelăcrimaţi: aşa-i mişcase Muza
Cu glasu-i plin de farmec. Nopţi şi zile
Nemuritorii zei şi muritorii
Te-au plâns mereu, şi-n ziua-a optsprezecea
Te-au pus pe rug, şi-am ars alături multe

Nămaie grase, boi cornaci, şi-n urmă
Ai ars şi tu în strai de zei, în râuri
De mir şi miere dulce. Oaste multă,
Pedeştri şi călări, se perindară
În jurul tău şi durdui pământul
De tropot mult. Iar când pe rug văpaia
Te mistui, noi albele-osăminte
În vin şi-n balsam le-am cules, Ahile,
Şi-ţi dete maica un ulcior de aur,
Un dar care zicea că-i de la Bacchus,
Măestritur-a lui Vulcan slăvitul.
Şi oasele-n ulcior ţi-adăpostiră
O, strălucite-Ahile, laolaltă
Cu oasele fârtatului Patroclu.
Deosebit mai puseră cenuşa
Lui Antiloh, cel care ţi-a fost ţie
Nespus mai drag decât oricare dintre
Prieteni, după moartea lui Patroclu.
Deasupra lor noi, oastea cea aleasă
De-ahei războinici, am durat un mare
Şi minunat mormânt pe-o ieşitură
De ţărm din largul Helespont, ca astfel
Din mare, de departe, el să fie
Văzut de călătorii toţi şi-acuma
Şi-n zilele de-apoi. Iubita-ţi mamă
Ceru-nvoirea zeilor şi puse
În mijlocul bătelştei mândreţe
De-odoare de răsplată pentru lupta
De-ntrecere dintre vitejii noştri.
Am fost de faţă la-ngroparea multor
Viteji şi am văzut la moartea unui
Stăpânitor cum se încing voinicii
Cu arma şi se-ntrec după răsplată;
Dar nicăieri n-am stat uimit mai tare
Ca la vederea mândrelor odoare
Ce zâna Tetis, a ta mamă, ţi le puse
La jocurile prohodirii tale.
Că prea erai iubit de zei; de-aceea,
Deşi eşti mort, dar numele-ţi nu moare;
Ci-n toată lumea faima lui va merge
Şi-n veci de veci va fi slăvit, Ahile.
Dar eu ce bine-avui după-ncetarea
Războiului? La-ntorsul meu acasă
Menit mi-a fost de Joe să am moartea

Cea mai de plâns, să mă omoare văru-mi
Egist şi blestemata mea soţie.”
Aşa vorbiră dânşii întreolaltă.
Venir-atunci la ei, aduşi de Hermes,
Ucişii lui Ulise, peţitorii.
Şi sufletele,-ndată ce-i văzură,
Naintea lor uimite se-ndreptară.
Şi umbra lui Atride Agamèmnon
A cunoscut pe Amfimèdon, fiul
Lui Menelau, căci el îi fuse oaspe,
Deşi flăcăul locuia-n Itaca,
Şi începu pe dânsul să-l întrebe:
„Ce-a fost de v-a-nghiţit pământul negru
Pe voi, o, Amfimèdon, oameni tineri,
Aleşi, de-o seamă toţi? C-aşa pe-alese
Oşteni de frunte, nimenea-n cetate
N-ar fi putut s-adune laolaltă.
Neptun pe voi v-a potopit pe mare
Stârnind furtună şi talazuri multe?
Sau pe uscat v-au cotropit duşmanii
La harţele pentru răpiri de turme
Sau când luptaţi pentru soţii şi ţară?
Răspunde-mi la-ntrebare, că mă laud
C-am fost cu voi legat prin ospeţie.
Tu nu ţii minte c-am venit acolo
La voi cu Menelau după Ulise
Ca să-l luăm la Troia în corăbii?
Băturăm marea în răstimp de-o lună
Şi-abia-l înduplecarăm ca să vie.”
Iar sufletul lui Amfimèdon zise:
„Slăvite fiu al lui Atreu, tu, craiul
Vitejilor, ba eu mi-aduc aminte
De tot ce-mi spui, mărite, şi sunt gata
Să-ţi povestesc deschis cu de-amănuntul
Şi-ntocmai cum a fost sfârşitul nostru.
Peţirăm pe soţia lui Ulise
Cel dus de mult. Ea nici nu ne respinse
Şi nici se învoi să facem nunta
Nesuferită ei, şi-urzea cu mintea-i
Pieirea noastră. Iată dar vicleana
Ce născoci. La stativele curţii
Ea puse la ţesut o pânzetură
Subţire şi prelungă şi ne zise:
«Voi, tineri peţitori ai mei, acuma,

Când răposat e soţul meu Ulise,
Mai aşteptaţi şi nu daţi zor cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză
Să nu mi se destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte
Când nemiloasa moarte o să-l culce,
Ca nu cumva femeile-aheene
Să aibă-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepânzuit la moarte,
Când el agonisise-atât-avere.»
Aşa ne spuse şi-o crezurăm, proştii,
Ea ziua tot lucra la pânza mare,
Dar peste noapte, la lumini de torţe,
Ea deşira tot ce lucrase ziua.
Aşa ne tot prosti trei ani de-a rândul.
Dar când veni al patrulea şi vremuri,
Şi luni, şi zile multe se-ncheiară,
Atunci ea fu trădată de-o femeie
Care-i ştiuse bine-nşelăciunea
Şi noi am apucat-o şi-am văzut-o
Cum deşira mândreţea ei de pânză.
De sil-atunci ea isprăvi ţesutul.
Şi-n timp ce dânsa pânzetura-i mare
Ne-o arăta spălată şi frumoasă,
De semăna cu Soarele şi Luna,
Un zeu duşman aduse pe Ulise
La capătul moşiei lui, pe unde
Şedea păstorul porcilor în staul.
Aci veni şi fiul lui Ulise
La-ntoarcerea-i pe mare de la Pilos.
Şi-acolo peţitorilor croiră
O moarte cruntă şi-amândoi pe urmă
Veniră în cetate; înainte
Ajunse Telemah, apoi Ulise.
Porcarul ni-l aduse-n haine slute;
Părea un cerşetor, bătrân cu totul,
Proptit de un toiag, purta bulendre
Şi cum era de jerpelit şi jalnic
Nici unul dintre noi, mai vechi sau tânăr
Nu-l bănui când el pică la curte.
Şi-l necăjeam cu vorba şi bătaia.
El înghiţi o vreme cu răbdare
Ocările şi blendele, ci-n urmă,
În cugetu-i fiind trezit de Joe,

El, ajutat de Telemah, îşi strânse
În armărie mândra-i armătură
Şi-o încuie. Apoi pe-a lui soţie
O sfătui cu multă viclenie
La luptă între peţitori să puie
Securile şi arcul lui Ulise,
Şi-aceasta ne-a fost jocul şi-nceputul
Topeniei, săraci de noi. Nici unul
Nu am putut să-ntindem coarda de la
Călitul arc, că ne lipsea puterea.
Dar când ajunse-n mâna lui Ulise
Cumplita armă, noi strigam cu toţii
Şi-ameninţam să nu i-o dea, să zică
Ce-o zice el. Doar Telemah el singur
Tot stăruia şi-l îndemna-mpotrivă.
Şi cum pe arc Ulise puse mâna,
Uşor destinse coarda-i şi săgeata
Trecu prin fier. Pe urmă el cu arcul
Stătu pe prag şi ochii crunt rotindu-şi,
Turnă o ploaie de săgeţi în faţă-i.
Întâi străpunse pe-Antinou fruntaşul.
Apoi, ochind, svârli săgeţi amare
Şi-n toţi ceilalţi, şi noi cădeam grămadă.
Vedeai uşor că le-ajuta în luptă
Un zeu de sus, căci repede prin sală,
Cuprinşi de-avânt nebun, rotiş dau moarte.
Un groaznic gemet s-auzea şi pocnet
De capete, şi toată pardoseala
Era un lac de sânge. Aşa pierirăm
Sărmanii noi şi trupurile noastre
Şi-acuma zac la curtea lui Ulise,
Că n-au vro ştire-ai noştri cei de-acasă;
Ei sângele cel negru de la rane
Ne-ar fi spălat şi la înmormântare
Ne-ar fi bocit, că asta-i cinstea dată
La răposaţi.” Iar Agamèmnon zise:
„O, fericite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite vrednice Ulise,
Cu-a ta neîntrecută vrednicie
Din nou ai dobândit pe-a ta soţie.
Prea cuminte a fost neprihănita
Copil-a lui Icariu, Penelopa!
Cum ea de soţul tinereţii sale
Mereu şi-aduse-aminte! Niciodată

Nu-i piere slava de femeie bună.
În cinstea ei cânta-vor muritorii,
Înduhuiţi de zei, cântare mândră.
Ea nu făcu nelegiuiri în viaţă
Ca fiica lui Tindar, care-şi ucise
Pe soţul ei; de-aceea şi-o să fie
Hulită ea în cântecele lumii,
Căci nume ruşinos lăsă în urmă
Femeilor şi chiar celei mai bune.”
Aşa ei întreolaltă cuvântară
În tainiţi sub pământ, pe ceea-lume.
S-au coborât într-asta din cetate
Ulise cu ai lui şi-au fost îndată
La falnica moşie-a lui Laerte,
Pe care el după trudire multă
Prin vitejie-n dar o dobândise
De la popor. Şi-aci şi-avea lăcaşul
Şi-n jurul lui bordeie unde robii
Şi-aveau şederea, hrana şi culcuşul
Şi-i tot munceau pe placul lui de silă.
Pe lângă el era şi o bătrână
Siciliană ce-avea toată grija
Moşneagului departe de cetate.
Şi la ai lui grăi atunci Ulise:
„Intraţi acuma voi aci în casa
Frumos zidită, puneţi iute masa,
Tăiaţi un porc, pe cel mai bun din turmă,
Că eu mă duc să-ncerc puţin pe tata,
Să văd oare mă mai cunoaşte dânsul
Ori m-a uitat, că prea e multă vreme
De când plecai”. Aşa vorbi Ulise
Şi le dădu războinicele arme,
Când ei spre curte iute-naintară.
Ulise merse-aproape de pometul
Cel încărcat de poame ca să-ncerce
Pe tatăl său, se coborî-n grădină,
Dar nu găsi pe Doliu grădinarul
Şi nici pe fiii lui sau pe vro slugă;
Ei duşi erau cu toţii ca s-adune
Mărăciniş de îngrădit livada;
Moş Doliu era-n fruntea lor. De-aceea
Găsi pe tata-i singur în grădina
Cea bine-orânduită, unde dânsul
Moşoroia sub un răsad cu sapa.

Purta pe el o haină peticită,
Soioasă, slută. Şi carâmbi de piele
De bou cârpiţi avea el în picioare
Spre a-l feri de zgârieturi, şi-n mână
Purta mănuşi să nu-l înghimpe spinii,
Şi-n cap avea căciulă el de capră,
Sporindu-şi astfel jalea de părinte.
Dar cum Ulise îl văzu pe dânsul
Îngheboşat de greul bătrâneţii
Şi cufundat în jale, stete-acolo
Pe sub un păr înalt, din pleoape lacrimi
Îi picurau. Se puse-apoi pe gânduri
Şi cugeta cum poate fi mai bine:
S-alerge, să-l cuprindă, să-l sărute
Pe tatăl său, să-i spuie de-amănuntul
Cum el veni şi se întoarse-n ţară?
Ori să-l întrebe-ntâi pe-ncercate?
La urmă-i se păru c-ar fi mai bine
Cu vorba iscodindu-l să-l încerce
Întâi pe el. Şi-aşa gândind, Ulise
Păşi spre tata-i drept. Şi când moşneagul
Plecat pe la răsad scurma ţărâna,
Feciorul lui s-apropie şi zise:
„Bunicule, grădinăritul nu ţi-i
Necunoscut; ba eşti tu meşter mare,
Că nici un pom aici, smochin sau viţă,
Măslin sau păr nu-i nengrijit de tine,
Ba nici verdeaţa asta prin grădină.
Dar nu te supăra de-ţi spun o vorbă:
Tu nu te îngrijeşti de tine însuţi
Şi bătrâneţea ta-i de plâns, că tare
Mai eşti slinos şi-mbraci rupturi pe tine,
Nu pentru că eşti leneş şi stăpânul
Nu-ţi poartă grijă, că nimic la tine,
Nici faţa, nici făptura nu te-arată
Că eşti un rob; se vede-n toate domnul.
Tu pari ca unul care după baie
Şi ospătat, molatic, cum e felul
Bătrânului, stă gata să se culce.
Dar spune-mi mie apriat: la care
Bărbat slujeşti? De-a cui grădină cauţi?
Şi-adevereşte-mi una să ştiu bine,
De am sosit aieve aci-n Itaca,
Cum de curând îmi zise unul care,

Când eu veneam, m-a întâlnit pe cale,
Un om ce nu-mi părea întreg la minte,
Că nu vru să-mi dea lămuriri în toate
Şi nici să mă asculte la-ntrebarea
Ce i-am făcut despre un vechi prieten,
De mai trăieşte ori e dus din lume,
Că vreau să-ţi spun, ia seama şi m-ascultă:
De mult am găzduit la noi în ţară
Pe unul care mi-a venit acasă,
Mai drag decât oricare din străinii
Cei perindaţi la casa mea ca oaspeţi.
Zicea că el se trage din Itaca
Şi tată i-e Laert Arcesianul.
L-am dus la mine, l-am ţinut în gazdă
Frumos, cu toată dragostea şi grija,
C-aveam de toate eu la mine-acasă.
Ba datu-i-am şi daruri cuvenite
Ca unui oaspe-al meu: talanturi şapte
De aur măestrit şi o părnaie
De-argint curat şi toată înflorată,
Şi douăsprezece mantii, tot atâtea
Covoare şi cămăşi, dulămi frumoase.
I-am dat pe lângă ast-apoi şi patru
Femei deprinse meşter să lucreze,
Chipoase toate, alese de el însuşi."
Laerte, podidit de lacrimi, zise:
„Aici, străine, este ţar-aceea
De care-ntrebi. Dar ea e stăpânită
De oameni ticăloşi şi fărdelege.
Poman-a fost din parte-ţi scumpătatea
De daruri dăruite. Dacă-n viaţă
L-ai fi găsit pe dânsul în Itaca,
S-ar fi plătit frumos de-a ta primire
Şi te-ar fi dăruit de-ajuns în ziua
Plecării tale, aşa cum se cuvine
Acelui care-ncepe ospeţia.
Dar spune-mi tu cinstit şi lămureşte-mi:
E mult de când l-ai găzduit pe dânsul,
Pe bietul oaspe-al tău, nenorocitul?
Că el mi-e fiul, dac-a fost vrodată.
Departe de ai lui şi de-a lui ţară,
L-or fi-nghiţit în mare poate peştii
Sau pe uscat a fost mâncat de fiare
Şi de zăgani. Nu-l plânseră părinţii,

Nici taică-său, nici mama la-ngropare
Şi-n patul morţii nu-i închise ochii
Şi nu-l boci-nţeleapta Penelopa,
Soţia lui, cum se cuvine, c-asta
E data pentru morţi. Dar mai grăieşte-mi
Adevărat, că vreau să ştiu: de unde
Şi cine eşti? Şi unde ţi-s părinţii
Şi ţara ta? Şi-unde ţi-e otgonită
Corabia care la noi te-aduse
Pe tine cu voinicii tăi tovarăşi?
Ori călător venit-ai în străină
Corabie care pe-aici te scoase
Şi-apoi s-a dus?" Şi i-a răspuns Ulise:
„Eu drept la toate ţi-oi răspunde ţie.
Sunt din Alibas, unde-am case mândre
Şi tată mi-i Afidas, care-i fiul
Lui Polipèmon craiul şi mă cheamă
Epèritos. Mă-mpinse un zeu din ţara
Sicaniei, rătăcitor încoace
Să vin silit. Corabia mi-i trasă
La mal, departe de cetate. Iată
Sunt azi cinci ani de când trecu Ulise
Nenorocitul pe la noi în ţară,
De unde-apoi plecă. Şi la pornire
I s-arătară semne bune, pasări
Zburau din dreapta. De-asta şi eu vesel
Îl petrecui şi el voios se duse,
C-aveam nădejde că noi iar ca oaspeţi
Ne-om întâlni, ne-om face daruri mândre."
Aşa-i vorbi. Şi-un negru nor de jale
L-acoperi şi-i cotropi fiinţa
Moşneagului, de ridică cenuşa
Şi-o-mprăştie cu mânile-amândouă
Pe capu-i alb şi suspina din suflet.
Privind la el, se-nduioşă viteazul
Şi-un fum parcă-i trecu pe nări. Deodată
Se repezi la el şi-mbrăţişându-l
Cu drag îl sărută şi-i zise: „Eu sunt
Acela, tată, eu pe care-l cauţi,
Întors la douăzeci de ani în ţară,
Dar nu mai plânge, nu boci cu lacrimi,
Ţi-aduc o ştire şi e grabă mare,
C-am secerat acasă pe mişeii
De peţitori plătindu-le tot răul

Şi-ocara sângeroasă ce-mi făcură”.
La asta însă cuvântă Laerte:
„De eşti tu fiul meu Ulise, arată-mi
Un semn vădit, ca eu să te pot crede”.
Răspunse-ndemânaticul Ulise:
„Întâi cu ochii cercetează-mi semnul
Rămas din rana ce-mi făcu mistreţul
Când mă dusei pe muntele Parnesos.
Tu singur m-ai trimis şi maica-mi scumpă
La tatăl ei, la moşul Autolicos,
Să capăt nişte daruri juruite
De dânsul la întorsul meu de-acolo.
Pe lângă asta pot să-ţi număr pomii
Livezii tale, care odinioară,
Copil fiind, cu tine în grădină,
Ţi i-am cerut şi tu mi-i deteşi mie.
Umblarăm prin pomet şi tu de-a rândul
Mi i-ai numit şi numărat. În totul
Vro patruzeci smochini. Şi-mi juruiseşi
Cincizeci de rânduri de butuci de vie
Cu brazdele de grâu la fiecare.
Şi cresc în vie struguri de tot felul
Când vine vremea lor şi-ajută cerul.”
Aşa-i grăi. Slăbi-n genunchi Laerte
Şi-n sine se muie ştiind că bune-s
Dovezile-arătate de Ulise.
Pe fiul său cu braţele-l cuprinse.
Ulise-l sprijini, că leşinase
Bătrânul de mişcat ce-a fost. La urmă,
Când se trezi şi prinse să răsufle,
El începu din nou să cuvânteze:
„O, Doamne, tot mai sunt în slavă zeii,
Dac-au plătit aievea peţitorii
Nelegiuirea lor şi mârşăvia.
Dar prea mă tem ca nu cumva deodată
Să vie peste noi itacienii,
Să nu dea glas chemând de pretutindeni
Şi celelalte-oraşe chefalene.”
Ci-l întări aşa din grai Ulise:
„Încrede-te şi n-avea nici o grijă.
Dar hai curând să mergem noi acasă,
La capătul livezii unde-acuma
E Telemah, văcarul şi porcarul,
Trimişi de mine spre-a găti mai iute

Ospăţul nostru.” Aşa-ntre ei vorbiră
Şi spre conacul mândru o porniră.
Sosind aci, aflară ei la curte
Pe Telemah, văcarul şi porcarul
Tăind la cărnuri, pregătind la vinuri.
În vremea asta îngriji bătrâna
Siciliană de Laerte, -l duse,
Îl îmbăie şi-l unse cu miresme
Şi-o frumuseţe de veşmânt îi puse.
S-apropie de el atunci Minerva,
Spori puterea-i şi-l făcu mai mare,
Mai plin, mai arătos la-nfăţişare.
Ieşi apoi din baie. Iar Ulise
Stătu pe loc uimit privind la dânsul
Cum semăna cu cei fără-de-moarte,
Şi-i glăsui: „De bună seamă, tată,
Un zeu făcu s-arăţi ca nimeni altul
De minunat la stat şi la făptură”.
Laerte înţeleptul îi răspunse:
„O, Joe tu, Apollon şi Minerva,
De-ar fi să fiu cum eu am fost odată,
Când peste chefaleni domnind, luat-am
Temeinica cetate de pe malul
Uscatului de dincolo, Nericos,
Şi iar să fi putut ca-n vremea-aceea
Să mă-narmez şi-alăturea de tine
În casă-ne să lupt cu peţitorii!
Pe mulţi din ei i-aş fi lungit în sală
Şi tare te-ai fi bucurat în tine.”
Ei astfel între dânşii cuvântară.
Iar când apoi fu pregătită masa,
Pe rând şezură-n scaune şi-n jeţuri
Şi s-aşternură la prânzit, când iată
Veni la ei moş Doliu cu feciorii
Trudiţi de munca de la câmp, pe unde
Mersese de-i poftise-atunci bătrâna
Siciliană, care le da hrană
Şi căuta cu râvnă de Laerte,
De când pe el l-ajunse bătrâneţea.
Ei cum văzură-n faţă pe Ulise,
Cu toţii uluiţi stătură-n sală.
Dar blând a zis Ulise: „Şezi la masă,
Moş Doliu. Nu vă mai miraţi, că mult e
De când tot stăm şi v-aşteptăm în sală

Nerăbdători să-ncepem ospătarea.”
Aşa grăi Ulise. Iar moş Doliu
Sări la el cu braţele deschise,
Îl apucă de mânile amândouă,
Le sărută şi începu a zice:
„Drăguţul meu, ce dor mi-a fost de tine!
Credeam că nu te mai întorci, dar zeii
Te-aduseră napoi. Noroc, Ulise,
Fii sănătos, şi-n plin să-ţi meargă toate!
Dar spune-mi drept, că vreau să ştiu: cunoaşte
Sosirea ta-nţeleapta Penelopa?
Ori să pornim pe cineva să-i spuie?”
Ulise i-a răspuns: „Ea ştie tocmai
Şi în zadar te-ai osteni, moş Doliu.”
Aşa vorbi şi el se puse-n jeţul
Frumos strujit. Asemenea şi fiii
Bătrânului urau sosire bună
Şi-l apucau de mână pe Ulise.
Pe urmă lângă tatăl lor şezură
Pe rând la masă. Şi pe când cu toţii
Stăteau la prânz şi ospătau în sală,
Ca vântul merse vestea pretutindeni
Vestind a peţitorilor cădere.
Şi mulţi veneau cu vaiet şi suspine
Şi mişunau la curtea lui Ulise.
Căra pe mortul său fieştecare
Şi-l îngropa. Iar pe ceilalţi din alte
Oraşe-i ridicau şi cu pescarii
Îi trimiteau să-i ducă în corăbii.
Apoi, mâhniţi cu toţii, spre-adunare
Mergeau glotiş. Şi când se adunară
Şi fu sobor, sculându-se Eupites
Luă cuvântul, neputând să uite
Durerea după Antinou, fecioru-i,
Pe care-ntâiul l-a ucis Ulise,
Şi el cu ochi scăldaţi în lacrimi zise:
„Prieteni, ce avan a fost mişelul
Cu noi, aheii! El luă-n corăbii
Pe mulţi voinici aleşi, dar el şi oastea
Şi năvile-şi pierdu şi-acum la-ntorsu-i
Pe cei mai nobili chefaleni răpuse .
Să mergem dar asupra lui, nainte
Ca el să se strecoare pân’ la Pilos
Ori poate şi-n Elida, ţara unde

Domnesc epeii. Altfel pe vecie
Ne-om face noi de-ocară, că-i ruşine
S-audă după moarte toţi că fiii
Şi fraţii noştri nu ni-i răzbunarăm
De ucigaşi. Mi-ar fi viaţ-amară
Şi-aş vrea pe dată mort să cad mai bine.
Deci să pornim, ca nu cumva pe mare
Nainte el să afle-a lui scăpare."
Aşa zicea plângând. Şi toţi aheii
Cuprinşi au fost de milă. Însă iată,
Treziţi din somn, de la palat veniră
Dumnezeiescul cântăreţ şi Mèdon
Şi steteră în mijlocul mulţimii
Şi uluit rămase fiecare,
Iar Mèdon cuvântă aşa-adunării:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare.
Să ştiţi că tot ce-a izbândit Ulise
Nu-i peste voia zeilor. Eu însumi
Cu ochii mei văzui cum sta pe-alături
De el un zeu asemenea lui Mèntor.
Aci ieşea naintea lui şi-ntr-una-l
Îmbărbăta, aci da buzna-n sală
La peţitori şi-i îmbulzea, iar dânşii
Căzeau polog." Acestea zise Mèdon
Şi ei de teamă toţi îngălbeniră.
Luă cuvântul Aliters, viteazul
Lui Mastor fiu, moşneagul care singur
Vedea nainte şi napoi, şi astfel
Îi povăţui cu bună judecată:
„Iubiţi itacieni, luaţi aminte
De ce-am să spun. Nenorocirea asta
Din slăbiciunea noastră ni se trage.
Voi n-aţi vrut să mă ascultaţi pe mine
Şi nici pe Mèntor, un păstor de oameni,
Să fi strunit pe fiii voştri-n oarba
Trufie-a lor, c-au fost a lor păcate
De neiertat, prea mare le-a fost vina
C-au stors averea, au necinstit femeia
Unui fruntaş viteaz închipuindu-şi
Că nu mai vine el. Acum să faceţi
Cum eu vă zic, să n-ascultaţi pe nimeni.
Să stăm pe loc, ca nu cumva noi singuri
De pacoste să dăm." Acestea spuse.
Ei se sculară-atunci cu strigăt mare,

Mai mult de jumătate, şi-o porniră;
Ceilalţi au stat pe loc în adunare,
Că nu plăcu acelora îndemnul
Lui Aliters, ci sfatul lui Eupites.
Şi gloată s-adunară toţi-naintea
Cetăţii mari. În fruntea lor zănatic
Mergea Eupites socotind în sine
Că va răstoarce moartea lui Antènor,
Feciorul său. Dar n-avu să se-ntoarne,
C-a fost sortit să moară el acolo.
Pe Joe-atunci îl întrebă Minerva:
„Părinte, tu, Saturniene, cel mai
Înalt stăpânitor, răspunde-mi mie
Care te-ntreb. Ce gând ascunzi în tine?
Vrei tu să faci război amar şi crâncen?
Ori pace şi frăţie-ntre amândouă
Aceste taberi?" Joe viforosul
Răspunse-aşa: „Tu, fiica mea iubită,
De ce mă-ntrebi şi mă descoşi pe mine?
N-ai pus la cale singură-nturnarea
Şi răzbunarea lui Ulise? Fă dar
Cum vrei. Ţi-oi spune eu cum cred că-i bine
Acuma, când Ulise pedepsit-a
Pe vinovaţi: să-şi dea cu toţii mâna,
Jertfind să jure între ei credinţă.
Şi-Ulise să domnească mai departe,
Iar noi să facem ca ceilalţi să uite
De-a fiilor şi-a fraţilor pieire,
De-aci nainte dragoste să fie
Şi pace în belşug şi bogăţie."
Aşa vorbi. Şi zâna, şi mai gata
De ajutorare, se grăbi din piscul
Olimpului în zbor s-o ia la vale.
Când toţi de hrană dulce-avură parte
La masa de la curtea lui Laerte,
Ulise-orândui: „Să iasă unul
Să vadă dacă nu cumva vrăjmaşii
S-apropie". Şi la poruncă fiul
Lui Doliu alergă şi c-o privire
Din prag văzu cum ei s-apropiară,
Şi repede vesti el pe Ulise:
„Ei sunt aci. Să-ncingem arma iute."
La vorba asta toţi se repeziră
Şi armele-apucară. Şedeau gata

Cei patru cu Ulise şi feciorii
Lui Doliu şase. Se-narmă şi Doliu
Şi moş Laert. Deşi cu plete albe,
Dau zor şi ei, războinici de nevoie.
Şi după ce-armătura o-mbrăcară,
Deschiseră ei poarta şi ieşiră
În frunte cu Ulise. Atunci Minerva
S-apropie de ei, leită Mèntor
La glas şi la făptură. Iar Ulise
Se bucură cum o zări şi zise
La fiul său: „Tu, Telemah, ia seama.
Când oamenii s-or încleşta la luptă
Pe unde-aleşii se cunosc, ia parte
Şi tu, să nu-mi faci de ruşine neamul
Părinţilor, ce peste tot pământul
În frunte-au fost cu sufletul şi braţul
Întotdeauna.” Telemah răspunse:
„Tu ai să vezi, de vrei, iubite tată,
Că nu-ţi voi face de ruşine neamul
Cu ce pot eu”. Se bucură Laerte
Şi glăsui: „Ce zi de fericire
Trăiesc eu, Doamne! Fiul şi nepotu-mi
Se-ntrec în vitejie.” De Laerte
S-apropie şi-l îndemnă Minerva:
„Tu, fiu al lui Arcesiu, moş Laerte,
Tu, cel mai scump fârtat al meu, te roagă
Zeiţei Palas cea cu ochi albaştri
Şi tatălui ceresc, apoi îndată
Roteşte-ţi lancea lungă şi dă-i drumul”.
Aşa din gură-l îmboldi Minerva
Şi-l întări vârtos. Iar el se roagă
Zeiţei Palas cea cu ochi albaştri
Şi tatălui ceresc, apoi îndată
Roteşte lancea lungă şi-o răpede.
Şi-n chivăra de-aramă pe Eupites
Îl nimeri şi-l răzbătu cu lancea
Prin chivără. Bufni pe jos Eupites
Şi zăngăniră armele pe dânsul.
Şi printre-naintaşi atunci Ulise
Şi falnicul său fiu se năpustiră
Şi-i secerau din săbii şi din suliţi.
Ar fi pierit cu toţii şi nici unul
Nu s-ar fi-ntors, de nu striga Minerva
Şi nu împiedica din grai oştirea:

„Itacieni, lăsaţi războiul crâncen,
Vă daţi în lături pe nesângerate
Şi cât mai iute”. Aşa striga Minerva
Şi ei de frică toţi îngălbeniră,
Când strigătul zeiţei auziră,
Şi de cutremur armele din mână
Le tot scăpau, căzeau pe ţărnă toate
Şi toţi fugeau napoi înspre cetate
De dragul vieţii. Dar Ulise groaznic
Răcni atunci, luă avânt şi dete
Năvală ca o pajură din nouri,
Şi cerul azvârli-nfocatu-i fulger
Ce se lăsă pe jos naintea zânei.
Atunci a zis Minerva lui Ulise:
„Tu, fiu de viţă naltă-a lui Laerte,
Ulise, tu, stai locului, opreşte
Războiul care-i groaza tuturora,
Ca nu cumva să mânii tu cu asta
Pe zeul care bubuie-n văzduhuri.”
La-ndemnul ei se-nduplecă Ulise
Şi-n suflet se înveseli. Iar Palas,
Leită Mèntor după glas şi faţă,
Făcu-ntre taberi să se-ncheie pace
Şi-unire pe credinţa lor jurată.